

Tussenrapport
Monitor Proeftuinen
Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming
Justitiële Jeugd

Een beschrijvend onderzoek naar de proeftuinen

Kleinschalige Voorzieningen en Screening & Diagnostiek

**Academische Werkplaats
Risikojeugd**

Datum publicatie:

29 september 2017

Uitvoering:

Academische Werkplaats Risicojeugd

p.a. Intermetzo

Postbus 94

7200 AB Zutphen

E: info@awrj.nl

W: www.awrj.nl

Auteurs:

Fleur Souverein, MSc.

dr. Marcia Adriaanse

Stan de Beus, BSc.

Nina van Wissen, MSc.

dr. Sanne Oostermeijer

mr.dr. Lieke van Domburgh

prof.dr. Arne Popma

dr. Eva Mulder

In opdracht van:

Ministerie van Veiligheid & Justitie, Den Haag

Met dank aan:

Dominique Pars voor haar bijdrage aan de dataverzameling.

Armelle van den Burg en Yannick van Vugt voor hun ondersteuning bij het schrijven.

VOORWOORD

Voor u ligt het tussenrapport over de proeftuinen Kleinschalige Voorzieningen (KV) en Screening & Diagnostiek (S&D) in het kader van Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ). De Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ) heeft de opdracht gekregen om de monitoring van de proeftuinen uit te voeren. De gegevens die in het kader van deze monitoring werden verzameld, vormen de basis voor het tussenrapport dat u nu in handen heeft. In dit rapport wordt de proeftuinperiode tot 1 juli 2017 nauwkeurig en gedetailleerd beschreven en worden geleerde lessen gededistilleerd. Dit rapport geeft een beschrijving, maar geen advies. De informatie uit dit rapport zal één van de informatiebronnen zijn die het ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) kan gebruiken bij de verdere besluitvorming en beleidsontwikkeling in het kader van VIV JJ.

De volgende versie van dit rapport zal het eindrapport zijn dat 1 maart 2018 wordt opgeleverd. Dit rapport zal de gehele proeftuinperiode tot 22 december 2017 beslaan. Voor een volledig beeld van de proeftuinen KV en S&D, adviseren we dan ook om naast dit tussenrapport ook het eindrapport te lezen.

INHOUD

AFKORTINGEN	6
SAMENVATTING TUSSENRAPPORT	7
GELEERDE LESSEN TUSSENRAPPORT KV	11
GELEERDE LESSEN TUSSENRAPPORT S&D	21
INLEIDING	27
LEESWIJZER	30
METHODE	31
1. TOELEIDING	31
1.1 Alternatieve toeleidingswegen.....	32
1.2 Proeftuin Breda	32
2. BASISREGISTRATIEMONITOR EN FOLLOW-UP	32
3. PROCESEVALUATIE	33
3.1 Interviews	33
3.2 Participerende observaties.....	34
3.3 Aanvullende informatie	34
4. CASUSANALYSE.....	34
KLEINSCHALIGE VOORZIENGEN	36
1. INSTROOM EN BEZETTING	37
1.1 Van verzekeringstellingen tot plaatsing	38
1.2 Implementatie werkprocessen.....	42
1.3 Landelijke potentiële doelgroep preventieve hechtenis onder de 18 jaar	43
2. TOELEIDING	46
2.1 Toeleidingsproces.....	46
2.2 Van advies tot plaatsing	48
2.2.1 Moment van plaatsing	53
2.3 Schorsen, tenzij	53
2.4 Indicaties en overwegingen.....	54
2.4.1 Her-instroom.....	57
2.4.2 Indicaties: jongeren en systeem	57
2.5 Doelgroep	59
2.5.1 Strafrechtelijke titels.....	59
2.5.2 Civielrechtelijke titels, ambulante en meisjes.....	60
2.5.3 Uitbreidingen doelgroep.....	61
2.6 Doelgroep: geplaatste jongeren	61
2.6.1 Criminogene factoren	61
2.6.2 Demografische, individuele en gezinsfactoren	63
3. VERBLIJF	65
3.1 Traject.....	65
3.2 Betrokkenheid jongeren en systeem.....	67
3.2.1 Traject: jongeren en systeem.....	68
3.2.2 Contact en relatie jongeren en ouders/verzorgers	71
3.3 Beschermende factoren	71
3.3.1 Beschermende factoren: jongeren en systeem	73
3.4 Leefklimaat	74

3.5	Relationele beveiliging	75
3.6	Leefklimaat: jongeren en systeem	76
3.6.1	Ligging KV: jongeren en systeem	77
3.7	Beveiligingsmaatregelen	77
3.8	Incidenten.....	78
3.8.1	Terugplaatsingen JJI	80
3.8.2	Beveiligingsmaatregelen: jongeren en systeem.....	81
3.8.3	Veiligheidsbeleving	82
3.9	Bewegingsruimte buiten de KV	83
3.9.1	Bewegingsruimte buiten de KV: jongeren en systeem	84
3.9.2	Nymi bandje.....	85
3.9.2.1	Nymi bandje: jongeren en systeem.....	85
3.10	Methodische onderbouwing werkwijze KV	85
3.11	Slachtoffer- en maatschappelijk belang	86
4.	UITSTROOM.....	88
4.1	Verblijfsduur	88
4.2	Uitstroomroutes	88
4.3	Uitstroomproces.....	89
4.4	Follow-up	91
4.4.1	Procesbeschrijving dataverzameling	91
4.4.2	Follow-up: KV Amsterdam	91
5.	KETENSAMENWERKING	93
5.1	Draagvlak.....	93
5.1.1	Draagvlak in de keten	93
5.1.2	Draagvlak in de buurt.....	94
5.2	Informatie uitwisseling en privacy.....	94
5.3	Juridisch kader	94
5.4	Financiering	95
5.5	Regionale samenwerking	95
5.6	Randvoorwaarden	96
5.7	Meerwaarde Kleinschalige Voorziening	96
	SCREENING & DIAGNOSTIEK.....	98
1.	S&D BREDA	99
1.1	Werkgroep afsprakenkader integraal trajectplanzorg	99
1.1.1	Uitgangspunten.....	99
1.1.2	Verloop werkgroep afsprakenkader integraal trajectplanzorg	100
1.1.2.1	Casuïstiek	100
1.1.2.2	Vraagstukken werkgroep afsprakenkader integraal trajectplanzorg	100
1.2.	Werkgroepen regionaal en schema forensische jeugdzorg	102
1.2.1	Uitgangspunten.....	102
1.2.2	Verloop werkgroepen	102
1.3	Werkgroep samenwerkingsverband forensische jeugd	104
1.3.1	Uitgangspunten	104
1.3.2	Verloop werkgroep	104
2.	S&D ROTTERDAM	105
2.1	Instroom en bezetting	105
2.1.1	Van in verzekeringstellingen tot plaatsing	106
2.2	Toeleiding	108
2.2.1	Van advies tot plaatsing.....	109
2.2.2	Moment van plaatsing	111
2.3	Doelgroep	112

2.3.1 Overwegingen	112
2.3.1.1 Contra-indicaties en overwegingen uit screeningslijsten.....	113
2.3.2 Doelgroep: jongeren en systeem	113
2.3.3 Uitbreiding doelgroep: ASR.....	114
2.3.4 Nachtdetentie	114
2.4 Doelgroep: geplaatste jongeren	114
2.4.1 Criminogene factoren	114
2.4.2 Demografische, individuele en gezinsfactoren	115
2.5 Proces screening en diagnostiek	116
2.5.1 Afspraken	118
2.5.2 Informatie uitwisseling en privacy	119
2.5.3 Financiering.....	120
2.5.4 Draagvlak	120
2.6 Betrokkenheid jongeren en systeem.....	121
2.7 Leefklimaat	123
2.7.1 Leefklimaat: jongeren en systeem	123
2.8 Uitstroom	125
2.8.1 Verblijfsduur	125
2.8.2 Uitstroomroutes	125
2.8.3 Uitstroomproces	126
3. S&D GRONINGEN	128
3.1 S&D: programma	128
3.2 Ketensamenwerking	129
3.3 Betrokkenheid jongeren en systeem.....	130
4. ALGEMENE BESCHOUWING S&D.....	131
4.1 Randvoorwaarden S&D	131
4.2 Meerwaarde S&D	131
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	133
BIJLAGEN.....	134
Bijlage 1: Eindtermen monitoring proeftuinen, versie 27-11-2016	134
Bijlage 2: Overzicht participerende observaties.....	142
Bijlage 3: Screeningslijst Amsterdam	145
Bijlage 4: Screeningslijst Groningen	147
Bijlage 5: Screeningslijst Nijmegen	150
Bijlage 6: Screeningslijst Rotterdam.....	154
Bijlage 7: Vragenlijst Follow-up	157

AFKORTINGEN

3RO	3 Reclasseringsorganisaties
AWRJ	Academische Werkplaats Risico Jeugd
ASR	Adolescentenstrafrecht
DBBC	Diagnose Behandel en Beveiliging Combinatie
DForZo	Directie Forensische Zorg
BJJ	Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen
DIZ	Divisie Individuele Zaken
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GI	Gecertificeerde Instelling
GPS	Global Positioning System
IBS	In Bewaring Stelling
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IQ	Intelligentie Quotiënt
ISD	Inrichting Stelstelmatige Daders
IVRK	Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind
IVS	In Verzekering Stelling
JB	Jeugdbescherming
JJI	Justitiële Jeugdinrichting
KV	Kleinschalige Voorziening (proeftuin)
LIJ	Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen
LSV	Landelijke Specialistische Voorziening
LVB	Licht Verstandelijk Beperkt
NIFP	Nederlands Instituut Forensische Psychiatrie
OKT	Ouder- en Kindteams
OM	Openbaar Ministerie
OV	Openbaar Vervoer
OvJ	Officier van Justitie
PIJ	Plaatsing in Instelling voor Jeugdigen
RC	Rechter commissaris
RJJI	Rijks Justitiële Jeugdinrichting
ROM	Routine Outcome Monitoring
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
S&D	Screening en Diagnostiek (proeftuin)
SAPROF-YV	Structured Assessment of Protective Factors for violence risk – Youth Version
SAVRY	Structured Assessment of Violence Risk in Youth
SCIL	Screeener voor Intelligentie en Lichtverstandelijke beperking
STP	Scholing en Trainingsprogramma
SVO	Speciaal Voorgezet Onderwijs
TVE	Tijdelijk Verblijf Elders
VIV JJ	Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd
VNJA	Vereniging Nederlandse Jeugdrecht Advocaten
VO	Voortgezet Onderwijs
WSG	William Schrikker Groep
ZM	Zittende Magistratuur
ZSM	Zorgvuldig, Snel en Maatwerk

SAMENVATTING TUSSENRAPPORT

De strafrechtelijke vrijheidsbeneming van jongeren¹ ligt verankerd in het jeugdstrafrecht, dat naast de doelen van het herstel van de rechtsorde en het verhogen van de veiligheid ook een pedagogische opdracht kent. De vrijheidsbeneming van jongeren wordt op dit moment ten uitvoer gelegd in Justitiële Jeugdinstellingen (JJI). Door een sterke daling in de bezetting en een afname van de verblijfsduur zijn de afgelopen jaren echter meerdere JJI's gesloten. De afstand tussen de JJI's en de lokale keten is groot. Bovendien kent het huidige stelsel een *'one size fits all'* benadering qua beveiligingsniveau, terwijl de doelgroep een grote verscheidenheid kent. Vanuit de noodzaak en de wens om de vrijheidsbeneming van justitiële jongeren anders in te richten wordt de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ; van Alphen, Drost & Jongebreur, 2015) uitgevoerd. Het doel van VIV JJ is: *'Een robuuste, toekomstige omgeving waarin de jongere centraal staat en de aanpak keten overstijgend en duurzaam is met als doel het verminderen van de recidiverisico.'* Binnen VIV JJ zijn onder andere een zestal proeftuinen gestart: drie proeftuinen voor Kleinschalige Voorzieningen (KV's) en drie proeftuinen voor Screening & Diagnostiek (S&D).

De Academische Werkplaats Risicojeugd heeft de opdracht gekregen om de monitoring van de proeftuinen uit te voeren. De gegevens die in het kader van deze monitoring werden verzameld, vormen de basis voor het tussenrapport dat u nu in handen heeft. Het doel van dit tussenrapport is om de proeftuinperiode tot 1 juli 2017 nauwkeurig en gedetailleerd beschreven en geleerde lessen tot nu toe te destilleren. Dit rapport geeft een beschrijving, maar geen advies. De informatie uit dit rapport zal één van de informatiebronnen zijn die het ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) kan gebruiken bij de verdere besluitvorming en beleidsontwikkeling in het kader van VIV JJ. Hiernaast zijn vele andere elementen relevant die niet in dit rapport aan de orde komen, zoals bijvoorbeeld wetgeving, inkoop, zorgaanbieders en de verhouding met de gemeente (van Alphen, Drost & Jongebreur, 2015). De volgende versie van dit rapport zal het eindrapport zijn dat 1 maart 2018 wordt opgeleverd. Dit rapport zal de gehele proeftuinperiode tot 22 december 2017 beslaan. Voor een volledig beeld van de proeftuinen Kleinschalige Voorzieningen en Screening & Diagnostiek, adviseren we dan ook om naast dit tussenrapport ook het eindrapport te lezen. In dit eindrapport komt ook follow up na de proeftuinen uitgebreid aan de orde (de meetperiode tot dit tussenrapport was hiervoor te kort).

De proeftuinen verschillen enorm van elkaar in aard, geografische ligging, lokale doelgroep en uitvoering, maar ze hebben met elkaar gemeen dat wordt getoetst wat bruikbare elementen zijn voor een mogelijk toekomstig en duurzaam stelsel. De lokale verschillen maken dat in dit rapport zowel aandacht wordt besteed aan algemene trends over alle proeftuinen heen, maar ook aan lokale bijzonderheden. De proeftuinen KV en S&D worden apart beschouwd.

Kleinschalige Voorzieningen

De KV's hebben als doel om jongeren die het hoge beveiligingsniveau van een JJI niet nodig hebben lokaal op te vangen in een minder beveiligde setting waarbij beschermende factoren (dagbesteding, contact ouders, hulpverlening) zoveel mogelijk gecontinueerd of opgestart kunnen worden. Het uitgangspunt is dat een integraal traject wordt uitgezet, waarbinnen maatwerk wordt geleverd, en de jongeren en ouders/verzorgers actief worden betrokken.

De drie KV's richten zich elk op een net wat andere doelgroep: KV Amsterdam vangt preventief gehechte jongeren op onder de 18 jaar; KV Groningen richt zich breder op risicojeugd en heeft bijvoorbeeld ook een vrijwillige plaatsing gehad; KV Nijmegen richt zich naast preventief gehechte

---

¹ Met jongeren worden jeugdigen en adolescenten bedoeld, in de leeftijd tussen 12 en 23 jaar.

jongeren ook op jongeren met een PIJ-maatregel aan het einde van hun traject. De cijfers tot 1 september 2017 laten zien dat de instroom per KV verschilt. Daarnaast is gedurende de looptijd, met name in de eerste maanden na de start, ook binnen de KV een sterke fluctuatie in bezetting te zien. Wel is over het algemeen een stijgende lijn in de bezetting waar te nemen, wat in Amsterdam tot een volle KV heeft geleid. Factoren die bijdragen aan een hoge instroom en bezettingsgraad zijn: een grote potentiële doelgroep, in een relatief klein geografisch gebied, met het alternatief van de JJI op afstand, ketenpartners die nauw met elkaar samenwerken en een gedegen implementatie van de werkprocessen in de jeugdstrafrechtketen.

Plaatsing in de KV wordt ingezet als alternatief voor de JJI: 'schorsen tenzij,' blijft het uitgangspunt. Het bieden van een lager beveiligingsniveau staat in dienst van de resocialisatie doelstelling van jeugdstrafrecht, maar is geen doelstelling op zich. Voor de KV's staat voorop dat de maatschappij te allen tijde beschermd dient te worden. De KV is er op ingericht om de bescherming te bieden die nodig is, naar de individuele beveiligingsnoodzaak. Voordat een jongere geplaatst wordt, vindt een proces van screening plaats waarbij indicaties en contra-indicaties op verschillende momenten (door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), het Openbaar Ministerie (OM) en de Rechter Commissaris (RC)) worden afgewogen. Ook tijdens het verblijf wordt er continu een inschatting van het risico gemaakt, waarbij beveiliging op maat wordt geleverd, afhankelijk van de beveiligingsnoodzaak van de jongere. Het is een aantal keer voorgekomen dat een jongere, naar aanleiding van een incident, alsnog in een JJI geplaatst is. Hier wordt lering uit getrokken en de screening wordt gedurende looptijd van de KV steeds verder verfijnd. Bovendien kan dit als passend in deze proeftuinperiode worden gezien: het kan zowel voorkomen dat jongeren onnodig in een JJI worden geplaatst als dat men er in de KV achter komt dat er toch meer nodig is, met terugplaatsing als gevolg. Voorts wordt deze stok achter de deur, de mogelijkheid om op te schalen indien nodig, door alle betrokkenen als waardevol gezien.

Het draagvlak bij de ketenpartners, jongeren, ouders en andere betrokkenen is hoog. Men schroomt niet ook de knelpunten aan het licht te brengen, maar over het algemeen zien alle betrokkenen de KV als grote meerwaarde. De KV vult het gat tussen onder toezicht thuis zitten of verblijven binnen de zwaar beveiligde muren van een JJI. Men is in staat om maatwerk te leveren aan de jongere. Dagbesteding en ambulante hulpverlening worden gedurende het verblijf gecontinueerd dan wel opgestart. De KV is onderdeel van een doorlopend zorgverleningstraject waarbij de samenwerking tussen ketenpartners sinds de komst van de KV is versterkt. Jongeren en ouders worden geactiveerd en nadrukkelijk betrokken. Zij voelen zich serieus genomen en zijn positief over de begeleiding die in de KV geboden wordt. De sfeer in de KV wordt door zowel jongeren als medewerkers als prettig ervaren en de onderlinge relaties worden over het algemeen als constructief bestempeld. Onder buurtbewoners is de houding ten opzichte van de KV op alle locaties positief, dit is mede dankzij inspanningen van de KV's zelf: er zijn verschillende initiatieven gestart waarbij de buurt actief wordt betrokken bij de KV. Verbeterpunten voor de komende periode tot 22 december 2017 worden vooral gezien in het vergroten van de bekendheid met de proeftuinen, het verder implementeren van de werkprocessen in de toeleidingproces en nadere specificering van de ketenafspraken, richtlijnen en kaders.

Screening & Diagnostiek

De proeftuinen S&D zijn gericht op een efficiënt en effectief proces van screening, diagnostiek en plaatsing. Hierbij dient een integraal plan opgesteld te worden, waarbij individueel maatwerk centraal staat en dat verder reikt dan alleen het justitiële kader. Jongeren en ouders/verzorgers dienen nadrukkelijk betrokken te worden bij het opstellen en actualiseren van dit plan. Uiteindelijk is het doel van S&D dat het plan bijdraagt aan een betere aansluiting op het vervolgtraject. De proeftuinen S&D hebben op verschillende wijze invulling gegeven aan deze opdracht; zowel in proces als qua inhoud bestaan tussen de proeftuinen S&D wezenlijke verschillen. De proeftuin S&D Breda is ingericht in vier werkgroepen waarin de processen, benodigde kaders en samenwerkingsafspraken

voor S&D gedefinieerd en uitgewerkt worden. De uitkomst van de proeftuin bestaat uit vier deelproducten: 1) een 'afsprakenkader integraal trajectplan zorg' dat keten breed gedragen wordt, 2) een 'regionaal schema forensische jeugdzorg' waarbinnen de regionale sociale kaart naar beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte is ingedeeld, 3) een abstract 'schema forensische jeugdzorg' waarmee iedere jeugdzorgregio zijn zorgaanbod in kaart kan brengen en 4) een duurzaam 'samenwerkingsverband forensische jeugd' waarbinnen de betrokkenen zich verantwoordelijk voelen in gezamenlijkheid te zorgen voor een passend aanbod, over de grenzen van de eigen instelling heen en los van (financiële) schotten. Binnen de werkgroepen wordt gekeken hoe in kleinere regio's, waar wellicht niet genoeg schaalgrootte voor een KV is, toch lokale zorg, maatwerk en continuïteit op een betaalbare manier gerealiseerd kunnen worden. Voorts scheidt de proeftuin inzicht in de hiaten in het zorgaanbod voor forensische jeugd, die vervolgens door het samenwerkingsverband modulair kunnen worden opgevuld. De proeftuin S&D Breda richt zich verder niet alleen op de jongeren waar een vrijheidsbeneming van toepassing is, maar ook op de risicojongeren. Gezien de proeftuin S&D Breda een ontwikkelproces betreft, worden in deze tussentijdse rapportages nog geen conclusies gepresenteerd, maar wordt alleen het verloop van de werkgroepen tot nu toe beschreven. Het proces waarin deze producten worden uitgedacht kan dienen als een stappenplan voor hoe dergelijke producten ook in de regio's kunnen worden opgesteld.

De proeftuin S&D in Rotterdam vormt een samenhangend geheel van specifieke intakes en een diagnostisch proces uitgevoerd door de ketenpartners in de jeugdstrafrechtketen, aangevuld met een GGZ instelling die een gezinsonderzoek en psychiatrische screening uitvoert. Binnen de Hartelborgt is hiervoor een aparte afdeling ingericht waar geïnvesteerd wordt in een open leefklimaat waarbinnen structurele observaties kunnen worden uitgevoerd. Het uitgangspunt is dat de jongere en ouders/verzorgers vanaf het moment van plaatsing betrokken worden bij het traject en gestimuleerd worden om actief mee te denken. Na een korte opstartperiode trok de instroom in Rotterdam al vrij snel aan. Sinds februari was er constant een bezetting van ruim 60%. Factoren die hier aan bijdragen zijn: een grote potentiële doelgroep, een overzichtelijke regio, met een actief betrokken RvdK die advies geeft dat vervolgens vrijwel altijd door het OM en RC wordt overgenomen (deels omdat de proeftuin zich binnen de JJI bevindt en contra-indicaties zoals risico op onttrekking daarom minder spelen). De proeftuin heeft in de huidige opgezet gekozen voor een doelgroep die aansluit bij de doelgroep van de KV's. Tegelijkertijd is men van mening dat in principe iedere jongere er baat bij zou kunnen hebben een proces van S&D te doorlopen. De betrokkenheid van de GGZ kan nog verder aangescherpt worden. Enerzijds levert het, volgens sommige ketenpartners, in een vroeg stadium op casusniveau veel extra informatie op en kan de GGZ indien nodig aan de achterkant snel doorpakken. Anderzijds zijn er ketenpartners die aangeven dat de aanvullende expertise en meerwaarde nog niet goed uit de verf komt en wordt genoemd dat het betrekken van een specifieke GGZ-instelling ertoe kan leiden dat zij *preferred partner* worden en dat andere aanbieders niet meer overwogen worden.

In Groningen is de S&D geïntegreerd in de werkwijze van de KV en volgens een gefaseerd inhoudelijk programma ingericht. Belangrijk hierbij is dat jongere en systeem vanaf het moment van plaatsing worden geactiveerd tot meedenken en meedoen in het traject. Ouders/verzorgers verwerven hierbij ook inzicht in zichzelf en de rol die zij (mogelijk) spelen in het delictgedrag. Jongeren gaan aan de slag met een werkboek dat zij, hoewel ze het soms veel werk vinden en afwisseling in de opdrachten missen, als toevoeging zien bij het krijgen van inzicht in het eigen gedrag.

De ketenpartners en andere betrokkenen van alle proeftuinen S&D zien grote meerwaarde in de intensieve samenwerking die is ontstaan om met elkaar een traject uit te zetten. Bovendien zien ketenpartners de wijze waarop jongeren en ouders/verzorgers worden betrokken als grote meerwaarde. Jongeren en ouders/verzorgers vinden de ruime betrokkenheid van de ketenpartners positief en hebben vertrouwen in hun inbreng. Zij zouden echter graag zelf meer gehoord willen worden. Ze ervaren tegelijkertijd dat er maatwerk wordt geleverd en er voldoende ruimte is voor

persoonlijke verbeterpunten. De uitkomsten van S&D bieden de reclassering veel handvatten en inzichten om het traject na uitstroom vorm te geven; door aan de voorkant betrokken te worden, wordt veel tijd bespaard aan de achterkant. De observaties vanuit de JJI in Rotterdam worden als zeer waardevol ervaren, deze brengen informatie naar boven die andere ketenpartners op basis van gesprekken niet kunnen verkrijgen. Randvoorwaarde voor S&D zijn: helder en concreet geformuleerde afspraken rondom gegevensuitwisseling en verantwoordelijkheden, kennis van elkaars mogelijkheden en onmogelijkheden, flexibiliteit en commitment, en een gedegen implementatie van de werkprocessen organisatie breed en in de keten. Verder blijkt nu de diagnostiek verbetert ook dat er nog knelpunten zijn in de aansluiting van voorzieningen op elkaar: het wordt als frustrerend ervaren dat een gedegen plan wordt opgetuigd, dat vervolgens niet uitvoerbaar blijkt omdat jeugdhulp niet is ingekocht of er lange wachtlijsten zijn.

GELEERDE LESSEN TUSSENRAPPORT KV

1. Instroom & toeleiding in de KV

1.1 Instroom

- De Instroom **verschilt sterk per regio**. Hierbij spelen meerdere factoren een rol. Twee belangrijke factoren zijn de omvang van de potentiële doelgroep (die is in Amsterdam groter dan in Groningen en Nijmegen) en de mate waarin de KV geïmplementeerd is in het werkproces bij alle ketenpartners. Deze beide factoren hangen ook met elkaar samen: bij een kleinere doelgroep, gaat implementatie langzamer.
- Omdat de regio's van KV Groningen en Nijmegen relatief groot zijn, komen niet alle jongeren qua woonplaats in aanmerking (Nijmegen) of is aansluiting met verder weg gelegen regio's lastiger (Groningen).
- De ketenpartners geven aan dat zij bij advisering om al dan niet te plaatsen in de KV nog steeds uitgaan van de regel 'schorsen tenzij'.
- Hoe terughoudend of voortvarend men is met plaatsen (van geïndiceerde jongeren) verschilt per regio en per persoon. Zo kan bijvoorbeeld het OM in de ene regio de KV als belangrijke nieuwe toevoeging aan het aanbod zien terwijl het OM in een andere regio terughoudend is met plaatsen, vanwege risico's die een minder beveiligde omgeving met zich mee kan brengen.
- De toeleiding van preventief gehechte jongeren verloopt via **verschillende routes**. In bijvoorbeeld Amsterdam wordt in bijna alle gevallen direct na voorgeleiding geplaatst, terwijl in Nijmegen alle plaatsingen via de JJI zijn gegaan. Groningen zit hier tussenin.
- Het aandeel van in bewaring stellingen dat in de KV werd uitgevoerd was gemiddeld een derde.
- Er zijn geen aanwijzingen dat jongeren na een uitspraak van de RC proeftuin, toch in een JJI zijn geplaatst.

1.2 Bezetting

- In de KV's (m.n. Amsterdam en Groningen) is een **stijgende lijn** te zien in de bezetting. Dit lijkt erop te wijzen dat men er gedurende de looptijd steeds beter in slaagt om jongeren die in aanmerking komen voor de KV daar ook daadwerkelijk te plaatsen.
- In de bezetting is (met name in de begin periode) een **sterke fluctuatie** zichtbaar. Deze fluctuatie is passend bij het feit dat het om startende proeftuinen gaat. Naarmate de tijd vordert zien we deze fluctuatie ook afnemen (Amsterdam zit sinds de zomer bijvoorbeeld continu vol). Daarnaast past enige fluctuatie ook bij de doelgroep: preventief gehechte jongeren die slechts kort in de KV verblijven en waarvan het precieze moment van uitstroom relatief onvoorspelbaar is. Ook in andere sectoren, zoals bijvoorbeeld JeugdzorgPlus, komt fluctuatie in de bezetting voor.

1.3 Landelijke potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren

- Landelijk gezien is de grootste potentiële doelgroep preventieve hechtenis onder 18 jaar te vinden in arrondissementen Rotterdam, Den Haag en Amsterdam.
- Arrondissementen Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant hebben ook ene middelgrote potentiële doelgroep, maar bestrijken tevens een groter geografisch gebied. Daarom is het mogelijk dat het in de praktijk lastig is om in te zetten op bevorderen van de beschermende factoren i.v.m. de reisafstand naar en van de eigen woonplaats.
- Wat betreft de potentiële doelgroep kunnen van de huidige KV's alleen in Groningen meisjes worden geplaatst (er wordt over gesproken om deze mogelijkheid ook in Nijmegen te bieden, maar dit was ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet geëffectueerd). Landelijk gezien

bestaat de potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren onder 18 jaar voor minder dan een tiende uit meisjes.

1.4 Wie doet wat tijdens het toeleidingsproces? Wat werkt en wat zijn de knelpunten

- In Groningen is de **politie** betrokken als lid van de begeleidingscommissie. Dit heeft een toegevoegde waarde om het doel te bereiken om jongeren sneller te plaatsen, omdat de politie jongeren die in aanmerking komen voor de proeftuin al direct bij IVS kan signaleren.
- De **RvdK (reclassering (3RO) als Adolescentenstrafrecht (ASR) geldt)** heeft een cruciale rol in de toeleiding als adviseur voor al dan niet plaatsen in de KV. In Amsterdam wordt aangegeven dat de lijnen kort zijn en dat de advisering door de Raad goed verloopt. In Nijmegen en Groningen wordt gezien dat hier nog verbetering in mogelijk is, met name vanwege de grote regio die bediend wordt (en daardoor groot aantal betrokken Raadsmedewerkers die niet allemaal even bekend zijn met de KV), en de kleine aantallen die hierdoor en door de kleine potentiële doelgroep voorbij komen.
- In alle KV's is de RvdK (en 3RO) gestart met het gebruiken van **screeningslijsten** met (contra)indicatiecriteria om te bepalen of jongeren al dan niet geschikt waren voor plaatsing in de KV. In de praktijk wordt bij minder dan een derde van de voorgeleidingen een screeningslijst ingevuld. Hierover wordt aangegeven; dat screeningslijsten nuttig zijn om de indicatiecriteria goed te implementeren en als manier om in gezamenlijkheid een inschatting te maken of plaatsing in de KV passend is; dat de lijsten wel worden gebruikt voor overleg, maar niet meer worden ingevuld als men de criteria eenmaal goed in het hoofd heeft.
- Uit de interviews en observaties komt naar voren dat **de keten zo sterk is als haar zwakste schakel**. Per regio verschilt welke schakel dit is en waar nog extra aandacht nodig is. Hierbij wordt genoemd: dat in grote regio's niet alle Raadsmedewerkers goed op de hoogte zijn van de mogelijkheid KV te adviseren; dat hetzelfde geldt voor de Jeugdbescherming en de reclassering; dat bij de ketenpartners soms nog het 'oude denken' heerst en sommige officieren van Justitie (sommige ook juist helemaal niet) terughoudend zijn bij plaatsen in een minder beveiligde omgeving.
- Het plaatsingsproces in de proeftuinen is verschillend.

Wat werkt?

- **Bekendheid** van de KV bij de ketenpartners
- **Korte lijnen** tussen de ketenpartners (met name de RvdK) en de KV. In Amsterdam, waar in de toeleiding veel direct overleg is tussen de Raad en de KV, wordt dit expliciet genoemd als een werkzaam bestanddeel. Overzichtelijke regio (heldere afspraken met ketenpartners, er wordt één lijn getrokken, korte afstanden (letterlijk))
- De potentiële doelgroep (jongeren in preventieve hechtenis) heeft **voldoende omvang** (dit verschilt zoals gezegd per KV). Bij een voldoende grote doelgroep hebben en houden alle ketenpartners de optie om in de KV te plaatsen beter op het netvlies.
- **Betrokken en actieve rol van de gemeente** (de gemeente kan ketenpartners in beweging krijgen)
- Bij een **advies** van ketenpartners (RvdK of 3RO) om in de KV te plaatsen is de kans dat een jongere geplaatst wordt groter. Bij KV Amsterdam en Groningen werd bij ongeveer 15% van de voorgeleidingen plaatsing in de proeftuin geadviseerd. Hiervan werd de helft tot driekwart daadwerkelijk geplaatst. Redenen dat het advies van de RvdK niet op is gevolgd zijn ook praktisch van aard geweest; zoals een volle KV, weekend waarin het werkproces nog niet geïmplementeerd was, of samenplaatsing met een medeverdachte.
- Ook bij andere adviezen, of wanneer informatie over het advies ontbreekt, werd echter geplaatst. Het aantal geplaatste jongeren met deze andere adviezen is wel aanzienlijk kleiner.
- Screenen op basis van de voorgeleidingen in plaats van de in verzekeringstellingen lijkt in regio's met een kleinere potentiële doelgroep, maar een groter geografisch bereik minder foutgevoelig en minder arbeidsintensief te zijn.

- Als de **optie 'plaatsing in de KV' expliciet** wordt opgenomen in het werkproces van het OM, zou dit kunnen helpen bij de implementatie ervan.

Knelpunten?

- Het **'oude denken'** (de muren van de JJI bieden veiligheid; sommige ketenpartners (RvdK, OM, RC) ervaren een drempel bij minder beveiligd plaatsen van deze jongeren en heeft daardoor de neiging om contra indicaties zwaarder te laten wegen dan nodig is volgens de KV)
- Hoe groter de **regio** is die bediend wordt, hoe meer ketenpartners er vaak zijn en hoe lastiger het is om de KV op het netvlies te krijgen en houden.
- Een **kleine potentiële doelgroep**: als er weinig jongeren zijn die in aanmerking komen voor plaatsing in de KV, dan duurt het langer voor iedereen de optie om daar te plaatsen in zijn/haar systeem heeft en is het in de toekomst wellicht moeilijk om dit op het netvlies te houden.
- **Praktische aspecten**: bijvoorbeeld bij de RvdK en de JB werken in het weekend andere medewerkers dan doordeweeks. Bij 3RO vormen de jongeren die volgens ASR worden berecht slechts een kleine groep die ook nog eens verdeeld is onder de drie reclasseringsorganisaties.

1.4 Wat zijn (contra)indicaties? Voor welke doelgroep is de KV geschikt?

- In alle KV's gelden als **harde contra-indicaties**: risico op onttrekking, onderzoeksbelang, als er beperkingen opgelegd zijn, nabijheid van het slachtoffer, potentieel maatschappelijke onrust en gebrek aan motivatie. Hierbij wordt opgemerkt dat motivatie gestimuleerd kan worden, maar dat jongeren de KV in ieder geval als een kans moeten zien. Voor het OM en de RC zijn ook de houding van de jongere tijdens de zitting van belang.
- Voor de overige van tevoren bedachte contra-indicaties en indicaties, geldt dat ze niet zwart-wit worden gehanteerd. Plaatsing in de KV is volgens ketenpartners **maatwerk** waarbij beveiligingsnoodzaak het uitgangspunt is.
- Bij plaatsing wordt een afweging gemaakt van individuele en omgevingsfactoren. De **RvdK heeft hierin een leidende rol** en gebruikt hiervoor de beschikbare informatie, eventueel wordt het NIFP betrokken. Overleg met de KV vindt hierbij ook plaats, onder andere om in te kunnen schatten of de jongere past in de groep die op dat moment in de KV verblijft.
- Overwegingen om een **plaatsing** in de KV te adviseren, waren voor de RvdK bijvoorbeeld een jonge leeftijd, of dat huisarrest niet uit te voeren was vanwege het systeem.
- Overwegingen om **geen plaatsing** in de proeftuin te adviseren waren bijvoorbeeld een negatieve beïnvloedbaarheid, of omdat dat het om veelplegers of *first offenders* ging (advies schorsing). Andere motivaties waren bijvoorbeeld: het ontbreken van beschermende factoren, het zich onttrekken aan hulpverlening, een ernstig delict met impact samenleving, gebrek aan motivatie of een reeds bestaand verblijf in de jeugdzorg (Inbewaringstelling (IBS) JJI of huisarrest).
- **Verschillen per proeftuin**: In Amsterdam ziet men KV als een *'wake-up-call'* wat betekent dat ook jongeren met een **delictgeschiedenis** in aanmerking komen, zolang ze niet te verhard zijn. In Groningen, waar men zich richt op secundaire preventie, vindt met de KV het meest geschikt voor *first offenders*. In Nijmegen legt men minder nadruk op delictverleden, wat past bij het feit dat daar ook jongeren met een PIJ-maatregel (PIJ-ers) kunnen worden geplaatst.
- Verder worden door ketenpartners als **belangrijke indicaties** genoemd: dat er zicht is op opstarten van dagbesteding, dat ouders/familie betrokken of te betrekken zijn, dat het IQ boven de 60 is, dat continueren of opstarten van behandeling/begeleiding mogelijk is in geval van psychiatrische- of verslavingsproblematiek.
- **Jongeren en systeem** geven aan dat ze vinden dat de KV geschikt is voor: jongeren die gemotiveerd zijn en de KV zien als een kans en niet teveel uiteen lopen wat betreft leeftijd. In Amsterdam en Groningen vinden jongeren/systeem de KV geschikt voor jongeren, die niet te zware delicten plegen (ze leggen de grens bij geweldsdelicten).
- De **doelgroep van de KV's** was bij aanvang: preventief gehechte jongeren (jeugd, alleen jongens) in Amsterdam; preventief gehechte jongeren (jeugd en 18+, jongens en meisjes) in Groningen;

preventief gehechte jongeren (jeugd en 18+, alleen jongens), jongeren met jeugddetentie en PIJ-ers in Nijmegen.

- De KV's hebben gedurende de eerste helft van de proeftuinperiode de doelgroep uitgebreid. In Amsterdam kunnen sinds 1 juli 2017 naast preventief gehechte jongeren (jongens) ook preventief gehechte jongeren via ASR geplaatst worden. Daarnaast kunnen jongeren met een kort strafresistant jeugddetentie in de KV uitzitten. Groningen biedt naast een plek voor preventief gehechte jongeren (zowel jeugd als ASR) de mogelijkheid tot vrijwillige plaatsing en uitzitten van Inverzekeringstelling (IVS) (dit gebeurt niet in de KV zelf). Tevens kunnen net als in Amsterdam jongeren een kort strafresistant uitzitten. Daarnaast wordt onderzocht of civielrechtelijke plaatsing mogelijk is. In Nijmegen wordt de regio van waaruit jongeren worden geplaatst uitgebreid en wordt de mogelijkheden tot het plaatsen van Inrichting Stelselmatige Daders (ISD) jongeren en meisjes onderzocht.

In Amsterdam zijn tot 1 juli 2017 vier jongeren voor een tweede maal ingestroomd in de KV. Vooraf was dit niet de bedoeling. Hier is in enkele gevallen toch voor gekozen omdat de ketenpartners gezamenlijk de inschatting maakten het bij deze jongeren in het belang van de ontwikkeling en van voorkomen van recidive was om nogmaals in de KV te plaatsen in plaats van in een JJI.

2. Verblijf in de KV

2.1 Trajectplan

- In **Amsterdam** wordt een individueel plan opgesteld voor elke jongere; dit bevat: hoe het verblijf van de jongere eruit ziet, verlofruimte, perspectief na verblijf en doelstellingen van traject. Jongeren/systeem noemen als positief punt hiervan dat de nadruk ligt op perspectief (lange termijn). Daar tegenover staan dat korte termijn doelen voor hen niet altijd duidelijk zijn en de jongeren weinig op de hoogte zijn van een 'fysiek' plan maar het plan in hun beleving vooral bestaat uit mondelingen afspraken.
- In **Groningen** worden een integraal trajectplan zorg en een werkplan opgesteld met daarin: delictanalyse, risicotaxatie, beveiligingsmaatregelen, bejegeningstijl, hulpverlening en doelstellingen. De jongeren hebben het gevoel dat zij persoonlijk betrokken worden bij het traject, met name bij de afspraken voor op de korte termijn. Op het zorgplan van de langere termijn hadden zij het idee een minder directe invloed te hebben.
- In **Nijmegen** wordt een trajectplan zorg opgesteld met daarin: risico- en beschermende domeinen, bejegeningstijl, hulpverlening, beveiligingsmaatregelen, observaties, doelstellingen en actiepunten. Het trajectplan wordt besproken in het trajectberaad (staat los van bestaande netwerk- trajectberaden), waar de aanwezige partners op basis van gelijkwaardigheid aan tafel zitten. Iedereen, ook de jongere en diens systeem, legt in principe hetzelfde gewicht in de schaal, waarbij ieders unieke expertise erkend wordt. Het trajectplan wordt door de jongeren gezien als een kans om te bouwen aan de toekomst. De bespreking van dit plan tijdens het trajectberaad werd gezien als een goed evaluatiemoment van de voortgang tot dan toe. Toch hebben de jongeren, hoewel ze waarderen dat zij tijdens het trajectberaad hun stem kunnen laten horen, niet de indruk dat hun input uiteindelijk heeft geleid tot aanpassingen of veranderingen in het trajectplan.

2.2 Betrekken ouders/systeem bij verblijf

- In alle KV's wordt de **jongere standaard betrokken** bij het opstellen van het plan en **lukt het vaak ook om het systeem te betrekken** (lees meer hierover in §2.2).
- In Nijmegen loopt men er soms tegen aan dat jongeren die al **meerderjarig** zijn, weerstand vertonen tegen het betrekken van het systeem.

Wat werkt?

- In **Amsterdam** mogen de ouders/verzorgers de jongere bellen wanneer ze willen; dit wordt als zeer positief ervaren. Ouders/verzorgers mogen komen koken op de proeftuin; dit vinden ouders/verzorgers een goede manier om betrokken te blijven en de KV te leren kennen.
- In **Groningen** geven jongeren een presentatie over de probleemanalyse, wensen voor de toekomst en steun die daarbij nodig is. Er zijn netwerkbijeenkomsten met jongere en systeem. Telefonisch contact kan zonder beperkingen. Bezoek ook, mits goed afgestemd en ingepland. Verlof werkt volgens jongere/systeem goed, vooral als het verdiend wordt of verbonden is aan leerdoelen.
- In **Nijmegen** kan het systeem worden ingezet als ketenpartner (bijvoorbeeld een keer de partner als procesregisseur). Telefonisch contact en bezoek zijn zonder beperkingen; volgens jongere/systeem heeft dit in een enkel geval zelfs geleid tot beter contact dan voor plaatsing. Jongeren ervaren als positief dat systeem breder kan zijn dan directe familie.

Knelpunten?

- In Groningen ervaren jongeren en systeem een knelpunt met betrekking tot de **slechte bereikbaarheid** van de proeftuin met het openbaar vervoer. Als jongeren thuis tijdens verlof moeten werken aan hun **leerdoelen** (bijvoorbeeld meer praten met ouders) ervaren ze dit soms juist als een beperking in het contact.
- In Nijmegen moeten jongeren om verlof aan te vragen een **verlofplan** schrijven en vervolgens duurt het lang voor verlof wordt doorgevoerd. Daarnaast zijn wijzigingen niet mogelijk en moet ook achteraf een **verlofverslag** worden geschreven. Jongeren ervaren dit als een knelpunt. Ze hebben het gevoel meer tijd kwijt te zijn aan de planning dan aan het eigenlijke verlof. Daarnaast zeggen ze voor elke kleine gelegenheid een plan te moeten schrijven, ook bijvoorbeeld voor boodschappen doen. Dit vinden ze buitenproportioneel. Het systeem noemt ook een positief punt van het moeten aanvragen van verlof: het dwingt jongeren om beter te plannen en vooruit te denken.

2.3 Wie doet wat tijdens verblijf?

- In **Amsterdam** is in de KV geen mentor, maar krijgt elke jongere een persoonlijke coach. Hierbij wordt aangesloten bij wat al loopt: als er een vertrouwensband is met een hulpverlener, zou dat de coach kunnen worden. Als er niemand is, wordt via Spirit een coach aangewezen. De reclassering is casemanager; reclasseringsbegeleiding wordt indien nodig vanuit de KV opgestart. Er is geen vaste overlegstructuur, maar er zijn korte lijnen tussen KV en ketenpartners. De KV heeft als uitgangspunt dat ze jongeren verblijf biedt, maar dat het traject buiten wordt geregisseerd. Jongeren/systeem zijn positief over de begeleiding van de pedagogisch medewerkers in de KV en over het feit dat het trajectplan zich richt op de lange termijn (het perspectief).
- In **Groningen** is er geen mentor op de groep, maar wel een coördinator die zicht heeft op het traject. De casemanager kan wisselen afhankelijk van het kader (reclassering, wijkteam of gezinsmanager). Overleg vindt plaats in het 'Integraal overleg' dat wordt georganiseerd door de RvdK. De begeleiding in de KV wordt door de jongeren als goed en deskundig beoordeeld.
- **Nijmegen:** Tijdens de eerste week van verblijf is een trajectberaad (staat los van netwerk- en trajectberaden). Dit wordt daarnaast georganiseerd op elk gewenst moment tijdens toeleiding, verblijf of na uitstroom. De RvdK zit als voorzitter aan tafel en daarnaast altijd jongere/systeem en wie verder nog nodig is. In Nijmegen wordt wel gewerkt met een mentor op de groep. Ketenpartners zijn positief over ICT (samenwerkingsruimte) waar ze samen in kunnen werken aan trajectplan zorg. Wel wordt opgemerkt dat de ICT nog in ontwikkeling is en heeft men te kampen gehad met kinderziektes.

Knelpunten?

- In **Amsterdam** kan de afstemming tussen de KV en de Jeugdbescherming beter, hier wordt aan gewerkt. Er is op dit moment geen standaard overlegstructuur; met overweegt om aan te sluiten bij de bestaande netwerk- en trajectberaden. Met betrekking tot de hulpverlening geven jongeren/systeem aan dat er vaak diverse instanties betrokken zijn en dat de communicatie beter kan. Men werkt soms langs elkaar heen en jongeren/systeem krijgen het gevoel dat er over hen wordt beslist in plaats van met hen. Het individueel plan is vaak weinig bekend bij jongeren/systeem, hoewel ze het feit dat dit op de individu wordt aangepast en dat er aandacht is voor perspectief zoals gezegd als positief ervaren.
- In **Groningen** is het nu nog onduidelijk hoe het 'Integraal overleg' op de KV, dat wordt georganiseerd door de RvdK, zich verhoudt tot de bestaande netwerk- en trajectberaden. Jongeren/systeem geven aan dat ze inzicht zouden willen hebben in de afzonderlijke rapportages die ketenpartners over hen schrijven. Over de externe hulpverlening geven ze aan dat de betrokkenheid weliswaar goed is, maar dat de afstemming beter kan en dat ze nog vaak dubbele gesprekken moeten voeren.
- In **Nijmegen** werkt het trajectberaad goed, maar kan nog verder uitgewerkt worden: wie heeft welke verantwoordelijkheid, wie brengt welke expertise in en wie zijn er nodig voor welke beslissingen? Over hulpverlening geven jongeren aan dat er veel betrokken instanties zijn, waardoor verantwoordelijkheid en slagvaardigheid missen.

2.4 Inzetten en continueren dagbesteding en hulpverlening.

- In §2.3 worden dagbesteding, hulpverlening en vrijetijdsbesteding beschreven en in hoeverre het is gelukt om deze te continueren of op te starten tijdens verblijf in de KV.
- Geconcludeerd kan worden dat continueren dan wel opstarten van dagbesteding buiten de KV, in alle KV's in de **ruime meerderheid van de gevallen lukt**. Hetzelfde geldt voor continueren of opstarten van hulpverlening.

Wat werkt?

- In alle KV's zijn **samenwerkingsafspraken** gemaakt met onderwijsinstanties. Bestaande samenwerkingsverbanden en bijvoorbeeld het feit dat KV Amsterdam verbonden is aan Spirit en KV Groningen aan Juvaïd, zijn hierbij ondersteunend.
- In Amsterdam noemen jongeren continueren of opstarten van dagbesteding als een belangrijke **kans om zich te bewijzen**. Ook **ritme en regelmaat** van dagbesteding ervaren ze als positief. Systeem noemt dagbesteding buiten de KV als belangrijke manier om **verantwoordelijkheid** aan te leren en als groot voordeel ten opzichte van verblijf in de JJI.
- In Groningen kunnen jongeren die nog geen dagbesteding hebben vrijwilligerswerk verrichten bij de Voedselbank. Dit wordt door jongeren als positief ervaren: ze zien het als een manier om te **'oefenen met het zijn van een goede burger'**. Ook **structuur** die dagbesteding met zich meebrengt vinden jongeren positief.
- In Nijmegen geven de jongeren aan dat de mogelijkheid tot het continueren dan wel opstarten van een dagbesteding hen **ontwikkelingsmogelijkheden** biedt.

Knelpunten?

- De KV's geven aan dat er behoefte is aan **aanbod van activiteiten in de KV**, met name tijdens vakanties en voor jongeren die geen dagbesteding hebben.
- Het bovenstaande punt wordt op alle drie de locaties ook door jongeren/systeem genoemd als knelpunt: de mogelijkheden op het gebied van dagbesteding in de KV vinden ze zeer beperkt, met verveling tot gevolg.
- In Groningen noemen jongeren daarnaast dat als er weinig jongeren in de KV verblijven dit zorgt voor weinig aanspraak en voor het gevoel dat de medewerkers te intensief op hen letten.

2.5 Beveiliging, regels en veiligheid

- In alle KV's wordt gewerkt aan een **open orthopedagogisch leefklimaat**. De KV kenmerkt zich volgens ketenpartners door een hogere mate van autonomie van de jongeren en meer ruimte voor overleg dan in de JJI. Er wordt gewerkt met relationele beveiliging in combinatie met een aantal meer 'harde' beveiligingsmaatregelen.
- **Beveiligingsbehoefte is een concept waarvoor nog geen instrumenten bestaan**. Elke KV heeft eigen manieren om hier toch gestructureerd invulling aan te geven (zie §2.8). De komende tijd wordt gezocht of bestaande instrumenten voor risicotaxatie kunnen helpen om de beveiligingsbehoefte in te schatten.

Wat werkt?

- In de KV's wordt bewust gekozen voor een **terminologie** die past bij het leefklimaat en bij relationele beveiliging. Zo wordt bijvoorbeeld gesproken over 'huismeester' en 'gastheren/-vrouwen' in plaats van 'beveiligers' en worden JJI-termen zoals bijvoorbeeld 'luchten' consequent vermeden.
- Er wordt gewerkt met **relationele beveiliging**: er is een constructieve samenwerkingsrelatie tussen jongere en medewerkers. Hierbij is ook aandacht voor vaardigheden van de medewerkers en wordt aandacht besteed aan: je bewust zijn van je eigen gedrag, zelfreflectie en elkaar aanspreken op elkaars gedrag.
- Pedagogisch medewerkers nemen een **coachende rol** aan in plaats van een autoritaire rol en een hiërarchische positie. Gesprekstechnieken zoals motiverende gespreksvoering helpen hierbij. Daarnaast is belangrijk dat medewerkers in staat zijn om grenzen te stellen.
- Bovenstaande vraagt om een **zorgvuldige selectie van medewerkers**. De KV's letten hierbij op ideeën over leefklimaat en besteden veel aandacht aan inwerken en bijsturing/begeleiding op de werkvloer.
- In Amsterdam wordt de **presentie benadering** gehanteerd. Hierbij staat de relatie met de ander vooraan en werkt men vanuit een aandachtige, open, respectvolle houding. Positieve bekrachtiging speelt een belangrijke rol in deze benadering. Jongeren/systeem geven aan dat de sfeer en de relatie met de medewerkers goed is. Het zelfde geldt voor de relatie tussen jongeren onderling: er is zelden ruzie en conflicten worden zonder tussenkomst van medewerkers uitgesproken.
- In **Groningen** geven jongeren/systeem aan dat **sfeer en de relatie** met de medewerkers en tussen de jongeren onderling goed is.
- In **Nijmegen** geven jongeren/systeem aan dat de **sfeer en relatie** tussen de jongeren onderling goed is.
- In alle KV's noemen jongeren dat ze zich zouden kunnen onttrekken, maar dat ze dit niet doen omdat ze **weten wat er op het spel staat en de KV als een kans zien**. Het feit dat er minder beveiliging is dan in een JJI geeft jongeren het gevoel dat men vertrouwen in hen heeft en dit willen ze niet beschamen. Jongeren voelen zich veilig, en desgevraagd geven degenen die daar ervaring mee hebben aan dat ze zich even veilig voelen als in een JJI.

Knelpunten?

- In Amsterdam geven jongeren/systeem aan dat medewerkers onderling niet altijd goed **communiceren** en soms niet één lijn trekken in het naleven van regels. Dit vinden jongeren frustrerend. Jongeren noemen het feit dat er geen **mobiele telefoon** in de KV mag oneerlijk: tijdens dagbesteding mag dit wel en jongeren vinden dit tegenstrijdig.
- In Groningen noemen jongeren dat het **contrast** tussen de vrij strenge regels in de KV en de relatieve vrijheid tijdens dagbesteding vrij groot en daardoor ingewikkeld is.
- In Nijmegen geven jongeren aan dat ze pedagogisch medewerkers soms als **inflexibel** ervaren en dat ze het gevoel hebben te **intensief geobserveerd** te worden door de medewerkers, als er weinig jongeren in de KV verblijven.

- Het **Nymi bandje** wordt in Nijmegen ingezet bij jongeren met een PIJ-maatregel. De jongeren zijn hier ronduit negatief over en noemen hierbij als problemen: schending van de privacy, technische mankementen en uitblijven van tussenkomst van een rechter. Bij start van de KV was de insteek dat elke PIJ-er een Nymi bandje zou krijgen. Dit bleek echter niet passend. De KV geeft aan dat de inzet van het Nymi bandje inmiddels niet meer standaard is, maar op maat afhankelijk van de beveiligingsnoodzaak. De komende tijd wordt het gebruik ervan verder geëvalueerd.
- De komende tijd wordt gezocht of bestaande instrumenten kunnen helpen om de beveiligingsbehoefte in te schatten.

2.6 Incidenten en consequenties

- In §2.7 wordt het aantal en de aard van de incidenten op de KV's beschreven. In totaal is tot 1 juli 2017 vijfmaal sprake geweest van **onttrekking**. In drie van deze gevallen zijn de jongeren binnen een dag uit eigen beweging teruggekeerd. Daarnaast heeft in één geval (in Groningen) het systeem geprobeerd de jongere te stimuleren om terug te gaan naar de KV, maar zonder succes. In één geval (in Nijmegen) betrof het een jongere zonder vaste woon- of verblijfplaats die door de politie is opgepakt.
- Op alle locaties wordt gewerkt met **gele- en rode kaarten**. Jongeren geven feedback op de manier waarop deze worden ingezet. In **Amsterdam** geven jongeren aan dat gele kaarten na een week vervallen. Hoewel ze waarderen dat je kunt herstellen na het maken van een fout, roept dit op dat ze wachten tot de kaart vervalt en dan met schone lei ongestraft opnieuw de fout in kunnen gaan. Daarnaast vinden ze dat een gele kaart gepaard zou moeten gaan met een consequentie: dat zou afschrikkend werken om opnieuw over de grens te gaan. In **Groningen** geven jongeren aan dat het systeem gele/rode kaarten werkt, maar dat beter rekening zou moeten worden gehouden met persoonlijke omstandigheden. Los daarvan vinden ze het systeem rechtvaardig; de gele kaarten vervallen na zes weken waardoor herstel mogelijk is. Ook in **Nijmegen** vinden jongeren gele/rode kaarten een goede manier om om te gaan met regels overtreden. De gele kaarten vervallen na zes weken; Het feit dat dit gepaard gaat met een gesprek, noemen jongeren als iets dat goed werkt.
- **Ouders/verzorgers** worden als opvoeder betrokken in geval van een incident.
- Bij het vaststellen van een consequentie na een incident worden ook **ketenpartners** betrokken.
- **Terugplaatsen in de JJI** is de uiterste consequentie na een incident. Dit is op de drie locaties tot 1 juli bij respectievelijk 10% (Amsterdam), 50% (Groningen) en 37% (Nijmegen) van de jongeren gebeurd. De KV's benadrukken hierbij het belang van zorgvuldige screening voor plaatsing in de KV. In de periode tot nu toe is de screening steeds meer aangescherpt met als doel beter te kunnen inschatten of een jongere al dan niet past in de KV.
- Jongeren/systeem ervaren in alle KV's het feit dat er regels zijn met consequenties als **logisch en rechtvaardig**.

3. Uitstroom uit de KV

3.1 Duur van verblijf

- In §3.1 wordt de gemiddelde verblijfsduur in de KV weergegeven. Deze is vergelijkbaar met de verblijfsduur van preventief gehechte jongeren in een JJI.

3.2 (Reguliere) uitstroom: hoeveel en waar naartoe?

- Uitstroom wordt beschreven in §3.2 en 3.3. In Amsterdam stroomde 90% (n=27) van de jongeren tot 1 juli regulier uit; in Groningen was dit 50% (n=6) en in Nijmegen 63% (n=3). Hierbij moet worden opgemerkt dat de aantallen klein zijn. **Reguliere uitstroom routes** zijn meestal schorsing van de voorlopige hechtenis, en soms onmiddellijke in vrijheidstelling, veroordeling middels

Super Snel Recht (STP of beëindiging jeugd detentie). Van de jongeren die regulier uitstromen gaat de **meerderheid naar huis** (ouders, familie of partner).

- **Als er geen sprake was van reguliere uitstroom** (n=12), ging het tweemaal om een volledige onttrekking, vier maal om tijdelijke onttrekking, drie maal om overtreden van huisregels (rode kaart), eenmaal om verbreken van een contactverbod, eenmaal om fysiek geweld in de KV en eenmaal om recidive.

Wat werkt?

- De **gemeente** heeft een belangrijke rol bij uitstroom, zowel bij het tijdig uitvoeren van trajecten als bij de financiering ervan. Nauwe betrokkenheid van de gemeente (in Amsterdam is dit bijvoorbeeld het geval) is een werkzame factor.
- In Amsterdam wordt **forensische pleegzorg** genoemd als een goede vorm van begeleiding voor na de KV, waarbij de overgang in begeleiding en structuur niet te groot is.
- In zowel Amsterdam als Groningen en Nijmegen wordt contact gehouden met jongeren die uitstromen. Dit lijkt goed te werken in het kader van nazorg.
- Ketenpartners geven aan dat het lukt om de begeleiding van jongeren gezamenlijk vorm te geven en dat ze betrokken blijven bij jongeren zolang nodig.

Knelpunten?

- De **overgang tussen KV en vervolgvoorziening** lijkt soms te groot, waarbij vervolgvoorzieningen (bijvoorbeeld begeleid wonen) meer zelfstandigheid verwachten en minder persoonlijke aandacht bieden dan jongeren op dat moment aankunnen.
- Er lijkt een **gebrek** te zijn aan **instellingen** die goed aansluiten op de KV, zowel inhoudelijk als in aantal.
- De **aansluiting met de reclassering** en het traject van reclasseringstoezicht na de KV (zowel jeugd als volwassenen) is in alle KV's een aandachtspunt.
- Dit laatste blijkt ook uit de eerste resultaten van het onderzoek naar follow up: het blijkt zo **lastig om de reclasseringsbegeleider te lokaliseren** en om vervolgens contact te krijgen, dat het voor dit tussenrapport niet mogelijk was om voldoende gegevens te verkrijgen en beschrijven. Zie §4.4 voor een uitgebreide beschrijving hiervan en voor de eerste resultaten van de follow up.

4. Ketensamenwerking en draagvlak

4.1 Uitwisselen van informatie

- Het delen van informatie verloopt voor de justitiële partners op dezelfde manier als voor de komst van de KV's.
- De **betrokkenheid van de gemeente** op een dergelijk casusniveau is echter nieuw en maakt het vraagstuk wat wel en niet uitgewisseld complexer.
- Tot nu toe wordt aan jongere en ouders toestemming gevraagd voor het delen van informatie. Ketenpartners geven aan dat **verdere uitwerking van dit vraagstuk** nodig is.

4.2 De buurt

- Op alle locaties zijn **buurtavonden** georganiseerd om draagvlak te vergroten.
- De **reacties van de buurt zijn positief** en is **geen overlast gemeld**. Hierbij moet worden vermeld dat de KV Amsterdam in een apart gebouw in de buurt is gelokaliseerd, terwijl de KV Groningen en Nijmegen zich respectievelijk naast een JeugdzorgPlus instelling en op het terrein van een JJI bevinden.
- In Amsterdam was de buurt voor start van de KV negatief over komst van de KV. Er zijn allerlei **maatregelen ingezet** (buurtcommissie, open huis, informatieavonden, extra straatcoaches), wat heeft geleid tot betrokkenheid en een positieve houding van de buurt.

- De buurt weet bij wie ze terecht kunnen als er **klachten** zijn; dit is een werkzame factor.
- **Jongeren en systeem zijn positief** over de relatie met de buurt. In Groningen wordt aangegeven dat door de buurt eenmaal is geklaagd bij de KV over rokende jongeren. De jongeren hadden dit liever rechtstreeks van de buurt gehoord in plaats van via de KV.

4.3 Regionale samenwerking

- Financiering van trajecten door de **gemeente** loopt in Amsterdam goed. In Groningen en Nijmegen moet dit nog beter uitgewerkt worden. Hierbij speelt mee dat in deze laatste twee regio's meerdere gemeenten betrokken zijn. Hierbij lijkt het tevens te werken wanneer de gemeente de voorziening mede ondersteunt en nauw betrokken is, zoals in Amsterdam.
- In zowel Groningen als Nijmegen bestaat een spanningsveld tussen de **grootte van de regio** en de **intergemeentelijke samenwerking**.

4.4 Meerwaarde van de KV

- Ketenpartners zijn allen **zeer tevreden en enthousiast** over de KV op alle locaties. De commitment en het draagvlak zijn groot.
- In zowel Amsterdam, Groningen als Nijmegen willen ketenpartners de **KV behouden** na de proeftuinperiode en vinden ze dat de KV **in een behoefte voorziet** in het aanbod voor justitiële jeugd: voor jongeren die het beveiligingsniveau van een JJI niet nodig hebben biedt de KV een uitkomst waarbij dagbesteding, hulpverlening en/of vrijetijdsbesteding kunnen worden behouden of opgestart.
- Ketenpartners noemen als meerwaarde de mogelijkheid om het **netwerk** van de jongere te betrekken en activeren.
- Als meerwaarde wordt daarnaast genoemd dat de KV dankzij de goede ketensamenwerking de mogelijkheid biedt om **maatwerk** te leveren.
- Men ziet grote meerwaarde in de **korte lijnen tussen ketenpartners**: kennis wordt gedeeld en men voelt zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het traject. Samenwerken rond de KV heeft ook de ketensamenwerking daarbuiten versterkt.
- Ketenpartners noemen als meerwaarde dat het in de KV lukt om het verblijf onderdeel te maken van een **doorlopend traject van zorg en begeleiding**. De overgang van de KV naar buiten is minder groot dan vanuit een JJI.
- Ketenpartners geven aan dat zij denken dat de KV bij goede implementatie werk zal besparen: **investering in het voortraject, zorgt ervoor dat er na uitstroom minder werk hoeft te worden verzet**, omdat dan al is opgestart wat nodig is.
- In Amsterdam wordt aangegeven dat de KV een belangrijke toevoeging is in het aanbod en een **hiat vult** dat is ontstaan na de sluiting van Amsterbaken. Omdat er nu alleen JJI's op afstand zijn (Forensisch Centrum Teylingereind en JJI Lelystad), worden jongeren daar alleen bij hoge noodzaak geplaatst. Hierdoor blijft er een groep over waarvoor de JJI te zwaar is, maar er geen alternatieven waren. De komst van de KV heeft hier verandering in gebracht. Het draagvlak is groot, bij alle ketenpartners inclusief de gemeente.
- **Jongeren/systeem** zien tot slot ook een **duidelijke meerwaarde in de KV**. Ze zien verblijf in de KV als een kans en vinden met name de mogelijkheid om dagbesteding te continueren/op te starten zeer belangrijk. Daarnaast wordt ook het contact tussen jongere en systeem als meerwaarde door hen genoemd en wordt de deskundigheid van de medewerkers in de KV benadrukt.

GELEERDE LESSEN TUSSENRAPPORT S&D

Het meer algemene doel van de proeftuinen Screening & Diagnostiek is het ontwikkelen van een traject van S&D. De proeftuinen S&D verschillen zodanig, dat het er niet sprake is van één traject dat beschreven en vergeleken kan worden. In de geleerde lessen wordt daarom voor de drie proeftuinen S&D beschreven wat er is ontwikkeld en geleerd en worden hieruit de elementen die werken en de knelpunten gedestilleerd.

1. S&D Breda

- In Breda worden in **vier werkgroepen** producten opgeleverd: afsprakenkader integraal trajectplan zorg, regionaal schema forensische jeugdzorg, abstract schema forensische jeugdzorg, samenwerkingsverband forensische jeugdzorg.
- Het **proces** waarin deze producten worden uitgedacht zal dienen als een stappenplan voor hoe dergelijke producten ook in de regio's kunnen worden opgesteld.
- De proeftuin in Breda zit nog middenin haar **ontwikkelproces**.
- Van de vier werkgroepen startte er één (met als doel een samenwerkingsverband forensische jeugd te starten) na 1 juli 2017. Deze werkgroep heeft vanzelfsprekend nog geen geleerde lessen opgeleverd.

1.1 Werkgroep 1: Ontwikkelen afsprakenkader integraal trajectplan Zorg

Wat is er bedacht?

- Er wordt een **trajectberaad** georganiseerd in **aanwezigheid van jongere en ouders/verzorgers**
- De **RvdK is regisseur** van het trajectberaad, maar er is verder **geen vaste rolverdeling**.
- Gezamenlijk wordt besloten wie screening en diagnostiek uitvoert. Dit is **degene met de 'beste kaarten'** en dit wordt ook de trajectregisseur. Welke partij dit is, kan per casus verschillen.
- Advisering in het trajectplan vindt plaats aan de hand van **beveiligingsnoodzaak** en **zorgbehoefte**.
- Het trajectberaad vindt daar plaats **waar de jongere zich bevindt** (dit zou ook bij de jongere thuis kunnen zijn als er geen vrijheidsbenemende maatregel is).

Wat wordt nog uitgewerkt?

- De **instroom is laag**: tot 1 juli 2017 konden drie casussen worden behandeld (het doel was twaalf in totaal). Uit de inventarisatie die de RvdK deed, blijkt de potentiële doelgroep in de regio laag te zijn. De proeftuin heeft (mede) daarom besloten om ook de rand-forensische doelgroep en JeugdzorgPlus te betrekken.
- De **timing van het trajectberaad**: de opzet is om het trajectberaad na de eerste Raadkamer te laten plaatsvinden, maar dan blijkt echter een groot deel van de jongeren alweer geschorst te zijn. De ketenpartners vrezen dat het lastig is om voor de eerste Raadkamer een trajectberaad te organiseren. Mogelijk blijkt dit wel te lukken als het daadwerkelijk in praktijk wordt gebracht (in Rotterdam zijn de ervaringen hiermee positief).
- Het feit dat **jongere en ouders/verzorgers aanwezig** zijn bij het trajectberaad vraagt een expliciet open en professionele houding van de andere aanwezigen; dit betekent dat de **rol van de voorzitter** (de RvdK) extra belangrijk is.
- De werkgroep houdt zich bezig met de manier waarop de **advocatuur** bij het proces van screening en diagnostiek kan worden betrokken, waarbij de vrees is dat het belang van de jongere tijdens de rechtsgang en in het zorgtraject verschillend kunnen zijn en kunnen botsen.

Tegelijkertijd erkent men dat de advocaat, als iedereen op één lijn zit, vanuit zijn vertrouwensrelatie een belangrijke motiverende rol kan hebben.

1.2 Werkgroep 2 & 3: Ontwikkelen (regionaal) schema forensische jeugdzorg

- De **begrippen** beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte waren voor de doelgroep justitiële jeugd nog niet gedefinieerd en hiervoor bestaan ook nog geen instrumenten.
- Met hulp van de directie forensische zorg van (DiForZo) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is kennis over bovenstaande begrippen uit het **volwassenen veld** vertaald naar de doelgroep jeugd; deze definities bleken echter ontoereikend.
- Om deze begrippen verder in te vullen, is meer **informatie van zorgaanbieders** nodig (de beschrijvingen hiervan bleek in veel gevallen te algemeen of onvolledig om het aanbod goed te kunnen inschatten). Hieraan wordt verder gewerkt.
- Bovendien blijkt uit het schema dat het residentiele aanbod met name gericht is op de jongere met een hoge beveiligingsnoodzaak en/of hoge zorgbehoefte en dat er **hiaten in het zorgaanbod** bestaan voor jongeren met een lagere beveiligingsnoodzaak.

1.3 Draagvlak en meerwaarde S&D Breda

- Omdat de proeftuin Breda zich op **abstract niveau** bevindt, is er meer aandacht nodig voor - commitment en kost het ketenpartners meer moeite om buiten de eigen kaders te denken.
- Ketenpartners zien een **grote meerwaarde** in de uitgangspunten van de proeftuin en in de samenwerking komt veel energie vrij.
- Binnen de proeftuin S&D Breda zal bekeken worden hoe **kleinere regio's** in het toekomstige stelsel het beste bediend kunnen worden. De relatief lage instroom in de regio van de proeftuin biedt in die zin de uitkomst dat binnen de werkgroepen gekeken kan worden hoe in kleinere regio's, waar wellicht niet genoeg schaalgroten voor een KV is, toch lokale zorg, maatwerk en continuïteit op een betaalbare manier gerealiseerd kunnen worden.
- Proeftuin S&D Breda richt zich niet alleen op jongeren die reeds een vrijheidsbenemende maatregel opgelegd hebben gekregen, maar ook op de vraag hoe in de zorg voor **risicjongeren** meer maatwerk en continuïteit geboden kan worden en de hoe de bestaande forensische kennis en expertise hierbij beter benut kunnen worden.

2. Specifieke lessen en meerwaarde Groningen mbt S&D

- In Groningen zijn de proeftuinen S&D en KV geïntegreerd. Om die reden komen hier alleen de extra samenvatting/geleerde lessen ter sprake die met betrekking tot S&D zijn geleerd. Toeleiding, verblijf en uitstroom komen bij KV aan de orde. Ketenpartners in Groningen noemen dat de **combinatie S&D en KV** meerwaarde oplevert.
- S&D in Groningen draait om het **betrekken van de jongere en het systeem** bij het eigen traject. Dit levert zowel inhoudelijke meerwaarde op voor S&D als meer motivatie voor het traject dat volgt.
- Er wordt een sterk **methodische** insteek gekozen, waarbij de S&D volgens een gefaseerd inhoudelijk programma is ingericht
- In Groningen is de S&D gedurende de **eerste 24 uur na plaatsing** gericht op risicotaxatie en verkenning van het probleem. Dit gebeurt op basis van dossierinformatie, vragenlijsten en gesprekken.
- Op basis van deze informatie wordt het **integraal trajectplan zorg** opgesteld en verder uitgewerkt tijdens week één van verblijf. Samen met de jongere wordt uitgewerkt welke criminogene factoren ten grondslag liggen aan het delictgedrag. Hiervoor wordt een instrument met risicodomeinen gebruikt dat in de jeugdzorgPlus van Het Poortje in Groningen, de Wilster, is ontwikkeld.

- De jongere krijgt hiervoor ook een **werkboek**, waarin gedurende de rest van het verblijf wordt gewerkt. Het eerste deel is gericht op kennismaking, bewustwording en probleemanalyse. Het tweede deel is gericht op het bedenken van oplossingen en voorkomen van terugval. De jongeren zijn positief over de opdrachten in dit werkboek en zien het nut er van in, maar vinden het soms wel veel werk en te weinig afwisselend.
- Na week één vindt een **netwerkbijeenkomst** plaats waar de jongere een presentatie geeft. Behalve ketenpartners worden hiervoor ook ouders en/of andere belangrijke personen voor de jongere uitgenodigd.
- Deze netwerkbijeenkomst is tevens het eerste **trajectberaad** binnen de proeftuin waarmee input geleverd kan worden voor het eerste raadkamer advies van RvdK of reclassering.
- Op basis van wat er lig na week één, wordt besloten wat er nog nodig is aan S&D en kunnen **aanvullende netwerkbijeenkomsten en trajectberaden** georganiseerd worden.
- Het lukt in Groningen om met ketenpartners en met jongere/systeem na een week een integraal trajectplan zorg voltooid te hebben.
- Ketenpartners noemen als meerwaarde, naast een **inhoudelijke meerwaarde**, dat S&D ervoor zorgt dat de **samenwerking in de keten** verbetert.
- Door alle ketenpartners wordt genoemd dat S&D bijdraagt aan **'praten met'** in plaats van 'praten over' de jongere; dit zien ze als grote meerwaarde.

3. S&D Rotterdam

3.1 Specifieke lessen en meerwaarde S&D Rotterdam

- Het **uitgangspunt** van S&D Rotterdam is het toevoegen van expertise uit de GGZ voor psychiatrische- en gezinsdiagnostiek; gestructureerde observaties op de groep in een open leefklimaat; en het betrekken van jongeren en systeem in de planvorming.
- Een belangrijk onderdeel van S&D vormen de **observaties en rapportage** door de pedagogisch medewerkers op de afdeling. Dit wordt door alle ketenpartners als een belangrijke meerwaarde gezien. De informatie uit de JJI wordt in het S&D traject optimaal benut.
- In de eerste week van verblijf voert de **GGZ instelling** Fivoor een systeemintake en eerste psychiatrische screening uit. Dit lukt in 86% van de gevallen. De Hartelborgt en Fivoor zien deze systeemintake als meerwaarde. Voor de andere ketenpartners is dit minder duidelijk; de RvdK ziet nog niet wat de meerwaarde is ten opzichte van wat al wordt onderzocht en beschreven in de Raadsrapportage. Jongeren/systeem geven aan de systeemintake niet duidelijk te hebben opgemerkt.
- De vrijdag voor de **eerste raadkamer** wordt op de S&D afdeling een ketenoverleg georganiseerd; de informatie die dit oplevert wordt in aangepast format raadkamer toegevoegd aan het advies van de RvdK ten behoeve van de eerste Raadkamer. Beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte worden in dit raadkamerformat opgenomen. Dit lukt in 75% van de gevallen.
- Ketenpartners vinden een belangrijk voordeel van het **ketenoverleg** ten opzichte van de netwerk- en trajectberaden die al bestonden voor de proeftuin, dat nu de **direct betrokkenen** bij het traject van de jongere aan tafel zitten, in plaats van vaste vertegenwoordigers van de ketenpartners.
- De vrijdag voorafgaande aan de **tweede raadkamer** vindt opnieuw een ketenoverleg plaats. Tijdens dit overleg wordt de informatie uitgebreid en worden vanuit de Hartelborgt de uitslagen van *Routine Outcome Monitoring* (ROM) toegevoegd. Dit lukt in 88% van de gevallen.
- Omdat jongeren soms bij de **derde raadkamer** nog niet uitgestroomd zijn, is het plan om het tweede perspectiefplan (zoals bestaat in de JJI) naar voren te schuiven, zodat dit tijdens de derde raadkamer kan worden gebruikt.

- Door alle ketenpartners wordt genoemd dat S&D bijdraagt aan **‘praten met’** in plaats van ‘praten over’ de jongere; dit zien ze als grote meerwaarde. Jongeren en ouders ervaren dit nog niet altijd en geven juist aan dat ze het gevoel hebben dat er ‘over’ in plaats van ‘met’ hen wordt gepraat.

3.2 Instroom/toeleiding in S&D Rotterdam

- Vanuit de ketenpartners komt naar voren dat er een korte **opstartperiode** was waarin is gewerkt aan implementatie en bekendheid van de proeftuin. Sinds februari is de **bezetting structureel boven 60%**.
- Bij S&D Rotterdam werden alle preventief gehechte jongeren **direct na de voorgeleiding** geplaatst, behalve twee jongeren die 1 dag na de voorgeleiding werden geplaatst, doordat de aanmelding bij Dienst Individuele Zaken (DIZ, de instantie die gaat over de plaatsing van gedetineerden binnen Nederland) laat op de middag was gedaan en de proeftuin de aanmelding niet op tijd had doorgezet.
- Het aandeel van in bewaring stellingen dat in S&D Rotterdam werd uitgevoerd was een derde. Dit komt overeen met het percentage bij de KV.
- Alle jongeren worden **direct na voorgeleiding geplaatst**. Enkele keren is doorgeplaatst vanuit de Hartelborgt of vanuit een andere JJI, omdat men in tweede instantie concludeerde dat een plaatsing in de proeftuin een goed idee was.
- Als **doelgroep** wordt in Rotterdam gesteld dat dit de jongeren zijn die ook in aanmerking komen voor plaatsing in een KV. In Rotterdam is men in gesprek met de gemeente over de mogelijkheid om daar een KV te realiseren.
- De potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren onder 18 jaar was van de vijf proeftuinregio's het grootst in de regio van S&D Rotterdam.

Wat werkt?

- Tussen de RvdK en de Hartelborgt bestaan **korte lijnen** en vindt veel overleg plaats.
- De RvdK werkte in eerste instantie met een **screeningslijst** om te komen tot al dan niet plaatsen in de KV. In totaal werd bij een kwart van de voorgeleidingen een screeningslijst ingevuld. Doordat de (contra-)indicatie criteria gaandeweg een onderdeel van het werkproces geworden zijn, wordt de screeningslijst inmiddels wel als basis gebruikt voor overleg en advies, maar niet standaard ingevuld. Wel vindt men het van belang om de overwegingen om al dan niet te plaatsen goed weer te geven.
- De RvdK stuurt bij een positieve indicatie voor plaatsing in de proeftuin altijd een aparte email naar de administratie van het OM. Hiermee wordt het **‘stempel proeftuin’** benadrukt. Dit wordt door de RvdK expliciet als werkzaam bestandsdeel aangedragen.
- Het **OM en de RC nemen het advies van de RvdK vrijwel altijd over**, tenzij er onderzoeksbelang speelt of beperkingen zijn. Dit wordt mede verklaard doordat de proeftuin zich binnen de muren van een JJI bevindt.

Knelpunten?

- In het **weekend** werken raadsmedewerkers die niet structureel onderdeel uitmaken van het spoedteam en daardoor niet goed op de hoogte zijn van de proeftuin. Hier wordt door de RvdK aan gewerkt.
- Jongeren die in het kader van **opheffing schorsing voorlopige hechtenis** worden voorgeleid, worden niet bij de RvdK aangemeld en dus gemist voor screening voor de proeftuin. De afspraak is nu dat de GI de screening uitvoeren. De bekendheid van de proeftuin en werkprocessen met betrekking tot deze screening dient bij de GI echter nog verder te worden vergroot.

3.3 De doelgroep: kenmerken en (contra)indicaties

- Rotterdam heeft gekozen voor een **doelgroep** die zou passen in een KV: het gaat om jongeren die in het kader van een preventieve hechtenis relatief kort worden geplaatst, nog geen

langdurige criminele carrière hebben en die zich begeleidbaar opstellen. Sinds 1 augustus kunnen ook jongeren via ASR worden geplaatst.

- S&D is volgens de ketenpartners ook geschikt voor de doelgroep die langer gestraft wordt en waarbij veel complexe problematiek is (zoals PIJ-ers). Hiervoor wordt momenteel een **tweede afdeling S&D** ingericht.
- Aanvankelijk was een contra-indicatie als er een **Pro Justitia rapportage** werd uitgevoerd door het NIFP. Bij nader inzien bleek dit geen probleem, zolang maar goed wordt afgestemd over wie, wat doet.
- Vanwege beperkte observatiemogelijkheden als de jongere overdag afwezig is, gaan de opties S&D en **nachtdetentie** niet samen. Nachtdetentie prevaleert boven S&D als beiden worden overwogen.
- **Begeleidbaarheid** wordt als belangrijk indicatiecriterium genoemd. Dit is mede belangrijk omdat de proeftuin een open leefklimaat wil creëren dat optimale mogelijkheden biedt voor observatie en diagnostiek.
- **Jongeren en systeem** noemen als kenmerken voor de doelgroep dat jongeren niet te ernstige delicten moeten hebben gepleegd (jongeren leggen zelf de grens bij geweldsdelicten, voor het systeem is deze grens minder hard) en dat de groep in de proeftuin niet teveel uiteen moet lopen wat betreft leeftijd. Dit om het open klimaat te kunnen borgen. Daarnaast vinden ze dat eigenlijk iedere jongere een traject van S&D zou moeten krijgen.

3.4 Verblijf in de S&D Rotterdam

- Tijdens verblijf op de S&D afdeling richt men zich op **uitstroom**. Op school worden de boeken van de school waar de jongeren buiten naar toe gingen gebruikt. Gevolg is dat op school meer theorie- en minder praktijklessen worden gevolgd en dat er meer TOPs! Bijeenkomsten zijn. Voor sommige jongeren is dit erg intensief.
- De afdeling S&D is **gescheiden van de rest van de Hartelborgt**, ketenpartners zien hierin grote meerwaarde omdat de jongeren hierdoor meer naar buiten gericht zijn. Jongeren en systeem waarderen dit, maar jongeren geven ook aan dat ze zich wel eens geïsoleerd voelen. Daarnaast geven ze aan de scheiding kunstmatig te vinden omdat ze andere jongen in de praktijk toch tegenkomen in de gang of op school.
- Het **systeem** wordt in de eerste week betrokken voor de intake met de GGZ instelling; daarnaast zijn ouders/verzorgers aanwezig bij het ketenoverleg en zijn er mogelijkheden voor bezoek op de groep. De S&D afdeling ziet betrokkenheid van het systeem als grote meerwaarde, zowel in het belang van het contact met de jongeren als vanwege de mogelijkheden tot observatie en diagnostiek die dit biedt.
- Jongeren en systeem waarderen het feit dat ze **telefonisch contact** kunnen hebben en dat het systeem op **bezoek** kan komen. Meerdere jongeren geven aan dat in de proeftuin het contact tussen hen en het systeem is verbeterd. Wel geven ze aan dat ze liever langer en minder vaak hun ouders zouden willen ontvangen dan frequent, maar kort. Zowel jongeren als systeem waarderen dat bezoek op de groep plaatsvindt in plaats van in de minder sfeervolle bezoekruimte. Als knelpunt noemen jongeren dat alleen directe familie op bezoek mag komen en dat de bezoektijden soms niet handig zijn, waardoor er geen bezoek komt.

3.5 Uitstroom uit S&D Rotterdam

- De **verblijfsduur** staat beschreven in §2.6.1 Deze is vergelijkbaar met de verblijfsduur van preventief gehechte jongeren in een JJI.
- Van de 21 uitgestroomde jongeren zijn er 3 (14%) **teruggeplaatst naar de JJI** vanwege een incident.
- De **betrokkenheid van de reclassering** tijdens verblijf wordt gestimuleerd om uitstroom en het traject daarna zo soepel mogelijk te laten verlopen. Er wordt nog gewerkt aan het vertalen van S&D in praktische handvatten voor de reclassering.

- De **aansluiting met voorzieningen** voor begeleiding en behandeling na verblijf is al langer een probleem. Het feit dat er nu een gedegen en gedetailleerd plan ligt vanuit S&D, maakt dit probleem nog zichtbaarder.
- De **verbinding met de reclassering** is een belangrijk aandachtspunt. Als les wordt genoemd dat het goed is om de uitkomsten van S&D (verdere S&D of behandeling) op te nemen in de schorsingsvoorwaarden. Dit biedt een stok achter de deur en helpt ook om financiering vanuit de gemeente te vergemakkelijken.
- Bij het opstarten van behandeling na verblijf helpt ook als de **GGZ al tijdens verblijf betrokken** is.

3.5 Ketensamenwerking S&D Rotterdam

- Belangrijk in de ketensamenwerking is om **duidelijke afspraken** te maken over ieders verantwoordelijkheden binnen het proces van S&D. De ketenpartners zijn samen verantwoordelijk voor S&D, maar ook ieder verantwoordelijk voor hun eigen aandeel.
- Tijdens het ketenoverleg wordt over het algemeen **consensus** bereikt. Als dit niet lukt, wordt dit in het trajectplan opgenomen.
- De komende tijd wordt verder uitgewerkt wat precies ieders aandeel is in het aanleveren van **informatie**, hoe je vastlegt waar informatie vandaan komt en in hoeverre deze door alle ketenpartners geaccordeerd is.
- De ouders en jongeren tekenen een toestemmingsverklaring die **informatie uitwisseling** mogelijk maakt. De afspraken met betrekking tot informatie uitwisseling behoeven echter uitwerking; de wens is om sneller en intensiever uit te wisselen met de gemeente, maar hiervoor zijn betere afspraken omtrent gegevensuitwisseling en geheimhouding nodig. Fivoor meldt dat ze in de huidige situatie niet in haar eigen systeem informatie uit het verleden over jongeren mag opzoeken. Dit werkt vertragend en beperkend.
- Het **draagvlak onder de ketenpartners is hoog**; hierbij wordt opgemerkt dat dit nog wel vaak afhankelijk is van betrokken personen en dat implementatie in de verschillende organisaties beter kan. Het feit dat er een continue instroom van jongens is, is gunstig voor het draagvlak, omdat S&D steeds op het netvlies van de ketenpartners blijft.

INLEIDING

De strafrechtelijke vrijheidsbeneming van jongeren² ligt verankerd in het jeugdstrafrecht. Het jeugdstrafrecht kent naast de doelen van het herstel van de rechtsorde en het verhogen van de veiligheid ook een pedagogische opdracht. De tenuitvoerlegging van de sanctie dient zoveel mogelijk te worden benut voor begeleiding, behandeling en opvoeding met als uiteindelijke doel om herhaling van delictgedrag te voorkomen. De jongere dient perspectief te worden geboden en de kans dat hij of zij na de sanctie veilig terugkeert in en volwaardig deelneemt aan de maatschappij, moet zo veel mogelijk worden vergroot (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2008).

De vrijheidsbeneming van jongeren wordt op dit moment ten uitvoer gelegd in Justitiële Jeugdinrichtingen (JJI). Deze inrichtingen zijn zo vormgegeven dat zij een substantiële schaalgrootte vergen om kosteneffectief te kunnen opereren. De instroom in de JJI's is echter de afgelopen jaren sterk afgenomen. In 2010 stroomden 2.263 jongeren in, terwijl dit in 2015 was teruggelopen tot 1.437 (van Alphen, Drost & Jongebreur, 2015). Daarbij neemt ook de verblijfsduur af; meer dan de helft van de preventief gehechte jongeren verblijft tegenwoordig minder dan vier weken in een JJI (Rovers, 2014). Als gevolg hiervan zijn de afgelopen jaren al meerdere JJI-locaties gesloten. Waar er in 2010 nog sprake was van 1240 plaatsen in 14 inrichtingen, bedraagt de operationele capaciteit in begin 2017 nog 505 plaatsen in vijf inrichtingen: de Rijks JJI met drie locaties en vier particuliere JJI's (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2017). Van een landelijk dekkende, regionale spreiding is hiermee in feite al geen sprake meer, terwijl regionale plaatsing het uitgangspunt is bij plaatsing in een JJI. Dit roept vragen op over de houdbaarheid van het huidige stelsel. Het ideaal om jongeren dichtbij hun eigen leefsysteem te plaatsen komt steeds meer onder druk te staan. Het is lastig om het systeem³ voldoende intensief bij het verblijf en de behandeling te betrekken, en systeeminterventies aan te bieden. Terwijl de effectiviteit van deze interventies bij jeugdigen herhaaldelijk is aangetoond (Henggeler, Melton & Smith, 1992). Tevens kan de hulpverlening die voor plaatsing werd geleverd in principe niet gecontinueerd worden in de JJI.

Bovendien kent het huidige stelsel een 'one size fits all' benadering qua beveiligingsniveau: alle JJI's bieden het zelfde hoge niveau van interne en externe beveiliging die niet kunnen worden aangepast aan individuele behoeften en noodzaak. Tegelijkertijd verandert en diversifieert de doelgroep, onder andere als gevolg van het adolescentenstrafrecht (ASR). Momenteel is 24,3% van de totale populatie in de JJI via het ASR geplaatst (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2017). Deze doelgroep vormt daarmee een omvangrijke groep binnen de JJI's. Een, uiteraard oudere, groep met andere kenmerken en behoeften: arbeidsbemiddeling speelt bijvoorbeeld een grotere rol dan scholing. Het is voor een JJI's lastig om passende dagbesteding, begeleiding en behandeling te bieden aan de diverse doelgroep die geplaatst wordt. De grote verschillen in onderwijsniveau, talenten, beperkingen en problematiek maakt het bijna ondoenlijk om voor iedere jongere maatwerk te leveren. Tevens is de verblijfsduur vaak te kort om echt iets in gang te zetten. Tot slot vergroot het bij elkaar plaatsen van jongeren met gedragsproblematiek, hetgeen kenmerkend is voor JJI's waar in leefgroepen wordt gewerkt, het risico van 'besmetting', ongewenste groepsvorming of zelfs het expliciet aanleren van deviant gedrag door groepsgenoten (*deviancy training*; Snyder et al., 2005). Dit alles leidt tot zorgen over de kansen op een succesvolle resocialisatie van jongeren na de periode van vrijheidsbeneming.

² Met jongeren worden jeugdigen en adolescenten bedoeld, in de leeftijd tussen 12 en 23 jaar.

³ Met systeem worden zowel de ouders als andere belangrijke verzorgers of familie/partner aangeduid.

Ondanks dat er de laatste jaren vele kwaliteitsverbeteringen in de JJI's zijn doorgevoerd, is er behoefte aan alternatieven. Niet in de laatste plaats omdat ook de context van het beleidsveld waarin de JJI's opereren is veranderd. Sinds 2015 is de decentralisatie van de jeugdzorg definitief doorgezet. Niet de overheid maar de gemeenten zijn tegenwoordig verantwoordelijk voor de jeugdzorg en financiering daarvan.

Vanuit de noodzaak en de wens om de vrijheidsbeneming van justitiële jongeren anders in te richten heeft het Ministerie van Veiligheid en Justitie een verkenning uitgevoerd naar een duurzaam stelsel. Het rapport Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ; van Alphen, Drost & Jongebreur, 2015) is op 13 november aangeboden aan de Tweede Kamer. Het doel van VIV JJ luidt:

'Een robuuste, toekomstige omgeving waarin de jongere centraal staat en de aanpak keten overstijgend en duurzaam is met als doel het verminderen van de recidiverisico.'

Deze doelstelling is geoperationaliseerd in de volgende subdoelen:

- a. De jongere op de juiste plek
- b. Kwalitatief goede zorg gericht op de veiligheid van de samenleving
- c. Goede aansluiting van forensische zorg op de reguliere zorg
- d. Sluitend netwerk van ketenpartners
- e. Flexibiliteit wat betreft omvang en capaciteit

Vervolgens zijn deze doelstellingen vertaald in drie concrete bouwstenen:

1. Een efficiënt en effectief proces van plaatsing en screening, gericht op het opstellen van een integraal plan van aanpak.
2. Lokale/regionale kleinschalige voorzieningen, waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven tijdens de periode van vrijheidsbeneming.
3. Landelijke voorzieningen waarin jongeren met een specifiek profiel specialistische zorg en beveiliging krijgen.

Het huidige rapport beperkt zich tot de eerste twee bouwstenen van VIV JJ. Om de mogelijkheden verder te verkennen is in 2016 een zestal proeftuinen opgestart: drie proeftuinen voor Kleinschalige Voorzieningen (KV) en drie proeftuinen voor Screening & Diagnostiek (S&D). Deze bouwstenen kunnen overigens ook op andere manieren worden uitgewerkt. Zo overweegt het ministerie van V&J, naast het inrichten van een eigenstandige KV, ook de optie om bedden in te kopen bij bestaande voorzieningen. De proeftuinen KV kenmerken zich door een zo lokaal mogelijke en kleinschalige opvang met variatie in zorg en mate van beveiliging. Er is sprake van lokale ketensamenwerking en de KV is toegankelijk voor externe partners. Continuïteit en integraliteit in de hulpverlening en continuïteit van de gezonde elementen in het leefsysteem van een jongere zijn essentiële uitgangspunten. Evenals het intensief betrekken van het systeem bij de begeleiding en behandeling van de jongere. De proeftuinen S&D zijn gericht op een efficiënt en effectief proces van screening, diagnostiek en plaatsing. Het uitgangspunt is om de jongere op de juiste plek te krijgen. Hierbij wordt een integraal plan opgesteld waarbij individueel maatwerk centraal staat. Het plan reikt verder dan alleen het justitiële kader. Bij het opstellen van dit plan zijn alle, voor de jongere relevante, partijen aangesloten. Bovendien worden de jongere en diens systeem nadrukkelijk betrokken bij het opstellen en actualiseren van dit plan. De proeftuinen KV en S&D geven op verschillende wijze invulling aan de opdracht, zowel qua proces als qua inhoud. Tabel 1 toont een overzicht van de locatie specifieke kenmerken zoals die bij de start van de proeftuinen uitgezet zijn.

Tabel 1
Overzicht proeftuinen VIV JJ

	KV		S&D		KV/S&D
Locatie	Amsterdam	Nijmegen	Rotterdam	Breda ⁴	Groningen
Start	20-09-16	15-11-16	15-11-16	01-12-16	01-12-16
Regio	Arrondissement Amsterdam	Gelderse Regio G7*	Arrondissement Rotterdam	Jeugdzorgregio West Brabant Oost	Arrondissement Noord-Nederland
Plaatsen	8	8	8	Lopende casuïstiek en dossiers	8
Geslacht	Jongens	Jongens	Jongens	Jongens en meisjes	Jongens en meisjes
Pleegleeftijd	12 – 18 jaar**	12 – 23 jaar	12 - 18 jaar**	12 – 23 jaar	14 – 23 jaar
Kader	Artikel 493, lid 3	BJJ	BJJ	BJJ	Artikel 493, lid 3
Gebouw	Gebouw Geuzenveld uitgevoerd door Spirit	Gebouw op het terrein van RJJ de Hunnerberg	Kortverblijf afdeling Steven van RJJ de Hartelborgt	RJJ Den Hey-Acker	Unit 3 Wilster Het Poortje
Instroom	Preventieve hechtenis, schorsing voorwaardelijke invrijheidstelling	Preventieve hechtenis, schorsing voorwaardelijke invrijheidsstelling, jeugddetentie, PIJ	Preventieve hechtenis, schorsing voorwaardelijke invrijheidstelling	n.v.t.	Preventieve hechtenis, schorsing voorwaardelijke invrijheidstelling

Notitie. *Gedurende de looptijd is de regio verkleint naar Gelderland Zuid en Midden. ** Gedurende de looptijd is besloten de pleegleeftijd uit te breiden tot 23 jaar (inclusief ASR). BJJ=Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen.

In de proeftuinen wordt getoetst wat de bruikbare elementen zijn voor een mogelijk toekomstig stelsel voor de vrijheidsbeneming van jongeren. Om deze goed in kaart te brengen is, in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie, door de Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ) een onderzoek monitor opgezet. De monitor heeft als doel een holistische beschrijving van de doelgroep, knelpunten en werkzame bestandsdelen in de werkwijze en de organisatorische randvoorwaarden van de proeftuinen te verkrijgen. De monitor geeft antwoord op verschillende onderzoeksvragen.

1. Wat zijn de werkzame bestandsdelen en knelpunten met betrekking tot werkprocessen rondom de proeftuinen KV en S&D?
2. Welke randvoorwaarden zijn er nodig?
3. Welke wijzigingen in rol, taak en verantwoordelijkheidsverdeling zijn er nodig binnen de strafrechtketen?
4. Wat vinden jongeren en hun systeem van deze aanpak?
5. Hoe ziet de doelgroep eruit die verblijft in een proeftuin en hoe verhoudt deze doelgroep zich tot de doelgroep die in de JJ verblijft?
6. Hoe vergaat het de jongeren tijdens en na verblijf in een proeftuin KV of S&D?

Deze vragen zijn in de loop van het project concreet ingevuld door het ministerie van V&J door eindtermen vast te stellen op basis waarvan de proeftuinen worden beschreven (zie bijlage 1). Deze eindtermen zijn opgenomen in het onderzoeksprotocol van het project monitoring proeftuinen VIV JJ en vormen de basis voor de informatie die wordt verzameld.

⁴ De proeftuin S&D in Breda verschilt van de andere proeftuinen daar er geen sprake is van een fysieke proeftuin. De proeftuin bevindt zich op abstract niveau en is ingericht in vier werkgroepen. De eerste werkgroep maakt gebruik van lopende casuïstiek en dossiers vanuit RJJ Den Hey-Acker om te komen tot een afsprakenkader rondom een integraal trajectplan zorg. De tweede en derde werkgroep houden zich bezig met de definiëring van een schema forensische jeugdzorg dat, zowel regionaal als nationaal, een mogelijkheid biedt om op basis van de geconstateerde behoeften van de jongere de sociale kaart te benutten. Werkgroep vier heeft de opdracht om een samenwerkingsverband forensische jeugd te vormen. Binnen dit verband voelen de ketenpartners zich verantwoordelijk om te zorgen voor een passend aanbod in gezamenlijkheid over de grenzen van de eigen instelling heen.

LEESWIJZER

In dit tussenrapport wordt een beschrijving gegeven van zes proeftuinen op vijf locaties vanaf hun start tot 1 juli 2017. Bij het lezen van dit rapport is een aantal zaken van belang.

Twee typen proeftuinen

Om te beginnen is er een onderscheid tussen de proeftuinen KV en de proeftuinen S&D. Beide soorten proeftuin hebben een ander doel en daarom ook andere eindtermen aan de hand waarvan de proeftuinen gemonitord zijn. Dit rapport bestaat daarom uit twee delen waarin de verschillende typen proeftuinen afzonderlijk worden beschreven: Deel 1 Kleinschalige Voorzieningen en Deel 2 Screening & Diagnostiek. In Groningen is zowel een proeftuin KV als een S&D gevestigd op één locatie; deze zijn sterk met elkaar verweven. Om overlap te voorkomen wordt deze proeftuin bij Deel 1 Kleinschalige Voorzieningen het meest uitgebreid beschreven, maar komt waar relevant ook bij Deel 2 Screening & Diagnostiek aan de orde.

Groot verschil tussen de proeftuinen

Voorts is van belang om op te merken dat de proeftuinen onderling sterk verschillen in zowel opzet en karakter, als wat betreft regionale kenmerken. De KV Amsterdam is een gebouw in een woonwijk met enkel preventief gehechte jongeren, uitgevoerd door Spirit. In de KV Groningen worden jongeren ook in een gebouw aangrenzend aan een woonwijk geplaatst, maar bevindt dit gebouw zich wel op het terrein van Het Poortje Jeugdinstellingen. Daarbij biedt de proeftuin in Groningen ook jongere in het kader van een ambulante traject of IVS. De KV Nijmegen, bedient naast de preventieve gehechte jongeren ook de jongeren met een PIJ- of jeugd detentie maatregel en bevindt zich op het terrein van een JJI (de Hunnerberg). De proeftuinen S&D verschillen zo mogelijk nog meer. In Rotterdam is een kort verblijf afdeling in een JJI (de Hartelborgt) ingericht voor S&D. In Groningen vindt S&D in de KV plaats en in Breda is geen sprake van een fysieke afdeling, maar wordt door de ketenpartners in werkgroepen S&D uitgedacht. In dit rapport verzamelen we geleerde lessen uit alle proeftuinen. Resultaten worden daarom ook deels voor de proeftuinen gezamenlijk beschreven. Hierdoor zou bij het lezen de verleiding kunnen ontstaan om de proeftuinen onderling te vergelijken. Dit willen we met klem afraden; de proeftuinen onderling vergelijken is als appels en peren vergelijken. Het is van groot belang om bij het lezen steeds in het achterhoofd te houden dat er vijf totaal verschillende locaties worden beschreven.

Periode dataverzameling

De meetperiode van dit tussenrapport beslaat in principe de periode van de start van de proeftuinen in de herfst van 2016 tot 1 juli 2017. Hierbij dienen twee uitzonderingen te worden vermeld: de kwantitatieve gegevens van de toeleiding zijn weergegeven tot 1 mei 2017, en de kwantitatieve gegevens over de instroom en bezetting tot 1 september 2017. Die laatste keuze werd gemaakt om zo goed en lang mogelijk de ontwikkeling van instroom en bezetting over de tijd te kunnen weergeven. Gegevens over de toeleiding bleken zeer moeilijk te vergaren en daarom is ervoor gekozen in dit tussenrapport de periode tot 1 mei 2017 te beschrijven. Hiermee kan een goede weergave worden gegeven van hoe de toeleiding van preventief gehechte jongeren verloopt. De toeleiding tijdens de totale proeftuinperiode komt aan de orde in het eindrapport.

Tussenrapport versus eindrapport

Tot slot betreft dit document een tussenrapport. De totale looptijd van de proeftuinen (tot 22 december 2017) komt aan bod in het eindrapport dat op 28 februari 2018 zal worden aangeboden aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie. In het eindrapport zullen kwantitatieve gegevens over de gehele periode worden gerapporteerd. Daarnaast worden opnieuw interviews uitgevoerd bij ketenpartners en jongeren en hun systeem en zullen we aanvullende casusanalyses doen. We zullen uitgebreid aandacht besteden aan follow up en bekijken hoe het jongeren na vertrek uit de proeftuin vergaat. Uiteraard blijven we observeren op de locaties en tijdens begeleidingscommissies. Daarbij zullen we met de ketenpartners in focusgroepen reflecteren op de geleerde lessen tijdens de proeftuinperiode.

METHODE

De monitor is uitgezet in vier onderzoekslijnen: 1) Toeleiding 2) Basisregistratiemonitor en follow-up 3) Procesevaluatie 4) Casusanalyses. De methode zal per onderzoekslijn nader uiteengezet worden. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen we naar het onderzoeksprotocol monitoring proeftuinen VIV JJ (op te vragen bij AWRJ). Daar waar van dat protocol is afgeweken staat dat in deze methode specifiek benoemd. Het huidige rapport betreft een tussentijdse rapportage. Dat houdt in dat de gegevensverzameling nog in volle gang is. De gegevens die in deze rapportage worden beschreven, zijn dus nog niet compleet en zullen verder worden aangevuld in de eindrapportage.

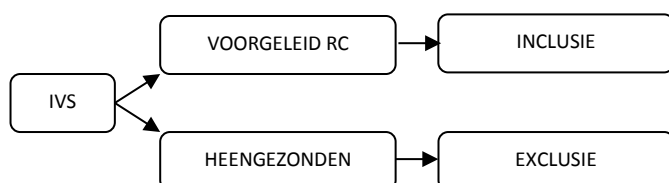
1.Toeleiding

Binnen deze onderzoeklijn wordt beoogd de potentiële doelgroep van jongeren in kaart te brengen die binnen het kader van een preventieve hechtenis in aanmerking komen voor plaatsing in een proeftuin. Voorts wordt beoogd inzicht te verkrijgen in de (contra)indicaties en overwegingen om een plaatsing in een proeftuin te adviseren, te verzoeken of op te leggen.

De onderzoeksgroep voor de toeleiding voor dit tussenrapport betreft alle jongeren met een pleegleeftijd onder de 18 jaar, die in verzekering zijn gesteld (IVS) naar aanleiding van (een verdenking van) het plegen van een delict, en woonachtig zijn binnen de regio van de proeftuin. Omdat alleen in Groningen meisjes kunnen worden geplaatst, werden in verzekering gestelde meisjes in de regio's van de andere proeftuinen geëxcludeerd. Voor deze in- en exclusiecriteria werden de kenmerken zoals genoemd in tabel 1 (zie Inleiding) gebruikt. De periode waarover gegevens zijn verzameld beslaat de start van de proeftuinen tot 1 mei 2017. De reden dat tot 1 mei gegevens zijn geïnccludeerd in plaats van tot 1 juli, is dat het vanwege de ingewikkeldheid van de gegevens niet mogelijk was om deze binnen het tijdsbestek van dit tussenrapport voor de periode tot 1 juli 2017 tijdig te verzamelen. De gegevens tot 1 mei geven een goede indruk van de toeleiding en potentiële doelgroep. Voor het eindrapport zal de gehele proeftuinperiode in kaart worden gebracht.

Om het aantal IVS in kaart brengen werd een overzicht van de jongeren die aangemeld zijn bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) voor vroeghulp in het kader van een IVS gebruikt. De jongeren die direct bij de IVS werden heengezonden werden geëxcludeerd (zie Figuur 1). Dit bestand werd aan de hand van de pleegleeftijd en het geslacht van de jongere, en de looptijd en regio van de proeftuin, opgedeeld. Van de totale groep IVS per proeftuin, werd bij het Openbaar Ministerie (OM) van het betreffende arrondissement (Amsterdam en Groningen) of de RvdK uit die regio (Nijmegen en Rotterdam) informatie verkregen of jongeren zijn voorgeleid aan de rechter-commissaris (RC). Van alle voorgeleide jongeren werd tevens de uitslag bij de genoemde ketenpartners opgevraagd. Vervolgens werd in het bezettingsoverzicht van de proeftuinen gekeken of de voorgeleidingen van de geplaatste jongeren terug te vinden waren.

Figuur 1
Onderzoekspopulatie toeleidingsproces.

Notitie. IVS=in verzekering stelling, RC=rechter-commissaris.

In de oorspronkelijke opzet van de proeftuinen is een screeningslijst ontwikkeld die wordt gebruikt bij het adviseren tot plaatsing in een proeftuin (zie Bijlage 3 tot 6). In de praktijk bleek echter dat deze screeningslijst niet altijd ingevuld wordt. Daardoor geeft het aandeel verkregen ingevulde screeningslijsten onvoldoende inzicht in de screening en advies ten aanzien van plaatsing in een proeftuin in het toeleidingsproces.⁵ Vandaar dat is gekozen voor aanvullende methoden om hier zicht op te krijgen. Om zicht te krijgen op de totale potentiële doelgroep onder 18 jaar is, zoals eerder beschreven, gebruikt gemaakt van een overzicht aanmeldingen vroeghulp bij de RvdK in het kader van IVS. Over de populatie van 18-23 jaar binnen het adolescentenstrafrecht (ASR) is een dergelijk overzicht nog niet haalbaar gebleken voor het tussenrapport. Dit zal in het eindrapport aan de orde komen. Daarbij dient ook de screening en advies die bij een pleegleeftijd boven 18 jaar uitgevoerd wordt door de reclassering, verzameld te worden. Verder is de informatie uit de screeningslijsten aangevuld door achteraf informatie op te vragen over het advies van de RvdK. Daarnaast is alle extra informatie die we over het proces konden vinden betrokken. Zo zijn in Amsterdam bijvoorbeeld verslagen van de rechtbank over de voorgeleiding verzameld om informatie over het advies van de RvdK tijdens de uitspraak in kaart te brengen. Informatie over algemene overwegingen is opgehaald uit de interviews met de ketenpartners (zie hfdst 3. Procesevaluatie).

1.1 Alternatieve toeleidingswegen

Bij sommige proeftuinen kunnen ook jongeren met een andere juridische titel (Nijmegen) of in het kader van een ambulante traject (Groningen) geplaatst worden. Indien jongeren geplaatst worden via andere toeleidingswegen, wordt dit op het moment van plaatsing geregistreerd (zie hfdst 2. Basisregistratiemonitor). Hiermee worden de mogelijke toeleidingswegen in kaart gebracht.

1.2 Proeftuin Breda

De onderzoekslijn toeleiding is niet op de proeftuin S&D Breda uitgezet, omdat de instroom in RJJ Den Hey-Acker via de reguliere wegen verloopt. Indien een jongere instroomt die woonachtig is in de regio van de proeftuin, namelijk Jeugdzorgregio West Brabant Oost, wordt deze casus geïncludeerd.

2. Basisregistratiemonitor en follow-up

Binnen de basisregistratiemonitor worden van alle jongeren die in de proeftuin geplaatst worden, gegevens over de jongere, de instroom, het verblijf en de uitstroom verzameld. Daarnaast worden gegevens over risicotaxatie en follow-up verzameld. Deze informatie wordt in het eindrapport zoveel mogelijk vergeleken met onderzoek naar een vergelijkbare doelgroep in de JJ. De periode waarover gegevens zijn verzameld beslaat de start van de proeftuinen tot 1 juli 2017, met uitzondering van de informatie over de aantallen instroom en bezetting die tot 1 september 2017 is weergegeven. Gezien het feit dat jongeren bij schrijven van dit tussenrapport nog kort/beperkt zijn uitgestroomd, wordt follow up in dit rapport slechts kort beschreven en zal dit uitgebreid aan de orde komen in het eindrapport.

De basisregistratiemonitor bestaat uit vier delen:

1. Basisregistratiemonitor: De basisregistratiemonitor bestaat uit kwantitatieve variabelen over Instroom, verblijf en uitstroom, die over alle proeftuinen geregistreerd worden. Het betreft gegevens over de plaatsing, demografische gegevens, individuele factoren, gezinsfactoren, gegevens rondom het verblijf in de proeftuin, en rondom dagbesteding, school en

---

⁵ De potentiële doelgroep IVS bleek het grootste te zijn in de regio van S&D Rotterdam, daarom zijn van die locatie wel enkele gegevens voortkomend uit de screeningslijst weergegeven in dit tussenrapport. Bij KV Amsterdam werd regelmatig een motivatie gegeven op de screeningslijsten voor advies tot plaatsing in een proeftuin, daarom zijn van die locatie enkele gegevens daarvan weergegeven in dit tussenrapport.

hulpverlening. Een aantal van deze factoren is locatie specifiek. Zie het onderzoeksprotocol monitoring proeftuinen VIV JJ voor een uitgebreide omschrijving.

2. Risicotaxatie: De Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY) en de Structured Assessment of Protective Factors for violence risk (SAPROF-YV) zijn op basis van dossieronderzoek voor een deel van de geplaatste jongeren afgenomen. De beschrijving van deze resultaten komt aan de orde in het eindrapport.
3. Follow-up: Voor de follow-up wordt 3 en 6 maanden na uitstroom telefonisch contact opgenomen met de casusmanager van de jongere. Behalve voor de proeftuin S&D Breda omdat daar geen sprake is van een fysieke proeftuin waar jongeren verblijven. Follow up informatie blijkt in de praktijk zeer moeilijk te verzamelen, omdat de casemanager na verblijf vaak moeilijk te traceren is en zij niet altijd bekend zijn met het specifieke karakter van de proeftuin en de monitor die daar aan verbonden is. Daarom is de meting na 3 maanden voor dit tussenrapport als pilot beschouwd. Tot 1 september 2017 is slechts een klein deel van de jongeren reeds 6 maanden uitgestroomd. In deze tussenrapportage beschrijven we daarom alleen globaal enkele follow-up gegevens van jongeren die op 1 september 2017 langer dan 6 maanden uit zijn gestroomd bij KV Amsterdam. Een uitgebreide beschrijving van de follow-up komt in het eindrapport aan de orde.
4. Vergelijking met de JJI groep: De gegevens uit de basisregistratiemonitor en risicotaxatie worden zoveel mogelijk vergeleken met een vergelijkingsgroep uit de JJI. Dit komt in het dit tussenrapport een enkele keer voor in vergelijking met het onderzoek van Ben Rovers (Rovers, 2014), en zal een groter onderdeel zijn van het eindrapport.

3. Procesevaluatie

Met de procesevaluatie wordt beoogd inzicht te bieden in de werkprocessen en uitvoering van de proeftuinen. De procesevaluatie beperkt zich tot het analyseren van het proces en dient niet om de resultaten van de proeftuinen te evalueren. De procesevaluatie wordt vanuit twee invalshoeken benaderd. Ten eerste instrumenteel waarbij de werkprocessen en het verloop van de proeftuinen wordt omschreven; ten tweede constructivistisch waarbij de waardering en opvattingen van de betrokken uitvoerders en deelnemers in kaart worden gebracht. Om de instrumentele en constructivistische processen in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van interviews met jongeren, systeem en ketenpartners en participerende observaties op de proeftuin en tijdens begeleidingscommissies.

3.1 Interviews

In totaal zullen er 30 interviews met jongeren en waar mogelijk ook met diens systeem worden gehouden. Per proeftuin KV (Amsterdam, Groningen, Nijmegen) zullen acht jongeren geselecteerd en geïnterviewd worden, en bij de proeftuin S&D Rotterdam zes jongeren. Voor de proeftuin S&D Breda geldt dat er geen interviews met jongeren worden gehouden gezien deze proeftuin zich op abstract niveau bevindt. In deze tussenrapportage worden de gegevens gepresenteerd van 17 interviews met jongeren en 10 interviews met het systeem (zie tabel 2 voor de verdeling van aantallen per proeftuin). Bij de selectie van de jongeren is gevarieerd in leeftijd, verblijfsduur, het moment van instroom gedurende de looptijd van de proeftuin, en in het geval van Nijmegen de plaatsingstitel. Redenen dat het systeem niet geïnterviewd kon worden waren bijvoorbeeld dat ze niet bereikbaar waren, niet bereid om mee te doen, of dat de jongere meerderjarig was en niet wilde dat zijn systeem betrokken werd.

Tabel 2

Overzicht aantallen interviews jongeren/systeem

	Amsterdam	Groningen	Nijmegen	Rotterdam
Jongeren	5	4	4	4
Systeem	3	2	2	3

Daarnaast zullen er in totaal 40 interviews plaatsvinden met ketenpartners, dat zijn acht interviews per proeftuin. In deze tussenrapportage worden de resultaten van 28 interviews met ketenpartners gepresenteerd: zeven interviews per proeftuin, met uitzondering van Breda. De interviews met ketenpartners over S&D Breda zijn uitgesteld tot richting het einde van de looptijd, omdat deze proeftuin een ontwikkelproces betreft en de interviews naar verwachting meer informatie zullen opleveren verderop in dit proces. Tevens zal voor het eindrapport per KV en bij de proeftuin S&D Rotterdam nog één ketenpartner worden geïnterviewd. Zie tabel 3 voor een overzicht van de respondenten per ketenpartner die bij de verschillende proeftuinen zijn geïnterviewd. De interviews hebben plaatsgevonden middels een semi-gestructureerd interview aan de hand van een topic lijst (zie onderzoeksprotocol monitor proeftuinen VIV JJ, op te vragen bij AWRJ). De interviews zijn getranscribeerd en vervolgens gecodeerd via het kwalitatieve analyse programma MAXQDA.

Tabel 3

Overzicht organisaties respondenten interviews ketenpartners

	Amsterdam	Groningen	Nijmegen	Rotterdam
Proeftuin	x	X	x	x
Raad voor de Kinderbescherming	x	X	x	x
Gemeente	x	X	x	x
Officier van Justitie	x	X	x	x
Rechter Commissaris	x	X		
Jeugdbescherming JBRA/JBRR	x			x
Jeugd reclassering WSG			x	
Reclassering Nederland		x		
Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie			x	
Dienst Justitiële Inrichtingen				x
Rijks Justitiële Jeugdinstelling			x	
Fivoor				x
Politie		x		
Buurt	x			

Notitie. JBRA=Jeugdbescherming regio Amsterdam, JBRR=Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond

3.2 Participerende observaties

Elke proeftuin kent een begeleidingscommissie en een stuurgroep, met uitzondering van Breda waar alleen een stuurgroep is. In het kader van participerende observatie heeft een onderzoeker per proeftuin de begeleidingscommissies bijgewoond. In Breda, waar geen begeleidingscommissie is, heeft een vaste onderzoeker de stuurgroep bijgewoond. Daarnaast hebben de onderzoekers bij locatiebezoeken observatie aantekeningen opgesteld. Ten behoeve van deze tussenrapportage zijn de notulen en observatie aantekeningen zoals vastgelegd tot 1 juli 2017 geanalyseerd. Voor Breda geldt dat de participerende observaties doorliepen tot 1 augustus 2017. Tot slot sloot het gehele onderzoeksteam in de maanden augustus en september eenmalig aan bij de begeleidingscommissie van de verschillende proeftuinen om de voorlopige resultaten van het tussenrapport te presenteren. De observaties die hieruit voortkwamen zijn ook meegenomen in de huidige tussenrapportage. Zie bijlage 2 voor een overzicht van de participerende observaties.

3.3 Aanvullende informatie

De notulen van de stuurgroep van de proeftuinen, waar geen onderzoeker bij aanwezig was, zijn via de proeftuinen verkregen en geanalyseerd. Tot slot zijn voor de procesevaluatie de business case van Amsterdam, het projectplan van Groningen en het plan van aanpak van Nijmegen, Rotterdam en Breda geraadpleegd.

4. Casusanalyse

De casusanalyse betreft een gedetailleerde en holistische beschrijving op casusniveau, binnen de context van de proeftuin. De casusanalyse dient niet specifiek ter beantwoording van de eindtermen

maar dient als illustratie van hoe een traject in de verschillende proeftuinen eruit kan zien. Van de jongeren die geïnterviewd worden zullen per KV (Amsterdam, Groningen en Nijmegen) drie jongeren worden geselecteerd voor een casusanalyse. Voor de proeftuin S&D Rotterdam zullen twee jongeren worden geselecteerd voor een casusanalyse. In de proeftuin S&D Breda zal geen casusanalyse worden uitgevoerd, omdat het geen fysieke proeftuin betreft, en veel bronnen van informatie daarom niet gelden (toeleiding, follow-up, interviews jongeren en systeem). In totaal zullen er dus 11 individuele casussen worden beschreven. De beschrijving van de casusanalyses komt in het eindrapport aan de orde.

KLEINSCHALIGE VOORZIENGEN

In dit deel van het rapport worden de KV in Amsterdam, Groningen en Nijmegen besproken. De resultaten zijn gebaseerd op kwantitatieve gegevens over toeleiding, verblijf en uitstroom participerende observaties (op de proeftuin en tijdens begeleidingscommissies), de interviews met ketenpartners en de interviews met jongeren en hun systeem (meestal zijn dit de ouders, maar dit kan ook een ander familielid of een partner zijn). De resultaten van de procesevaluatie zijn algemeen beschreven voor zover zij gelden voor alle drie de KV's. Bij resultaten die KV-specifiek zijn, staat de KV waarover het gaat erbij vermeld. Bij het lezen is tot slot nog belangrijk om in gedachten te houden dat de resultaten over verschillende periodes gaan. De kwantitatieve gegevens over de instroom en bezetting zijn weergegeven tot 1 september 2017, zo recent mogelijk, om goed te kunnen laten zien hoe de proeftuinen zich op dit gebied ontwikkelen. De kwantitatieve gegevens over de toeleiding zijn in kaart gebracht tot 1 mei 2017. Dit geeft een goede indicatie van hoe de jongeren in de proeftuinen terecht komen; de gehele periode wordt beschreven in het eindrapport. De overige kwantitatieve resultaten en de kwalitatieve resultaten van de procesevaluatie zijn in kaart gebracht tot 1 juli 2017, ook hiervoor geldt dat de gehele periode wordt beschreven in het eindrapport.

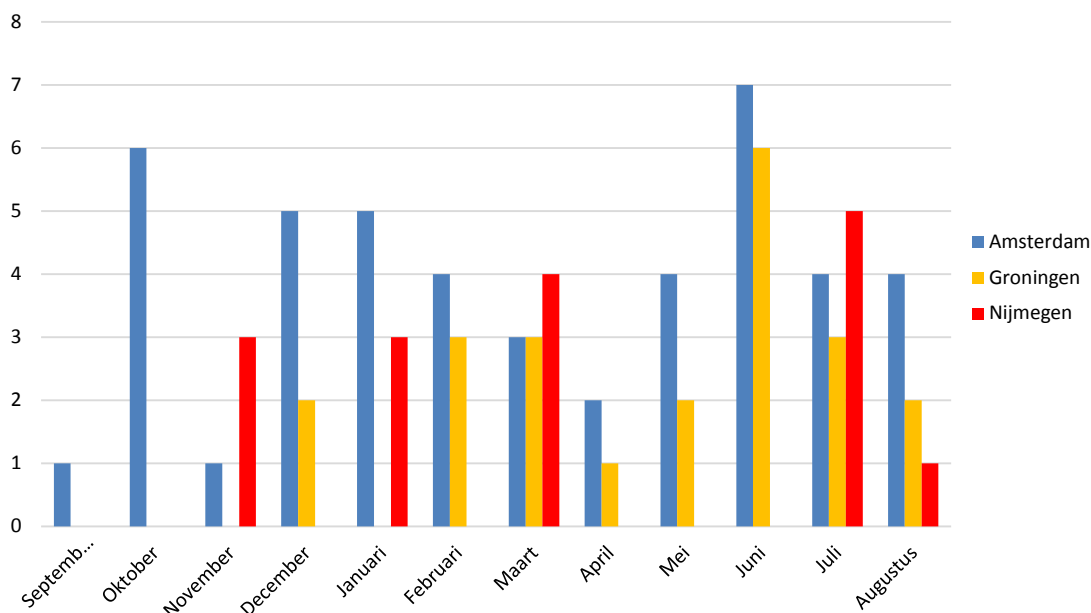
1. Instroom en bezetting

In totaal zijn er sinds de start van de proeftuinen tot 1 september 2017 84 jongeren in een KV ingestroomd. Figuur 1 geeft een overzicht van de instroom per maand en figuur 2 toont het verloop in de bezettingsgraad. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de Kleinschalige Voorzieningen (KV) op verschillende momenten in 2016 zijn gestart. De KV in Amsterdam is 20 september gestart, de KV in Nijmegen is op 15 november gestart en de KV in Groningen 1 december.

Bij de instroom en bezetting vallen enkele dingen op. Om te beginnen verschilt de instroom sterk per KV, in totaal tot 1 september 2017 46 in Amsterdam⁶, 22 in Groningen⁷ en 16 in Nijmegen. De vraag is of dit verschil te verklaren is door de omvang van de doelgroep die in potentie in de KV terecht zou kunnen komen of door andere factoren. Dit wordt in het onderstaande hoofdstuk verder uitgediept. Daarnaast lijkt er in de KV's in Amsterdam en Groningen een stijgende lijn te zijn in de bezetting. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat de proeftuinen gedurende de looptijd er met de keten steeds beter in slagen om jongeren die in aanmerking komen voor de KV daar ook daadwerkelijk te plaatsen. In het onderstaande hoofdstuk wordt tevens dieper in gegaan op de factoren die hierbij een rol spelen. Tot slot is een sterke fluctuatie in de bezetting zichtbaar. Deze fluctuatie is passend bij de doelgroep: preventief gehechte jongeren die slechts kort in hechtenis verblijven en waarvan het precieze moment van uitstroom relatief onvoorspelbaar is. Dit maakt dat er een grote onvoorspelbare turnover is. De vraag is hoe een KV zou moeten omgaan met deze zeer wisselende bezetting. De KV's gaven aan dat de fluctuatie deels zal verminderen naarmate de KV een vast en bekend onderdeel van de keten wordt. In Amsterdam is dit effect de laatste maanden al zichtbaar. Daarnaast denken de KV's na over oplossingen voor fluctuatie in de bezetting. Zo wordt bijvoorbeeld in JeugdzorgPlus al gewerkt met een flexibele schil in het personeelsbestand en zou dit mogelijk voor de KV's ook kunnen werken. Daarnaast werd geopperd dat de KV met een bredere functie als forensische eenheid wellicht een meer diverse doelgroep zou kunnen bedienen, waardoor flexibeler met instroom zou kunnen worden omgegaan en de fluctuatie zou verminderen.

Figuur 1

Instroom aantal jongeren per maand per KV.

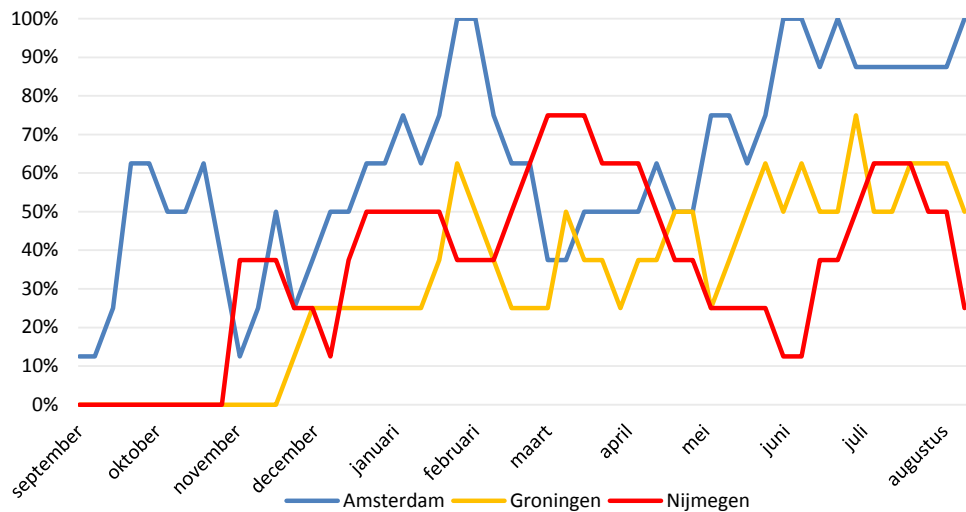

Notitie. Gegevens tot 1 september 2017

⁶ Als het over de instroom of het aantal jongeren in Amsterdam gaat wordt hiermee het aantal trajecten aangeduid. De vier jongeren die opnieuw zijn ingestroomd zijn als een nieuw traject meegeteld.

⁷ In Groningen is sprake geweest van één ambulante traject, welke in de bezetting is meegenomen.

Figuur 2
 Bezettingsgraad op basis van 8 plekken per locatie.

Notitie. Gegevens tot 1 september 2017

1.1 Van verzekeringstellingen tot plaatsing

De grootte van de instroom wordt volgens de ketenpartners grotendeels verklaard door het aantal voorgeleidingen in de regio van de proeftuin. Met name in Groningen en Nijmegen, waar de instroom tot nu toe het laagst is, geven zowel de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) als het Openbaar Ministerie (OM) en de Zittende Magistratuur (ZM) aan dat er tot 1 juli weinig verzekeringstellingen waren en dat er vervolgens weinig jongeren werden voorgeleid. Dit gebrek aan volume vormt, met name in Groningen en Nijmegen, een uitdaging voor de KV's. Iets wat weinig voorkomt moet je goed op het netvlies houden als je wilt dat het optimaal wordt benut. Terwijl men in de basis heel enthousiast is over wat de KV kan betekenen, loop je volgens de ketenpartners het gevaar dat, als professionals niet de kans krijgen ervaring op te doen met de nieuwe werkprocessen, de KV naar de achtergrond verdwijnt. Daarbij is het voor de motivatie belangrijk dat ketenpartners succes ervaringen opdoen.

Deze resultaten van de procesevaluatie worden ondersteund door de cijfers uit het toelidingsproces betreffende de potentiële doelgroep in kader van preventieve hechtenis onder 18 jaar. Tabel 1 geeft de verhouding weer van het aantal plaatsingen in de proeftuin ten opzichte van het aantal inbewaaringstellingen (IBS), voorgeleidingen en verzekeringstellingen (IVS). De gegevens zijn weergegeven vanaf de start van de proeftuin tot 1 mei 2017 op basis van het aantal IVS dat bij de RvdK is aangemeld voor vroeghulp in de regio van de proeftuin. Het aantal plaatsingen geeft de jongeren weer die direct vanuit de voorgeleiding zijn geplaatst en de jongeren die vanuit de Justitiële Jeugdinrichting (JJI) op een later moment zijn doorgeplaatst waarvan de voorgeleiding terug te vinden was.

Uit tabel 1 valt af te leiden dat er verschillen te zien zijn tussen de locaties in de verhoudingen tussen het aantal IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing KV. Ten eerste valt op dat het aantal IVS het kleinst is in Nijmegen en het grootst in Amsterdam. In Nijmegen werd dit aantal in de praktijk nog kleiner, omdat een deel van de IVS (n=12, 14%) zaken betrof waarbij het delict in een andere regio was gepleegd dan de regio van de proeftuin, waar de jongeren woonachtig waren. Hierdoor werden ze aanvankelijk in een andere regio aangemeld, terwijl de jongeren dus wel uit de proeftuin regio afkomstig waren. Bij de voorgeleidingen is het opvallend dat er in Amsterdam relatief vaak werd voorgeleid. In Amsterdam was ook het aandeel dat in bewaaring werd gesteld het grootst, wat ten dele verklaard kan worden doordat een IBS in Amsterdam ook regelmatig via huisarrest uitgevoerd

wordt (deze optie bestaat niet in de andere regio's). Het aandeel IBS dat (uiteindelijk) in de proeftuin werd uitgevoerd was het grootst in Groningen en het kleinst in Nijmegen. Bij Tabel 1 moet worden opgemerkt dat het aantal jongeren dat in de KV's is geplaatst hoger is. In de tabel wordt enkel de toeleiding van preventief gehechte jongeren onder de 18 jaar weergegeven, terwijl bijvoorbeeld in Nijmegen naast deze doelgroep ook jongeren met een PIJ-maatregel of jeugd detentie zijn geplaatst. Groningen heeft zich vanaf de start ook gericht op jongeren binnen het ASR.

Tabel 1

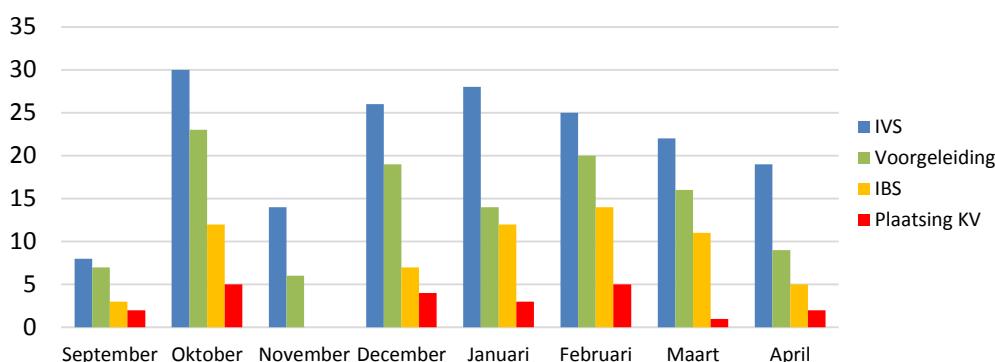
IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing

	Amsterdam n (%)	Groningen n (%)	Nijmegen n (%)
IVS	171 (100%)	119 (100%)	86 (100%)
Voorgeleiding	114 (67%)	32 (27%)	32 (37%)
IBS	64 (56%)	12 (38%)	9 (28%)
Plaatsing KV	22 (34%)	6 (50%)	2 (22%)

Notitie. Gegevens vanaf start tot 1 mei 2017 voor <18. Percentages zijn berekend ten opzichte van het totale aantal van de direct voorgaande stap in het toeleidingsproces.

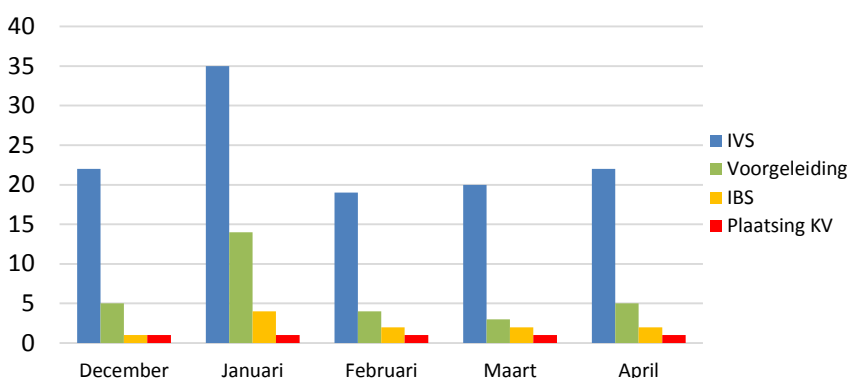
Figuur 3, figuur 4 en figuur 5 geven de verhouding van het aantal plaatsingen in de proeftuin ten opzichte van het aantal IBS, voorgeleidingen en IVS weer per maand voor de afzonderlijke KV's. Dit zijn dus dezelfde gegevens als in tabel 1, maar dan weergegeven per proeftuin en per maand.

Figuur 3

IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing Amsterdam.

Notitie. Gegevens van 20 september 2016 tot 1 mei 2017 voor <18.

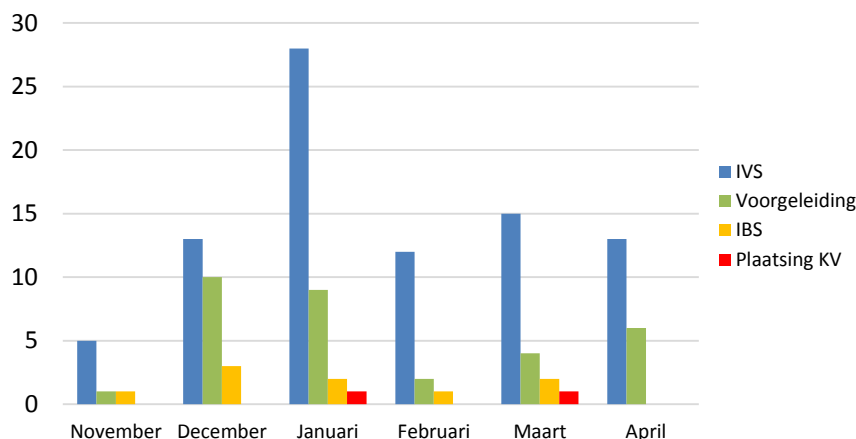
Figuur 4

IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing Groningen.

Notitie. Gegevens van 1 december 2016 tot 1 mei 2017. Eén plaatsing die initieel voorgeleid is in oktober, en na de start van de proeftuin na een raadkamer vanuit de JJI is doorgeplaatst, is weggelaten uit deze figuur, omdat het totale aantal IVS, voorgeleidingen en IBS niet in kaart is gebracht voor de start van de proeftuin.

Figuur 5
IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing Nijmegen.

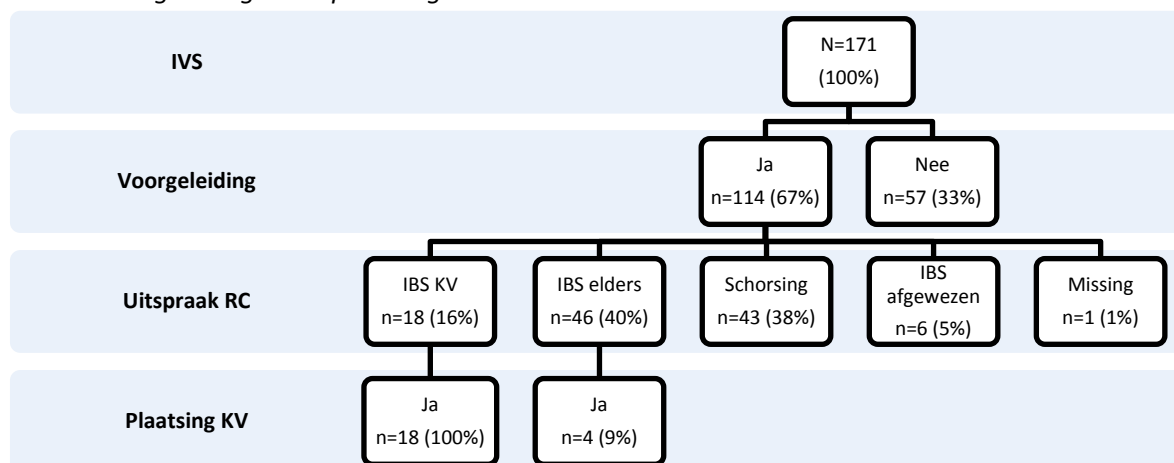

Notitie. Gegevens 15 november 2016 tot 1 mei 2017.

Uit de figuren valt af te leiden dat bijvoorbeeld in Amsterdam in november vanuit de voorgeleidingen geen enkele IBS uitgesproken is, waardoor instroom vanuit de voorgeleiding praktisch gezien onmogelijk was. Zoals de ketenpartners aangeven, is de potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren onder de 18 jaar in Groningen en Nijmegen klein. In Groningen zijn er per maand twee IBS (in januari vijf) en in Nijmegen varieert het aantal IBS per maand tussen de nul en de drie.

Om de locaties nader te beschrijven is in Figuur 6, Figuur 7 en Figuur 8 per KV het verloop van de IVS tot aan de plaatsing uitgewerkt in een stroomschema. Het schema begint met het totale aantal IVS met daarop volgend de aantallen die vanuit de IVS zijn voorgeleid. Vervolgens is van het aantal voorgeleidingen de uitspraak van de Rechter Commissaris (RC) weergegeven en hoeveel jongeren per uitspraak, ten opzichte van het totale aantal voorgeleidingen, uiteindelijk op de KV zijn geplaatst.

Figuur 6
Inverzekeringstellingen tot plaatsing Amsterdam.

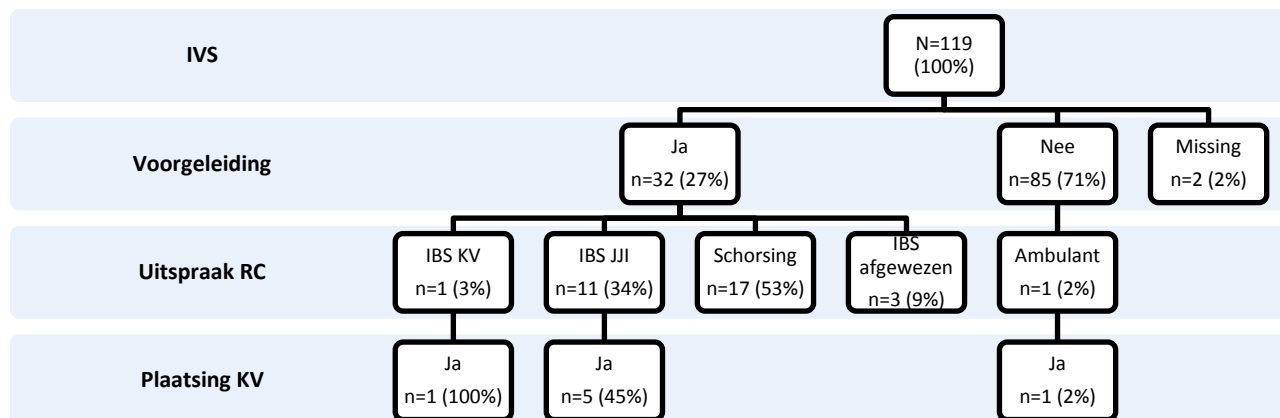

Notitie. Gegevens 20 sep 2016 tot 1 mei 2017 voor <18. Plaatsing KV: van de 27 plaatsingen in het kader van preventieve hechtenis onder 18 jaar tot 1 mei 2017, konden 22 voorgeleidingen terug worden gevonden. De vijf die niet terug konden worden gevonden waren her-instromers (n=2), ging het om een opheffing schorsing waarbij er geen nieuwe aanmelding voor vroeghulp bij de RvdK wordt gedaan (n=2), of een jongere die door is geplaatst vanuit een JJI na waarschijnlijk een zaak uit een andere regio. Voor een overzicht van de totale instroom tot 1 september 2017, zie hfdst 1. Instroom en bezetting.

In Figuur 6 valt te zien dat in Amsterdam van het aantal voorgeleidingen bij meer dan de helft (56%) een IBS werd uitgesproken, waarvan in 16% van de gevallen een IBS in de KV en in 40% van de gevallen een IBS elders (deze categorie omvat zowel IBS in een JJI als huisarrest). Van de gevallen waarbij een IBS in de KV werd uitgesproken, werden alle jongeren ook daadwerkelijk geplaatst. In vier gevallen (3%) van het totale aantal voorgeleidingen geldt dat er in eerste instantie een IBS elders was uitgesproken, maar de jongere op een later moment, meestal na de eerste raadkamer, alsnog op de KV is geplaatst. In totaal is dus 12% van het totale aantal IVS, 19% van het totale aantal voorgeleidingen en 34% van het totale aantal IBS in de KV geplaatst.

Figuur 7

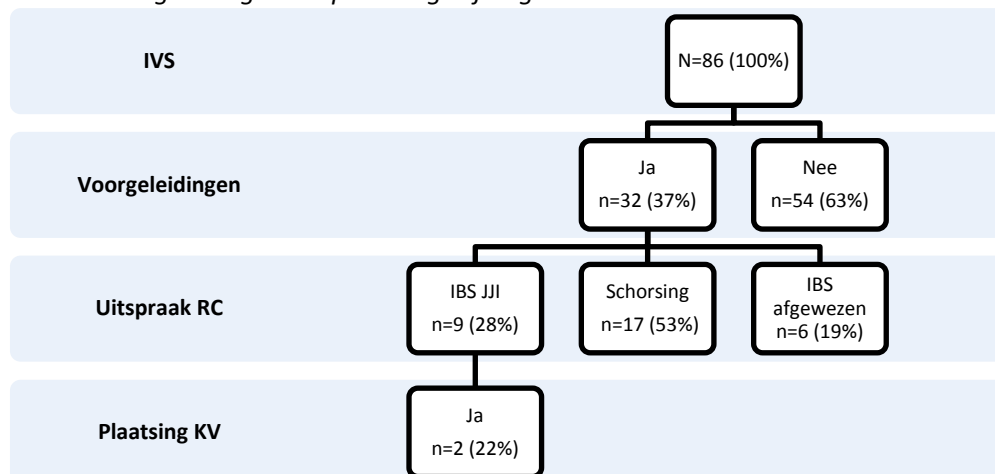
Inverzekeringstellingen tot plaatsing Groningen.

Notitie. Gegevens van 1 dec 2016 tot 1 mei 2017 voor <18. Plaatsing KV: van de 10 plaatsingen tot 1 mei 2017, konden alle voorgeleidingen van de zes plaatsingen in het kader van preventieve hechtenis onder 18 jaar terug worden gevonden. Voor een overzicht van de totale instroom tot 1 september, zie hfdst 1. Instroom en bezetting.

In Groningen werden er in totaal 119 jongeren in verzekering gesteld tussen de start van de proeftuin en 1 mei 2017. Hiervan was 45% woonachtig in provincie Groningen, 32% in Friesland en 23% in Drenthe. In Groningen is de enige KV gevestigd waar ook meisjes geplaatst kunnen worden, van alle in verzekering stellingen betrof het in 5% van de gevallen een meisje. Van het totale aantal voorgeleidingen werd bij meer dan een derde (38%) van de zaken een IBS uitgesproken, waarvan in 3% het een IBS in de KV betrof en in 34% een IBS in een JJI (zie figuur 7). De ene jongere waarbij een IBS KV werd uitgesproken, is ook daadwerkelijk op de KV geplaatst. Tegelijkertijd geldt dat voor de jongeren waarbij de RC een IBS JJI uitsprak er uiteindelijk vijf van de 11 alsnog in de KV zijn geplaatst. Deze jongeren zijn tijdens de Raadkamer vanuit de JJI doorgeplaatst. Hier valt uit op te maken dat preventief gehechte jongeren onder 18 jaar tot 1 mei 2017 vooral via de JJI door zijn geplaatst naar de KV. Mogelijk is er ruimte voor het optimaliseren van het werkproces rondom het direct, vanuit een voorgeleiding, plaatsen van een jongere. Tegelijkertijd werd één jongere, die weliswaar in verzekering werd gesteld, maar niet werd voorgeleid, later in het kader van een ambulant vrijwillig traject op de KV proeftuin geplaatst. In totaal is 6% van het totale aantal IVS, 19% van het totale aantal voorgeleidingen en 50% van het totale aantal IBS in de KV geplaatst.

Figuur 8
Inverzekeringstellingen tot plaatsing Nijmegen.

Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017 voor <18. Plaatsing KV: van de 10 plaatsingen tot 1 mei 2017, konden de voorgeleidingen van twee van de drie plaatsingen, in het kader van preventieve hechtenis onder 18 jaar, terug worden gevonden. De voorgeleiding van de jongere die niet terug kon worden gevonden, ging waarschijnlijk om een opheffing schorsing, waarbij er geen nieuwe aanmelding bij de RvdK wordt gedaan. Voor een overzicht van de totale instroom tot 1 september 2017, zie hfdst 1. Instroom en bezetting

In Nijmegen werden in totaal 86 jongeren in verzekering gesteld tussen de start van de proeftuin en 1 mei 2017. De regio van de proeftuin bestond aanvankelijk uit de Gelderse regio G7 (Gelderland Zuid, Midden en Noord). Gedurende de looptijd is besloten de regio te verkleinen naar Gelderland Zuid en Midden, waaronder de jeugdzorgregio's Nijmegen en Rivierenland (Zuid) Arnhem en FoodValley (Midden) vallen. Het weergegeven aantal (n=86) is gebaseerd op deze regio's en kwam voor 47% uit regio Arnhem, 22% uit regio Nijmegen, 19% uit FoodValley, en 13% uit Rivierenland. In Nijmegen heeft de RvdK zicht op alle IVS van Gelderland en screent men in dat stadium al welke jongeren mogelijk in aanmerking komen voor de KV. Een deel van de IVS komt echter wat betreft woonplaats in aanmerking voor de KV en slechts een klein deel van de IVS wordt voorgeleid. Screenen op basis van de voorgeleidingen lijkt minder foutgevoelig en minder arbeidsintensief te zijn. Van het totale aantal voorgeleidingen werd tot 1 mei 2017 géén IBS KV uitgesproken. Van de 9 jongeren (28%) waar een IBS JJI werd uitgesproken zijn uiteindelijk twee jongeren doorgeplaatst vanuit de JJI naar de KV. Hier valt uit op te maken dat de preventief gehechte jongeren onder 18 jaar tot 1 mei 2017 die zijn geplaatst, via een aanvankelijke plaatsing in en JJI in de KV zijn geplaatst en dat er mogelijk ruimte is voor het optimaliseren van het werkproces om een jongere vanuit een voorgeleiding direct te plaatsen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de potentiële doelgroep relatief klein is. In totaal is 2% van het totale aantal IVS, 6% van het totale aantal voorgeleidingen en 22% van het totale aantal IBS in de proeftuin geplaatst.

1.2 Implementatie werkprocessen

De ketenpartners in alle proeftuinen geven aan dat het veel tijd kost voordat iedereen goed op de hoogte is van het bestaan van de proeftuin en de nieuwe werkprocessen in de bestaande routines zijn ingebed. Werken met jongeren in justitieel kader met complexe problematiek vraagt veel afstemming van ketenpartners. Bovendien vormt voor sommige ketenpartners de doelgroep van de KV slechts een kleine groep, naast alle andere werkzaamheden. De proeftuin vraagt om aanpassingen in een toch al ingewikkelde omgeving. Dit kost tijd, iets wat aan het begin van de proeftuinen wellicht is onderschat. De proeftuinen in Nijmegen en Groningen opereren bovendien op regionale basis. In Groningen komt in de begeleidingscommissie een aantal keer naar voren dat in de eerste maanden de instroom vanuit Friesland uitblijft. Daarbij geven ketenpartners, met name in

Groningen en Nijmegen aan, dat sommige mensen nog te veel blijven hangen in het ‘oude denken’ om alle jongeren binnen de hekken van een JJI te plaatsen. De cultuuromslag van JJI naar KV kan niet van de ene op de andere dag worden gemaakt. Wanneer mensen niet goed bekend zijn met de KV, zijn zij hierdoor vaak terughoudend met plaatsen en geven ze veel gewicht aan mogelijke contra-indicaties. Dit betekent dat er vanuit de KV en andere nauw betrokken ketenpartners veel geïnvesteerd moet worden om de nieuwe werkprocessen ingebed te krijgen. Men moet er continu bovenop zitten, continu in de gaten houden of er potentiële jongeren gemist worden en mensen die beslissingen nemen activeren. Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) geeft aan dat de proeftuinen wellicht meer tijd hadden moeten krijgen tussen het moment van goedkeuring en de start om draagvlak en bekendheid te creëren. De proeftuinen hebben ongeveer een half jaar gekregen, inclusief zomervakantie, dat is wellicht te kort geweest. Amsterdam is eerder gestart en heeft een langere aanlooptijd gehad en bovengenoemde problemen komen daar ook minder naar voren. Bovendien bestrijkt de proeftuin alleen de gemeente Amsterdam, die grotendeels overeenkomt met arrondissement Amsterdam en jeugdzorgregio Amsterdam-Amstelland, waarbij de gemeente zeer nauw betrokken is en veel investeert binnen de keten om alle ketenpartners te betrekken en de werkprocessen ingebed te krijgen. Desondanks loopt men er ook in Amsterdam tegenaan dat ketenpartners niet altijd goed bekend zijn met KV en moest de instroom in eerste periode na start ook op gang komen.

1.3 Landelijke potentiële doelgroep preventieve hechtenis onder de 18 jaar

Een vraag die door de proeftuinen steeds werd gesteld, is hoe de potentiële doelgroep zich verhoudt tot het aantal jongeren dat uiteindelijk in de KV is geplaatst. Voor de regio's waar een KV is gesitueerd hebben we dit berekend, onder andere op basis van het aantal jongeren dat werd aangemeld voor vroeghulp bij de RvdK. Het overzicht met aangemelde jongeren voor vroeghulp in het kader van een IVS bij de RvdK kan ook gebruikt worden om de landelijke potentiële doelgroep te berekenen. Hierbij is het van belang te vermelden dat het alleen het aantal IVS bevat dat daadwerkelijk aangemeld is bij de RvdK. Jongeren die via een andere route worden voorgeleid (bijvoorbeeld bij een terugmelding in kader van het schenden van voorwaarden bij schorsing) vallen hier niet onder. Uit de analyses voor de huidige proeftuinen KV is gebleken dat de meerderheid van de jongeren waar een parketnummer bij de aanmelding vermeld staat (zo'n 80%), ook wordt voorgeleid. Slechts een klein deel van de jongeren waar geen parketnummer bij vermeld staat, wordt tóch voorgeleid (zo'n 5%). Hierdoor is met een redelijke marge van betrouwbaarheid af te leiden welke jongeren worden voorgeleid. Van de voorgeleide jongeren kwam vanaf de start van de looptijd van de proeftuinen tot 1 mei 2017 ongeveer een vijfde in de proeftuinen terecht (zie §1.2 Van verzekeringstelling tot plaatsing). Op basis van deze kenmerken, kan worden berekend hoe groot de potentiële doelgroep van jongeren met preventieve hechtenis onder 18 jaar per regio is.

Figuur 9
Indeling Nederland in 11 arrondissementen.

Notitie. Deze kaart is afkomstig van www.regioatlas.nl. 1. Noord-Nederland, 2. Noord-Holland, 3. Overijssel, 4. Midden-Nederland, 5. Amsterdam, 6. Gelderland, 7. Den Haag, 8. Rotterdam, 9. Oost-Brabant, 10. Zeeland-West-Brabant, 11. Limburg

In figuur 9 is de indeling van Nederland in 11 arrondissementen te zien. Voor elk arrondissement is volgens bovenstaande overwegingen en berekening geschat hoeveel voorgeleidingen er zijn geweest in het eerste halfjaar van 2017 (van 1 januari tot 1 juli 2017). Dit ging in totaal om 812 voorgeleidingen, waarvan 744 jongens (91,6%) en 68 meisjes (8,4%). Voor 35 voorgeleidingen (4,3%) was onbekend binnen welk arrondissement de voorgeleiding plaatsgevonden heeft. Voor de overige 777 voorgeleide jongeren is in tabel 2 voor de jongens (n=717) weergegeven in welk arrondissement het was. Voor de meisjes (n=60) is informatie hierover weergegeven in de tekst.

Tabel 2

Geschatte instroom KV in het eerste halfjaar van 2017 per arrondissement, jongens.

Arrondissement	Geschatte aantal voorgeleidingen	Instroom Kleinschalige Voorziening	Gemiddelde instroom per maand
Rotterdam	144	29	5
Den Haag	105	21	4
Amsterdam	95	19	3
Midden-Nederland	77	15	3
Zeeland-West-Brabant	76	15	3
Gelderland	70	14	2
Noord-Holland	48	10	2
Noord-Nederland	44	9	2
Overijssel	23	5	1
Oost-Brabant	19	4	1
Limburg	16	3	1
Nederland	717	143	24

Notitie. De geschatte instroom in een KV is berekend op basis van het aandeel van de voorgeleidingen dat vanaf de start van de huidige proeftuinen tot 1 mei 2017 geplaatst is, en is gesteld op 20%. De gemiddelde instroom per maand is berekend door het aantal geschatte instroom KV te delen door zes maanden.

Op basis van een percentage van 20% van de voorgeleidingen dat in een KV terecht komt, is in de tabel berekend en weergegeven hoe groot de doelgroep preventief gehechte jongere onder de 18 per arrondissement zou zijn. In de meest rechter kolom is vervolgens berekend wat de gemiddelde instroom per maand zou zijn. Hieruit valt op te maken dat de grootste potentiële doelgroep preventieve hechtenis onder 18 jaar in de arrondissementen Rotterdam, den Haag en Amsterdam te vinden is, met een geschatte gemiddelde instroom van drie tot vijf per maand. De arrondissementen en corresponderende regio's Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant zouden ook een geschatte gemiddelde instroom van drie per maand hebben. Omdat de regio's die deze arrondissementen bestrijken groter zijn, is het echter mogelijk dat het in de praktijk lastig is om in te zetten op bevorderen van de beschermende factoren in verband met de reistijd van de jongere (naar dagbesteding, hulpverlening, vrijetijdsbesteding) of het systeem (voor betrokkenheid tijdens verblijf in KV). De overige arrondissementen hebben een geschatte instroom per maand van één á twee jongeren. De potentiële doelgroep meisjes voor preventieve hechtenis onder 18 jaar voor heel Nederland is klein (n=60). Indien ook 20% geschikt zou zijn voor plaatsing in een KV, zouden er in het eerste halfjaar van 2017 in totaal 12 meisjes hebben kunnen instromen. Dit aantal volgt qua regio de verhoudingen zoals hierboven weergegeven voor jongens, maar komt gezien het kleine aantal maximaal tot een gemiddelde instroom van één meisje per twee maanden, per arrondissement.

De weergegeven cijfers zijn een onderschatting van de werkelijke cijfers door een aandeel voorgeleidingen dat niet is aangemeld bij de RvdK en een aandeel aangemelde jongeren waarvan de regio onbekend was. Deze onderschatting wordt geschat op ongeveer 6%. De werkelijke potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren voor een KV is dus groter, zeker wanneer de ASR-doelgroep mee wordt genomen. Verder zou de potentiële doelgroep groter kunnen worden, indien bij het vorderen van de looptijd blijkt dat het aandeel jongeren dat in de KV terecht komt, groter wordt. Tot slot moet ten overvloede worden opgemerkt dat in deze berekening alleen de doelgroep preventief gehechte jongeren is meegenomen. De KV's, met name Groningen en Nijmegen, hebben hun doelgroep breder gedefinieerd (bijvoorbeeld ook ASR jongeren en jongeren met een PIJ-maatregel).

2. Toeleiding

In essentie richten de proeftuin zich op preventief gehechte jongeren. De KV's hebben echter allen een eigen karakter wat tot verschillen in de doelgroep leidt. Daarnaast is men ook gedurende de looptijd tot nieuwe inzichten met betrekking tot de beoogde doelgroep gekomen. De proeftuin in Amsterdam richtte zich bij aanvang op preventief gehechte jongens met een pleegleeftijd onder de 18 jaar. De ketenpartners vinden het van belang dat een plaatsing in de KV als 'wake-up-call' geldt. De jongere dient enigszins onder de indruk te zijn van de plaatsing en niet te verhard. Sinds 1 juli 2017 is de doelgroep uitgebreid naar de ASR jongeren en jongeren die een kort strafrestant jeugddetentie uit moeten zitten. In Groningen richt de proeftuin zich behalve op preventief gehechte jongeren, op secundaire preventie⁸. De proeftuin wil zich niet beperken tot jongeren die een vrijheidsbenemende maatregel opgelegd hebben gekregen maar zich ook richten op risicojongeren. De doelgroep van de proeftuin bestaat uit zowel jongens als meisjes (pleegleeftijd 14 tot 23 jaar), die preventief gehecht zijn, maar het aanbod van de KV kan worden ingezet in ambulante kader. Bovendien is het sinds 1 juli 2017 ook mogelijk dat jongeren in het kader van een IVS in de proeftuin worden geplaatst en worden de mogelijkheden tot plaatsing in civielrechtelijke kader onderzocht. Tot slot bestaat net als in Amsterdam sinds 1 juli 2017 de mogelijkheid een kortstrafrestant jeugddetentie in de KV uit te zitten. In Nijmegen richt de proeftuin zich op een heterogene doelgroep. Naast jongens (pleegleeftijd 12 tot 23 jaar) met een preventieve hechtenis kunnen ook jongens met een PIJ- of jeugddetentie maatregel aan het eind van hun traject geplaatst worden. Tevens worden de komende tijd de mogelijkheden om jongeren met een ISD maatregel⁹ en meisjes te plaatsen onderzocht. Het proces om jongeren op de juiste plek te krijgen en de overwegingen die hierbij een rol spelen, worden in de volgende hoofdstukken nader uiteengezet.

2.1 Toeleidingsproces

Om de proeftuinperiode met de KV zo goed mogelijk te benutten is van het groot belang dat alle ketenpartners in het toeleidingsproces alert zijn op een potentiële proeftuin plaatsing. Dit begint al bij de aanhouding. De politie¹⁰ gaf tijdens de interviews aan dat zij een belangrijke signaleringsfunctie hebben en iemand van de ZSM tafel¹¹ kunnen inlichten dat er een mogelijke proeftuin aankomt. In het cellencomplex moeten folders klaar liggen voor de advocatuur en de ouders of verzorgers.

De RvdK heeft een belangrijke adviesfunctie in het toeleidingsproces. De RvdK voert in principe bij alle jongeren die worden aangemeld voor vroeghulp een screening uit waarop zij wel of geen proeftuin indiceren. Door onbekendheid met de proeftuin en met de nieuwe werkprocessen werden er, met name in het begin, jongeren gemist. Hierdoor is het in Groningen en Nijmegen een aantal keer voorgekomen dat de KV jongeren die in eerste instantie in de JJI geplaatst werden alsnog in de JJI gescreend werden en indien ze geschikt geacht werden naar de proeftuin overgeplaatst werden. Nu de looptijd van de proeftuin vordert, zijn de RvdK en andere ketenpartners van mening dat dit steeds beter verloopt, maar met name in Nijmegen en Groningen kan de adviserende rol van de RvdK in het toeleidingsproces nog meer versterkt worden. Voor de ASR doelgroep vervult één van de drie volwassenreclasseringsorganisaties (3RO) de adviesrol die bij de jongeren met een pleegleeftijd onder de 18 jaar door de RvdK wordt vervuld. Volgens de ketenpartners op alle drie de locaties dient de bekendheid van de proeftuin en de nieuwe werkprocessen ook bij 3RO nog verder vergroot te worden. Hier ligt volgens de ketenpartners wel een uitdaging gezien de organisatiestructuur van 3RO, het grote aantal medewerkers dat mogelijk in aanraking kan komen met een potentiële proeftuin plaatsing, en het feit dat de ASR doelgroep voor hen slechts een kleine groep vormt.

⁸ Bij secundaire preventie gaat het om het voorkomen van verder afglijden in antisociaal gedrag

⁹ Inrichting Stelselmatige Daders

¹⁰ In Groningen is de politie betrokken in de begeleidingscommissie

¹¹ Zorgvuldig, Snel en Maatwerk (ZSM) is een werkwijze waarbij een versnelde, effectieve en kwalitatieve afhandeling van veel voorkomende criminaliteit plaatsvindt.

Ik wil dat de Raad voor de Kinderbescherming altijd overweegt of de proeftuin een optie is. Ook als zij direct denken aan schorsen. Ik wil dat zij alle mogelijkheden meenemen in hun advies. Dan kan je het beste maatwerk leveren.

RC

In de opzet van de proeftuinen is afgesproken dat de RvdK en 3RO de door de proeftuinen ontwikkelde screeningslijsten gebruiken voor de screening en advies met betrekking tot plaatsing in de proeftuin. Deze screeningslijsten bevatten een overzicht van de indicatie- en contra-indicatiecriteria en worden in theorie door de RvdK gebruikt om hun advies om al dan niet te plaatsen in de proeftuin te formuleren ten behoeve van de voorgeleiding. Zie Bijlage 3 tot 5 voor de screeningslijsten die door de KV's gebruikt worden. In de praktijk blijkt echter dat deze lijsten in veel gevallen niet of achteraf worden ingevuld. Medewerkers van de RvdK geven aan dat op het moment dat zij goed op de hoogte zijn van de criteria, de afweging met name in het hoofd gebeurt en in overleg met collegae. Hierbij biedt de screeningslijst wel enig houvast maar geeft de uitkomst van de lijst vaak niet de doorslag. Het betreft altijd maatwerk. Tevens gaven de RvdK en 3RO aan dat de screeningslijst voor de ASR doelgroep de lading niet dekt. 3RO gebruikt hiervoor het bestaande wegingskader ASR en zoekt mondeling overleg met de RvdK. De RvdK in Amsterdam en Groningen twijfelt hierdoor over de bruikbaarheid van deze lijsten.

In Nijmegen, waar ook jongeren met een PIJ of een jeugddetentiemaatregel geplaatst kunnen worden, hebben ze dit proces net iets anders ingericht. Daar dragen de ketenpartners een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de screening en gaan dus ook in gezamenlijkheid op zoek naar de informatie die nodig is om een jongere te plaatsen. Het Nederlands Instituut Forensische Psychiatrie (NIFP) speelt hierbij een rol en kan, in opdracht van het OM, betrokken worden voor een trajectconsult om een uitgebreidere screening te doen. Volgens het NIFP is het met name bij jongeren waarover weinig bekend is of wanneer men twijfelt, wenselijk dat het NIFP een onafhankelijke screening doet. Het NIFP is tot nu toe twee keer gevraagd dit te doen. Door onbekendheid met de proeftuin is het echter beiden keren niet gelukt het trajectconsult te leveren. De ketenpartners maken gebruik van een screeningslijst waarbij de items zorgvuldig gewogen dienen te worden. De toelichting bij individuele items is van groot belang, aldus de KV en de Raad. De lijst wordt zowel door de Raad als het NIFP en de KV omschreven als een gedegen en werkbaar instrument. Het proces zou volgens de ketenpartners echter nog concreter omschreven en gestroomlijnd kunnen worden; de route die ketenpartners moeten bewandelen is nog niet voor iedereen helder, met als gevolg dat er tot nu in Nijmegen vrijwel geen jongeren vanuit de voorgeleiding zijn ingestroomd en er mogelijk jongeren gemist worden.

Betrokken ketenpartners van de Gecertificeerde Instellingen (GI), William Schrikker Groep (WSG) en Jeugdbescherming (JB), geven aan dat het belangrijk is dat zij worden betrokken in het proces van screening. Op het moment dat een jongere al onder reclasseringstoezicht staat of er een jeugdbeschermingsmaatregel is, is er reeds sprake van een (lange) begeleidingsrelatie en is hierdoor veel informatie voorhanden. Bovendien worden niet alle jongeren die worden voorgeleid bij de RvdK aangemeld voor vroeghulp. Indien jongeren in het kader van het overtreeden van de schorsingsvoorwaarden opnieuw worden voorgeleid worden zij niet aangemeld bij de RvdK. De GI zouden in dit geval de screening in gang moeten zetten; dit gebeurt echter in de praktijk nog niet altijd omdat de KV nog niet voldoende op het netvlies staat bij iedereen. Daarnaast is er bij de GI vaak sprake van veel verschillende medewerkers die een grote caseload hebben.

Op het moment dat een jongere wordt voorgeleid is het belangrijk dat ook de Officier van Justitie (OvJ) en de RC op de hoogte zijn van de proeftuin. In Amsterdam is de RC actief bij de proeftuin betrokken en tijdens de voorgeleiding wordt de proeftuin vrijwel altijd overwogen, ook als de RvdK geen proeftuinadvies heeft opgesteld, aldus de RC. In Groningen en Nijmegen, waar het

bedieningsgebied groot is, staat de KV nog onvoldoende op het netvlies van het OM en de RC. Hier ligt volgens het OM een uitdaging voor de officieren: zij kunnen plaatsing in de proeftuin aan de RC voorleggen.

De zaakofficier dient zich bewust te zijn van de proeftuin maar het OM is niet gewend zich te bemoeien met de vorm van detentie. Het zou daarom goed zijn een automatische drempel in het proces te bouwen die de officier dwingt na te denken over de KV.

OM

Het OM is tevreden over de kwaliteit van de informatie die RvdK ten hoeve van de zitting aanlevert met betrekking tot het advies voor al dan niet plaatsen in de KV. Ze zijn in staat op basis daarvan een gedegen afweging te maken. Tijdens de begeleidingscommissie in Amsterdam kwam verder ter sprake dat het belangrijk is dat men tijdens de voorgeleiding en raadkamers bekend is met de actuele bezetting. Dit onderwerp kwam ter sprake omdat de KV vol zat; in Groningen en Nijmegen is dit nog niet aan de orde geweest. In Amsterdam is afgesproken dat de raadsmedewerker altijd ten minste één dag voor de zitting contact heeft met de KV over een potentiële aanmelding. Hierdoor is er ter zitting altijd actuele kennis over de bezetting. In Nijmegen en Groningen zijn hierover in de notulen van de begeleidingscommissie of stuurgroep geen specifieke afspraken terug te vinden.

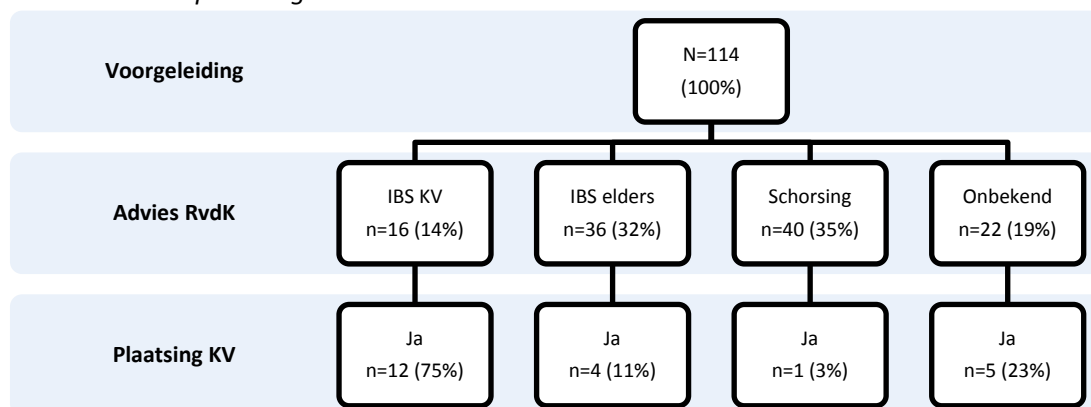
Tot slot geven de ketenpartners aan dat er onderling zeer korte lijntjes zijn. Men weet elkaar goed te vinden en er vindt veel overleg op casusniveau plaats. Bij twijfel kan men altijd contact opnemen met de KV en het wordt als prettig ervaren dat zij meedenkend zijn. Met name in Amsterdam en Nijmegen vindt er veel overleg tussen de RvdK en de KV plaats. Men geeft aan vaak snel op één lijn te zitten. Tevens wordt het als prettig ervaren dat men ruimdenkend en flexibel is, zodat er echt maatwerk geleverd kan worden. Alle ketenpartners onderstrepen het belang van opzoeken van onderling overleg over het proces en casuïstiek. De samenwerking tussen de verschillende ketenpartners is hierdoor, ook los van de proeftuin, versterkt.

2.2 Van advies tot plaatsing

Het toeleidingsproces is verder in kaart gebracht door, voor de voorgeleidingen het advies van de RvdK af te zetten tegen de daadwerkelijke plaatsingen, voor de potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren tot 18 jaar. Dit wordt in de onderstaande alinea's per locatie verder toelicht. Informatie over het advies is verkregen uit ingevulde screeningslijsten. De screeningslijsten zijn echter maar voor een klein gedeelte van de jongeren ingevuld; in Amsterdam bij 31% en in Groningen bij 28%. In Nijmegen zijn alleen screeningslijsten verkregen over de potentiële doelgroep preventieve gehechte jongeren tussen 18 en 23 jaar (ASR). Voor Amsterdam en Groningen geldt dat er ook screeningslijsten zijn ingevuld voor jongeren die een pleegleeftijd boven de 18 hadden, woonachtig waren buiten de regio van de proeftuin, of die niet voorkwamen in het overzicht aanmeldingen vroeghulp bij de RvdK. Om de informatie over het advies van de RvdK aan te vullen, is in Amsterdam bij 8% van de jongeren het advies gedestilleerd uit de verslagen van de rechtbank van de voorgeleiding. Voorts hebben de RvdK van Amsterdam en Groningen zoveel mogelijk achteraf het advies doorgegeven. De onderstaande beschrijvingen van de overwegingen, hebben betrekking op de overwegingen afkomstig van de individuele screeningslijsten, de algemene overwegingen van de ketenpartners om wel of niet in de KV te plaatsen worden beschreven in §2.4 Indicaties en Overwegingen.

Figuur 10 toont een stroomschema waarin van het totale aantal voorgeleidingen tot 1 mei 2017, het advies van de RvdK met betrekking tot de KV Amsterdam en de daadwerkelijke plaatsingen staan weergegeven. Hieruit blijkt dat in 14% van het totale aantal voorgeleidingen de RvdK de KV adviseert waarvan drie kwart (75%) daadwerkelijk geplaatst wordt. Het blijkt echter dat er ook plaatsing kan volgen na elk ander advies (schorsing, plaatsing JJI of huisarrest), of wanneer informatie over het advies ontbreekt. Het aantal geplaatste jongeren met deze andere adviezen is wel aanzienlijk kleiner.

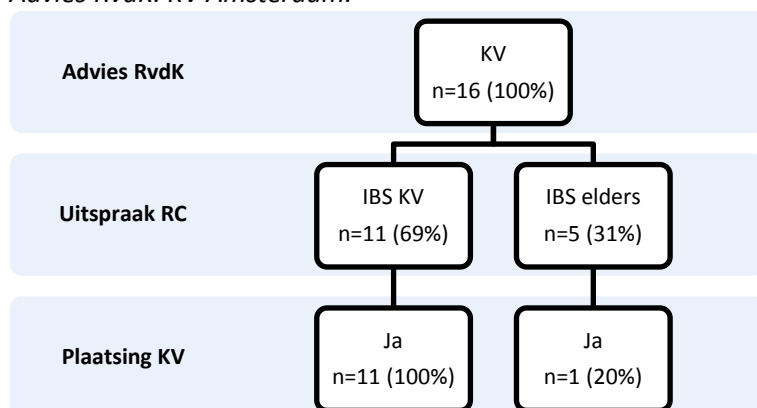
Figuur 10
Advies RvdK en plaatsing Amsterdam.

Notitie. Gegevens van 20 sep 2016 tot 1 mei 2017.

De onderstaande figuren (11 tot 14) geven per advies de uitspraak van de RC weer en of er plaatsing in de proeftuin volgde. Figuur 11 toont dat wanneer de RvdK de KV adviseert, in twee derde van de gevallen (69%) de RC een IBS KV uitspreekt en de jongere direct na de voorgeleiding geplaatst wordt. Overwegingen om een plaatsing in de KV te adviseren, die op de screeningslijsten of in de verslagen van de rechtbank werden genoemd, waren bijvoorbeeld een jonge leeftijd, of dat huisarrest niet uit te voeren was door de ouders/verzorgers. Redenen dat de RC het advies van de RvdK niet op heeft gevolgd zijn vooral praktisch van aard geweest; zo konden er bijvoorbeeld twee jongeren niet geplaatst worden omdat de KV vol was, en één jongere niet omdat overleg met de KV over plaatsing in het weekend niet mogelijk was. Tegelijkertijd werd, ondanks dat RC aanvankelijk een IBS elders uitsprak (IBS JJI of huisarrest), één jongere bij de eerste Raadkamer alsnog geplaatst.

Figuur 11
Advies RvdK: KV Amsterdam.

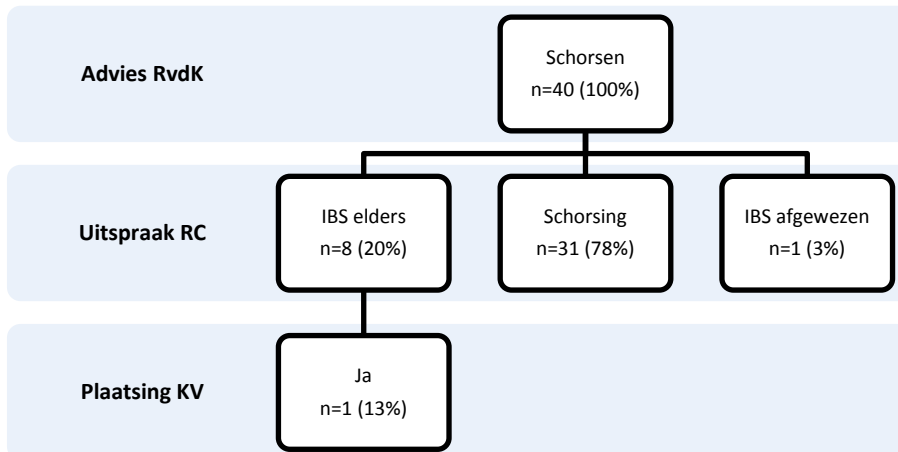

Notitie. Gegevens van 20 sep 2016 tot 1 mei 2017.

Figuur 12 toont dat wanneer de RvdK schorsen adviseert, dit in het merendeel van de zaken (78%) werd overgenomen door RC. Overwegingen die werden genoemd om een schorsing in plaats van een plaatsing in de proeftuin te adviseren waren bijvoorbeeld een negatieve beïnvloedbaarheid of omdat het om veelplegers of *first offenders* ging. Verder bleek dat de alternatieven zoals schorsing en huisarrest eerst onderzocht en toegepast werden, voor men overging tot plaatsing in de KV. In één geval werd een jongere wegens praktische overwegingen, namelijk de aanwezigheid van een medeverdachte in de proeftuin, in eerste instantie met een IBS elders geplaatst om later alsnog geplaatst te worden in de KV.

Figuur 12

Advies RvdK: schorsen Amsterdam.

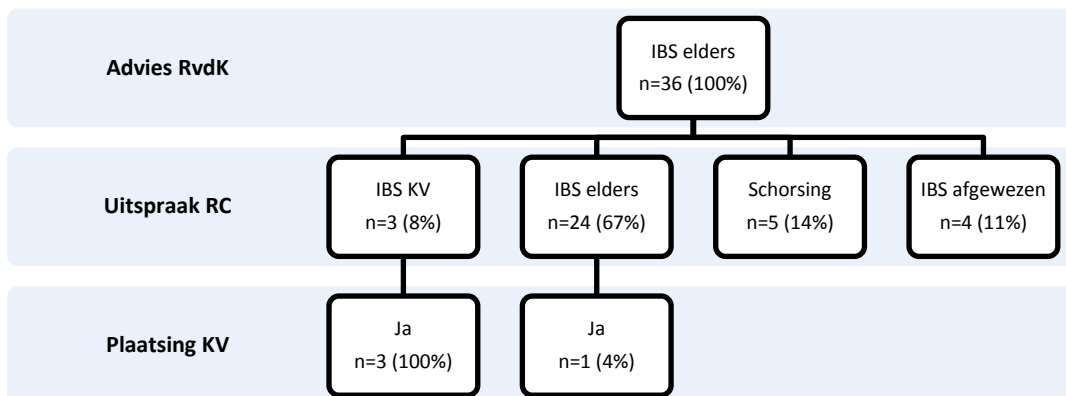

Notitie. Gegevens van 20 sep 2016 tot 1 mei 2017.

Figuur 13 toont dat wanneer de RvdK IBS elders (JJI of huisarrest) adviseert, dit in twee derde van de zaken (67%) werd overgenomen door RC. Motivaties die werden genoemd om een plaatsing met een IBS elders, in plaats van in de proeftuin, te adviseren waren bijvoorbeeld: geen dagbesteding, het ontbreken van beschermende factoren, het zich onttrekken aan hulpverlening, een ernstig delict met impact samenleving, gebrek aan motivatie, een reeds bestaand verblijf in de jeugdzorg of de mogelijkheid van ouders om huisarrest uit te voeren. Het bleek ook één keer dat wanneer er verandering kwam in de contra-indicaties, een jongere alsnog in de KV geplaatst kon worden; zo werd voor een jongere die aanvankelijk zonder dagbesteding in een JJI werd geplaatst voor de eerste raadkamer een stage geregeld en kon hij alsnog geplaatst worden. Daarentegen is ook in de figuur te zien dat bij drie jongeren waarbij de RvdK een IBS elders had geadviseerd, een IBS in de KV door de RC werd uitgesproken, en deze jongeren ook geplaatst werden.

Figuur 13

Advies RvdK: IBS elders Amsterdam.

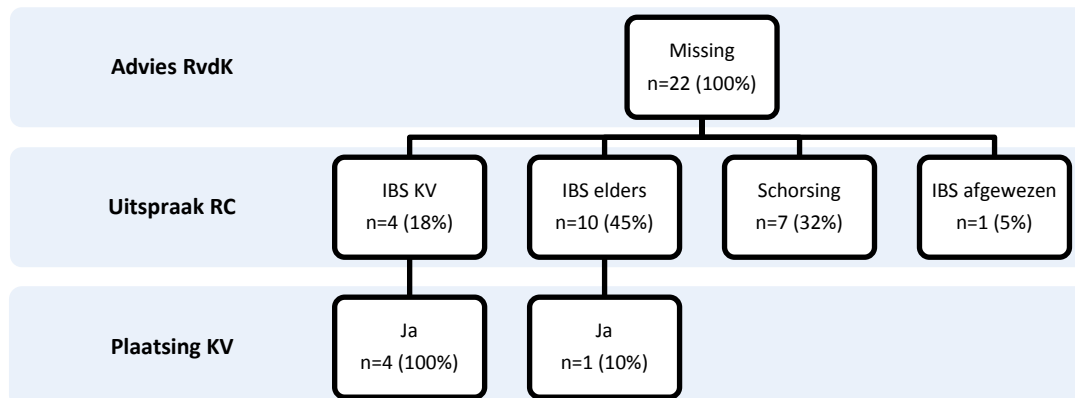
Notitie. Gegevens van 20 sep 2016 tot 1 mei 2017.

Figuur 14 geeft het aantal zaken weer waarin het advies van RvdK ontbrak, dit was bij 19% van de voorgeleidingen het geval. Bij deze jongeren was in de helft (50%) van de gevallen de vroeghulp uitgevoerd in het weekend, waar de advisering met betrekking tot de proeftuin nog niet geïmplementeerd was. Bij de andere helft (50%) ontbrak informatie over het advies omdat de screeningslijst ontbrak én omdat het ging om een voorgeleiding in het kader van een opheffing schorsing of net voor de start van de proeftuin en data-verzameling. In de figuur is te zien dat, ondanks ontbreken van informatie over het advies, er wél jongeren geplaatst zijn, ook bij vroeghulp

in het weekend of bij een opheffing schorsing. Overigens is op het moment van schrijven de advisering tot plaatsing in de proeftuin ook standaard geïmplementeerd bij de weekendvroeghulp van de RvdK.

Figuur 14

Advies RvdK: missing Amsterdam.

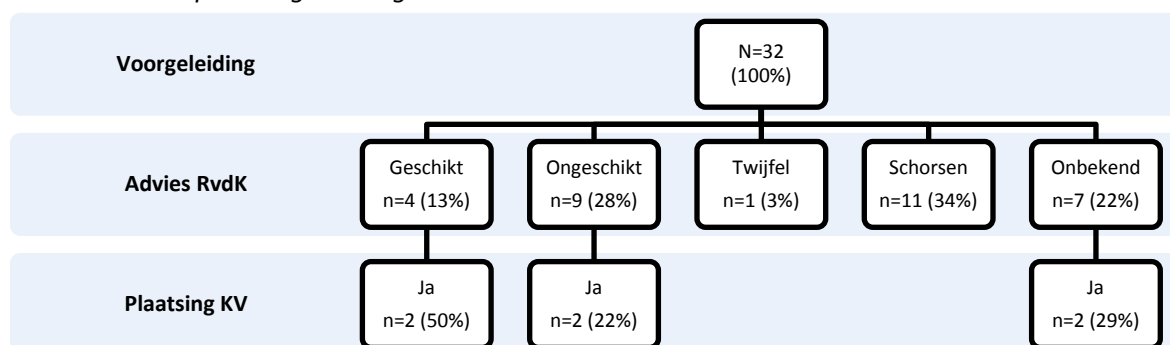

Notitie. Gegevens van 1 dec 2016 tot 1 mei 2017.

Figuur 15 toont een stroomschema waarin van het totale aantal voorgeleidingen tot 1 mei 2017, het advies van de RvdK met betrekking tot Groningen en de daadwerkelijke plaatsingen staan weergegeven. Hieruit blijkt dat in 13% van het totale aantal voorgeleidingen de RvdK de jongeren geschikt acht voor de KV, bij 28% ongeschikt acht en bij 3% twijfelt men. Van de jongeren die door de RvdK geschikt werden geacht werd de helft (50%) daadwerkelijk geplaatst. Maar ook als de jongere ongeschikt werd geacht bij screening, of de screenings en het advies ontbraken, werd alsnog een deel (respectievelijk 22% en 29%) geplaatst. Het beloop van advies, naar uitspraak en plaatsing voor deze drie adviezen zijn uitgewerkt in figuren 16, 17, en 18.

Figuur 15

Advies RvdK en plaatsing Groningen.

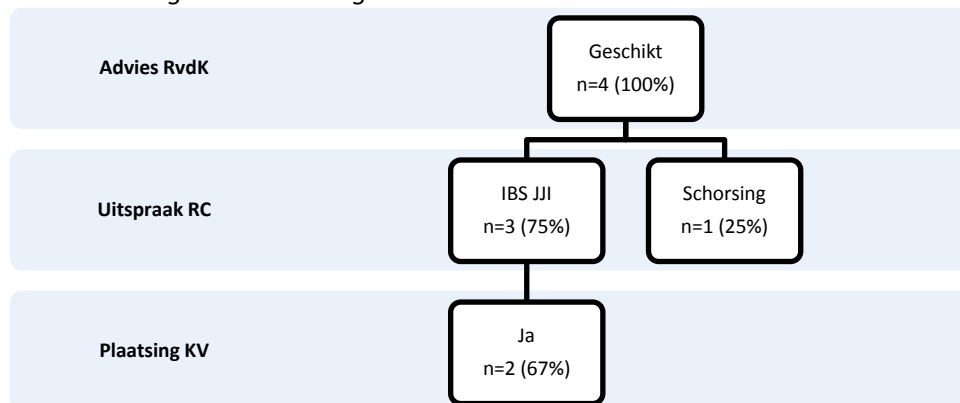

Notitie. Gegevens van 1 dec 2016 tot 1 mei 2017. Twijfel: Bij deze jongere werd de vordering tot IBS afgewezen. Schorsen: de meerderheid werd geschorst (82%).

In figuur 15 is de zien, dat van de vier gevallen die geschikt werden geacht, drie jongeren in een JJJ werden geplaatst, waarvan twee jongeren later alsnog doorgeplaatst werden naar de KV. Over het advies van de jongere die uiteindelijk geschikt werd geacht, maar werd geschorst, is bekend dat de RvdK in eerste instantie niet aan de proeftuin dacht in verband met onvoldoende motivatie, maar er bij de voorgeleiding toch een advies tot plaatsing in de proeftuin werd gegeven. Echter vond de RC dit advies nog onvoldoende onderbouwd

Figuur 16

Advies RvdK: geschikt Groningen.

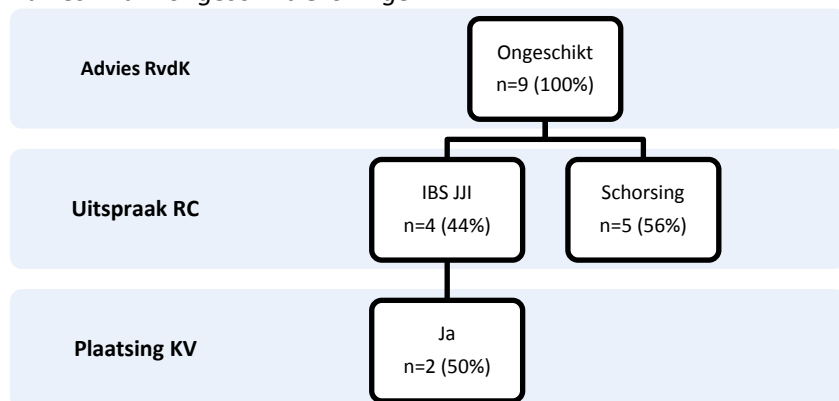

Notitie. Gegevens van 1 dec 2016 tot 1 mei 2017.

In figuur 16 is de zien, dat van de negen gevallen die ongeschikt werden geacht, vier jongeren in een JJI werden geplaatst. Twee jongeren daarvan werden later alsnog doorgeplaatst naar de KV.

Figuur 17

Advies RvdK: ongeschikt Groningen.

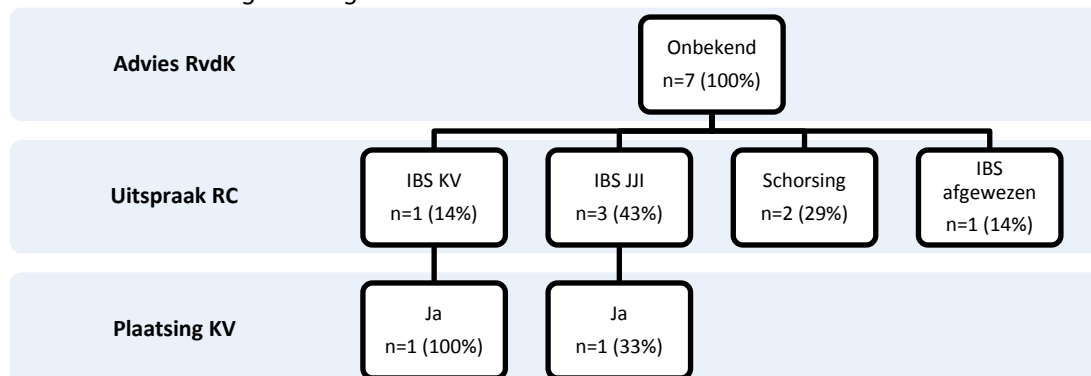

Notitie. Gegevens van 1 dec 2016 tot 1 mei 2017.

In figuur 17 is de zien, dat van de enige jongere die in het kader van preventieve hechtenis onder 18 jaar (tot 1 mei 2017) direct uit de voorgeleiding geplaatst is, informatie over het advies van de RvdK onbekend is gebleven. Van de overige jongeren waarvan het advies ontbrak, werd één jongere via de JJI later alsnog doorgeplaatst naar de KV.

Figuur 18

Advies RvdK: missing Groningen.

Notitie. Gegevens van 1 dec 2016 tot 1 mei 2017.

Voor Nijmegen zijn twee van de negen in bewaring gestelde jongeren (zie stroomdiagram toeleidingsproces Nijmegen, figuur 8) kandidaat geweest voor de KV, maar in de JJI geplaatst. Voor één jongere die aanvankelijk in de JJI geplaatst is, is bekend dat het traject voor plaatsing in de proeftuin in werking is gesteld tijdens de IVS, op initiatief van de RvdK. Echter stagneerde het proces om voor ons onbekende redenen. Op een later moment is deze jongere vanuit de JJI alsnog doorgeplaatst naar de KV. Er is verder geen informatie over het advies van de RvdK verkregen voor de potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren onder 18 jaar. Er zijn wel enkele screeninglijsten verkregen over de potentiële doelgroep preventief gehechte jongeren tussen 18 en 23 jaar (ASR). Op deze screeningslijsten stonden zeer uitgebreide beschrijvingen van de overwegingen vermeld.

2.2.1 Moment van plaatsing

De ketenpartners achten het wenselijk dat jongeren direct vanuit de politiecel na de voorgeleiding geplaatst worden in de KV, maar dit is in Groningen en Nijmegen nog weinig voorgekomen (zie tabel 3) omdat de ketenpartners in de toeleiding daar nog onvoldoende op de hoogte zijn van de KV en de nieuwe werkprocessen. Volgens medewerkers van de KV's is dit schadelijk; ook als een jongere maar kort in een JJI verblijft kan er detentieschade optreden.

Je doorbreekt op zo'n moment toch alle trajecten en voordat de jongere in de KV zit ben je zo twee weken verder. Dit is zonde want ik denk dat het juist de kracht is van de KV om zo snel mogelijk te starten en een traject uit te zetten.

KV

Toch gaven de RvdK en het NIFP in Nijmegen aan dat het in sommige gevallen wellicht beter is te kiezen voor een tragere maar meer zorgvuldige weg. Op het moment dat er heel weinig bekend is over een jongere, is het lastiger een gedegen risico inschatting te maken. In dit soort gevallen is het wellicht wenselijk een jongere eerst in de JJI te plaatsen en eerst met alle ketenpartners om tafel te gaan voordat de jongere in de KV geplaatst wordt. De KV geeft hierover aan dat hieraan een bredere discussie ten grondslag ligt: hoe ga je om de verhouding tussen straffen van de jongere en zorgen voor een zo gunstig mogelijke ontwikkeling (in het belang van voorkomen van recidive) en wat is de plek van de KV hierin?

Tabel 3

Moment van instroom

	Amsterdam (n=38)	Groningen (n=18)	Nijmegen (n=10)	Totaal KV (n=66)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Voorgeleiding	30 (79%)	9 (50%)	1 (10%)	40 (61%)
Doorplaatsing JJI	8 (21%)	7 (39%)	9 (90%)**	24 (36%)
Overig	-	2 (11%)*	-	2 (3%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017. Vrijwillig traject aangemeld via het wijkteam en overplaatsing vanuit Penitentiaire Inrichting (PI) **Eén jongere kon door beperkingen opgelegd door het OM niet direct geplaatst worden.

2.3 Schorsen, tenzij

In principe is het uitgangspunt van VIV JJ dat de KV dient voor jongeren die voorheen in een JJI geplaatst zouden worden. In de aanloop naar de proeftuinen werd gesproken over de mogelijkheid dat de KV een aanzuigende werking zou hebben: een stijging van het aantal inbewaringstellingen door de komst van de proeftuin. Binnen de monitor zijn alleen aantallen over de proeftuinperiode voorhanden en kan hierover in cijfers niks worden gezegd. Het onderwerp is wel ter sprake gekomen in de interviews met de ketenpartners. In Groningen geven zowel het OM als de RC aan dat ze plaatsing in de KV prefereren boven plaatsing in de JJI, maar dat het uitgangspunt nog steeds is dat

eerst moet worden gekeken of er een mogelijkheid tot schorsing bestaat (schorsen, tenzij). Desondanks geeft de KV aan dat er ook een groep jongeren is die voorheen geschorst werd, omdat een JJI plaatsing te zwaar werd bevonden, maar waarvoor een schorsing eigenlijk te licht is. Voor deze groep kan de KV een tussenvorm bieden. In Amsterdam lijkt sinds de komst van de KV het aantal zaken waar huisarrest werd opgelegd, gedaald. Na het sluiten van Amsterbaken was echter een forse stijging te zien van het aantal zaken huisarrest. De RC in Amsterdam geeft aan dat het na het sluiten van de Amsterbaken zeer onaantrekkelijk werd om jongeren te detineren gezien de grote afstand naar de JJI¹². Het is fijn dat de KV hierin een extra optie biedt, aldus de RC. Zowel de RC als de RvdK geven wel aan dat als er sprake is van een beschermend thuisstelsel, huisarrest nog steeds een goede optie is. In Nijmegen wordt door de KV aangegeven dat er in de regio een pilot loopt, schorsen tenzij, waardoor er veel jongeren geschorst worden. Vrijwel alle jongeren die op ZSM komen, worden geschorst. Hierdoor wordt alleen een relatief zware doelgroep in bewaring gesteld waarvan slechts een klein gedeelte in aanmerking komt voor de proeftuin. De mogelijkheid van de proeftuin wordt op ZSM nog niet genoeg overwogen waardoor er mogelijk een groep gemist wordt die wel van de KV zouden kunnen profiteren. Samenvattend kan worden gesteld dat het uitgangspunt, schorsen tenzij, ook met de komst van de KV overeind blijft staan. Desondanks lijkt er wel een groep jongeren te zijn die voorheen geschorst werd, omdat de JJI het enige alternatief was, waarvoor de KV een geschikte tussenvorm biedt. Voor deze groep bestond voor start van de proeftuinen eigenlijk geen passend alternatief, aldus de ketenpartners.

2.4 Indicaties en overwegingen

De essentie van een KV is dat er jongeren geplaatst worden die een lager beveiligingsniveau nodig hebben dan dat van een JJI. De inschatting met betrekking tot de beveiligingsnoodzaak wordt op basis van de beschikbare informatie in combinatie met het klinisch oordeel gemaakt aan de hand van de indicatie- en contra-indicatie criteria. Hiervoor wordt geen bestaand risicotaxatie instrument gebruikt, maar de in de proeftuin ontwikkelde screeningslijsten, die een overzicht geven van de indicatie- en contra-indicatie criteria (zie Bijlage 3 tot 5). In de screening worden deze criteria tegen elkaar afgezet om een inschatting te maken van de beveiligingsnoodzaak en of hiermee een plaatsing in de KV geïndiceerd is. De proeftuin in Groningen bevat zowel een KV als een S&D; de proeftuin geeft aan dat de overwegingen in het toeleidingsproces gericht zijn op de KV.

Het risico op onttrekking, onderzoeksbelang, nabijheid van het slachtoffer, potentieel maatschappelijke onrust en gebrek aan motivatie worden door de ketenpartners op alle drie de locaties genoemd als harde contra-indicaties voor een proeftuin plaatsing. Indien het risico op onttrekking hoog is, is een jongere per definitie ongeschikt voor de KV. Dit risico wordt op basis van de beschikbare informatie (o.a. uit het LIJ) en klinisch oordeel ingeschat door de RvdK, in overleg met de andere ketenpartners. Het NIFP acht het van belang dat het risico op onttrekking onderbouwd wordt met feitelijkheden, bijvoorbeeld, eerdere onttrekkingen of het herhaaldelijk overtreden van voorwaarden. In het verlengde hiervan wordt het belangrijk geacht dat men over genoeg informatie over de jongere beschikt. Indien er een onderzoeksbelang speelt en een jongere beperkingen opgelegd heeft gekregen is een proeftuin plaatsing ook niet mogelijk. Het zou bijvoorbeeld in het belang van het strafrechtelijk onderzoek onwenselijk kunnen zijn dat een jongere contact heeft met bepaalde personen. De RC kan in dit geval een jongere in beperking stellen waarbij hij geen contact heeft met de buitenwereld. Het OM geeft aan hier wel het overleg met de RvdK in op te zoeken. In sommige gevallen kunnen de beperkingen relatief snel worden opgeheven. Als een jongere, wat het OM betreft, daarna naar de KV zou kunnen, wordt dit met de RvdK gecommuniceerd. Gezien er nu één KV is per regio, zijn er soms medeverdachten die allen geschikt zijn voor de KV maar niet samen geplaatst kunnen worden. Dit wordt door de KV, de Raad en het OM als knelpunt aangemerkt. De nabijheid van het slachtoffer, potentiële maatschappelijke onrust en media gevoeligheid zijn met

¹² Voor Amsterdam zijn de dichtstbij gelegen JJI's respectievelijk JJI Teylingereind (Sassenheim) en JJI Intermetzo (Lelystad).

name voor het OM en de gemeente belangrijke contra-indicaties voor een plaatsing in de KV. Tot slot, wordt het gebrek aan motivatie door vrijwel alle ketenpartners aangemerkt als een contra-indicatie. Motivatie wordt gedefinieerd als de bereidheid om te veranderen en de kansen die de KV biedt hierbij met beide handen aan te grijpen. De KV wordt door de ketenpartners gezien als een kans, die door de jongeren ook als dusdanig moet worden ervaren. Ketenpartners erkennen dat motivatie ook gestimuleerd kan worden maar dan moet door de ketenpartners wel enig ingang worden gezien.

Jongeren moeten belang hebben bij een plaatsing in de KV. Ze moeten iets te verliezen hebben indien ze niet geplaatst zouden worden.

RJJ

De OvJ en RC vullen hierbij aan dat ook de houding tijdens het strafproces een rol speelt. Hierbij wordt door de andere ketenpartners aangegeven dat zij niet altijd goed weten hoe zij met ontkennende verdachten om moeten gaan.

Stel, we hebben je op heterdaad betrappt en er zijn meerdere getuigen. Als je dan de stoere jongen blijft uithangen en nergens aan meewerkt; dan ga je wat mij betreft niet naar de KV.

OM

Afgezien van bovengenoemde contra-indicaties geven de ketenpartners aan dat screening voor de KV altijd maatwerk betreft. Gedurende de looptijd van de proeftuin bleek al snel dat ondanks de aanwezigheid van bepaalde andere contra-indicaties jongeren toch geplaatst werden. Individuele en situationele factoren worden tegen elkaar afgezet, waarbij de beveiligingsnoodzaak centraal staat. In het kader van een screening op maat is het van belang wel de groepssamenstelling in acht te nemen. Kennis van de groepsdynamiek van de groep in de KV op dat moment wordt door de ketenpartners belangrijk geacht. Wie plaats je bij elkaar als het gaat om leeftijd, capaciteiten, gedrag en kwetsbaarheid? Deze overwegingen moeten volgens de ketenpartners altijd worden meegenomen in het proces van screening. In de onderstaande alinea's wordt uitgebreider ingegaan op de afwegingen die ketenpartners maken met betrekking tot de contra- en indicatiecriteria voor plaatsing.

Je kunt niet gewoon even een checklist nalopen waarin je vinkjes zet en dan is het klaar. Je moet achtergrond informatie naar boven halen, in gesprek gaan met de jongere en met collegae het overleg zoeken hoe je factoren weegt.

KV

In Groningen, waar de focus van de KV ligt op secundaire preventie, geven de KV, de RvdK, de RC en JB aan dat de KV het meest geschikt is voor *first offenders*. De RvdK geeft wel aan dat de KV wellicht ook past voor de categorie jongeren die voor de tweede of de derde keer de fout in zijn gegaan. Maar over het algemeen zijn de ketenpartners in Groningen van mening dat de KV daar het best passend is voor *first offenders*. In Amsterdam vinden de ketenpartners het belangrijk dat een plaatsing in de KV als 'wake-up-call' geldt. De jongere dient enigszins onder de indruk te zijn van de plaatsing en niet te onverschillig of verhard te zijn. Hierdoor komt met name de groep van *first offenders* in aanmerking maar de aanwezigheid van een delictgeschiedenis is niet per definitie een contra-indicatie.

De plaatsing moet als een wake-up-call gelden. Dit moet echter niet verward worden met first offenders. Er zijn hier echt wel jongeren die meer op hun kerfstok hebben. Uiteindelijk kijken we naar de motivatie van de jongere en de mogelijkheden om het tij te keren.

KV

In Nijmegen vinden de KV en de RvdK het ook belangrijk om niet per definitie te selecteren op delictgeschiedenis. Het komt soms voor dat jongeren opgepakt worden voor een delict dat een jaar geleden gepleegd is. Als jongeren op dat moment hun leven goed op de rit hebben moeten ze volgens de KV en de RvdK juist, ook als er sprake is van een uitgebreide voorgeschiedenis, in de KV geplaatst worden. Het OM en de RC wegen op alle drie de locaties de delictgeschiedenis wel zwaarder mee.

Met betrekking tot het index delict geven de ketenpartners in zowel Amsterdam, Groningen als Nijmegen aan dat het goed is om het index delict in overweging te nemen, maar dat het geen discriminerende factor is. Het is volgens de ketenpartners onwenselijk bepaalde delict categorieën van tevoren uit te sluiten. Men vindt het van belang om hierbij de individuele en situationele factoren mee te wegen. Hierbij wordt wel onderstreept dat er enige kennis moet zijn over de achtergrond en aanleiding van het delict. Het OM en de RC leggen vanuit hun natuurlijke rol wel meer nadruk op de ernst van het feit.

De persoon moet niet te bijzonder zijn, het feit moet niet te bijzonder zijn en de omstandigheden moeten niet te bijzonder zijn.

OM

De ketenpartners benadrukken dat het belangrijk is dat er naast risicofactoren beschermende factoren, zoals school of werk, aanwezig zijn. Het ontbreken van een dagbesteding is niet per definitie een contra-indicatie maar het wordt wel belangrijk gevonden dat er enigszins perspectief is hierop. Het volledig ontbreken van beschermende factoren maakt een plaatsing in de KV onwenselijk. Het is belangrijk dat het niet alleen maar slecht gaat met een jongere, aldus de RvdK. Bovendien loop je met het risico op verveling tijdens het verblijf in de KV bij het volledig ontbreken van een dagbesteding. Wat het netwerk betreft komt in Amsterdam specifiek aan de orde dat het voor kan komen dat een jongere in dezelfde buurt of dichtbij de KV woonachtig is. Dit is niet per definitie een contra-indicatie maar het is wel belangrijk dat dit tijdens de voorgeleiding bekend is zodat de RC hier rekening mee kan houden. De RC kan indien nodig een contactverbod inzetten om ongewenst bezoek bij de KV te voorkomen. In Groningen wordt met betrekking tot het netwerk door het OM en de politie genoemd dat zij de KV passend vinden voor jongeren waarbij de ouders of verzorgers welwillend maar onvoldoende machtig zijn hun kind bij te sturen. De KV biedt de mogelijkheid om het thuissysteem bij het traject te betrekken en handreiking te bieden zodat zij weer in hun opvoedkundige rol kunnen worden gezet.

Ouders tekenen ervoor.

Politie

Wat de cognitieve vermogens van een jongere betreft geeft de WSG aan dat er sprake is van een ondergrens: voor jongeren met een Intelligentie Quotiënt (IQ) onder de 60 is de KV ongeschikt. Maar verder is volgens de WSG het concept van de KV uiterst geschikt voor jongeren met een lichtverstandelijke beperking (LVB). De structuur van een JJI is voor deze doelgroep prettig maar het leefklimaat is vaak niet geschikt. Bovendien vindt de WSG het een kracht van de KV dat er tijdens het verblijf al zaken, zoals scholing of werk, geregeld kunnen worden.

Als een jongere met een licht verstandelijke beperking uit een JJI stroomt en ineens alles moet regelen raken ze vaak volledig overvraagd, met alle gevolgen van dien.

WSG

De WSG maakt wel een kanttekening dat de KV momenteel nog onvoldoende ingericht is op de LVB jongeren. De doelgroep vraagt echt aan de hand te worden meegenomen en daarvoor is er in de huidige opzet eigenlijk te weinig personeel. Tevens noemt de WSG dat in de KV's voor jongeren een

individueel dagprogramma wordt uitgewerkt, maar als er nog geen dagbesteding is of in de vakanties dan is er geen vaste dag structuur zoals in de JJl. Het ontbreken van een vaste dag structuur is niet passend en te vrij voor jongeren met een verstandelijke beperking. De opvattingen van andere ketenpartners komen overeen met die van de WSG. In Amsterdam is men voornemens te investeren in training voor de pedagogisch medewerkers. Tot slot is ook de aanwezigheid van andere psychiatrische problematiek volgens de ketenpartners niet per definitie een contra-indicatie. Het gaat hierbij echt om maatwerk. Zolang er gepaste begeleiding en behandeling kunnen worden geboden hoeft aanwezige psychiatrische problematiek geen contra-indicatie te zijn. Hetzelfde geldt voor verslavingsproblematiek.

Het ligt eraan wat de risico's zijn. Is er een risico op onttrekking door de zucht naar drugs? In hoeverre is de jongere aan het afkicken? Hoe groot is het risico dat er op de KV gebruikt wordt? Dat zijn belangrijke zaken die je moet afwegen.

RvdK

In Nijmegen, waar jongeren met verschillende strafrechtelijke titels geplaatst kunnen worden, wordt in het kader van de screening naast de indicatie- en contra-indicatie nog een aantal concrete overwegingen meegenomen. Hierbij vormen vier vragen gericht op het individu de leidraad:

1. Kennen: zijn de criminogene factoren, persoons- en omgeving gebonden, bekend?
2. Erkennen: erkent de jongere deze factoren?
3. Herkennen: herkent de jongere deze factoren en de context?
4. Verantwoordelijkheid: neemt de jongere verantwoordelijkheid om hiermee aan de slag te gaan?

2.4.1 Her-instroom

In eerste instantie waren ketenpartners niet geneigd de KV opnieuw te overwegen bij jongeren die reeds waren uitgestroomd; plaatsing in de KV zien de ketenpartners als een kans, die door de jongeren ook als dusdanig moet worden ervaren. Het was echter te verwachten, gezien de aard van de doelgroep, dat er een aantal keer een terugval zou zijn in ongewenst gedrag. Met name als het gaat om verslavingsproblematiek is het te verwachten dat een jongere terugvalt in gebruik. Ketenpartners geven aan dat het daarom toch goed is om open te staan voor het idee van een tweede kans. Dit staat echter niet gelijk aan standaard nieuwe kansen bieden. In Amsterdam was men bij aanvang van mening dat, indien de jongere een nieuw strafbaar feit pleegt, een tweede plaatsing in de KV in de regel onmogelijk is. In Groningen wordt door de ketenpartners consensus bereikt dat, indien een jongere zich onttrekt uit de KV, niet binnen afzienbare tijd zichzelf meldt en door de politie wordt opgepakt, het niet mogelijk is om voor een tweede keer in de KV geplaatst te worden. In totaal zijn er in de KV in Amsterdam tot 1 juli 2017 vier jongeren in het kader van een nieuwe voorgeleiding opnieuw ingestroomd. Deze jongeren zijn opnieuw ingestroomd in het kader van overtreden van schorsingsvoorwaarden (bijvoorbeeld middelengebruik terwijl onthouding in de schorsingsvoorwaarden was opgenomen) of voor een nieuw delict. In Groningen en Nijmegen is tot 1 juli 2017 nog geen sprake geweest van her-instroom. De reden dat in Amsterdam toch is besloten om jongeren die een nieuw strafbaar feit hebben begaan voor een tweede keer te plaatsen, is dat in de praktijk bleek dat bij sommige jongeren de inschatting was dat een nieuwe plaatsing helpend zou zijn in het traject van de jongere en voor het voorkomen van delictgedrag in de toekomst. Indien dit niet duidelijk de inschatting is, wordt een tweede plaatsing niet toegelaten.

2.4.2 Indicaties: jongeren en systeem

Alle geïnterviewde jongeren en systeem zijn bevraagd over wat naar hun idee de ideale doelgroep is voor de KV. Hierbij zijn drie thema's herhaaldelijk naar voren gekomen; motivatie, leeftijd, index delict en delictverleden. Voor alle KV's geldt dat jongeren, net als de ketenpartners, motivatie een belangrijke factor vinden. Motivatie wordt door de jongeren gekarakteriseerd als de drang tot verandering en participatie in het programma en op de groep. In Nijmegen wordt dit door alle geïnterviewde jongeren aangedragen als essentieel voor een zinvol verblijf in de proeftuin.

Jongens die ondanks hun capaciteiten wel willen en echt gemotiveerd zijn.

Jongere

Wat het systeem betreft kwam in de interviews in Groningen motivatie ook als belangrijke factor naar voren. Volgens het systeem moet motivatie van de jongere gericht zijn op verandering, maar hierin zien zij tegelijkertijd ook een beperking wat de leeftijd van de jongere betreft.

Kinderen die goed leren, die willen veranderen. Tot en met 18, dan niet meer, dan kan een jongeren niet meer veranderen.

Systeem

Jongeren geven tevens aan dat het noodzakelijk is om bij plaatsing rekening te houden met de leeftijd. Jongeren geven hierbij geen specifieke leeftijdsrange, maar benadrukken dat de geplaatste jongere, wat betreft zijn leeftijd, moet passen bij de rest van de jongeren in de KV. Hierin zou idealiter niet te veel in gedifferentieerd moeten worden omdat te grote leeftijdsverschillen, volgens de jongeren, zouden kunnen leiden tot onderlinge irritaties en frustraties.

In de proeftuinen Amsterdam en Groningen worden er door de jongeren duidelijke beperkingen genoemd met betrekking tot het delict en het delictverleden. Volgens de jongeren zouden veelplegers en jongeren verdacht van een zeer ernstig delict niet op de KV passen en in een JJI geplaatst moeten worden. De jongeren geven aan dat de KV ideaal bedoeld zou moeten zijn voor jongeren die vermogensdelicten hebben begaan en trekken een grens bij geweldsdelicten. Voorts geven jongeren aan dat plaatsing volgens hen bedoeld is voor jongeren zonder delictverleden of met maximaal één eerdere veroordeling.

Ik vind dat als je veelpleger bent, dat je dan gewoon lekker in een JJI geplaatst moet worden. Ik denk dat dit meer is voor jongeren die voor de eerste keer de fout in zijn gegaan.

Jongere

In Groningen werd tijdens de interviews echter ook tegengesteld geluid gehoord. Volgens één jongere zou de proeftuin juist geschikt zijn voor veelplegers, omdat de JJI's dan dus blijkaar te kort schieten in het voorkomen van recidive.

Jongeren die de hele tijd terugkomen in een JJI; dan zou je echt iets anders moeten proberen.

Jongere

In Nijmegen, waar als enige locatie ook jongeren met een PIJ maatregel worden geplaatst, worden door de jongeren en het systeem geen beperkingen met betrekking tot delict of delictverleden genoemd. Zij geven aan dat vooral per persoon gekeken moeten worden of plaatsing in de KV geïndiceerd is.

Je moet niet delict gerelateerd kijken. Ik denk echt dat je naar de persoon zelf moet kijken.

Jongere

Tevens wordt in Nijmegen door het systeem aangedragen dat de proeftuin ideaal is voor jongeren die uitstromen uit de JJI. Deze jongeren zouden al wat zelfstandiger zijn en de proeftuin zou volgens hen als tussenstop kunnen fungeren voor jongeren waarvan het systeem is weggefallen. Dit komt overeen met de opvattingen van de ketenpartners over de KV als resocialisatie bestemming.

Ik denk dat je hier, juist voor de groep die geen goed netwerk heeft, of die niet thuis bij ouders gaat wonen, heel goed kan kijken wat ze hebben geleerd. Ik zie de KV als een vervolgstap, een laatste stuk van het traject.

Systeem

2.5 Doelgroep

De ketenpartners geven aan dat een KV in essentie voor verschillende doelgroepen geschikt is. Tegelijkertijd geven ketenpartners in Amsterdam aan dat het, gezien de kleinschaligheid van een KV, binnen de KV lastig is om te differentiëren; acht bedden kun je beter voor een specifieke doelgroep gebruiken in plaats van een generieke groep. In Nijmegen hebben ze daarentegen juist gekozen voor een heterogene en diverse doelgroep.

Je kan veel verschillende smaken van een KV bedenken.

Gemeente

2.5.1 Strafrechtelijke titels

In Amsterdam en Groningen was het bij de start van de KV niet mogelijk om jongeren met een andere strafrechtelijke titel dan een preventieve hechtenis te plaatsen. Gedurende de looptijd van de KV's werd echter binnen de huidige kaders de mogelijkheid gecreëerd om, indien een jongere na het verblijf in de proeftuin een kortdurende jeugddetentie (max 4 weken) opgelegd krijgt, deze ten uitvoer te leggen in de KV. Volgens ketenpartners schiet je het doel van de KV voorbij als een jongere voor die korte tijd alsnog naar een JJI moet. Tevens klinken er vanuit het veld geluiden dat het ook mogelijk zou moeten zijn om de ten uitvoerlegging van een voorwaardelijke jeugddetentie bij een taakstraf of alternatieve straf in de KV uit te zitten. In Nijmegen, waar de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen (BJJ) van kracht is, was het meteen mogelijk om jongeren met een jeugddetentie te plaatsen. Het is daar eenmaal voorgekomen dat een jongere na een preventieve hechtenis zijn strafrestant ook in de KV heeft uitgezeten; dit is de ketenpartners goed bevallen.

We maken veel onderscheid op basis van titel, terwijl de problematiek vaak vrijwel hetzelfde is.

OM

In Nijmegen zijn tevens jongeren met een PIJ maatregel in de laatste fase van hun traject geplaatst. In Amsterdam en Groningen is dit niet mogelijk. Ondanks dat ketenpartners wel heil zien in de KV als resocialisatie bestemming voor deze doelgroep, twijfelen sommige ketenpartners in Amsterdam en Groningen of het verstandig is deze doelgroep samen met preventief gehechte jongeren te plaatsen. Tegelijkertijd geven ketenpartners in Amsterdam en Groningen aan dat in een JJI jongeren met een PIJ maatregel ook samen met jongeren met andere strafrechtelijke titels geplaatst worden.

Iemand heeft in het verleden ernstige dingen gedaan, maar heeft behandeling ondergaan en is nu toe aan de resocialisatie fase. Een preventief gehechte jongere die net een delict heeft gepleegd en zijn leven weer op orde moet krijgen, zit eigenlijk in dezelfde fase.

RvdK

In Nijmegen zijn de ervaringen tot nu toe positief. De jongeren met een PIJ maatregel lijken volgens de ketenpartners een positieve invloed op de jongere doelgroep te hebben. Medewerkers van de KV merken op dat de PIJ jongeren vanuit hun eigen ervaringen de jongere jongens ondersteunen in hun traject en aanspreken op hun gedrag. Volgens de RvdK kenmerkt de groep met een PIJ maatregel zich door motivatie om met hun eigen traject aan slag te gaan. De WSG, het OM, de gemeente en het NIFP, zijn ook positief.

Ik verwacht eigenlijk niet zoveel veel probleem infectie van jongeren met een PIJ maatregel. Zij hebben aan het einde van hun traject behoorlijk veel te verliezen.

NIFP

Bovendien zien de ketenpartners dat de PIJ jongeren veel baat hebben bij de plaatsing in de KV. De directe overstap vanuit de JJI naar het Scholing en Trainingsprogramma (STP) is voor veel jongeren enorm, aldus de KV en de RvdK. De ketenpartners zien het als een meerwaarde om deze overstap vanuit de KV geleidelijk te begeleiden. Hiermee kan de kans op detentieschade enigszins worden beperkt doordat de overstap minder groot is en jongeren geleidelijk hun toetreden tot de samenleving kunnen nemen. Daarbij zou volgens de KV de mogelijkheid moeten bestaan om jongeren die tijdens hun STP tijdelijk teruggeplaatst worden in de KV te plaatsen.

Je onderschat hoeveel er in zes jaar verandert in een samenleving.

RvdK

In de KV in Groningen bestaat sinds juli 2017 de mogelijkheid om jongeren die in verzekering zijn gesteld over te brengen naar de proeftuin waar ze de IVS (van max 3 nachten) mogen uitzitten. In de KV worden hiervoor twee plekken ingericht. Het initiatief komt voort uit een landelijke beweging van *Defence for Children* die pleit voor een kindvriendelijke IVS.

Het verblijf is een kille betonnen cel kan, met name op jonge leeftijd, als traumatisch worden ervaren. Bovendien komt het voor dat jongeren onterecht in verzekering worden gesteld.

Politie

Tot slot zien de ketenpartners potentieel in de ASR doelgroep en zijn ze positief over het betrekken van deze jongeren. Het was in eerste instantie alleen in Nijmegen en Groningen mogelijk om deze doelgroep te plaatsen. Maar gedurende de looptijd van de proeftuinen (vanaf juli 2017) is besloten deze doelgroep ook in Amsterdam te includeren. Hierbij klinken wel geluiden dat de range van 12 tot 23 jaar, in Groningen 14 tot 23 jaar, erg groot is. Tegelijkertijd is men van mening dat het maatwerk betreft en dat naar de huidige groepsamenstelling gekeken moeten worden of het passend is om jongeren uit een bepaalde leeftijdsgroep te plaatsen. Tijdens de interviews met de ketenpartners komen geen problemen naar voren die te maken hebben met het samen plaatsen van jongeren met verschillende leeftijden.

2.5.2 Civielrechtelijke titels, ambulante en meisjes

Bij de KV in Groningen ligt het accent op secundaire preventie. Hiermee wil de proeftuin in Groningen zich niet beperken tot jongeren die een vrijheidsbenemende maatregel opgelegd hebben gekregen maar het forensische aanbod van de KV ook beschikbaar stellen voor jongeren die het risico lopen om, vanwege hun overlast gevende- of randcrimineel gedrag, verder af te glijden. Gedurende de looptijd van de proeftuin is er inmiddels één jongere aangemeld via het wijkteam, die op vrijwillige basis alleen overdag op de KV verbleef. Op deze manier kon de jongere via een ambulante traject gebruik maken van het forensische aanbod van de KV. Dit traject is de KV goed bevallen en de komende tijd zullen deze mogelijkheden verder worden uitgewerkt. Tevens wordt in Groningen, in samenwerking met DJI, onderzocht hoe plaatsingen in het kader van een civielrechtelijke maatregel mogelijk gemaakt kunnen worden.

De kaders moeten de inhoud dienen, niet andersom.

GI

Bovendien is de KV Groningen momenteel de enige KV waar meisjes geplaatst kunnen worden. Door het zeer kleine aantal meisjes dat voorgeleid wordt, is dit in de praktijk tot 1 september 2017 niet voorgekomen (bij schrijven van dit tussenrapport was inmiddels het eerste meisje geplaatst, op 11

september 2017). Amsterdam en met name Nijmegen zien ook mogelijkheden voor deze doelgroep. Ketenpartners verschillen van mening wat betreft het samen plaatsen van meisjes en jongens. Enerzijds kunnen jongens en meiden een positieve invloed op elkaar hebben, anderzijds brengt het ook risico's met zich mee. Hierover bestaat bij de ketenpartners geen eenduidige mening.

Je kunt meiden nu alleen in de Hunnerberg plaatsen, wat ik eigenlijk schandalig vindt. Het zou fijn zijn als er voor meiden meer voorzieningen zijn.

OM

2.5.3 Uitbreidingen doelgroep

Zoals blijkt uit het bovenstaande is gedurende de looptijd van de KV's gesproken over een uitbreiding van de doelgroep. In Amsterdam konden aanvankelijk alleen preventief gehechte jongens met een pleegleeftijd onder de 18 jaar geplaatst worden. Sinds 1 juli 2017 is het ook mogelijk de ASR doelgroep te plaatsen en kunnen jongens een kort strafrestant jeugddetentie in de KV uit zitten. In Groningen was het bij de start mogelijk zowel jongens als meisjes in het kader van een preventieve hechtenis te plaatsen, met een pleegleeftijd tot 23 jaar. Net als in Amsterdam is het in Groningen nu ook mogelijk een kort strafrestant jeugddetentie in de KV uit te zitten. Tevens is het sinds 1 juli 2017 mogelijk dat jongeren in het kader van een IVS of in het kader van een ambulante traject geplaatst worden. Bovendien onderzoekt Groningen de mogelijkheden tot plaatsingen op basis van een civielrechtelijke maatregel. In Nijmegen is de doelgroep vanaf start ruim genomen. De ASR doelgroep is meteen geïnccludeerd en naast jongens in het kader van een preventieve hechtenis, werden ook jongens in het kader van een jeugddetentie of PIJ maatregel geplaatst. In het kader van de verlenging zullen in Nijmegen de mogelijkheden tot het plaatsen in het kader van een ISD maatregel worden onderzocht. Tevens zal gekeken worden of het mogelijk is om meisjes te plaatsen. Deze uitbreidingen zijn vrijwel allemaal na het einde van de dataverzameling voor het tussenrapport, 1 juli 2017, doorgevoerd. Om toch enig inzicht te geven in de laatste ontwikkelingen is voor een aantal van deze uitbreidingen de instroom tot 1 september 2017 in kaart gebracht. In Amsterdam is in kaart gebracht hoeveel jongeren in het kader van ASR zijn ingestroomd. Van de totale instroom van 46 jongeren tot 1 september 2017, betrof dit één jongere. In Groningen is in kaart gebracht hoeveel jongeren in het kader van een IVS of ambulante traject geplaatst zijn. Van de totale instroom van 22 jongeren, tot 1 september 2017, is in Groningen één jongere in het kader van een ambulante traject geplaatst. Daarbij zijn er in sinds de uitbreiding drie jongeren geplaatst in het kader van een IVS; deze jongeren drukken niet op de bezetting van de KV en worden daarom niet in relatie tot de totale instroom vermeld.

2.6 Doelgroep: geplaatste jongeren

2.6.1 Criminogene factoren

Tabel 4 geeft een overzicht van de plaatsingstitels. Het grootste deel van de jongeren (79%) werd in het kader van een preventieve hechtenis in een KV geplaatst. De KV in Nijmegen is de enige KV waar vanaf de start van de proeftuin ook jongeren in het kader van een jeugddetentie of PIJ maatregel geplaatst kunnen worden. In Groningen is tot nu toe eenmaal sprake geweest van een vrijwillig traject; deze jongere is via het wijkteam aangemeld.

Tabel 4

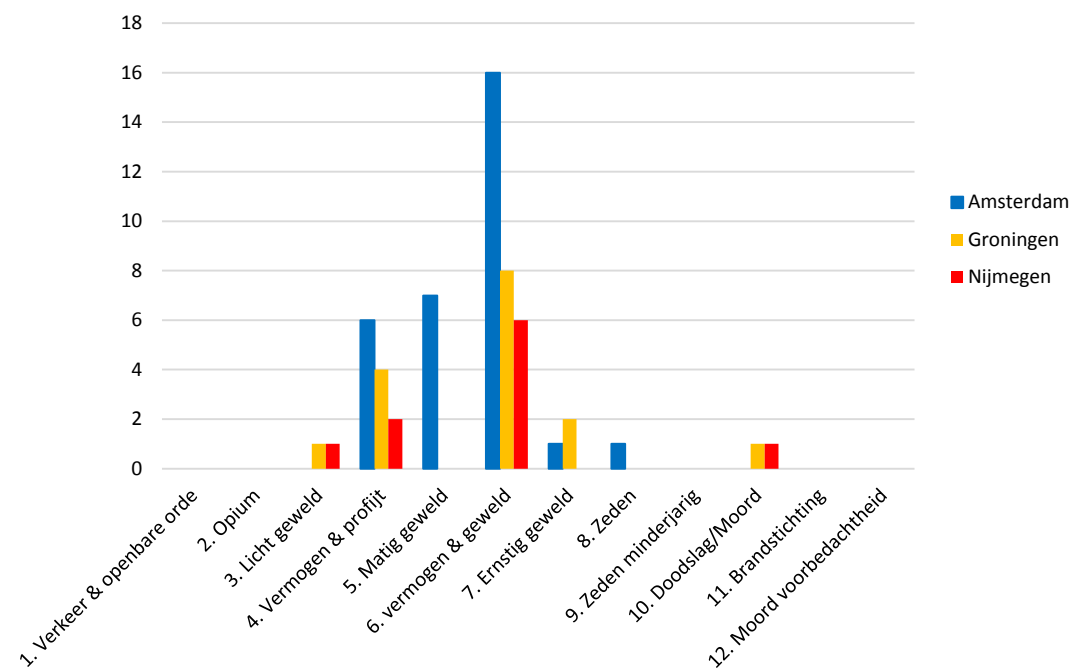
Plaatsingstitel KV

	Amsterdam (n=38)	Groningen (n=18)	Nijmegen (n=10)	Totaal KV (n=66)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Preventieve hechtenis	38 (100%)	10 (56%)	4 (40%)	52 (79%)
Preventieve hechtenis ASR	n.v.t.	7 (39%)	2 (20%)	9 (14%)
Jeugddetentie	-	-	1 (10%)	1 (2%)
PIJ	n.v.t.	n.v.t.	3 (30%)	3 (5%)
Ambulant	n.v.t.	1 (6%)	n.v.t.	1 (2%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

Figuur 19 geeft de ernst van het indexdelict weer, die geassocieerd volgens de indeling van Kordelaar (Mulder, 2010). Hieruit blijkt dat, zoals ketenpartners ook aangeven in de interviews, ook jongeren met een relatief ernstig index delict in de KV geplaatst kunnen worden. De lezer dient hierbij wel in ogenschouw te nemen dat het grootste deel van de jongeren preventief gehecht is en dus bij plaatsing nog niet veroordeeld is voor het index delict en is het precieze aandeel van de jongeren aan het delict nog niet vastgesteld.

Figuur 19

Classificaties en ernst indexdelict

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

In Tabel 5 is te zien hoeveel van de preventief gehechte jongeren het delict bekennen en het aantal eerdere veroordelingen. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de jongeren (56%) het index delict bekennen en de helft van de jongeren (49%) een *first offender* betrof.

Tabel 5

Criminogene factoren geplaatste jongeren

	Amsterdam (n=38)	Groningen (n=18)	Nijmegen (n=10)	Totaal KV (n=66)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Aantal eerdere veroordelingen				
<i>Onbekend</i>	10 (26%)	4 (22%)	7 (70%)	21 (32%)
0	16 (57%)	5 (36%)	1 (33%)	22 (49%)
1	5 (18%)	3 (21%)	1 (33%)	9 (20%)
2	4 (14%)	5 (36%)	-	9 (20%)
3	2 (7%)	1 (7%)	-	3 (7%)
4	1 (4%)	-	1 (33%)	2 (4%)
Bekennende verdachte*				
<i>Onbekend</i>	6 (16%)	-	3 (30%)	9 (14%)
Ja	13 (41%)	14 (78%)	5 (71%)	32 (56%)
Nee	19 (59%)	3 (17%)	2 (29%)	24 (42%)
n.v.t.	-	1 (6%)	-	1 (2%)

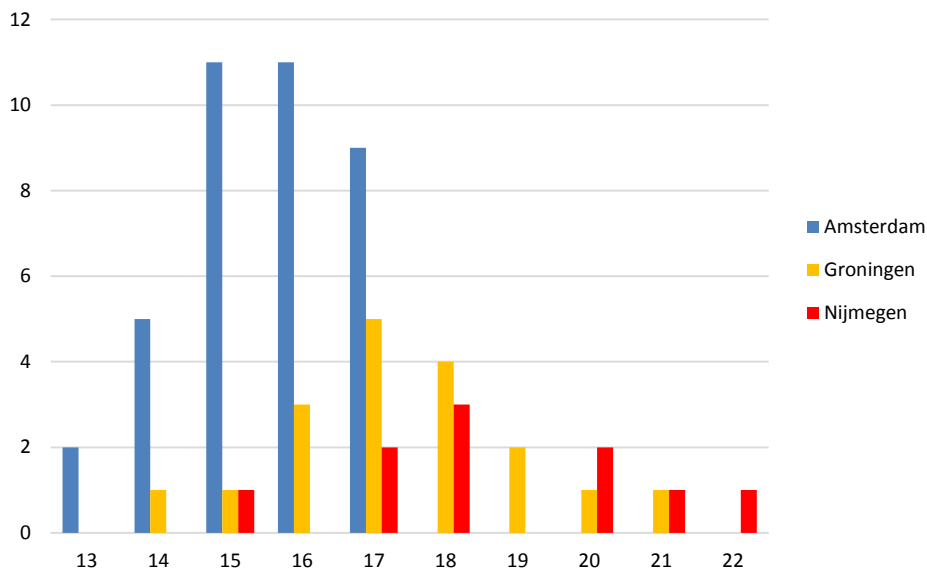
Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal. *Alleen van toepassing bij preventief gehecht geplaatste jongeren.

2.6.2 Demografische, individuele en gezinsfactoren

Figuur 20 geeft de verdeling van de leeftijd op het moment van instroom weer. De gemiddelde leeftijd van geplaatste jongeren is in Amsterdam, Groningen en Nijmegen, respectievelijk, 15 (SD=1.16), 17 (SD=1.85) en 19 (SD=2.41) jaar. In Nijmegen bevindt zich dus de oudste doelgroep. Dit wordt verklaard door de instroom van jongeren via ASR en jongeren aan het eind van hun PIJ maatregel. In Amsterdam bevindt zich de jongste groep. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat de ASR doelgroep tot 1 juli 2017 niet in aanmerking kwam voor een plaatsing, dit was in Groningen wel het geval en de gemiddelde leeftijd valt hier dan ook hoger uit.

Figuur 20

Leeftijd op het moment van instroom

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

Tabel 6 geeft de demografische, individuele en gezinsfactoren van de geplaatste jongeren weer verzameld over de jongeren die tot 1 juli 2017 zijn ingestroomd (n=66). Tot die tijd zijn er alleen jongens in gestroomd waarvan het grootste deel (76%) voor de plaatsing thuis woonden. Van de jongeren waarvan gegevens over de financiële situatie bekend waren had het grootste deel (80%) geen schulden. Bij een derde van de bekende gevallen (33%) was er sprake van problematisch middelengebruik, overwegend cannabisgebruik. Onder problematisch middelengebruik wordt zowel misbruik als afhankelijkheid van middelen verstaan. Bij 9% van de jongeren werd er ten tijde van het verblijf op de KV psychofarmaca voorgeschreven.

Tabel 6

Demografische, individuele en gezinsfactoren geplaatste jongeren KV

	Amsterdam (n=38)	Groningen (n=18)	Nijmegen (n=10)	Totaal KV (n=66)
	n (%)	n (%)	n (%)	
Geslacht				
Jongen	38 (100%)	18 (100%)	10 (100%)	66 (100%)
Meisje	n.v.t.	.*	n.v.t.	-
Woonsituatie voor plaatsing				
Bij ouders/verzorgers	33 (87%)	14 (78%)	3 (30%)	50 (76%)
Bij familie	3 (8%)	-	-	3 (5%)
Zelfstandig	-	1 (5%)	-	1 (2%)
Justitiële Jeugdinstelling	1 (3%)	-	5 (50%)	6 (9%)
Behandelgroep	1 (3%)	3 (17%)	1 (10%)	5 (8%)
Dakloos	-	-	1 (10%)	1 (2%)
Schulden				
Onbekend	17 (45%)	2 (11%)	2 (20%)	21 (32%)
Ja	2 (10%)	2 (13%)	5 (63%)	9 (20%)
Nee	19 (90%)	14 (88%)	3 (38%)	36 (80%)
Problematisch middelengebruik				
Onbekend	13 (34%)	-	1 (10%)	14 (21%)
Ja	5 (20%)	8 (44%)	4 (44%)	17 (33%)
Nee	20 (80%)	10 (56%)	5 (56%)	35 (67%)
Medicatie				
Onbekend	7 (18%)	-	1 (10%)	8 (12%)
Ja	-	4 (22%)	1 (11%)	5 (9%)
Nee	31 (100%)	14 (78%)	8 (89%)	53 (91%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal. *In september 2017 stroomt het eerst meisje in Groningen in.

Naast de algemene kenmerken zijn voor Amsterdam een aantal locatie specifieke gegevens in kaart gebracht. De gemeente Amsterdam is nauw betrokken en stimuleert de verbinding vanuit de KV met de gemeentelijke aanpak binnen het sociaal domein en op het gebied van criminaliteit. Tabel 7 geeft een overzicht weer van het aantal jongeren dat bekend is bij bestaande programma's die vanuit de gemeentelijke aanpak geïnitieerd zijn¹³.

Tabel 7

Locatie specifieke kenmerken Amsterdam

	Amsterdam (n=38)
	n (%)
Top1000	15 (39%)
Top400	13 (34%)
Top600	2 (5%)
Groepsscan	1 (3%)
Ouder- en kind teams (OKT)	-
Samen DOEN	1 (3%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

¹³ De Top600 is een specifieke aanpak van 600 personen die relatief veel high-impact delicten hebben gepleegd, zoals overvallen of zware geweldpleging. De Top400 bestaat uit een risicogroep van jongeren en jongvolwassenen; Groepsscan is een methodische aanpak voor problematische jeugdgroepen; De OKT bieden in Amsterdam laagdrempelige jeugdhulp en jeugdgezondheidszorg; Samen DOEN zijn teams die in een wijk laagdrempelige ondersteuning bieden aan de bewoners.

3. Verblijf

3.1 Traject

De KV's verschillen in de manier waarop zij invulling geven aan het traject, zowel in het proces als qua inhoud. Hierbij wordt verschillende terminologie gebruikt die niet verward dient te worden met de bestaande structuur van netwerk- en trajectberaden¹⁴. In de onderstaande alinea's wordt per KV nader op het traject ingegaan.

In Amsterdam wordt gedurende het traject een 'Individueel plan' wordt opgesteld. Hierbij komt aan de orde hoe het verblijf van de jongere eruit ziet, de verlofruimte, het perspectief van de jongeren na verblijf en de doelstellingen van het traject. De verslaglegging en documentatie vindt niet plaats in de reguliere ICT systemen van Spirit, waar de KV onder valt, maar in een speciaal voor de KV opgezet digitaal dossier. Dit systeem werkt in de praktijk echter minder soepel dan verwacht wat voor groepsleiding een groter hinder vormt in de dossiervorming. De insteek van de KV Amsterdam is om voor ketenpartners zoveel mogelijk toegankelijk te zijn en er is een aparte ruimte ingericht waar ketenpartners altijd de mogelijkheid hebben om te overleggen. In de KV in Amsterdam bestaat echter geen standaard overlegstructuur met ketenpartners maar wordt momenteel bekeken hoe de KV kan aansluiten bij de bestaande structuur van netwerk- en trajectberaden. De KV geeft aan dat zij op casusniveau in aanloop naar een raadkamer veel telefonisch contact hebben met de RvdK. Verder zoekt de KV het overleg met de ketenpartners op als zij vastlopen met een jongere. Het traject van de KV wordt verweven in het plan van aanpak van de JB, de afstemming hierover kan volgens de KV echter nog verbeterd worden. De KV geeft aan dat het contact met reclassering¹⁵ op casusniveau geïntensiveerd moet worden; hier zal de komende tijd in geïnvesteerd worden. Voor jongeren in Amsterdam geldt dat er altijd sprake is van een reclasseringstraject. Als dit bij aanmelding ontbreekt wordt dit vanuit de KV opgestart. De reclasseringswerker fungeert als casemanager en de regie over de uitvoering van het traject wordt zo mogelijk bij de reclassering gelaten. In Amsterdam wordt niet gewerkt met een mentor op de groep, maar wordt, in overleg met de jongere, een persoonlijke coach aangewezen die de jongere ook na het verblijf in de KV kan begeleiden. Dit kan bijvoorbeeld een hulpverlener van buiten de KV zijn met wie de jongere al een zekere vertrouwensband heeft. Wanneer die er niet is, wordt vanuit Spirit een coach aangewezen. De KV wordt echt gezien als een momentopname in een doorlopend zorgtraject; de uitvoer van het traject wordt met name bij partners belegd die ook na uitstroom bij het traject betrokken zijn en de KV neemt met name een coachende en activerende rol in.

In Groningen worden een 'Integraal trajectplan zorg' en een 'Werkplan' opgesteld die samen de basis voor het traject vormen. Deze documenten bevatten de delictanalyse, risicotaxatie, beveiligingsmaatregelen, bejegeningstijl, hulpverlening en doelstellingen. Net als in Amsterdam is de insteek in Groningen om de KV zo toegankelijk mogelijk te maken voor ketenpartners, naast een vergaderruimte is er ook een kantoor aanwezig waar ketenpartners de mogelijkheid hebben om te werken. In de eerste week van het verblijf vindt een integraal overleg plaats waarbij de eerste lijnen voor het integraal trajectplan zorg worden uitgezet. Bij dit overleg zijn alle ketenpartners en zorgaanbieders die een rol spelen bij de uitvoering van het traject aanwezig. De RvdK is

¹⁴ Elke jongeren die instroomt in een JJI wordt besproken in een netwerkberaad wat daarna voortgezet wordt in de vorm van trajectberaden. Naast de RvdK, die fungeert als voorzitter, zijn de jeugd- of volwassenreclassering, de gemeente en de JJI betrokken. Vanuit deze organisaties nemen vaste afgevaardigden deel aan deze overleggen. Tijdens het trajectberaad wordt een trajectplan opgesteld wat bestaat uit het perspectiefplan van de JJI, het plan van aanpak van de reclassering en indien van toepassing het nazorgplan van de gemeente. De concrete invulling van het trajectplan, de werkwijze en methodische aanpak, valt buiten het bestek van het trajectberaad. De jongeren en diens systeem zijn niet aanwezig bij deze overleggen.

¹⁵ Indien in het rapport de term 'reclassering' wordt gebruikt wordt zowel de jeugd als de volwassenreclassering aangeduid.

verantwoordelijk voor de organisatie van dit overleg en de uiteindelijke totstandkoming van het integraal trajectplan zorg. Dit RvdK geeft aan dat het nog onvoldoende helder is hoe dit overleg zich verhoudt tot de bestaande netwerk- en trajectberaden. Daarnaast worden er netwerkbijeenkomsten georganiseerd waarbij ook de jongere en diens systeem aanwezig zijn. In Groningen wordt net als in Amsterdam geen gebruik gemaakt van een mentor in de KV. Het gehele team is verantwoordelijk en op de hoogte van alle casuïstiek. Wel wordt per jongere een coördinator aangewezen die globaal zicht houdt op het verloop van het traject. Daarnaast wordt vanuit de proeftuin voor elke jongere een casemanager aangewezen; dit kan een reclasseerder, gezinsvoogd of iemand vanuit het wijkteam zijn. In Groningen is zowel een proeftuin KV als een proeftuin S&D opgezet; de verdere elementen van de S&D komen Deel 2 Screening & Diagnostiek, verderop in het rapport, aan bod.

In Nijmegen wordt een 'Trajectplan zorg' opgesteld. Dit plan bevat de verschillende risico- en beschermende domeinen, bejegeningstijl, hulpverlening, beveiligingsmaatregelen, observaties, doelstellingen en actiepunten. Net als op de andere KV's is de insteek de KV voor ketenpartners zoveel mogelijk toegankelijk te maken. In het gebouw tegenover de KV zijn ruimtes beschikbaar waar overleg kan plaatsvinden en ketenpartners de mogelijkheid hebben te werken. Het overleg tussen de ketenpartners en zorgaanbieders vindt plaats in het 'Trajectberaad'. Dit trajectberaad dient niet verward te worden met de bestaande vorm van netwerk- en trajectberaden. Het trajectberaad kan zowel tijdens het verblijf, als in de toeleiding of na uitstroom op indicatie door de betrokkenen geïndiceerd worden. Na de plaatsing vindt in ieder geval direct in de eerste week een trajectberaad plaats. De RvdK is voorzitter van het beraad en daarom standaard aanwezig. Verder zitten de jongere en diens systeem of andere belangrijke steunfiguren ook altijd aan tafel. In Nijmegen wordt in de KV wel met mentoren gewerkt en men streeft ernaar dat de mentor altijd aanwezig is bij het trajectberaad. Volgens de RvdK kan de mentor een belangrijke rol spelen door jongere voor te bereiden en hem tijdens het beraad te ondersteunen. Daarnaast zitten alleen de partners aan tafel waarvan de expertise op dat moment gevraagd is. De gemeente komt bijvoorbeeld alleen in beeld op het moment dat er gerichte vragen zijn op het gebied van financiering of het gemeentelijk aanbod.

*Het feit dat je deze keer aan tafel zit wil niet zeggen dat je de volgende keer ook uitgenodigd wordt.
Het kan best zijn dat er basis van de inhoud een andere keuze gemaakt wordt.*

RvdK

Het trajectberaad is opgezet als een 'platte organisatie', waar de aanwezige partners op basis van gelijkwaardigheid aan tafel zitten. Iedereen, ook de jongere en diens systeem, legt in principe hetzelfde gewicht in de schaal. Dit neemt niet weg dat ieders unieke expertise erkend wordt. De RvdK geeft aan dat de besluitvorming tijdens de trajectberaden op deze manier tot nu toe organisch verloopt. Volgens de KV dienen daarentegen echter nog wel concrete afspraken gemaakt te worden. Het is van belang om vast te leggen wie welke expertise inbrengt en welke verantwoordelijkheden hierbij komen kijken. Bovendien dient, volgens de KV, te worden vastgelegd welke beslissing je met welke formatie kan nemen. Welke beslissingen kan het trajectberaad nemen in afwezigheid van bijvoorbeeld de gedragswetenschapper? Deze verantwoordelijkheden zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd. Hiervoor hoeven, volgens de KV, geen strakke kaders neergezet te worden. Maar het is wel belangrijk dat in de basis alle neuzen dezelfde kant opstaan. Het is belangrijk maatwerk te leveren maar dat betekent niet dat je geen richtlijnen kunt opstellen. Binnen het trajectberaad wordt op deze manier ook het trajectplan zorg in gezamenlijkheid opgesteld. Het trajectplan zorg bevindt zich in de samenwerkingsruimte van de KV. Dit is een centraal ICT systeem waar de verschillende ketenpartners en zorgaanbieders kunnen inloggen en altijd bij de laatste versie van het bestand kunnen. Hierbij wordt per partij afgestemd welke informatie beschikbaar is. Voor de gemeentelijke partner zijn bijvoorbeeld veel meer onderdelen afgeschermd dan voor reclassering. Wat deze samenwerkingsruimte betreft zijn er hier en daar nog wat technische mankementen maar in de essentie zijn ketenpartners positief over deze manier van werken. Hiervoor geldt overigens ook dat, volgens de KV, nog concrete afspraken gemaakt kunnen worden over welke informatie deel je met

wie deelt. Bovendien is het volgens de KV van belang dat het trajectplan zorg een op maat gemaakt instrument blijft waarbij kopjes kunnen worden toegevoegd of verwijderd en het plan alleen echt nuttige informatie bevat.

Als het gaat om verdere uitrol van de KV's moet alles niet te veel gestandaardiseerd worden met verplichte kopjes en ingewikkelde systemen.

KV

Tot slot komt naar voren dat het voor de verdere uitrolling van de KV's waarbij de ketensamenwerking en een doorlopend traject centraal staan belangrijk is na te denken over de manier waarop het dossier van een jongeren gevormd en beheerd wordt. Als je wilt dat de gehele keten, zowel strafrechtelijke partners als zorgaanbieders, in gezamenlijkheid een traject uitzetten en uitvoeren heb je eigenlijk een centrale portal nodig. Dan dient wel heel goed te worden uitgewerkt hoe de toegang en mogelijkheden van strafrechtelijke antecedenten en zorgaanbieders wordt vormgegeven.

Binnen de GGZ is de huisarts een sleutelfiguur: die krijgt alle informatie en terugkoppelingen binnen, kan de vraagbaak zijn voor zijn patiënt en deze vraag vervolgens ook uitzetten, in een waardevrije setting. Zoiets zou je eigenlijk ook binnen het justitiële kader moeten hebben.

RJJ

3.2 Betrokkenheid jongeren en systeem

Het betrekken van de jongere en diens systeem bij het traject is een belangrijke doelstelling van de KV. Jongeren dienen regie te nemen over hun eigen traject waarbij de hulpverleners niet over, maar met de jongeren praten. Transparantie voert de boventoon. In Groningen bijvoorbeeld, geven jongeren aan het eigen netwerk een presentatie over de probleem analyse, wensen voor de toekomst en de steun die daarvoor nodig is. De naam van de KV in Groningen, 'Het roer om', is bewust gekozen vanuit de gedachte jongeren in hun kracht te zetten (c.q. aan het roer te zetten) en te faciliteren het spreekwoordelijke roer om te gooien. Het is bovendien belangrijk om het systeem te betrekken en te activeren aangezien jongeren na een relatief kort verblijf in de KV vaak weer uitstromen naar de thuissituatie. Het systeem bestaat hierbij niet sec uit de ouders of verzorgers, dit kan ook een oom of een voetbalcoach zijn die een belangrijke rol speelt in het leven van de jongere. Door de jongere ook hierin regie te geven, kan je volgens de KV makkelijker het gesprek aangaan. Dit neemt niet weg dat het wel van belang wordt geacht om het systeem te screenen op mogelijke risico's. Het is volgens de ketenpartners belangrijk ouders zoveel mogelijk in hun opvoedende rol te activeren. In JJJ bestaan vaak strakke regels en richtlijnen als het gaat om bezoek of telefonisch contact. Voor alle drie de locaties geldt dat per jongere bekeken wordt wat hierover afgesproken dient te worden.

Als iemand het nodig heeft iedere dag met zijn moeder te bellen dan moet dat mogelijk zijn. Maar als een jongere iedere dag uren met zijn vriendin aan de telefoon zit is het een ander verhaal.

KV

In Amsterdam en Groningen is men positief en lukt het volgens de ketenpartners goed om de jongeren en hun systeem bij het traject te betrekken. In Amsterdam is er bijvoorbeeld de mogelijkheid voor ouders om op de KV te koken. De JB in Amsterdam geeft aan dat het voor hen soms lastig is het systeem te betrekken en dat zij daarom meerwaarde zien in het feit dat systeem zo intensief bij het traject in de KV betrokken wordt omdat zij hierdoor ook sneller een ingang vinden. In Nijmegen lukt het over het algemeen ook goed de jongeren te betrekken, maar merkt men dat er soms weerstand is bij de jongeren om het systeem te betrekken. Dit ligt met name aan het feit dat een groot deel van deze jongeren meerderjarig is. De KV probeert dit desondanks toch zoveel mogelijk te stimuleren. Als het systeem betrokken is, kunnen zij door de KV ook actief worden

ingezet als ketenpartner. Bij één jongere waren de ouders bijvoorbeeld zeer actief betrokken en kregen een rol toebedeeld in het zoeken naar een dag- en vrijetijdsbesteding. Daarnaast vervult bijvoorbeeld bij één jongere in Nijmegen zijn partner de rol van procesregisseur.

Zijn partner houdt iedereen bij les en wijst ons erop als zaken nog niet zijn geregeld. Dit doet zij goed.
RvdK

Binnen de monitor is aan de hand van een aantal kwantitatieve uitkomstmaten gekeken in hoeverre de jongeren en systeem betrokken zijn. Omdat de proeftuinen verschillen in opzet, is de uitkomstmaat op verschillende manieren geoperationaliseerd. Voor Groningen en Amsterdam is gekeken of de jongere en diens systeem actief betrokken waren bij het opstellen van het plan binnen de proeftuin. Tabel 8 geeft weer in hoeverre deze doelstelling voor Amsterdam en Groningen gerealiseerd is. Hieruit blijkt dat in Amsterdam en Groningen de jongere altijd betrokken is en in de meeste gevallen ook het systeem (67% voor Amsterdam en 79% voor Groningen). In Nijmegen is gekeken in hoeverre jongeren en systeem aan tafel zaten wanneer er een trajectberaad plaatsvond. Figuur 21 geeft weer in hoeverre deze doelstellingen voor Nijmegen gerealiseerd zijn. In Nijmegen blijkt dat de jongeren altijd aanwezig is bij het trajectberaad en in ongeveer de helft van de gevallen het systeem.

Tabel 8

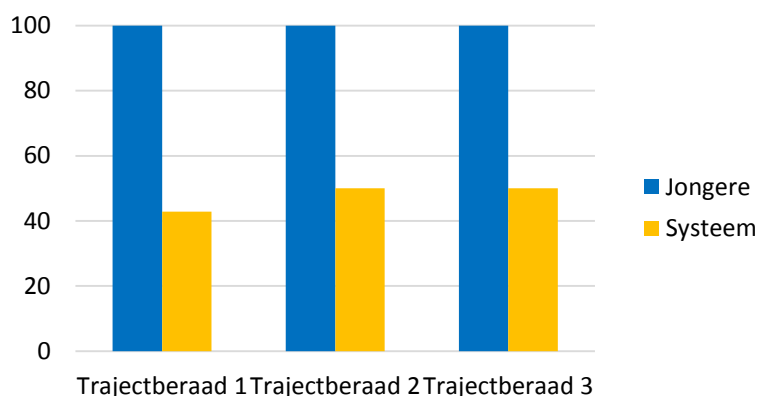
Betrokkenheid jongere/systeem individueel plan Amsterdam en Groningen

	Amsterdam (n=38)	Groningen (n=18)
	n (%)	n (%)
Jongere betrokken bij plan KV		
Ja	38 (100%)	18 (100%)
Nee	-	-
Systeem betrokken bij plan KV		
Onbekend	11 (29%)	4 (22%)
Ja	18 (67%)	11 (79%)
Nee	9 (33%)	1 (7%)
n.v.t.	-	2 (14%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal.

Figuur 21

Betrokkenheid jongeren en systeem trajectberaad Nijmegen

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

3.2.1 Traject: jongeren en systeem

In de interviews met de jongeren en hun systeem is uitgevraagd hoe zij tegen het traject en bijbehorende plan aankijken. In Amsterdam bestaat het plan dat tijdens het traject wordt opgesteld,

volgens de jongeren en diens systeem, voornamelijk uit een toekomstplan en uitstroomdoelen. De focus ligt volgens hen op het traject na de KV, wat als positief punt wordt aangemerkt. De jongeren en het systeem zijn verder te spreken over de individuele aard van de trajecten, wat als een krachtig punt van de KV werd genoemd. De medewerkers op de KV doen volgens hen duidelijk hun best het traject en de begeleiding zo passend mogelijk te maken bij de individuele hulpbehoefte. Onder jongeren en diens systeem bestond tijdens de interviews echter beperkte kennis over het bestaan van een tastbaar individueel plan. De afspraken die zijn gemaakt bestaan volgens hen vooral uit mondelinge afspraken. Tevens geven de jongeren en het systeem aan dat er een groot aantal partijen bij het traject betrokken waren, waarbij het vaak onduidelijk was welke instantie waar verantwoordelijk voor was. De onderlinge communicatie tussen alle betrokken partijen wordt door zowel de jongeren als het systeem als knelpunt beschouwd. Tijdens de interviews kwam naar voren dat hulpverleners van verschillende instanties vaak niet op de hoogte zijn van de betrokkenheid van andere instanties bij de jongere, of van afspraken over de jongere. Volgens de jongeren en het systeem is er sprake van een gebrekkige onderlinge afstemming. De jongeren en het systeem geven aan dat zij vaak niet weten wat er gaande is, of wat de afspraken zijn met betrekking tot de hulpverlening.

Ik denk dat de overdracht op de KV niet goed verloopt. Als ik bel weet de begeleiding niet wat er is afgesproken: tijden dat hij binnen moet zijn, wanneer afspraken zijn, wat hij wel of niet mag met mij. Ik moet dat steeds herhalen. Ze moeten beter met elkaar overleggen, beter met elkaar communiceren.

Systeem

Bovendien geven de jongeren en het systeem aan dat ze eerder het gevoel te hebben alsof er over hen besloten wordt, in plaats van met hen, wat afdoet aan de motivatie voor het traject. Tot slot, geven de jongeren en diens systeem het verplichte kader van de KV als positief te ervaren.

Nu je hier zit ben je verplicht om bepaalde gesprekken te voeren. Terwijl buiten, wanneer je boos of het er niet mee eens bent, sneller geneigd bent te denken: weet je wat fuck jullie, zoek het uit. Hier niet. Dat is altijd positief, want uiteindelijk ga je het zelf wel merken als je niet gaat.

Jongere

In Groningen wordt volgens de jongeren en diens systeem een plan opgesteld, waarin de verschillende leerdoelen vermeld staan en de stappen welke gezet dienen te worden om deze te behalen. Dit plan wordt volgens de jongeren regelmatig met hen besproken tijdens de netwerkbesprekingen. De jongeren geven aan dat zij persoonlijk betrokken worden bij het traject. Hierbij wordt wel onderscheid gemaakt tussen de korte en langer termijn doelen. De jongeren geven aan dat zij met name betrokken zijn bij het opstellen van de doelen en afspraken voor op de korte termijn en hierin een relatief grote inspraak hebben. Op het zorgplan van de langere termijn hadden zij het idee een minder directe invloed te hebben; zij gaven aan dat het opstellen hiervan vooral door de hulpverleners gebeurt. In tegenstelling tot Amsterdam heeft het plan dat tijdens het traject werd opgesteld, in de beleving van de jongeren, minder met de uitstroom te maken en meer met concrete afspraken op de korte termijn. In een interview benadrukt een jongere het belang van goede aansluiting van het traject op de individuele hulpbehoefte.

Ik wil wel veranderen en ik heb ook mogelijkheden gekregen, maar niet de juiste hulp van alle mensen die ik nodig had. Heel veel jongeren worden gezien als een probleemkind of een crimineel, maar niet iedereen is zo. Er zijn echt genoeg jongeren die willen veranderen, maar het lukt niet omdat ze niet de juiste hulp krijgen.

Jongere

Het geïnterviewde systeem in Groningen geeft aan goed op de hoogte te houden geworden van het traject en integraal zorgplan. Tegelijkertijd geven ze aan dat zij slechts beperkt invloed hebben op de inhoud van het integraal zorgplan, maar hier hebben zij vrede mee omdat er naar hun idee goed naar de jongeren geluisterd wordt. Zowel jongeren als systeem geven aan dat het feit dat het zorgplan regelmatig tussentijds wordt besproken, ervoor zorgt dat het actueel blijft. Jongeren werken ook tussentijds aan hun leerdoelen en krijgen hier direct feedback op; dit leidt volgens hen tot het sneller bereiken van de leerdoelen. De jongeren merken het aantal betrokken partijen bij het traject als positief aan. Doordat zij zien dat er andere mensen zijn, die de moeite nemen om tijd te steken in een adequaat plan voor hen, nemen zij zelf ook serieus de tijd om hierover na te denken en motiveert dit hen eraan te werken. Tegelijkertijd geven de jongeren aan veel tijd kwijt te zijn aan de gesprekken, en vooral veel dubbele gesprekken te moeten voeren over hetzelfde onderwerp met verschillende hulpverleners. Bovendien geven jongeren en systeem aan dat zij naast de rapportages van de KV vaak geen inzicht hadden in de rapportages van andere betrokken ketenpartners, wat als knelpunt wordt beschouwd.

Het trajectplan wordt in Nijmegen gezien als een kans om te bouwen aan de toekomst door het opstellen van een realistisch plan. De bespreking van dit plan tijdens het trajectberaad wordt gezien als een goed evaluatiemoment voor het bespreken van het individueel opgestelde plan, en het evalueren van de voortgang tot dan toe. De jongeren geven allen aan bij alle trajectbesprekingen te zijn geweest, waardoor zij goed op de hoogte waren van de inhoud van het trajectplan, en dus goed voorbereid waren op de uitvoering hiervan. De jongeren geven aan het zeer te waarderen dat zij tijdens deze besprekingen de gelegenheid kregen zelf het woord te nemen. Daartegenover staat wel dat zij niet de indruk hebben dat hun input uiteindelijk heeft geleid tot aanpassingen of veranderingen in het trajectplan. Volgens de jongeren en systeem is in het opstellen van het trajectplan vooral de rol en aanbeveling van de ketenpartners doorslaggevend.

Ik ben bij alle trajectberaden aanwezig geweest, maar ik heb niet gediscussieerd met mensen. Ik zat redelijk met iedereen op een lijn. Ik was gewoon tevreden met alles wat er gezegd werd. Het was gewoon vooral een realistisch plan.

Jongere

De jongeren en systeem in Nijmegen geven aan dat veel verschillende partijen betrokken waren bij het opstellen van het trajectplan. Dit gaf hen enerzijds een goed gevoel, doordat zij het idee hadden dat een aantal van deze partijen ook echt betrokken was bij de jongeren, en het beste met hen voor heeft. Anderzijds, waren er volgens de jongeren en het systeem partijen die niet of zeer beperkt bij de jongere betrokken waren, die wel inspraak in het trajectplan hadden. Dit wordt door hen als onrechtvaardig ervaren en de inbreng van deze partijen wordt in twijfel getrokken.

Voor mijn gevoel zijn er mensen die ken ik niet echt goed ken, maar die wel veel dingen over mij bepalen. Dat vind ik af en toe wel lastig. Het is best wel vervelend als mensen die jou niet kennen wel dingen over je zeggen.

Jongere

Bovendien geven een aantal jongeren en hun systeem aan dat er in de opstartfase onduidelijkheid was over de verdeling in verantwoordelijkheden onder de betrokken partijen. Doordat dit niet goed ingekaderd was, heeft dit geleid tot verwarring over bij wie men moest of kon aankloppen en zorgde dit voor een gebrek aan slagvaardigheid met betrekking tot het nemen van essentiële beslissingen. Doordat dit alleen in de eerste interviews naar voren is gekomen, lijkt dit vooral een probleem te zijn geweest in de beginfase. Dit knelpunt wordt ook door ketenpartners in de interviews naar voren gehaald. Het systeem geeft aan dat dit uiteindelijk goed is opgepakt door de proeftuin, waardoor er meer duidelijk ontstond over de verdeling van verantwoordelijkheden onder de ketenpartners. Dit wordt ook door de jongeren als positief aangemerkt. De jongeren geven aan dat zij goed en

veelvuldig contact hebben met de pedagogisch medewerkers van de proeftuin. Die fungeren als het eerste aanspreekpunt; in principe komen zij met elk probleem in eerste instantie bij hen te rade. Indien dit niet afgehandeld kan worden door de pedagogisch medewerker, kunnen de jongeren terecht bij de gedragswetenschapper. Indien er andere ketenpartners betrokken dienen te worden kunnen deze vervolgens benaderd. Doordat voor hen op elk moment inzichtelijk is bij wie zij terecht moeten en wat de vervolgstappen zijn in het geval dit nodig is, zorgt dit bij hen voor rust en duidelijkheid.

3.2.2 Contact en relatie jongeren en ouders/verzorgers

In de interviews met de jongeren en het systeem is tevens uitgevraagd hoe het contact tussen de jongere en het systeem verloopt sinds de plaatsing op de KV. Het contact met het systeem wordt, door de jongeren, op elke locatie als positief ervaren; de manier waarop het is georganiseerd heeft ervoor gezorgd dat jongeren het contact met hun ouders niet hebben verloren en dat ze goed op de hoogte bleven van de situatie thuis. Dit heeft in een enkel geval zelfs geleid tot een verbetering van het contact tussen de jongere en diens ouders/verzorgers ten opzichte van voor de plaatsing.

Het contact tussen de jongeren en hun systeem verloopt via bezoek, telefonisch contact of tijdens verlof. Het bezoek wordt op elke locatie als een duidelijk werkzaam bestandsdeel van de proeftuin ervaren. Op alle drie de locaties geven de jongeren en hun systeem aan dat er meerdere keren per week tijd is voor bezoek van het systeem aan de jongeren. In Amsterdam gaven de jongeren aan tot maximaal drie keer per week bezoek te mogen ontvangen van directe familie. In Groningen en Nijmegen zijn, volgens de jongeren, aan het bezoek geen dergelijke restricties verbonden. In Groningen dienen de afspraken omtrent het bezoek wel duidelijk ingepland en gecommuniceerd te worden met de medewerkers. In Nijmegen zijn de medewerkers hierin, volgens de jongeren, iets soepeler. Het bezoek vindt op elke locatie plaats in de gemeenschappelijke ruimte van de proeftuin, wat als positief werd ervaren door het systeem. In de KV is er volgens het systeem, voldoende ruimte voor privacy, zonder dat men zich afgeschermd, afgesloten en/of bekeken voelde. In Amsterdam geeft het systeem aan dat zij het fijn vonden dat zij een aantal keer uitgenodigd zijn om te koken voor de jongeren. Dit werd door het systeem als een positieve manier ervaren om betrokken te blijven bij de jongeren en een indruk te krijgen van de proeftuin. In Groningen zijn de jongeren en het systeem ook positief over de bezoek mogelijkheden, maar wordt wel als knelpunt aangemerkt dat de KV slecht bereikbaar is met het openbaar vervoer, wat als belemmerd wordt ervaren. In Nijmegen geeft het systeem aan dat zij het bezoek als prettiger ervaren dan bij een JJI, doordat zij tijdens het bezoek door minder gesloten deuren en niet door metaaldetectoren hoeven. Verder is bezoek niet beperkt tot directe familie maar kan ook de partner op bezoek komen. Deze flexibiliteit wordt door de jongeren en het systeem als positief ervaren. Wat het telefonisch contact betreft mogen jongeren in Amsterdam maximaal drie keer per week telefoneren met het systeem. Het systeem is vrij de jongeren te bellen wanneer zij willen. Dit telefonisch contact wordt als belangrijk ervaren. De proeftuinen in Groningen en Nijmegen zijn er geen beperkingen in het telefonisch contact met het systeem, in principe mogen zij elke dag bellen en gebeld worden. Tot slot bestaat de mogelijkheid tot verlof om het systeem te bezoeken. Op alle locaties zijn de jongeren positief over de mogelijkheid om het systeem te zien en te spreken buiten de gesloten setting van de KV. Volgens jongeren en systeem wordt afhankelijk van de jongere bepaald of, hoe lang en hoe frequent verlof toegezegd wordt en of jongeren tijdens het verlof begeleid worden.

3.3 Beschermende factoren

Het continueren dan wel opstarten van beschermende factoren: dagbesteding, hulpverlening en een structurele vrijetijdsbesteding, is een andere belangrijk speerpunt van de KV. Tabel 9 geeft een overzicht van het verloop van de trajecten van de reeds uitgestroomde jongeren met betrekking tot deze factoren. Bij het interpreteren van de tabel dient opgemerkt te worden dat in veel van de trajecten meerdere vormen van dagbesteding of hulpverlening zijn gecontinueerd dan wel opgestart en in een aantal trajecten zowel dagbesteding is gecontinueerd als opgestart. Alle percentages die in

de tabel staan weergegeven hebben betrekking op het totale aantal trajecten van de jongeren die zijn uitgestroomd (n=40). Onderstaande tabel laat zien dat dat bij twee van het totale aantal trajecten (6%) er geen sprake was een dagbesteding bij aanmelding en deze ook niet is opgestart. Het is tot nu toe nog niet voorgekomen dat de aanwezige dagbesteding niet is gecontinueerd en er ook niks nieuws is opgestart. In vrijwel alle trajecten (94%) is de reeds aanwezige dagbesteding gecontinueerd waarvan het in twee derde (61%) van het totale aantal trajecten ging om een continuering van de schoolgang. Bij een derde van de trajecten (36%) is dagbesteding opgestart waarbij het in de meeste gevallen (28% van totale aantal trajecten) ging om werk. Wat de hulpverlening betreft, is in de meeste trajecten (86%) de reeds aanwezige hulpverlening gecontinueerd, waarbij het in de meeste gevallen (81% van het totale aantal trajecten) ging om jeugdbescherming dan wel (jeugd)reclassering. In meer dan de helft van de trajecten (56%) is tijdens het verblijf in de KV hulpverlening opgestart, in de meeste gevallen (42% van het totale aantal trajecten) ging dit om hulpverlening binnen de jeugdzorg/GGZ. Tot slot was er in de meeste trajecten (84%) geen sprake van een positieve gestructureerde vrijetijdsbesteding en is deze tijdens het verblijf in de KV ook niet opgestart.

Tabel 9

Verloop dagbesteding, hulpverlening en vrijetijdsbesteding uitgestroomde jongeren KV

	Amsterdam (n=30)	Groningen (n=12)	Nijmegen (n=8)	Totaal KV (n=40)
	n (%)	n (%)	n (%)	
Onbekend	-	2 (17%)	2 (25%)	4 (10%)
Geen dagbesteding bij aanmelding, onveranderd	-	1 (10%)	1 (17%)*	2 (6%)
Aanwezig dagbesteding niet gecontinueerd, geen dagbesteding opgestart	-	-	-	-
Dagbesteding gecontinueerd	26 (87%)	4 (40%)	4 (67%)	34 (94%)
School	17 (57%)	2 (20%)	3 (50%)	22 (61%)
Werk	2 (7%)	-	-	2 (6%)
Combinatie school/werk/stage	5 (17%)	2 (20%)	1 (17%)	8 (22%)
Dagbestedingsprogramma: toeleiding school/werk	3 (10%)	-	-	3 (8%)
Dagbesteding opgestart	6 (20%)	6 (60%)	1 (17%)	13 (36%)
School	1 (3%)	1 (10%)	-	2 (6%)
Werk	5 (17%)	4 (40%)	1 (17%)	10 (28%)
Combinatie school/werk/stage	-	1 (10%)	-	1 (3%)
Dagbestedingsprogramma: toeleiding school/werk	1 (3%)	1 (10%)	-	2 (6%)
Onbekend	-	3 (25%)	1 (12%)	4 (10%)
Geen hulpverlening bij aanmelding, onveranderd	1 (3%)	2 (22%)*	-	3 (8%)
Aanwezig hulpverlening niet gecontinueerd, geen hulpverlening opgestart	-	1 (11%)*	2 (29%)*	3 (8%)
Hulpverlening gecontinueerd	26 (87%)	1 (11%)	4 (57%)	31 (86%)
Jeugdbescherming/(Jeugd)reclassering	26 (87%)	-	3 (43%)	29 (81%)
Jeugdzorg/GGZ	7 (23%)	1 (11%)	1 (14%)	9 (25%)
Verslavingszorg	1 (3%)	-	-	1 (3%)
Begeleiding bij wonen	-	-	-	-
Overig	-	-	-	-
Hulpverlening opgestart	12 (40%)	5 (56%)	3 (43%)	20 (56%)
Jeugdbescherming/(Jeugd)reclassering	1 (3%)	1 (11%)	1 (14%)	3 (8%)
Jeugdzorg/GGZ	9 (30%)	5 (56%)	1 (14%)	15 (42%)
Verslavingszorg	-	3 (33%)	-	3 (8%)
Begeleiding bij wonen	2 (7%)	-	1 (14%)	3 (8%)
Overig	1 (3%)	-	2 (29%)	3 (8%)
Onbekend	-	1 (8%)	1 (12%)	2 (5%)
Geen vrijetijdsbesteding bij aanmelding, onveranderd	18 (60%)	9 (82%)	5 (71%)	32 (84%)
Aanwezige vrijetijdsbesteding niet gecontinueerd, geen vrijetijdsbesteding opgestart	1 (3%)	-	-	1 (3%)
Gecontinueerde vrijetijdsbesteding	10 (33%)	1 (9%)	1 (14%)	12 (32%)
Sport	5 (17%)	1 (9%)	1 (14%)	7 (18%)
Muziek (studio)	5 (17%)	-	-	5 (13%)
Opgestarte vrijetijdsbesteding	3 (10%)	1 (9%)	1 (14%)	5 (13%)
Sport	3 (10%)	1 (9%)	1 (14%)	5 (13%)
Muziek (studio)	-	-	-	-

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017 *Traject(en) voortijdig afgebroken. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal.

Vanuit de KV wordt de samenwerking met onderwijsinstanties opgezocht. In Amsterdam bestaan samenwerkingsafspraken met School2care en in Groningen wordt gebruik gemaakt van de school binnen Juvaid (Portalis). In Nijmegen is op bestuurlijk niveau met het Samenwerkingsverband Onderwijs (VO/SVO) afgesproken dat dit orgaan verantwoordelijk is voor de schoolgang van de geplaatste jongeren. Daarnaast bestaat er vanuit de ketenpartners de behoefte om met externe partners in de vorm van dagbestedingsprojecten of sportinstellingen een samenwerking aan te gaan. Met name voor jongeren die niet meteen een dagbesteding hebben of tijdens de vakanties is er behoefte aan een vast aanbod aan activiteiten voor jongeren in de KV. De KV's zijn tevens voornemens de samenwerking met lokale hulpverleningsinstanties steeds verder uit te bouwen. Tot slot wordt in Amsterdam en Groningen de medische zorg niet binnen de KV georganiseerd. Dit sluit aan bij de gedachte om zo min mogelijk van de jongeren over te nemen en wat goed loopt door te laten lopen. In Nijmegen ligt anders omdat bij plaatsing de eigen zorgverzekering niet doorloopt en de kosten voor rekening van de Hunnerberg komen.

3.3.1 Beschermende factoren: jongeren en systeem

In Amsterdam is het hebben van een dagbesteding een belangrijke factor voor plaatsing in de KV. De jongeren geven dan ook aan dat zij een groot deel van de dag door buiten de KV doorbrengen. Het continueren van dagbesteding wordt als positief ervaren. De jongeren en hun systeem geven aan dat dit de mogelijke schade van een vrijheidsbenemende straf beperkt.

De dingen die ik hier kan doen zijn sowieso beter dan in een jeugdgevangenis. Hier krijg ik de mogelijkheid om naar school te gaan.

Jongere

In de gevallen waarin er dagbesteding is opgestart of uitgebreid geven de jongeren aan dat zij dit als een kans zien om zichzelf te bewijzen. Daarnaast worden het ritme en regelmaat dat de dagbesteding biedt als positief ervaren. De tijd die overblijft worden de jongeren geacht op de proeftuin door te brengen. De jongeren en diens systeem geven aan de mogelijkheden op het gebied van dagbesteding en activiteiten op de proeftuin zeer beperkt te vinden, wat tot verveling leidt.

In Groningen brengt net als in Amsterdam de meerderheid van de jongeren de dag door op werk, stage of school. In tegenstelling tot Amsterdam, is voor plaatsing in de KV in Groningen, aanwezigheid van een dagbesteding echter geen vereiste. Bij plaatsing in de proeftuin wordt in samenspraak met de jongere door de KV een passende dagbesteding gezocht. Tijdens het zoeken naar een passende dagbesteding verrichten meerdere jongeren tijdelijk vrijwilligerswerk bij de lokale voedselbank. Dit wordt door de jongeren gezien als een extra kans om hun gedrag te verbeteren doordat hiermee bezig zijn een 'goede burger' te zijn. Daarnaast komen de jongeren dagelijks buiten voor het gezamenlijk met de groepsleiding doen van boodschappen en tijdens rookpauzes. De mogelijkheid om samen boodschappen te doen met de pedagogisch medewerkers wordt door de jongeren ook als positief ervaren. De structuur van de dagbesteding buiten de proeftuin wordt door jongeren en systeem als positief ervaren. Volgens hen helpt het de jongeren een ritme op te doen, waar zij na uitstroom uit de KV profijt van hebben. Een van de jongeren geeft aan dat hij hoopt dat de bij hem ingezette dagbesteding na uitstroom gecontinueerd kan worden. Daarentegen, geven de jongeren, net als in Amsterdam aan dat er op de KV zelf weinig te doen is waardoor zij zich regelmatig vervelen.

Hij was gestopt met school en vanuit verveling is eigenlijk het probleem ontstaan. Het is goed dat hij op de KV dagbesteding heeft, dat hij inziet van joh ik moet. Zeker ook in de structuur, voor hemzelf.

Systeem

In Nijmegen bestaat de dagbesteding eveneens hoofdzakelijk uit school, werk en stage. Daarnaast worden de jongeren actief aangemoedigd te sporten en is dit mogelijk zowel binnen (in de

Hunnerberg) als buiten de proeftuin. De jongeren en systeem geven aan dat de mogelijkheid tot het continueren dan wel opstarten van een dagbesteding de jongeren ontwikkelingsmogelijkheden biedt.

Het is heel fijn dat ik hier gewoon kan werken; dan kan je echt aan jezelf werken. Ik heb een uitdagende baan. Het is goed voor mijn ontwikkeling.

Jongere

Over de dagbesteding die is ingezet geven de jongeren aan dat deze goed aansluit bij de persoonlijke behoeften. Door de jongeren werd dit gewaardeerd als kans om aan henzelf te werken, wat ook door het systeem als meerwaarde werd beschouwd. De dagbesteding wordt tevens als een goede manier voor de uitstromende PIJ'ers gezien om de overgang van een gesloten naar een open setting te vergemakkelijken.

Ik ben van mening dat het verblijf op de KV mij beter helpt om naar buiten te werken dan dat in de JJI mogelijk zou zijn. Op de KV kan ik zaken makkelijker regelen, qua papierzaken en zoeken naar werk.

Jongere

In de beginfase van de proeftuin was er volgens de jongeren en het systeem onduidelijkheid voor de jongeren die geen dagbesteding hadden op het moment van plaatsing. Het was onduidelijk welke stappen ondernomen diende te worden om dagbesteding te realiseren en welke medewerker hiervoor verantwoordelijk was. Deze problemen komen in de eerste interviews naar voren maar in de interviews die later in de looptijd van de proeftuin zijn gehouden niet meer; later geven de jongeren aan dat de KV de juiste mogelijkheden biedt een adequaat en passende dagbesteding te vinden. Tot slot, komt ook in Nijmegen naar voren dat op de KV verveling een veel voorkomend fenomeen is.

3.4 Leefklimaat

Ketenpartners zijn zowel in Amsterdam, Groningen als Nijmegen positief over het leefklimaat en de beschrijving hiervan komt op de locaties grotendeels overeen. De KV en andere ketenpartners geven aan dat er sprake is van een orthopedagogisch klimaat in tegenstelling tot een autoritair en beheersmatig klimaat. Het leefklimaat op de KV kenmerkt zich, volgens de ketenpartners, door een hogere mate van autonomie bij de jongeren en meer ruimte voor overleg dan binnen een JJI. De relationele beveiliging is een belangrijk kenmerk van de KV waarvoor een constructieve relatie tussen jongere en medewerker essentieel is. Men beoogt ver weg te blijven van een autoritaire bejegeningstijl. Typische JJI termen als 'beveiligers' en 'luchten' worden dan ook nadrukkelijk vermeden. De beveiligers worden in Amsterdam huismeester en in Groningen gastheren en gastvrouwen genoemd en de jongeren gaan gewoon een sigaretje roken. Gedurende de looptijd van de proeftuin is in Amsterdam veel aandacht besteed aan de formulering van de huisregels; om deze zo min mogelijk autoritair te formuleren zijn deze naar aanleiding van bijeenkomsten met de ketenpartners meermaals herschreven. Het perspectief van de jongeren is naar buiten gericht en sluit zoveel mogelijk aan bij normale dagelijkse gang van zaken. Tevens is er sprake van een op maat gesneden individuele aanpak. Hierdoor zijn de jongeren, volgens de ketenpartners, meer op hun traject gefocust. Bovendien kenmerkt de populatie in de KV zich door de voorselectie van jongeren over het algemeen door het kunnen leveren van een positieve bijdrage aan het leefklimaat. Tot slot dragen het gebouw en de inrichting hiervan bij aan het orthopedagogische leefklimaat. In Amsterdam is men zeer positief over het feit dat de KV niet op het terrein van een JJI gelegen is maar midden in een woonwijk gelegen en van buiten gezien weinig verschilt met de gebouwen in de buurt. In de aanloop naar de opening van de KV is hier door de gemeente expliciet op aangestuurd.

Als je jongeren insluit, afgesloten van de maatschappij, richt het perspectief zich naar binnen. Doordat het perspectief van de KV naar buiten gericht is, is er minder sprake van verelending.

RJI

3.5 Relationale beveiliging

De relationele beveiliging is een essentieel onderdeel van het leefklimaat en wordt op de verschillende KV's over het algemeen gezien op dezelfde manier geoperationaliseerd. Relationale beveiliging kenmerkt zich door een constructieve samenwerkingsrelatie. Ten eerste is het belangrijk dat er heldere opvattingen over het leefklimaat zijn en dat deze door iedereen gedeeld en ondersteund worden. Daarnaast moeten medewerkers zich bewust zijn van hun eigen gedrag en in staat zijn tot zelfreflectie. Medewerkers moeten zich vrij voelen zaken bespreekbaar te maken en elkaar aan te spreken.

Het is goed elkaar scherp te houden en je continue af te vragen waarom je op een bepaalde manier handelt, wat je hiermee wilt bereiken en of dit past binnen opvattingen over het leefklimaat

KV

Medewerkers dienen een autoritaire houding te vermijden. Ze moeten minder vanuit hun macht werken maar vooral vanuit de gezamenlijkheid en hierin een coachende rol aannemen. Het vraagt tevens van de medewerkers dat zij een lange adem hebben en proberen met de jongeren in gesprek te blijven. Nabijheid zoeken in plaats van alleen afstand te nemen van het gedrag door te straffen, is essentieel. Gesprekstechnieken zoals motiverende gespreksvoering kunnen hierbij worden ingezet.

Ik vind dat wij casus specifiek altijd eerst moeten kijken waar het versturende gedrag van een jongere vandaan komt. Niet meteen repressief handelen maar echt oplossingsgericht te werk gaan.

KV

Daartegenover staat dat in de interviews op de verschillende KV's ook naar voren komt dat de medewerkers binnen de relatie met de jongere ook in staat moeten zijn grenzen te stellen. Vaker dan in een JJI is er vaak één pedagogisch medewerker aanwezig; met name dan is het belangrijk dat zij kunnen en durven ingrijpen. Tot slot vraagt de werkwijze van de KV erom dat de medewerkers meer inhoudelijk nadenken omdat het gehele traject van een jongere overzien dient te worden. Om maatwerk te kunnen leveren is het tevens van belang hoofd- en bijzaken te kunnen onderscheiden: waar liggen voor deze specifieke jongere nou echt de risico's? In een interview wordt benoemd dat in de JJI de pedagogisch medewerker sneller geneigd is een hiërarchische positie aan te nemen, niet alleen naar de jongeren toe, maar ook in het bepalen van beleid. In de JJI is men over het algemeen sneller geneigd op te schalen naar het afdelingshoofd of de gedragswetenschapper. Wat de KV betreft komt, met name in Nijmegen waar het personeel uit de ernaast gelegen JJI komt, naar voren dat de gedragswetenschapper de pedagogisch medewerkers stimuleert meer eigen verantwoordelijkheid te nemen. Dit alles vraagt veel van de medewerkers en bij de selectie van pedagogisch medewerkers heeft bij met de name bij de KV in Amsterdam en Nijmegen een intensieve selectieprocedure plaatsgevonden. Hierbij is vooral gekeken of de opvattingen van sollicitanten over het leefklimaat aansloten bij die van de KV. Daarbij is er veel aandacht besteed aan het inwerken van de medewerkers en wordt er nog regelmatig op de werkvloer bijgestuurd door de gedragswetenschappers en projectleiders. Voor sommige medewerkers was het even wennen om de manier van werken van de JJI los te laten. Toch zijn medewerkers over het algemeen tevreden en wordt de manier van werken in de KV als prettig ervaren. In Groningen zijn de pedagogisch medewerkers zowel in de JJI (Juvaïd) als op de KV werkzaam, zij geven aan dat zij een duidelijk verschil zien in de manier van werken en de sfeer op de KV. Medewerkers in Nijmegen, die voorheen in een JJI hebben gewerkt, geven aan dat de kwaliteit van de werkrelatie met de jongeren beter is.

In Amsterdam onderbouwt men deze werkwijze expliciet vanuit de presentie benadering (Baart, 2009) waarbij de relatie, er zijn voor de ander, voorop staat. Werken vanuit een aandachtige, open en respectvolle basishouding is het uitgangspunt. Hierbij wordt continu aansluiting bij en afstemming op de leefwereld en levensloop van de ander gezocht; de ander het gevoel te geven er te mogen zijn.

In het verlengde hiervan heeft men in Amsterdam ook veel oog voor positieve bekrachtiging. Jongeren kunnen, naast gele en rode kaarten, groene kaarten verdienen voor prosociaal gedrag. Straffen is, volgens de KV, pas zinvol als je een positief orthopedagogisch klimaat weet neer te zetten. Als het leefklimaat zich alleen maar kenmerkt door negativiteit dan zal een straf weinig effect hebben. Hier moet je wel hard voor werken en elkaar continu bij ondersteunen. De justitiële doelgroep is een lastige en complexe doelgroep. Positiviteit kan juist in de kleine dingen zitten, aldus de KV. Jongeren kunnen bijvoorbeeld groene kaarten verdienen voor op tijd komen of koken voor de groep; per jongere wordt bekeken wat binnen het traject passend is.

3.6 Leefklimaat: jongeren en systeem

Bij alle locaties wordt door de jongeren en het systeem een goede sfeer omschreven. Hoewel wel aangemerkt wordt dat dit erg onderhevig is aan de samenstelling van de groep jongeren, geeft de meerderheid van de geïnterviewde aan de sfeer als positief te ervaren. Opstootjes of ruzie worden vaak onderling uitgepraat en opgelost, zonder dat dit echt tot grotere problemen leidt. Deze sfeer draagt er volgens de jongeren en het systeem aan bij dat jongeren minder snel het idee hadden zich te willen onttrekken: door een goede sfeer is de drang om te ontsnappen kleiner.

In Amsterdam spreken zowel de jongeren als het systeem over een goede relatie tussen de jongeren en medewerkers, wat als positief punt wordt aangekaart. Zij zijn positief over de begeleiding vanuit de pedagogisch medewerkers die op de KV geboden wordt. De KV doet volgens hen duidelijk haar best de hulpverlening zo passend mogelijk te maken bij de hulpbehoefte van de jongere. Volgens de jongeren zijn de pedagogisch medewerkers goed op de hoogte en bovenal geïnteresseerd in hen. Eén jongere geeft aan dat weliswaar sprake is van een goede relatie, maar wel een oppervlakkige relatie, die enigszins gekenmerkt wordt door wantrouwen.

Ik vertel niks aan hun. Nee hoor, nee. Waarom wel? Is niet nodig.
Jongere

De relatie tussen de jongeren onderling wordt tevens als goed omschreven; conflicten blijken zonder tussenkomst van de groepsleiding of medewerkers uitgesproken te worden. Deze goede relatie is bevorderlijk voor de sfeer, maar kan volgens één systeemlid niet alleen leiden tot kruisbestuiving van positieve ervaringen en gedachten maar ook van negatieve ideeën en criminele handelingen. Hier moet volgens het systeem goed op gelet worden, waarbij één systeemlid in twijfel trekt hoeveel medewerkers daadwerkelijk mee krijgen van de gesprekken op de proeftuin tussen de jongeren.

Ik denk dat er wel toezicht is, maar ze praten tegenwoordig veel straattaal, dus wat begrijp je daarvan? Ik begrijp er zelf niks van.
Systeem

In Groningen worden door zowel de jongeren als systeem de relatie tussen de jongeren en de medewerkers en de begeleiding in de proeftuin als goed omschreven. De deskundigheid van zowel de werknemers van de proeftuin als dat van andere betrokkenen, wordt tijdens de interviews veelvuldig benadrukt en dit brengt zowel de jongeren als het systeem rust. Doordat de jongeren persoonlijk bij de hulpverlening worden betrokken, hebben zij ook vertrouwen in de hulpverleners.

Het liefst wil ik gewoon mijn straf uit zitten en klaar zijn met al die hulpverlening. Ik heb in mijn verleden heel veel hulpverlening gehad, te veel, wat niet heeft geholpen. Ik vertrouw niemand meer en daardoor heb ik het gewoon moeilijk. De begeleiding op de KV is wel anders. Het is ook wel beter vind ik omdat ze hier echt met je aan het werk gaan. Ze zijn hier meer persoonlijk bij je betrokken.
Jongere

De relatie tussen de jongeren onderling wordt tevens als goed omschreven. De jongeren merken echter wel op dat de onderlinge relaties sterk afhankelijk zijn van de groepssamenstelling. Tot op heden heeft dit echter onder de geïnterviewde jongeren niet geleid tot slechte of negatieve verhoudingen met andere jongeren. Tot slot wordt in Groningen door de jongeren opgemerkt dat zij de lage bezetting als negatief ervaren; zij hebben hierdoor weinig aanspraak met andere jongeren en zij hebben het idee te intensief gevolgd te worden door de werknemers.

In Nijmegen wordt door de jongeren het contact met de pedagogisch medewerkers als moeizaam ervaren. De jongeren geven aan gefrustreerd te zijn over de werkwijze van de medewerkers die als stug en inflexibel wordt ervaren. Daarnaast geven de jongeren aan wantrouwend tegenover de medewerkers te staan omdat zij het idee hadden dat ze continu geobserveerd worden. De jongeren geven aan ervan uit te gaan dat 'alles wat je zegt tegen je gebruikt kan worden'. Het systeem geeft daarentegen aan het contact met de medewerkers als goed en prettig te ervaren. Het systeem is verder positief over de vele mogelijkheden voor overleg. Wat de onderlinge relaties tussen de jongeren betreft geven de jongeren dat er relatief weinig contact is tussen de jongeren, doordat veel jongeren door dagbesteding of meerdaags verlof vaak buiten de deur zijn. De onderlinge relaties tussen de jongeren worden wel als goed en positief bestempeld. Bij gedrag dat als negatief ervaren wordt, voelt eenieder zich vrij hiervan wat te zeggen, wat in de regel ook tot aanpassingen van het gedrag leidde.

3.6.1 Ligging KV: jongeren en systeem

In de interviews met de jongeren en systeem is bevraagd hoe zij tegen de ligging van de KV aankijken. Hoewel de KV in Groningen en Nijmegen op het terrein van de JJI gelegen is, bevinden ook deze KV's zich relatief dichtbij een woonwijk. Het feit dat de KV gelokaliseerd is of bij in een woonwijk wordt op alle locaties benoemd als positief; dit zou ervoor zorgen dat de jongeren dichter bij de samenleving (blijven) staan. In Amsterdam geven de jongeren aan het contact met de buurt als positief te ervaren; zij hebben niet het idee dat zij op tegenstand stuiten vanuit de buurtbewoners. De jongeren geven aan dat zij door de plaatsing van de KV middenin een woonwijk beter rekening leren houden met de omgeving.

Zo leren ze ook om te gaan met de buurtbewoners. Denk aan overlast, aan andere dingen.
Systeem

In Groningen blijkt dat er in het verleden één klacht is geweest vanuit de buurt omdat de jongeren op een bepaalde plek stonden te roken. De jongeren geven aan de klacht serieus te nemen wat tot aanpassing van het gedrag heeft geleid. De jongeren hadden echter liever gezien dat zij direct waren aangesproken, in plaats van dat het contact via de KV verliep. De jongeren geven aan dat doordat de klacht direct bij de KV werd ingediend, zij het idee hebben dat er vanuit de buurtbewoners een terughoudendheid bestaat om contact te leggen met de jongeren en hen aan te spreken.

3.7 Beveiligingsmaatregelen

De relationele beveiliging is een essentieel onderdeel van de het beveiligingsregime van de KV's maar deze wordt ondersteund door een aantal 'harde' beveiligingsmaatregelen. In Amsterdam wordt dit omschreven als *limited setting*, waarbij het erom gaat een positief leefklimaat te scheppen waarin volstrekte duidelijkheid bestaat over wat wel en wat niet mag en wat er wel of niet verwacht wordt van iemand. Normaliseren staat hierbij centraal: de jongere krijgt dezelfde vrijheid als 'normale mensen' en wanneer hij zich niet houdt aan de afspraken, zijn er duidelijke consequenties. Het verschil tussen straf en consequentie is hierbij essentieel. Binnen de KV's zijn de afspraken en de consequenties van het zich onttrekken daaraan concreet beschreven en in contractvorm met de jongere vastgelegd. De manier waarop de locaties verder invulling hebben geven aan de beveiligingsmaatregelen verschilt per locatie.

In Amsterdam is er naast de pedagogisch medewerkers standaard één huismeesters (c.q. beveiligers) aanwezig. Deze zijn dag en nacht aanwezig en houden zicht op iedereen die in en uitgaat. Daarbij houden zij overzicht middels camera's die in het pand geïnstalleerd zijn. Bij binnenkomst worden de jongeren gefouilleerd. Jongeren moeten hun mobiele telefoons en laptop inleveren. Scheermesjes en spuitbussen worden bij de huismeester ingeleverd. Kamer- en urinecontroles kunnen op indicatie en onaangekondigd uitgevoerd worden. In Amsterdam is een separeer of time-out ruimte aanwezig. Deze ruimte is slechts eenmaal gebruikt, op eigen verzoek van de betreffende jongere, maar het grootste deel van de tijd hangt er een boksbal en wordt de ruimte gebruikt om te sporten. Jongeren hebben een eigen sleutel waarmee zij overdag de deur van hun kamer kunnen bedienen maar 's nachts gaan de deuren op slot. Met name de gemeente, maar ook andere ketenpartners, vindt dit echt een vereiste. De buitendeur is permanent gesloten.

In Groningen is een gastheer of gastvrouw aanwezig die de jongeren ontvangt en bijvoorbeeld mobiele telefoons inneemt. Meer uitgebreide beveiligingsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld een urinecontrole worden uitgevoerd door de Wilster. Jongeren moeten hun telefoon inleveren, maar mogen wel gebruik maken van een laptop (hebben jongeren nodig voor school). De afspraak is dat de camera van de laptop wordt uitgezet. Jongeren kunnen daarnaast gebruik maken van twee vaste computers op de afdeling. Scheermesjes en spuitbussen worden ingenomen. Kamer- en urinecontroles kunnen op indicatie en onaangekondigd worden uitgevoerd. In Groningen zijn een time-out kamer en separatie ruimte aanwezig. Het uitgangspunt is echter om deze niet te gebruiken en dit is vooralsnog ook niet gebeurd. In het werkplan wordt per jongeren bijgehouden welke vrijheidsbeperkende maatregelen zijn toegepast. Net als in Amsterdam kunnen jongeren zich overdag met een eigen sleutel vrij bewegen en gaat 's nachts de deur op slot. Hierbij kan gevarieerd worden in autorisaties voor allen de kamer deur of alle binnen deuren. De buitendeur is permanent gesloten.

In Nijmegen zijn er naast de pedagogisch medewerkers geen beveiligers op de KV aanwezig en hangen er in het pand van de KV geen camera's. De KV bevindt zich op het terrein van de RJJ de Hunnerberg en indien nodig kan er een beroep gedaan worden op de beveiliging vanuit daar. tegenstelling tot Amsterdam en Groningen zijn mobiele telefoons en laptop aan de hand van maatwerk afspraken toegestaan en scheermesjes en spuitbussen worden niet ingenomen. De KV heeft tot nu toe hiermee geen problemen ondervonden. Kamer- en urine controles worden regelmatig uitgevoerd. In Nijmegen is op de KV zelf geen separeerruimte aanwezig maar indien nodig zou er gebruikt gemaakt kunnen worden van de faciliteiten van de Hunnerberg. Volgens de KV is het niet nodig om een volledig uitgeruste separeer in de KV te hebben, wel denkt men erover een time-out kamer in te bouwen waar jongeren tijdelijk tot rust kunnen komen. In Nijmegen mogen in principe alle vrijheidsbeperkende maatregelen zoals beschreven in de BJJ worden toegepast. Men is echter van mening dat dergelijke maatregelen, zoals het separeren van jongeren, alleen in uiterste situaties toegepast zouden moeten worden. In Nijmegen hebben jongeren een sleutel waarmee zij zowel overdag als 's nachts hun eigen deuren kunnen bedienen. De buitendeur zit altijd op slot. 's Nachts is één groepsleider aanwezig. Het was aanvankelijk wel wettelijk voor de pedagogisch medewerkers, die het regime van de JJI gewend waren waar altijd minimaal twee medewerkers op een groep staan, maar tot nu zijn er 's nachts geen incidenten geweest. Alvorens jongeren naar beneden komen, sturen zij via de telefoon een bericht naar de pedagogisch medewerker. Deze afspraken worden tot nu toe goed nageleefd.

3.8 Incidenten

Tijdens het verblijf in de KV is het aantal geregistreerde incidenten in kaart gebracht. Voor Groningen en Nijmegen is hiervoor het registratiesysteem van DJI geraadpleegd waar de medewerker na een incident een registratie aanmaakt. Tabel 10 geeft hiervan een overzicht. Voor Amsterdam zijn de incidenten in kaart gebracht aan de hand van informatie uit de dossiers. Hierbij is gekeken naar de

redenen waarvoor jongeren tijdens hun verblijf een gele of rode kaart hebben gekregen. Tabel 11 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 10

Aantal incidenten per aard in Groningen en Nijmegen

	Groningen (n=18)	Nijmegen (n=10)
Volledige onttrekking	1	1
Tijdelijke onttrekking	1	-
Afwijken verlof invulling	-	-
Verbaal geweld jongeren onderling	-	2
Verbaal geweld tegen personeel	-	-
Fysiek geweld jongeren onderling	1	2
Fysiek geweld tegen personeel	-	-
Vernieling	-	-
Niet opvolgen instructies personeel	3	-
Bezit contrabanden	2	3
Positieve UC/weigeren UC	5	5
Middelengebruik op de proeftuin	-	1
Overtreden voorwaarden rechtbank	-	1
Overig	-	1*

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017 *Jongeren beschuldigen elkaar onderling van diefstal

Tabel 11

Aantal incidenten per aard in Amsterdam

	Amsterdam (n=38)
Volledige onttrekking	-
Tijdelijke onttrekking	2
Afwijken verlof invulling	7
Verbaal geweld jongeren onderling	1
Verbaal geweld tegen personeel	2
Fysiek geweld jongeren onderling	2
Fysiek geweld tegen personeel	2
Vernieling	1
Niet opvolgen instructies personeel	3
Bezit contrabanden	7
Positieve UC/weigeren UC	-
Middelengebruik op de proeftuin	-
Overtreden voorwaarden rechtbank	-
Overig	-

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

In bovenstaande tabellen is te zien dat er gedurende de looptijd van de KV's is er tot 1 juli vijfmaal sprake geweest van een onttrekking; in drie van deze gevallen zijn de jongeren binnen een dag zelfstandig teruggekeerd. Wat de andere twee gevallen betreft heeft in Groningen het systeem van de jongere geprobeerd de jongere te stimuleren terug naar de KV te gaan, maar dit mocht niet baten. In Nijmegen betrof het een jongere zonder vaste woon- of verblijfplaats, hij is door de politie opgepakt. Ketenpartners benadrukken naar aanleiding van deze incidenten boven alles het belang van een zorgvuldige screening.

Dat iemand zich onttrekt zit hem in de inschatting, welke wij dan niet goed hebben gemaakt. Het is niet dat het hek dan hoger moet. Daar zie ik geen meerwaarde in.

GI

Naar aanleiding van een incident kunnen de vrijheid beperkende maatregelen worden aangescherpt. Jongeren kunnen tevens een time-out op kamer krijgen, maar krijgen bijvoorbeeld geen kamerplaatsingen van een bepaald aantal uren zoals in de JJI vaak worden opgelegd. Daarnaast wordt er op de drie locaties gewerkt met gele en rode kaarten, dit zijn officiële waarschuwingen en bij een rode kaart wordt iemand naar de JJI geplaatst. Bij een overtreding probeert men zoveel

mogelijk in gesprek te blijven waarbij ook de ouders kunnen worden betrokken. Tijdens het gesprek ligt de focus op hoe het gedrag in relatie staat tot de doelstellingen die aan het traject verbonden zijn.

We laten bijvoorbeeld jongeren hun moeder bellen als ze stiekem geblowd hebben: ga het maar uitleggen. We laten ze veel meer de consequenties ondervinden dan sec straffen.

KV

Na een incident wordt de jongere erop gewezen dat zijn houding bijdraagt aan de evaluatie van het incident en de uiteindelijke consequentie. Jongeren worden hiermee op hun eigen verantwoordelijkheid gewezen en gedwongen tot zelfreflectie. Jongeren zijn hierdoor minder geneigd 'tegen het systeem te schoppen' en sneller geneigd de samenwerking aan te gaan, aldus de KV. In Nijmegen wordt hierbij ook het trajectberaad betrokken die na het gesprek met de jongeren bijeen wordt geroepen en de uiteindelijke consequentie wordt vastgesteld. Ketenpartners, zoals de RvdK en JB, worden hiermee actief in de besluitvorming betrokken; ook op andere locaties onderstreept men het belang hiervan. De jongere krijgt in Nijmegen na het trajectberaad een brief waarin de overwegingen en het besluit beschreven staan. Dit werkproces is volgens de ketenpartners een belangrijk werkzaam bestandsdeel.

Wij zien dat dit proces minder weerstand oproept. In de JJI zie je dat jongeren vaak een standaard beschikking krijgen. Deze sturen ze ongelezen door naar hun advocaat die er meteen een beklagzaak van probeert te maken.

KV

3.8.1 Terugplaatsingen JJI

De uiterste consequentie naar aanleiding van een incident is een plaatsing in een JJI. Het is belangrijk dat deze mogelijkheid in de plaatsingsbeschikking wordt opgenomen. Men was aanvankelijk bang dat dit in de advisering voor plaatsing drempelverhogend zou werken maar ketenpartners benadrukken dat deze mogelijkheid alleen als uiterste maatregel wordt gebruikt. Het is van belang dat de procedure die gevolgd dient te worden goed is uitgewerkt. In Groningen en Amsterdam komt hier altijd een toetsing van een RC aan te pas. In Nijmegen dient hiervoor, in overleg met het OM, een officieel overplaatsingsverzoek bij Divisie Individuele Zaken (DIZ) ingediend te worden. In tabel 12 is te zien hoe vaak jongeren zijn teruggeplaatst ten opzichte van het totale aantal uitgestroomde jongeren en de aanleiding hiervan. Hierbij valt op dat in Groningen relatief veel terugplaatsingen zijn geweest. Uit de notulen van de begeleidingscommissies blijkt dat vrijwel al deze jongeren vanuit de JJI doorgeplaatst zijn. Ondanks dat alvorens de plaatsing wel een screening door de KV uitgevoerd is, bleek deze groep uiteindelijk toch te zwaar voor de KV te zijn. Uit een andere analyse van deze jongere bleek dat er geen sprake was van een dagbesteding of enige motivatie, één van deze jongeren heeft zelfs zelf zijn overplaatsing verzocht, of er was sprake van een uitgebreide delictgeschiedenis. Ondanks dat dit geen harde contra-indicaties zijn illustreren deze gevallen nogmaals het belang van een zorgvuldige screening. In Nijmegen is eenmaal sprake geweest van een tijdelijke terugplaatsing, deze jongere is op basis van een Tijdelijk Verblijf Elders (TVE) een aantal dagen in de JJI geplaatst naar aanleiding van het gebruik van harddrugs.

Tabel 12

Aantal terugplaatsing ten opzichte van het aantal ingestroomde jongeren

	Amsterdam (n=38)	Groningen (n=18)	Nijmegen (n=10)	Totaal KV (n=66)
Terugplaatsing JJ	3 (8%)	6 (33%)	3 (30%)	12 (18%)
Volledige onttrekking	-	1 (6%)	1 (10%)	2 (3%)
Tijdelijke onttrekking	2 (5%)	2 (11%)	-	4 (6%)
Fysiek geweld op KV	-	-	1 (10%)	1 (2%)
Overtreden huisregels (rode kaart)	1 (3%)	2 (11%)	-	3 (5%)
Verbreken contactverbod	-	-	1 (10%)	1 (2%)
Recidive	-	1 (6%)	-	1 (2%)
Tijdelijke terugplaatsing JJ	-	-	1 (10%)	1 (2%)
Gebruik harddrugs	-	-	1 (10%)	1 (2%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

3.8.2 Beveiligingsmaatregelen: jongeren en systeem

De jongeren en diens systeem zijn bevraagd over hun ervaringen met de beveiligingsmaatregelen, incidenten en sancties. Op de alle drie de KV's wordt het lage niveau van beveiliging gewaardeerd. Dit geeft de jongeren een gevoel van vertrouwen; ondanks dat ze weten dat ze iets fout hebben gedaan, wordt hen de zelfbeschikking niet afgenomen. De jongeren geven aan dat er mogelijkheden zijn om zich te onttrekken, maar dat ze dit bewust niet doen omdat zij weten wat er op het spel staat.

Als je wilt weglopen, kan je weglopen, maar ja wat heb je daar aan?
Jongere

Het feit dat er regels zijn, wordt als 'logisch' en 'normaal' gezien. Over het algemeen is men het met de regels eens en worden deze door de jongeren als rechtvaardig ervaren. De jongeren en systeem geven aan dat de sancties afhankelijk zijn van de jongere en het personeel.

Op de KV in Amsterdam geven de jongeren aan dat de huisregels niet duidelijk nageleefd en inconsequent toegepast worden, afhankelijk van de medewerker. Dit leidt onder de jongeren tot frustraties doordat zij niet altijd weten waar zij aan toe zijn. De regels worden, op één regel na, als rechtvaardig gezien, door zowel de jongeren als het systeem. De jongeren geven aan het mobiele telefoonbeleid niet eerlijk te vinden. Wanneer zij naar de dagbesteding gaan, beschikken zij namelijk wel over hun mobiele telefoon, maar bij terugkomst mogen deze niet mee op de kamer. Dit heeft in enkele gevallen geleid tot het ongeoorloofd meenemen van de mobiel op de kamer. Bij lichte overtredingen van regels volgt een waarschuwing, bij ernstige overtredingen en bij incidenten wordt een opzet van 'twee keer geel is rood' gehanteerd. Deze gele kaarten vervallen na een week tijd. Deze opzet wordt, door zowel de jongeren als het systeem, tegelijkertijd als eerlijk, maar ook als te soepel ervaren. Aan de ene kant wordt het recht op het maken van een fout gewaardeerd, maar aan de andere kant twifelen de jongeren aan dit systeem door het te snel vervallen van gele kaarten. Daarnaast wordt het uitdelen van een gele kaart als weinig nuttig ervaren doordat dit niet per definitie gepaard gaat met een passende straf. De jongeren geven aan dat er aan een kaart ook een gepaste straf vast dient te zitten, die verband houdt met de overtreding, zodat dit een afschrikkende werking heeft ten opzichte van het opnieuw plegen van een overtreding.

Als ik een gele kaart krijg, dan wacht ik gewoon een week. Daarna kan je weer doen wat je wilt.
Jongere

In Groningen geven de jongeren aan dat de regels duidelijk zijn, er een duidelijke lijn getrokken wordt tussen de verschillende medewerkers en de regels consequent gehandhaafd worden. Bij het introduceren van nieuwe regels of het aanpassen van bestaande regels gaan medewerkers in gesprek met de jongeren. Ongeacht of er met de reactie van de jongeren op deze aanpassingen rekening wordt gehouden, geven de jongeren aan het te waarderen dat zij überhaupt in de gespreksvoering

betrokken worden. Net als in Amsterdam is het voor de jongeren niet toegestaan de mobiele telefoon mee te nemen op de eigen kamer, deze worden bij binnenkomst in een kluis gelegd. Bij enkele jongeren wordt standaard een urine controle afgenomen om te controleren op drugs. Door de jongeren wordt deze controle maatregel als regelmatig terugkerend onderdeel van het verblijf in de proeftuin genoemd. Hoewel zij aangeven deze controle irritant te vinden, geven zij dat dit wel rechtvaardig en terecht is. Vergelijkbaar met Amsterdam wordt op de proeftuin in Groningen ook met gele en rode kaarten gewerkt. De gele kaarten blijven hier echter zes weken staan, maar er is wel enige flexibiliteit: in uiterste gevallen wordt een derde gele kaart uitgedeeld. Gele kaarten worden volgens de jongeren in het geval van relatief ernstige overtredingen, zoals middelengebruik of bezit van contrabanden, gegeven. Bij relatief lichte overtredingen, zoals het te laat terugkomen van de dagbesteding, worden waarschuwingen gegeven. De jongeren geven aan dat bij het uitdelen van de gele kaarten wel beter rekening gehouden mag worden met de (persoonlijke) omstandigheden. Aan waarschuwingen en gele kaarten zijn gesprekken met de groepsleiding verbonden. Dit systeem van waarschuwingen, gele kaarten en gesprekken wordt door de jongeren als rechtvaardig en terecht ervaren. Volgens hen is een fout mogelijk, maar is er ook een grens. Door het vervallen van gele kaarten na zes weken wordt dit volgens hen goed ondervangen. Tot slot geven de jongeren aan dat er een sterkte discrepantie is tussen de regels en beperkingen op de KV en de bewegingsruimte en de relatieve vrijheden tijdens de dagbesteding buiten de KV. De jongeren geven aan dit 'vreemd' te vinden. Voorts worden door de jongeren kanttekeningen geplaatst bij bepaalde beveiligingsmaatregelen, zoals een hek op het balkon. Dergelijke voorzorgsmaatregelen, welke onttrekking zouden moeten voorkomen, worden door de jongeren als overbodig bevonden; als een jongere zich zou willen onttrekken, heeft hij daar, volgens de jongeren, namelijk gedurende de dag voldoende gelegenheid en mogelijkheid toe.

Als we naar dagbesteding gaan, gaan we zelf weg met de fiets. Op de KV blijft vervolgens iemand de hele tijd bij je ook als je even buiten een sigaretje wilt roken. Dan hebben ze niet het vertrouwen in je dat je alleen kunt gaan. Terwijl als we weg zouden willen gaan, hadden we dat allang gedaan. Teveel vrijheid en dan opeens weer teveel regels.

Jongere

Onder de jongeren op de proeftuin in Nijmegen bestaat onduidelijkheid over de regels; geen van de geïnterviewde jongeren kon duidelijk regels opnoemen. De jongeren geven aan dat de regels afhankelijk van de medewerker worden toegepast en dat afspraken tussen verschillende jongeren en medewerkers niet goed worden doorgegeven aan andere medewerkers. De jongeren geven aan dat er hierdoor onduidelijkheid is over de regels wat tot frustraties leidt. De jongeren geven aan deze frustraties worden versterkt doordat zij zich niet gehoord voelen; de jongeren geven aan dat wanneer zij zaken aanklaarten hier naar hun mening weinig mee wordt gedaan. Daarnaast wordt door de jongeren opgemerkt dat de medewerkers langzaam vervallen in de gebruiken en regels van de reguliere JJI. Als gevolg van een hogere instroom worden regels volgens hen meer rigide en wordt teruggesproken naar bekende handvatten uit de JJI. Na het overtreden van regels wordt in Nijmegen net als op de andere KV's de opzet 'twee keer geel is rood' gehanteerd. Deze gele kaarten vervallen na zes weken en gaan gepaard met een gesprek. Dit wordt als duidelijk werkzaam bestandsdeel gezien door de jongeren en het systeem omdat dit zorgt voor het duidelijk naleven van de regels, maar daarnaast ook enige coulance.

3.8.3 Veiligheidsbeleving

Sommige ketenpartners stippen aan dat de veiligheidsbeleving van de medewerkers meer onderwerp van gesprek mag zijn. In de interviews met de ketenpartners is echter verder niet specifiek uitgevraagd in hoeverre medewerkers en ketenpartners zich veilig voelen. Tijdens de begeleidingscommissies of stuurgroep vergaderingen komt dit ook vrijwel niet aan bod. In de interviews met jongeren en diens systeem komt het subjectieve gevoel van veiligheid ook vrijwel niet aan bod. Met uitzondering van Nijmegen waar het systeem in de interviews aangeeft dat ondanks

het lagere niveau van beveiliging het gevoel van veiligheid gelijk is aan het gevoel van veiligheid in de JJI. In de andere interviews komt hier verder niks over naar voren; wel geven op alle drie de locaties zowel de ketenpartners als de jongeren en diens systeem aan de sfeer op de KV als prettig te ervaren.

3.9 Bewegingsruimte buiten de KV

Wat de bewegingsruimte buiten de KV betreft zijn alle ketenpartners van mening dat het ook hier maatwerk betreft. In Nijmegen zijn ze specifiek bezig geweest hier concreet invulling aan te geven gezien het tot nu toe aan bestaande kaders hiervoor ontbreekt. Met het OM is voor nu afgesproken dat met een plaatsing in de KV, via DIZ, het OM toestemming geeft voor een KV-traject dat onder verantwoordelijkheid van het trajectberaad verder kan worden ingevuld. Dit betekent dat in het trajectberaad de bewegingsruimte buiten de KV kan worden vormgeven op een manier die het trajectberaad wenselijk én verantwoord vindt. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt op basis van strafrechtelijke titel. Hiervoor zijn binnen de proeftuin concrete beveiligingsniveaus uitgewerkt die zijn weergegeven in tabel 13. Het trajectberaad gaat hierbij uit van drie categorieën die de KV kan bedienen en waarbinnen beveiligingsmaatwerk wordt geleverd.

Tabel 13

Categorieën beveiligingsnoodzaak

Beveiligingsniveau	Omschrijving
1 en 2	Deze jongere wordt niet in de KV of in een JJI geplaatst omdat er geen beveiligingsnoodzaak of meerwaarde is. Deze jongere wordt vanuit de politiecel geschorst.
3 en 4*	Bij deze jongere is waarschijnlijk getwijfeld over een schorsing of de jongere heeft zich niet aan de schorsingsvoorwaarden gehouden. Deze jongere heeft, zonder begeleiding, een laag-matig risico op recidive en/of onttrekking op korte termijn.
5 en 6*	Deze jongere verblijft waarschijnlijk al (langer) binnen een JJI en heeft een overstap gemaakt naar de KV omdat hij zijn risico's beter heeft leren, kennen, erkennen en herkennen. De KV is een volgende stap in het oefenproces met een duidelijke behandelinstek ten aanzien hiervan. Deze jongere heeft, zonder begeleiding, een matig risico op recidive en/of kans op onttrekking op korte termijn.
7 en 8*	Het was eigenlijk de bedoeling deze jongeren in een JJI te plaatsen maar er zijn zwaarwegende (beschermende) factoren waardoor plaatsing in de KV toch de voorkeur heeft. Bijvoorbeeld het belang van school in het examenjaar of omdat er groot belang is de overgang van JJI naar de maatschappij te verkleinen. Deze jongere heeft, zonder begeleiding, een matig-hoog recidiverisico en/of kans op onttrekking op korte termijn.
9 en 10	Deze jongere wordt niet in de KV geplaatst maar in een JJI. Deze jongere heeft een hoog recidive risico en een hoge kans op onttrekking op korte termijn.

Notitie. *Categorieën van beveiliging die door de KV bediend kunnen worden

De KV ligt toe dat op basis van deze categorieën kan worden bekeken hoe men in het trajectberaad omgaat met onbekende risico's en hoeveel bewegingsruimte iemand krijgt. Jongeren in categorie 7 en 8 mogen zich waarschijnlijk uitsluitend naar een exact vastgestelde bestemming, zoals school of werk, bewegen. Jongeren die in categorie 3 en 4 vallen, laat je waarschijnlijk ook zelfstandig boodschappen doen. De bewegingsruimte buiten de KV kan gedurende het verblijf worden verruimd, maar ook beperkt. Hierbij geeft de KV aan dat er naast deze beveiligingsniveaus behoefte is aan een instrument om de risico's in te schatten de komende tijd zal bekeken worden wat voor (bestaand) instrumenten ingezet kan worden. Dit komt ook in Groningen naar voren waarbij men vanuit de KV aangeeft dat het belangrijk is dat er concreet invulling wordt gegeven aan begrippen als 'laag' en 'hoog' risico. In Amsterdam wordt aangegeven dat plaatsing in de KV maatwerk is, waarbij de RvdK en de KV veel overleg hebben en zo goed mogelijk wordt ingeschat welk beveiligingsniveau er nodig is.

Tot slot is de KV in Nijmegen momenteel bezig met uitwerken van een voorstel waarbij onderscheid gemaakt kan worden tussen laag, midden en hoog risico verlopen. Verlopen kunnen gedurende het traject worden afgeschaald waarbij er steeds minder controle wordt uitgeoefend en er minder

papierwerk bij komt kijken. Op het moment dat een jongere, bijvoorbeeld, een nieuwe baan krijgt en het is bekend dat deze jongere moeite heeft zijn stress te reguleren kan dit verlov ook weer worden opgeschaald. Hierdoor kan nog meer maatwerk worden geleverd.

3.9.1 Bewegingsruimte buiten de KV: jongeren en systeem

De bewegingsruimte buiten de KV komt ook in de interviews met de jongeren en diens systeem ter sprake. In Amsterdam geeft één systeemlid aan dat het toekennen van dergelijke bewegingsruimte buiten de KV van zelsprekend risico met zich mee brengt. Jongeren zouden hierdoor zich niet steeds bewust zijn van schuld en straf, en daardoor zou de proeftuin volgens deze respondent niet leiden tot aanpassingen in het gedrag. Enkele andere respondenten geven echter aan dat de vrijheden juist zorgen voor verantwoordelijkheidsgevoel en zelfstandigheid bij de jongeren. Door het feit dat de jongeren dagbesteding onder begeleiding uitvoeren, krijgen ze de kans om zich deze eigenschappen eigen te maken. Dit wordt door deze respondenten als duidelijk voordeel gezien van plaatsing in de proeftuin tegenover een reguliere JJI.

In Groningen geven zowel de jongeren als diens systeem dat er voorwaarden aan het verlov vast moeten zitten. Het systeem geeft aan dat het verlov verdiend moet worden en dat dit tijdens het verblijf in de proeftuin toegekend zou moeten worden aan individuele jongeren op basis van verdienste. De jongeren geven aan dat verlov slechts toegekend moet worden als het aansluit bij de leerdoelen of persoonlijke omstandigheden. Tegelijkertijd geven ze aan dat een verlov hierdoor ook beladen kan zijn.

Meestal moet het verlov echt gekoppeld zijn aan een leerdoel. Bijvoorbeeld meer contact met je ouders, dat is ook één van mijn leerdoelen, meer praten met mijn ouders. Maar soms tijdens het verlov denk ik opeens, ja, dan voel ik mij niet echt thuis.

Jongere

In Nijmegen moeten jongeren elke keer dat ze de KV verlaten, ook voor het doen van een kleine boodschap, een verlovverslag schrijven en dient het verlov vooraf ingepland te zijn. Het schrijven van de verlofinvulling en verslagen achteraf wordt door de jongeren unaniem als belemmerend ervaren. De frustratie draait vooral om de (lange) tijd waarmee men hier mee bezig is.

Ik ben twee dagen per week vrij die ik grotendeels spendeer aan mijn verlovplanning en verlovverslagen. Dat neemt veel tijd in beslag dus ik heb niet echt profijt van mijn vrije dagen.

Jongere

Tevens wordt het feit dat iedere beweging buiten de KV, hoe kort ook, vooraf ingepland dient te worden door de jongeren als zeer frustrerend ervaren. Hierdoor zijn onverwachte uitstapjes, bijvoorbeeld om even snel terug te gaan naar de winkel voor een vergeten boodschap, niet mogelijk. Voorts geven jongeren aan dat er weinig ruimte is voor wijzigingen in de verlovplanning en dat het soms erg lang duurt voordat aanpassingen in de aard, duur of periode van verlov worden doorgevoerd. Dit werd door hen als 'beperkend' en 'irritant' beschouwd omdat zij niet altijd vooraf weten wat de plannen precies zullen zijn. Daarnaast geven de jongeren aan dat de onderlinge communicatie tussen de medewerkers op de afdeling niet optimaal verloopt. Wijzigingen in het programma van een jongere worden hierdoor nog moeizamer en stroever verwerkt. Het systeem geeft aan dezelfde knelpunten te ervaren maar geeft tegelijkertijd aan dat door de traagheid van de processen jongeren goed van te voren moeten bedenken wat ze willen doen en hierdoor beter leren plannen. Tevens geeft het systeem aan dat het feit dat vooraf al vaststaat wat de plannen zijn onverwachte situaties helpt te voorkomen.

3.9.2 Nymi bandje

In Nijmegen kan het Nymi-bandje¹⁶ worden ingezet. Door middel van GPS-tracking met een speciale smartphone wordt hiermee aan de medewerkers van de KV doorgegeven waar een jongeren zich bevindt. Het Nymi-bandje wordt om de pols gedragen en kan bij binnenkomst afgedaan worden, hierin verschilt deze van de enkelband. Welke jongeren met dit systeem worden uitgerust wordt tijdens het trajectberaad besloten. In Amsterdam en Groningen is ook besproken of een dergelijke vorm van controle ingezet zou moeten worden. Hierover is nog geen consensus bereikt en dit onderwerp is voor nu uitgesteld. Bij aanvang van de proeftuin werd besloten dat alle PIJ-ers een Nymi-bandje zouden krijgen. Dit bleek echter niet passend: het kwam voor dat een jongere die vanuit de JJI al meerdaags onbegeleid op verlof mocht, na overgang naar de KV hierbij opeens een Nymi-bandje moest dragen. Dit voelde voor deze jongere als een stap terug en er werden daarom passende afspraken gemaakt, waarna de jongere wel graag naar de KV wilde. Inmiddels wordt het Nymi-bandje meer op maat ingezet.

3.9.2.1 Nymi bandje: jongeren en systeem

Door de jongeren en het systeem wordt het Nymi bandje als zeer negatief ervaren. Zij geven aan dat het Nymi-bandje veel beperkingen kent, zowel op technisch als gevoelsmatig gebied. De jongeren geven aan het Nymi bandje als een soort enkelband te beschouwen, waar een grote, onhandige telefoon aan verbonden zit. De jongeren geven aan dat de verbinding tussen het bandje en de telefoon vaak stoort, waardoor zij gebeld en dus gestoord worden tijdens de dagbesteding, ook op momenten waarop dit helemaal niet uit komt. Hierdoor geven de jongere aan zich onterecht geschonden te voelen in hun privacy. Volgens de jongeren werd het Nymi-bandje aan hen 'verkocht' als vervanger voor andere vrijheidsbeperkende middelen en maatregelen. De jongeren geven echter aan dat in de praktijk het Nymi bandje vaak als toevoeging, in plaats van vervanging, wordt gebruikt. Tevens wordt de toewijzing van het Nymi-bandje in twijfel getrokken doordat bij een enkelband tussenkomst van een rechter nodig is, en bij het Nymi-bandje niet. Tot slot geven de jongeren aan dat PIJ'ers vanuit de JJI zonder GPS-monitoring op verlof mogen, waardoor zij het gebruik van het Nymi-bandje nog extra in twijfel trekken. De jongeren geven aan dat de proeftuin volgens hen hierin haar doel voorbij streeft; het is tegenstrijdig dat de jongeren in hun PIJ traject een vervolg stap wordt aangeboden, maar dat zij wel strenger gecontroleerd worden als zij op verlof gaan. Bovendien geven de jongeren aan dat de PIJ'ers juist al aangetoond hebben vertrouwd te kunnen worden, in tegenstelling tot preventief gehechte jongeren die de KV bij binnenkomst nog niet kent. Jongeren geven daarom aan eerder de preventief gehechte jongeren te monitoren met een Nymi-bandje dan uitstromende PIJ'ers.

Ze kennen de jongeren met een PIJ, ze hebben ons meegemaakt, dus ik snap niet echt waarom ze ons een bandje geven. Kijk een preventief gehechte jongere, die ken je nog niet, je weet niet wat voor dingen hij buiten doet, dan snap ik dat je zo'n bandje geeft. Ik heb het gevoel dat ik een of ander proefkonijn ben.

Jongere

3.10 Methodische onderbouwing werkwijze KV

Ondanks de KV's op verschillende invulling hebben gegeven aan hun werkwijze is deze gestoeld op de zelfde bestaande methodieken als POP¹⁷, YOUTURN¹⁸ en TOPs!¹⁹. De werkwijze op de KV's sluit hiermee aan bij wat de laatste jaren als werkzaam, *evidence based* en *practice based*, is aangetoond.

¹⁶ www.nymi.com

¹⁷ Pas Op de Plaats (POP) is een module ontwikkeld door Juvaid en ketenpartners om verdere afglijden in de criminele carrière te voorkomen.

¹⁸ YOUTURN is de basismethodiek van de JJI's en is gericht op het aanleren van eigen verantwoordelijkheid

¹⁹ TOPs! Is een methodiek waarbij jongeren bewust worden gemaakt van hun eigen manier van doen en denken. De nadruk ligt op het aanleren van positieve oplossingen.

Bovendien is het volledig in lijn met het *Risk-Need-Responsivity* model (Andrews & Bonta, 2010). In diverse meta-analyses is aangetoond dat de effectiviteit van strafrechtelijke interventies het grootst is indien er gewerkt wordt via dit model (Koehler et al., 2013).

3.11 Slachtoffer- en maatschappelijk belang

De KV's hebben in hun werkwijze veel aandacht voor de jongere en zijn individuele behoeftes en belangen. Hierbij verdwijnt volgens de ketenpartners maatschappelijk belang echter niet naar de achtergrond. Dat de maatschappij hoe dan ook beschermend moet worden staat voor iedereen voorop. Echter niet alle jongeren hebben, volgens de ketenpartners, een beveiligingsnoodzaak die de hoge muren van een JJI vereist. De KV is er op ingericht om de beveiliging te bieden die nodig is. Voordat een jongere geplaatst wordt, vindt een proces van screening plaats. Het risico op onttrekking, onderzoeksbelang, nabijheid van het slachtoffer, potentieel maatschappelijke onrust en gebrek aan motivatie zijn voor de ketenpartners harde contra-indicaties die een plaatsing in de KV onmogelijk maken. Vervolgens wordt, volgens de geïnterviewden, ook tijdens het verblijf continu een inschatting van de risico gemaakt waarbij beveiliging op maat wordt geleverd. Natuurlijk bestaat er altijd een risico dat het onverhoopt misgaat. Dit laten ook bovenstaande cijfers omtrent de incidenten zien. Ketenpartners geven aan hier lering uit te trekken. De processen en afspraken rondom de screening en risicotaxaties worden gedurende de proeftuin periode steeds verder verfijnd. Tegelijkertijd vereist deze proeftuin periode volgens de ketenpartners wel enige ruimte om te mogen vallen en opstaan, zonder op enige manier de incidenten te bagatelliseren. Tot slot zitten jongeren, ten opzichte van volwassenen, een relatief korte detentieperiode uit en zullen vrijwel allemaal weer toetreden tot de maatschappij. De maatschappij is om deze reden zeer gebaat bij een succesvolle re-integratie, en ketenpartners delen de overtuiging dat met de manier waarop de KV's zijn ingericht de kans hierop aanzienlijk wordt vergroot. Het bieden van een lager beveiligingsniveau staat in dienst van de resocialisatie doelstelling van jeugdstrafrecht, maar is geen doelstelling op zich.

Naast het belang van de maatschappij is het belangrijk het perspectief van het slachtoffer niet uit het oog te verliezen. Ondanks dat de grootste doelgroep, preventief gehechte jongeren, nog niet veroordeeld is, vinden de geïnterviewden het belangrijk tijdens het verblijf in de KV ook deze kant van de medaille te belichten. De delicten waarvoor de jongeren geplaatst zijn, hebben een grote impact op de slachtoffers en maatschappij. Men zou zich hierbij kunnen afvragen of er zonder de hoge muren nog wel sprake is van vergelding.

Binnen het jeugdstrafrecht hebben wij met elkaar afgesproken dat het vergeldingsaspect ondergeschikt is aan de pedagogische notie.

OM

De ketenpartners bepleiten dat het altijd gaat om een balans tussen straf en rehabilitatie. Waarbij voorop dient te worden gesteld dat dit niet betekent dat er geen oog is voor de slachtoffers. Ten eerste is er volgens de ketenpartners wel degelijk sprake van een strafaspect en moet dit ook behouden blijven. Jongeren zijn niet vrij en ervaren dit ook zo. Er zijn regels en afspraken waaraan ze zich moeten houden en er volgen duidelijke consequenties als dit niet gebeurt. Het is niet zo dat jongeren binnen of buiten kunnen doen en laten wat ze willen. Bovendien bestaat er nog steeds de mogelijkheid om beperkingen op te leggen om slachtoffers te beschermen, zoals een contact- of gebiedsverbod. Daarnaast komt uit de interviews naar voren dat er niet alleen door straffen binnen hoge muren genoegdoening voor het slachtoffer bewerkstelligd kan worden. Meerdere ketenpartners stippen aan dat de JJI's eigenlijk pas de laatste jaren steeds meer equivalenten van het gevangeniswezen zijn geworden. Voor de jaren 90 zag je vrijwel geen hoge hekken en prikkeldraad en liep je bij veel instellingen ook gewoon door de deur naar binnen. De schade die een dader heeft aangericht kan ook op andere manieren hersteld worden. In de interviews komen de mogelijkheden van herstelgerichte detentie ter sprake. Hierbij richt men zich in eerste instantie op de

bewustwording van de gevolgen van het delict waarop vervolgens concrete stappen van herstel richting het slachtoffer worden ondernomen.

Het is belangrijk dat slachtoffers onderdeel uitmaken van het strafproces. Op het moment dat een kind een gezicht, een verhaal krijgt, zijn er heel veel slachtoffers die zeggen: je kunt hem beter helpen dan straffen. Zolang je niets van iemand afweet is slechts het feit bepalend.

OM

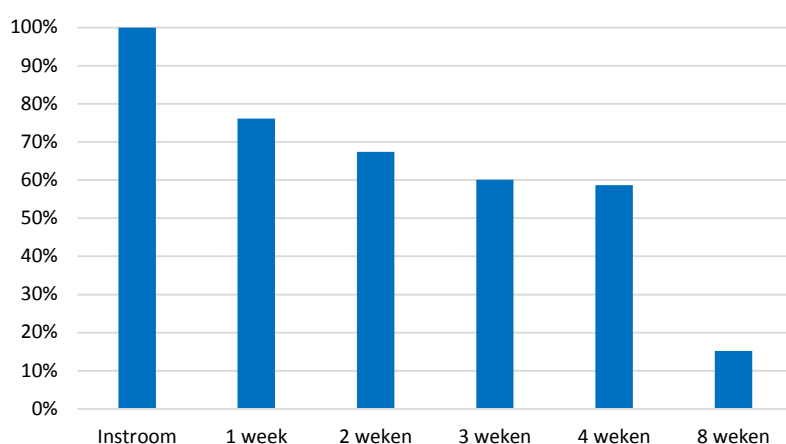
4. Uitstroom

4.1 Verblifsduur

Figuur 22 geeft weer binnen hoeveel weken de preventief gehechte jongeren (n=46) zijn uitgestroomd. De jongeren die in het kader van een andere maatregel zijn uitgestroomd, zijn niet meegenomen in de analyse omdat het verblijfsduur van deze trajecten verschilt van de preventief gehechte jongeren. Na één week is een kwart (24%) van de preventief gehechte jongeren uitgestroomd, na vier weken is bijna de helft (41%) van de jongeren uitgestroomd en na acht weken is het grootste deel (85%) van de jongeren uitgestroomd. Na 15 weken zijn alle preventief gehechte jongeren uitgestroomd. Deze is vergelijkbaar met de verblijfsduur van preventief gehechte jongeren in een JJI (Rovers, 2014)

Figuur 22

Verblifsduur preventief gehechte jongeren KV

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

4.2 Uitstroomroutes

In tabel 14 zijn de verschillende routes van uitstroom weergegeven. Het grootste deel van de jongeren (76%) stroomde uit via een reguliere weg binnen de rechtsgang; bij bijna twee derde (60%) werd de preventieve hechtenis geschorst tijdens een raadkamer. Van het totale aantal uitgestroomde jongeren werd een kwart (26%) naar aanleiding van een incident teruggeplaatst naar een JJI.

Tabel 14

Uitstroom routes

	Amsterdam (n=30)	Groningen (n=12)	Nijmegen (n=8)	Totaal KV (n=50)
	n (%)	n (%)	n (%)	
Reguliere uitstroom	27 (71%)	6 (50%)	5 (63%)	38 (76%)
Schorsing preventieve hechtenis	24 (80%)	4 (34%)	2 (25%)	30 (60%)
Veroordeeld zitting met toezicht	3 (10%)	-	-	3 (6%)
Scholing en trainingsprogramma	-	-	2 (25%)	2 (4%)
Invrijheidsstelling	-	1 (8%)	-	1 (2%)
Beëindiging Jeugddetentie	-	-	1 (12%)	1 (2%)
Beëindiging traject (vrijwillig)	-	1 (8%)	-	1 (2%)
Terugplaatsing JJI	3 (10%)	6 (50%)	3 (37%)	12 (26%)
Volledige onttrekking	-	1 (8%)	1 (12%)	2 (4%)
Tijdelijke onttrekking	2 (7%)	2 (17%)	-	4 (8%)
Fysiek geweld op KV	-	-	1 (12%)	1 (2%)
Overtreden huisregels	1 (3%)	2 (17%)	-	3 (6%)
Verbreken contactverbod	-	-	1 (12%)	1 (2%)
Recidive	-	1 (8%)	-	1 (2%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017

4.3 Uitstroomproces

Uit de interviews en observaties komt voor alle locaties naar voren dat het belangrijk is dat de KV zich niet beperkt tot het traject tijdens het verblijf, maar zich ook richt op het traject na uitstroom.

De term 'uitstroom' moet eigenlijk vervangen worden door 'doorstroom'.

KV

De aansluiting op andere hulpverleningsvoorzieningen is een belangrijk aandachtspunt. De rol van de gemeente wordt hierbij vaak aangestipt. De gemeente zou tijdens het verblijf betrokken moeten worden, zodat het traject na de KV tijdig kan worden uitgezet. Met name in Nijmegen geeft men aan dat rol van de gemeente wat dit betreft nog onvoldoende benut is. De KV en RvdK in Nijmegen geven aan dat er korte lijntjes bestaan met de gemeente Nijmegen en dat het over algemeen goed lukt een geschikte voorziening te vinden als jongeren in deze gemeente uitstromen. De regio van de KV in Nijmegen beslaat echter uit 80 verschillende gemeentes waar wisselende ervaringen mee zijn. De ene gemeente heeft meer ervaring met justitiële jongeren dan de andere wat de uitstroom naar sommige gemeentes bemoeilijkt. Bovendien lijken sommige gemeentes sinds de transitie nog bezig hun eigen rol en taak goed scherp te krijgen. Als het gaat om de intergemeentelijke samenwerking zijn de afspraken over de financiering van trajecten vaak ook nog niet helder. De gemeente Nijmegen erkent bovenstaande knelpunten en geeft aan de komende tijd goed te gaan kijken hoe de aansluiting op de KV het beste gerealiseerd kan worden.

Onze toon is niet verwijtend. Wij begrijpen hoe het complex het is. Het is gewoon belangrijk, zeker met oog op de toekomst, dat deze knelpunten opgelost worden.

RvdK

In Groningen komen deze knelpunten minder naar voren omdat jongeren in hun gemeente van herkomst ingeschreven blijven staan maar ook hier stippen de ketenpartners het vraagstuk rondom de intergemeentelijke financiering aan. In Amsterdam beslaat de regio van de proeftuin alleen de gemeente Amsterdam en is deze gemeente zeer nauw betrokken bij de aansturing en uitvoering van de proeftuin. De gemeente in Amsterdam heeft vanaf de start een actieve rol in de realisatie van aansluiting op voorzieningen naar uitstroom. In Amsterdam, Groningen en Nijmegen geven de ketenpartners aan dat er gebrek is aan geschikte hulpverleningsvoorzieningen. Het vinden van geschikte verblijfsvoorzieningen blijkt met name lastig. In Nijmegen wordt nog specifiek benoemd dat het met name lastig is om de jongeren met een PIJ maatregel uit te plaatsen, waardoor ze soms langer in de KV blijven dan gepland. Dit probleem zie je volgens de KV ook in de JJI maar jongeren vinden het over het algemeen minder erg om langer in een KV te blijven.

Het is zo belangrijk dat er een geschikte vervolgplek is anders doe je eigenlijk alles wat je tijdens het traject in de KV hebt opgebouwd teniet.

JB

Tabel 15 geeft een overzicht van de woonsituatie na uitstroom weer; meer dan de helft van de jongeren (60%) stroomt uit naar de thuissituatie. In Amsterdam komt tijdens de begeleidingscommissies naar voren dat bij twee jongeren, die na uitstroom weer zijn voorgeleid, de begeleid woonvoorziening mogelijk niet goed aansloot. De overgang naar een voorziening waarbij meer zelfstandigheid verwacht werd en minder persoonlijke aandacht was, is in deze gevallen wellicht te groot geweest. Naar aanleiding van deze casussen wordt samen met de gemeente in Amsterdam gekeken hoe deze aansluiting beter geregeld kan worden. Forensische pleegzorg²⁰ wordt hierbij als mogelijkheid overwogen. De gemeente geeft aan dat het belangrijk is dat er vanuit de

²⁰ Forensische pleegzorg wordt door Spirit Amsterdam aangeboden waarbij een jongere in het kader van een schorsing preventieve hechtenis tijdelijk onder strenge voorwaarden in een pleeggezin wordt geplaatst.

ketenpartners en zorgaanbieders een terugkoppeling plaatsvindt over hoe het traject na uitstroom verloopt en welke voorzieningen daarin worden gemist, dan kan de gemeente hier iets aan doen.

Tabel 15

Woonsituatie na uitstroom KV

	Amsterdam (n=30)	Groningen (n=12)	Nijmegen (n=8)	Totaal KV (n=50)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
<i>Onbekend</i>	-	1 (8%)	1 (12%)	2 (4%)
Thuis (ouders, partner, familie)	22 (73%)	5 (42%)	2 (25%)	29 (60%)
JJI	3 (10%)	6 (50%)	2 (25%)	11 (23%)
Begeleid wonen/Behandelgroep	5 (17%)	-	2 (25%)	7 (15%)
Geen vaste verblijfslocatie	-	-	1 (12%)	1 (2%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017 van de uitstroomde jongeren. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal.

Gezien het gebrek aan verblijfsvoorzieningen komt in de interviews de vraag naar voren of het mogelijk zou moeten zijn om het verblijf in de KV als overbruggingsperiode te gebruiken, ook als de strafrechtelijke titel ten einde loopt. Dit is tot nu toe nog niet voorgekomen maar de KV is wel op andere manieren betrokken gebleven na uitstroom. In Amsterdam hebben de pedagogisch medewerkers soms nog telefonisch contact en kwam één jongere na uitstroom nog af en toe op de thee. De medewerkers vinden het belangrijk dat er ook na uitstroom ruimte is voor dit persoonlijke contact. In Groningen komt een jongere nog één keer per week langs om mee te eten op de KV.

Deze nazorg is in onze ogen zinvol. Wij stimuleren hem om aandachtspunten bespreekbaar te maken met zijn begeleiders en ondersteunen hem hierin.

KV

In Groningen en Nijmegen bestaat tevens de mogelijkheid na uitstroom van de jongere een integraal overleg/trajectberaad in de KV te organiseren. Of en hoe vaak dit voorkomt is volgens de RvdK per casus afhankelijk van het verloop van het traject. Dit is tot nu toe nog niet voorgekomen.

Je laat het los als het niet meer nodig is; wanneer de zaken die je met elkaar voor ogen had zijn geregeld of als de begeleiding aangeeft de laatste zaken wel bilateraal op te kunnen lossen.

RvdK

Tot slot komen de aansluiting met de reclassering en het schorsingsplan naar voren. Indien een jongere uitstroomt, is er in vrijwel alle gevallen sprake van een reclasseringstoezicht, behalve als er sprake is van een onmiddellijke invrijheidstelling of als er wordt teruggeplaatst naar de JJI. De aansluiting met de reclassering, zowel jeugd als volwassenen, wordt op alle locaties als aandachtspunt voor verbetering aangemerkt. In Amsterdam geeft de KV aan dat de gezinsmanagers soms nog onvoldoende op de hoogte zijn van de KV en nog meer bij het traject betrokken kunnen worden. KV in Groningen benoemt dat de informatie uit het trajectplan van de KV nog onvoldoende benut wordt voor het schorsingsplan van de reclassering. In Nijmegen brengen de JB en RvdK dit punt ook aan het licht. De RvdK geeft hierbij aan dat deze aansluiting met name belangrijk is als een jongere relatief strenge voorwaarden opgelegd krijgt.

Het kan voorkomen dat jongeren geschorst worden onder zwaardere voorwaarden dan die van de KV. Als je huisarrest opgelegd krijgt mag je bijvoorbeeld ineens niet meer naar de voetbalclub. Het is belangrijk dat we dit goed uitleggen. Het betreft een nieuwe situatie waar een nieuwe inschatting van de risico's gemaakt wordt.

RvdK

4.4 Follow-up

4.4.1 Procesbeschrijving dataverzameling

Het verzamelen van informatie voor de follow-up metingen drie en zes maanden na uitstroom van de jongere uit de KV bleek een lastige klus te zijn. Aangezien de procesregisseur, degene die het reclasseringstoezicht uitvoert, over het algemeen het best op de hoogte is van de situatie van de jongere na uitstroom, werd geprobeerd om daarmee telefonisch contact te krijgen. Het doel was om op verschillende leefgebieden/beschermende factoren, namelijk dagbesteding, woonsituatie, hulpverlening, vrijetijdsbesteding, en daarnaast het zich houden aan de schorsingsvoorwaarden, de actuele stand van zaken uit te vragen. Dit bleek in de praktijk geen geschikte methode te zijn aangezien de procesregisseurs niet altijd bekend waren en zij, indien bekend, slecht telefonisch bereikbaar bleken te zijn. Wanneer er wel telefonisch contact tot stand kwam, was de procesregisseur niet altijd bekend met de proeftuin en nog minder vaak met het daaraan verbonden onderzoek. Hierdoor was men terughoudend met informatie-uitwisseling. Het vinden van de juiste personen en het bekend raken met het onderzoek en informatieverstrekking daarvoor, verliep zo moeizaam, dat de follow-up meting na drie maanden werd beschouwd als een pilot. De conclusie was dat er een nieuwe manier van informatie verzamelen gezocht diende te worden.

Uit een overleg dat plaatsvond in september 2017 met vertegenwoordigers van één van de ketenpartners die reclasseringstoezicht uitvoert in één van de regio's, kwam naar voren dat de informatie, zoals in eerste instantie bedacht was, inderdaad het best bij de procesregisseurs uitgevraagd kon worden. Een andere route, via registraties, bleek niet haalbaar, aangezien deze niet altijd volledig en up-to-date zijn en het iemand anders, die weliswaar in de systemen kan maar niet het reclasseringstoezicht uitvoert, veel tijd kost om betrouwbare informatie op te zoeken. Om de benodigde informatie op een betrouwbare, efficiënte en concrete manier te verzamelen is een korte vragenlijst ontwikkeld met zoveel mogelijk concrete vragen, zowel open als meerkeuze op een 5-punts Likertschaal (zie Bijlage 7). Met deze vragenlijst wordt de actuele situatie van de jongere uitgevraagd op de verschillende leefgebieden/beschermende factoren, zoals hierboven beschreven. Aanvullend zijn vragen over de betrokkenheid van het systeem en van professionals, delictgedrag en de ervaren meerwaarde van de proeftuin na uitstroom toegevoegd. Deze vragenlijst wordt naar de contactpersoon van de reclasseringsorganisatie gestuurd die deel uitmaakt van de begeleidingscommissie van de proeftuin, met een overzicht om welke jongeren het gaat. Deze persoon stuurt het overzicht en de vragenlijst vervolgens door naar de procesregisseur met een verzoek om de vragenlijst in te vullen. Het doel is om op deze manier de moeilijkheden om achter de juiste procesregisseur te komen, het bereiken van diegene en de drempel van onbekendheid en informatie-uitwisseling, te vergemakkelijken. Tevens wordt zo de informatie op een gestandaardiseerde, betrouwbare wijze verzameld.

4.4.2 Follow-up: KV Amsterdam

Om enige gegevens over de follow-up in het tussenrapport te kunnen noemen, is in kaart gebracht hoeveel jongeren per KV op 1 september 2017 meer dan zes maanden uitgestroomd waren. Dit waren er 15 in Amsterdam, en respectievelijk één en twee in Groningen en Nijmegen. De drie jongeren in Groningen en Nijmegen zijn allemaal niet-regulier uitgestroomd (onttrekking of terugplaatsing JJI). Van de 15 jongeren die uit de KV in Amsterdam per 1 september 2017 zes maanden zijn uitgestroomd, zijn er drie niet-regulier uitgestroomd (onttrekking of terugplaatsing JJI). Eén van deze jongeren, die zich onttrokken had en daardoor was teruggeplaatst naar de JJI, is later opnieuw ingestroomd in de KV en na de tweede plaatsing uiteindelijk wel zes maanden voor 1 september 2017 regulier uitgestroomd. Van de 15 jongeren blijven er dus 12 over, waarvan drie jongeren binnen zes maanden opnieuw in de KV zijn gekomen (her-instromers). De overige negen jongeren zijn zes maanden voor 1 september 2017 regulier uitgestroomd en niet teruggekeerd in de KV. Van twee van hen is het nog niet gelukt om informatie over de huidige stand van zaken te

verkrijgen. Over de zeven overgebleven is er (enige) informatie verkregen via de procesregisseurs die wel telefonisch bereikt zijn en via een aanvulling van gegevens die contactpersonen van twee ketenpartners die reclasseringstoezicht uitvoeren, toegestuurd hebben.

De eerste indicatie na follow-up is dat elke jongere op het moment van informatie verzamelen een vorm van dagbesteding had. Bij vijf jongeren was dagbesteding gecontinueerd sinds vertrek uit de KV, bij twee jongeren was dagbesteding deels gecontinueerd, of ondertussen opnieuw opgestart. De woonsituatie is in bijna alle gevallen hetzelfde gebleven, namelijk thuiswonend (in de helft van de gevallen in een eenoudergezin). Hoe het met de hulpverlening staat is deels onbekend. In de gevallen die wel bekend zijn, is de hulpverlening zoals dit ten tijde van uitstroom uit de KV was, gecontinueerd. Over de vrijetijdsbesteding van de jongeren is veel onbekend. In de KV stond dit doel dan ook niet voorop. De drie jongeren die in de KV zijn gestart met vrijetijdsbesteding hebben deze vrijetijdsbesteding bij follow up nog steeds. Over de vraag of de jongeren zich aan de schorsingsvoorwaarden hebben gehouden, is in de meeste gevallen geen informatie bekend.

5. Ketensamenwerking

5.1 Draagvlak

5.1.1 Draagvlak in de keten

Met betrekking tot de ketensamenwerking komt uit de interviews en observaties een vrij eenduidig beeld naar voren. Ketenpartners benadrukken dat zij over het algemeen zeer tevreden zijn hierover. Het commitment is hoog en eigenlijk is iedereen enthousiast over de nieuwe werkwijze van de KV's. Het is volgens de ketenpartners wel belangrijk om dit enthousiasme hoog te houden en de bekendheid van de KV nog verder te verbeteren. Bovendien leunen de processen momenteel nog vaak op individuen in plaats van dat ze organisatie breed in de werkprocessen zijn ingebed. Als deze mensen door ziekte of een baanwisseling uitvallen, iets wat gedurende de looptijd van de proeftuinen een aantal is voorgekomen, kan dat tot stagnatie leiden. Kortom, de implementatie kan nog meer worden vergroot. Volgens de ketenpartners dient de essentie van de KV en de manier waarop hier invulling aan gegeven wordt helder gecommuniceerd te worden en dienen de werkprocessen helder omschreven te zijn. Het is van belang dat dit goed op papier staat, maar het is net zo belangrijk om met elkaar in gesprek te gaan en te blijven. Elkaar goed kennen en continu afstemming zoeken zijn belangrijke voorwaarden voor de intensieve samenwerkingsprocessen rondom de KV. De gehele keten moet goed weten wat ze aan elkaar hebben. Daarbij geven ketenpartners, zoals de RC, aan dat het ontzettend nuttig is om een bezoek aan te KV te brengen. Hiermee kunnen ook eventuele drempels bij partners die in het 'oude JJI denken' blijven hangen worden weggehaald. De KV vraagt zowel een andere manier van denken als een andere organisatie van het werk zodat het uiteindelijk onder de streep niet meer werk, of wellicht zelfs minder werk, oplevert.

De uren die bijvoorbeeld een reclasseringswerker meer kwijt is in het voortraject betalen zich bij de uitstroom terug. Onder de streep kost het niet meer uren maar hiervoor moet wel het werk anders georganiseerd worden.

KV

Bovendien vraagt het werken in een keten van organisaties een omslag in de manier waarop organisaties te werk gaan. Daar waar organisaties in het verleden veel meer op hun eigen eilandje opereerden, is de KV een netwerkorganisatie. Hoe zorg je dan dat ieder zijn eigenheid, verantwoordelijkheid, taken en middelen goed kan laten zien, terwijl je in een optimale vorm samenwerkt?

Wij zijn eigenlijk allemaal niet gewend met een copiloot te vliegen.

Gemeente

In Amsterdam kwam de sluiting van Amsterbaken volgens de gemeente als een 'donderslag bij heldere hemel' en de ketenpartners zijn vrijwel direct bij elkaar gaan zitten om de gevolgen van de sluiting op te vangen. Het draagvlak om samen met de keten na te denken over alternatieven was gezien de noodzaak direct groot. Hieruit is het idee van een KV in Amsterdam ontstaan, wat goed aansloot op de recente ontwikkelingen rondom VIV JJ. De KV in Amsterdam heeft hierdoor een langere aanloop periode gehad waarin intensief met de hele keten en het ministerie is opgetrokken. Het draagvlak voor de KV is hierdoor bij zowel de ketenpartners als het gemeentelijke bestuur groot en door alle partijen gezien als een belangrijke toevoeging aan het aanbod voor justitiële jeugd. De gemeente en de wethouder jeugd zijn vanaf het begin samen opgetrokken. Burgermeester van der

Laan heeft mede namens de wethouder Jeugd en de Amsterdamse driehoek²¹ een brief aan de staatssecretaris gestuurd om het belang van de KV te benadrukken.

5.1.2 Draagvlak in de buurt

Naast het draagvlak in de keten is belangrijk dat er draagvlak is in de buurt waar de KV gevestigd is. In Amsterdam, Nijmegen en Groningen zijn buurtavonden georganiseerd om de buurt te informeren over de KV. Deze zijn positief verlopen. Vanuit de buurt wordt enthousiast gereageerd en tot op heden is vrijwel geen overlast gemeld. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat door het bestaan van de Hunnerberg en Juvaïd, de buurt in Nijmegen en Groningen al gewend was aan het bestaan van een dergelijke instelling in hun buurt. Bovendien is de KV in Groningen gelegen op terrein de gesloten jeugdinstelling het Poortje en bevindt de KV in Nijmegen zich op het terrein van RJJ de Hunnerberg. In Amsterdam ligt de KV midden in een woonwijk. In de aanloop is door de buurt in Amsterdam een handtekening actie gestart tegen de komst van de KV. Hierop is een buurtcommissie ingesteld en een open huis georganiseerd voor de buurt. Volgens de gemeente Amsterdam is het essentieel de buurt goed te informeren en te betrekken. Via de buurtcommissie bestaat een directe lijn tussen de buurt en gemeente mocht de buurt vragen of klachten hebben. Bij een incident wordt, als dat van belang is, direct met de buurt in gesprek gegaan. De gemeente heeft daarnaast extra straatcoaches ingezet die de relatie met de buurt bewaken. Tijdens een bijeenkomst van de buurtcommissie geven burens aan door de inzet van deze straatcoaches een hoger gevoel van veiligheid te hebben. De spanningen die er in het begin waren, zijn hierdoor wegnomen; er is zelfs een buurman die vrijwilligerswerk doet voor de KV. Dit blijkt ook uit het interview met leden van de buurtcommissie.

*Wij ervaren geen overlast. Je hebt, bij wijze van spreken, meer last van je kakelende buurvrouw.
Mochten er toch klachten zijn dan weten we bij wie we terecht kunnen.*

Buurt

Net als het draagvlak binnen de keten is het essentieel dit draagvlak hoog te houden door hier continu aandacht aan te besteden. Je moet hier voorzichtig mee omgaan en in blijven investeren.

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard.

Gemeente

5.2 Informatie uitwisseling en privacy

Het delen van de informatie met de strafrechtelijke ketenpartners verloopt sinds de komst van de KV in essentie niet anders. Met name in het toeleidingsproces verloopt dit via de reguliere wegen met de gebruikelijke partners. De ketenpartners moeten wel wennen aan de betrokkenheid van de gemeente bij het traject in de KV en vinden het nog lastig te bepalen wat ze met deze gemeentelijke partner kunnen delen. Dit is tot nu toe opgelost door vooraf toestemming aan de jongere en diens ouders/verzorgers te vragen voor het delen van informatie. Vervolgens wordt zorgvuldig afgewogen welke informatie van belang is en wordt alleen de noodzakelijke informatie gedeeld. Bovendien zijn er met de ketenpartners convenanten, ofwel samenwerkingsafspraken, opgesteld. Enerzijds geven ketenpartners aan dat hiermee de privacy voldoende gewaarborgd is, anderzijds zijn er ketenpartners die aangeven dat deze afspraken binnen de keten nog specifiekere kunnen worden uitgewerkt en dat het wettelijke beter gewaarborgd moet worden.

5.3 Juridisch kader

In Amsterdam en Groningen is Artikel 493, lid 3²² van het Wetboek van Strafvordering van toepassing. Aanvankelijk konden binnen dit kader alleen preventieve gehechte jongeren in de KV

---

²¹ Het overleg orgaan tussen vertegenwoordigers van politie, OM en de lokale overheid

geplaatst kunnen worden. Gedurende de looptijd van de proeftuin is echter binnen dit juridisch kader de mogelijkheid gecreëerd om ook jongeren die een korte jeugd detentie moeten uitzitten in de KV te kunnen plaatsen. Tevens gaat men in Groningen, in samenwerking met DJI, de komende tijd de mogelijkheden binnen dit kader onderzoeken om ook civiele en vrijwillige titels te plaatsen. In Nijmegen is de BJJ van kracht waardoor het direct mogelijk was alle strafrechtelijke titels in de KV te plaatsen en worden er ook juridische beperking gezien.

5.4 Financiering

Omtrent de financiering van de trajecten, tijdens en na de KV, komt zowel in Groningen als in Nijmegen naar voren dat de afspraken omtrent de intergemeentelijk financiering beter uitgewerkt dienen te worden. In Amsterdam is daarvan daar geen sprake; daar is alleen de gemeente Amsterdam betrokken en is dit goed geregeld. In Nijmegen komt in de interviews en observaties naar voren dat men aanloopt tegen de manier waarop de financiering van de trajecten is geregeld. De zorg die voor plaatsing in de KV aanwezig is, wordt op dat moment door de gemeente en de zorgverzekering betaald. Vervolgens wordt dit tijdens het verblijf in de KV door justitie overgenomen. Als een jongere uitstroomt, moet dit weer vaak door een andere gemeente worden overgenomen en op het moment dat er een reclasseringstoezicht wordt opgelegd is er weer sprake van een andere regeling. Deze overgang verloopt daarom vrijwel nooit vloeiend. Het is daarom belangrijk dat hierover heldere afspraken worden gemaakt tussen justitie en gemeente. In het verlengde hiervan loopt men er tegenaan dat het verblijf niet onder de eigen zorgverzekering valt. Het kan daarom voorkomen dat een jongere, bijvoorbeeld, niet naar zijn eigen orthodontist kan, omdat deze niet is ingekocht. In Amsterdam en Groningen valt het verblijf wel onder de eigen zorgverzekering en heeft men die probleem niet. In Groningen speelt tot slot wel een vraagstuk omtrent de financiering van de reiskosten van de jongeren. Het is voor de ketenpartners nog onduidelijk welke afspraken hierover gemaakt dienen te worden: valt dit onder de verantwoordelijkheid van de jongere zelf, de KV of de gemeente? Dit vraagstuk is in Amsterdam en Nijmegen niet ter sprake gekomen.

5.5 Regionale samenwerking

Door de komst van de KV komt, met name in Nijmegen waar veel gemeenten betrokken zijn, aan het licht dat er betere afspraken gemaakt dienen te worden over de intergemeentelijke samenwerking. Met name met betrekking tot de financiering van de trajecten en het plaatsen en terugplaatsen van jongeren in gemeentes. Gemeentes dienen hier volgens de geïnterviewden met elkaar openlijk over in gesprek te gaan, met het belang van de jongeren voorop. In Groningen komt dit minder aan het licht omdat jongeren ingeschreven blijven staan in de gemeente van herkomst. Maar ook hier geldt, volgens de ketenpartners, dat de afspraken over de intergemeentelijke samenwerking beter uitgewerkt dienen te worden. Tot slot hebben de KV in Groningen en Nijmegen doordat zij op regionale basis opereren, ten opzichte van Amsterdam, een groot bedieningsgebied. Gedurende de looptijd van de proeftuin is zelfs gesproken over het verder uitbreiden van dit gebied. Daarnaast geven de ketenpartners aan dat door de grootte van het bedieningsgebied het streven naar lokaal plaatsen in het geding komt. Jongeren moeten soms alsnog vanaf de KV langer dan een uur reizen naar hun dagbesteding. Omdat je hiermee het doel van de KV voorbij schiet, weerhoudt het de RvdK en het OM ervan de KV voor jongeren te indiceren. Ketenpartners pleiten daarom voor een meer provinciale spreiding van KV's of voor minstens één voorziening per jeugdzorgregio. Bovendien worden hiermee de lijnen binnen de keten korter, wat de onderlinge samenwerking bevordert.

---

²² Artikel 493, lid 3: tot het ondergaan van in verzekeringstelling of preventieve hechtenis kan elke daartoe geschikte plaats worden aangewezen. Bij het bevel tot preventieve hechtenis kan worden bepaald dat de verdachte gedurende de nacht in een inrichting als bedoeld in de Beginselenwet Justitiële Jeugdinstelling, dan wel op een andere plaats als bedoeld in de eerste volzin verblijft, en gedurende de dag in de gelegenheid wordt gesteld de inrichting of die plaats te verlaten.

5.6 Randvoorwaarden

Als het gaat om de randvoorwaarden voor een KV is volgens de ketenpartners om te beginnen, zoals hiervoor al naar voren komt, het creëren en behouden van draagvlak essentieel. Kennis van maar ook inzicht in de werkwijze van de KV is hierbij van groot belang. Maar ook binnen de rest van de keten dient men goed op de hoogte te zijn van ieders rol en werkwijze. Commitment is bovendien onmisbaar. De KV is een netwerkorganisatie waarbij eenieder zich verantwoordelijk dient te voelen voor het gehele traject van een jongere. Om het draagvlak en de commitment hoog te houden is het van belang dat onderlinge afspraken en richtlijnen zijn over de werkwijze en dat verantwoordelijkheden helder uitgewerkt en geformuleerd worden. De afspraken en nieuwe werkwijze moeten organisatie breed geïmplementeerd en gedragen worden zodat de processen niet slechts afhankelijk zijn van individuen. Onderlinge communicatie dient efficiënt en op elkaar afgestemd te zijn. Tot slot kom je nergens zonder onderling vertrouwen.

Het is van belang dat er onderling, maar ook vanuit het ministerie, vertrouwen heerst in de professionaliteit en dat deze ontwikkeling kan en mag gebeuren. Er is niks frustrerender dan doorlopend weer te moeten afremmen.

RJJ

5.7 Meerwaarde Kleinschalige Voorziening

In de interviews en de notulen van de observaties valt al snel op hoe enthousiast de gehele keten is over de proeftuinen KV. Men schroomt niet de knelpunten aan het licht te brengen, maar over het algemeen is er sprake van een positieve houding die op alle niveaus van de betrokken organisaties bestaat. Iedereen is van mening dat de KV een definitief karakter zou moeten krijgen. De KV vult het gat tussen onder toezicht thuis zitten of verblijven binnen de zwaar beveiligde muren van een JJI. De KV biedt voor deze jongeren een mooie tussenvorm, dit is volgens de ketenpartners een mooie ontwikkeling.

Sommige jongeren wil je eigenlijk niet in een JJI hebben, maar schorsen is dan ook niet altijd ideaal. Nu hebben we de KV die daar tussenin zit. Dit biedt echt een uitkomst.

OM

De energie die vrijkomt is groot sinds start van de KV's en de samenwerking binnen de keten is door de komst van de KV versterkt. Men ziet een grote meerwaarde in de korte lijnen die tussen de ketenpartners zijn ontstaan. Kennis wordt gedeeld en men voelt zich in gezamenlijkheid verantwoordelijk voor het traject. Door de manier waarop de samenwerking georganiseerd is, is men in staat om maatwerk te leveren en te zorgen voor continuïteit dan wel het opstarten van bijvoorbeeld school en behandeling. Ketenpartners, jongeren en andere betrokkenen zijn van mening dat hierdoor de mogelijke schade van een vrijheidsbenemende straf kan worden beperkt. Jongeren en ouders/verzorgers geven aan dat de dagbesteding de jongeren structuur biedt en hen helpt een ritme op te doen, waar zij na uitstroom uit de proeftuin profijt van kunnen hebben. Ketenpartners zijn tevens zeer te spreken over de manier waarop de jongeren en hun systeem geactiveerd en betrokken worden. Ook jongeren en systeem geven aan dat zij waarderen dat zij betrokken worden bij het traject. Bovendien geven zij aan dat de manier waarop de KV georganiseerd is ervoor gezorgd heeft dat jongeren het contact met de ouders/verzorgers niet hebben verloren en dat dit in enkele gevallen zelfs heeft geleid tot een verbetering van dit contact. De ketenpartners zien het als grote meerwaarde dat het verblijf in de KV gezien wordt als onderdeel van een doorlopend zorgverleningstraject. Hierbij is het van belang dat er voor de plaatsing in de KV geen wachtlijsten ontstaan en het verblijf in de KV goed aansluit op het natraject.

Je kunt eigenlijk heel rustig het proces door. Iedereen weet waar we staan, waar we naar toe willen en waar aan gewerkt wordt.

RvdK

De 'black box', waarmee de detentie periode in het verleden soms werd aangeduid, is geopend en de detentieperiode in de KV wordt optimaal benut; dit verkleint de kans op detentieschade. De ketenpartners zijn verder van mening dat, door de manier waarop invulling wordt gegeven aan het leefklimaat, de kans op detentieschade verder wordt beperkt. De sfeer in de KV wordt door zowel jongeren als medewerkers als prettig ervaren en de onderlinge relaties worden over het algemeen als constructief bestempeld. Jongeren en diens systeem voelen zich serieus genomen en hebben over het algemeen vertrouwen in de begeleiding die in de KV geboden wordt. Voorts waarderen jongeren het lagere niveau van beveiliging in de KV (ten opzichte van de JJI): ondanks dat ze weten dat ze iets fout hebben gedaan, wordt hen de zelfbeschikking niet afgenomen.

Doordat de jongeren meer regie krijgen over hun traject voelen ze meer verantwoordelijkheid en gaan ze zich anders opstellen.

Gemeente

Doordat het verblijf in de KV ten opzichte van het verblijf in een JJI meer naar buiten gericht is, verloopt de overgang naar buiten meer geleidelijk en is de stap minder groot. Ketenpartners zien hierin specifieke meerwaarde voor jongeren aan het einde van hun PIJ of jeugddetentie maatregel. Het feit dat de KV gelokaliseerd is in een woonwijk draagt hier aan bij. Dit wordt, met name in Amsterdam, door alle betrokkenen als meerwaarde aangemerkt. Dit zou ervoor zorgen dat de jongeren dicht bij de samenleving (blijven) staan.

Het is fijn dat jongeren tijdens hun plaatsing in de KV een band met samenleving houden.

RC

Samenvattend kan worden gesteld dat met de manier waarop de KV's georganiseerd zijn volgens alle betrokkenen op een goede wijze invulling wordt gegeven aan de doelstellingen van VIV JJ. Daarmee lijken de KV's een goede aanvulling op de mogelijkheden voor de ten uitvoerlegging van het jeugdstrafrecht.

SCREENING & DIAGNOSTIEK

In dit deel worden de proeftuinen Screening & Diagnostiek (S&D) in Breda, Rotterdam en Groningen besproken. De proeftuinen S&D zijn gericht op een efficiënt en effectief proces van screening, diagnostiek en plaatsing. Het uitgangspunt is om de jongere op de juiste plek te krijgen wat betreft zorg/ontwikkelsbehoefte en wat betreft beveiligingsniveau. Hierbij dient een integraal plan opgesteld te worden, waarbij individueel maatwerk centraal staat. Bij het opstellen van dit plan zijn alle, voor de jongere relevante, partijen aangesloten. Bovendien dienen de jongere en diens systeem nadrukkelijk betrokken te worden bij het opstellen en actualiseren van dit plan. Op basis hiervan zijn drie proeftuinen vormgegeven in Breda, Rotterdam en Groningen. De proeftuinen S&D hebben op verschillende wijze invulling gegeven aan deze opdracht; zowel in proces als qua inhoud bestaan tussen de proeftuinen S&D wezenlijke verschillen. In Breda worden in vier werkgroepen, op basis van casuïstiek, producten opgeleverd: afsprakenkader integraal trajectplan zorg, regionaal schema forensische jeugdzorg, abstract schema forensische jeugdzorg, samenwerkingsverband forensische jeugdzorg. In Rotterdam is er binnen de RJJl, locatie de Hartelborgt (verder de Hartelborgt) een aparte afdeling ingericht voor S&D. Tot slot, in Groningen maakt S&D onderdeel uit van de KV en zijn deze twee proeftuinen geïntegreerd. De resultaten van de proeftuinen S&D zijn in aparte hoofdstukken beschreven, met op het einde een hoofdstuk een algemene beschouwing van de meerwaarde en randvoorwaarden van S&D.

1. S&D Breda

De proeftuin S&D Breda is ingericht in vier werkgroepen waarin gemeenten, justitiële partners en zorgaanbieders uitgebreid stil staan bij de manier waarop het toekomstige proces van S&D diagnostiek van justitiële jeugd ingekleed zou moeten worden. In de werkgroepen worden de processen en benodigde kaders en samenwerkingsafspraken voor S&D gedefinieerd en uitgewerkt. De uitkomst van de proeftuin bestaat uit vier deelproducten: 1) afsprakenkader integraal trajectplan zorg, 2) een regionaal schema forensische jeugdzorg, 3) een model schema forensische jeugdzorg en 4) een samenwerkingsverband forensische jeugd. Deze producten zullen niet automatisch geëxporteerd kunnen worden naar andere regio's, aangezien iedere regio zijn eigen landschap en cultuur heeft. Het proces waarin deze producten worden uitgedacht zal daarentegen wel dienen als een stappenplan voor hoe dergelijke producten ook in de regio's kunnen worden opgesteld.

Het feit dat de proeftuin S&D Breda zich als enige op abstract niveau bevindt, is uniek voor deze proeftuin. Het idee hierachter is dat het belangrijk is om vraagstukken ook theoretisch te benaderen en te kijken naar algemene uitgangspunten in inrichting en samenwerking zodat deze in verschillende regio's zouden kunnen worden uitgewerkt. Tegelijkertijd is het, volgens de proeftuin, over het algemeen vaak makkelijker om het commitment hoog te houden als zaken meer concreet zijn. Voor uitvoerders kan het lastig zijn om de materie op abstract niveau te benaderen. Bovendien lijken ketenpartners het soms lastig vinden hun eigen pet af te zetten en het belang van de eigen organisatie los te laten. Hierdoor loopt men er in de werkgroepen tegenaan dat de opkomst soms laag is en het proces soms stroef verloopt. Tegelijkertijd geven de ketenpartners aan dat er door de proeftuin energie vrijkomt in de keten en men ziet grote meerwaarde in de uitgangspunten van de werkgroepen. De uitdaging voor Breda is om mensen te blijven motiveren en te verbinden. Hier ligt, met name voor de voorzitters van de werkgroepen, een belangrijke taak. In onderstaande hoofdstukken wordt het verloop van de proeftuin per werkgroep nader uiteengezet.

1.1 Werkgroep afsprakenkader integraal trajectplanzorg

1.1.1 Uitgangspunten

In de eerste werkgroep richten de ketenpartners zich op de totstandkoming van een integraal trajectplan zorg en het hiervoor benodigde afsprakenkader. Gedurende de looptijd van de proeftuin zal voor jongeren die vanuit de proeftuin regio instromen op een kortverblijfsafdeling van RJJ Den Hey-Acker door werkgroep 1 een trajectberaad worden georganiseerd. In tegenstelling tot de huidige structuur van trajectberaden zullen ook de jongere en diens ouders of verzorgers uitgenodigd worden. Tijdens het trajectberaad zal de casuïstiek eerst inhoudelijk worden behandeld en vervolgens wordt er op het proces gereflecteerd. Gaandeweg zal op deze manier duidelijk worden op welke punten afspraken en kaders nodig zijn en hoe deze het beste geformuleerd kunnen worden. De werkgroep ontwikkelt een format voor een trajectplan zorg en levert input voor een samenwerkingsconvenant dat door alle betrokken partijen gedragen wordt.

Bij de totstandkoming van het integraal trajectplan zorg worden de jongere en diens systeem nadrukkelijk betrokken. Daarbij is er naast de regisseursrol van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) geen vaste rolverdeling binnen het trajectberaad. Degene met de 'beste kaarten in de hand' wordt binnen het trajectberaad aangewezen als trajectregisseur en voert (een onderdeel van) de S&D uit. Dit betekent dat ook reeds betrokken of potentiële zorgaanbieders de S&D kunnen uitvoeren. De advisering binnen het integraal trajectplan zorg vindt plaats aan de hand van de beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte. Hiermee is er een de verbinding met de tweede en derde werkgroep, die zich bezig houden met een schema forensische jeugdzorg waarbinnen deze begrippen verdere invulling krijgen. De plaats van het overleg is bij voorkeur de locatie waar de jongeren zich bevindt. In de toekomst zal de detentieperiode tenslotte mogelijk op meerdere plaatsen ten uitvoer gelegd kunnen worden. Bovendien wordt gedurende de looptijd van de

proeftuin steeds meer het belang duidelijk om ook zorg en expertise te bieden aan de risicojongeren die geen vrijheidsbenemende maatregel opgelegd hebben gekregen en die je misschien zelfs thuis wilt kunnen opzoeken.

Het screening en diagnostiek team moet mobiel zijn en zou, bij wijze van spreken, in een oud volkswagenbusje door het land kunnen rijden.

RJI

1.1.2 Verloop werkgroep afsprakenkader integraal trajectplanzorg

1.1.2.1 Casuïstiek

Volgens de ketenpartners in Breda is de instroom in RJI Den Hey-Acker gedurende de looptijd van de proeftuin relatief laag, de beschikbare casuïstiek viel daardoor lager uit dan men aanvankelijk had verwacht. Tot nu toe zijn er vanuit RJI Den Hey-Acker drie casussen gebruikt in de werkgroepen. Over de aantallen vroeghulp en voorgeleidingen in Breda zijn vanwege de aard van deze proeftuin (er is geen sprake van daadwerkelijke instroom) in de monitor geen gegevens verzameld. De RvdK heeft hierover zelf wel een aantal zaken op een rijtje gezet. Op 19 april 2017 presenteerde de RvdK in de stuurgroep een memo met inzicht in het verloop van de het aantal inverzekeringstellingen (IVS) en voorgeleidingen binnen de regio Breda van 01-12-2016 tot 10-04-2017. Uit dit overzicht bleek dat er in deze periode 94 inverzekeringstellingen zijn geweest. Hiervan werden 64 jongeren (67%) heengezonden vóór de voorgeleiding. Van de jongeren die wel werden voorgeleid werden negen jongeren (10%) direct geschorst, bij vier jongeren (4%) werd de strafzaak geseponneerd en in twee gevallen betrof de inverzekeringstelling een opheffing van een schorsing (en werd de RvdK dus niet betrokken in het kader van vroeghulp). Van de overige jongeren die in bewaring werden gesteld, werden uiteindelijk zeven jongeren (7%) in Den Hey Acker geplaatst waarvan slechts 3 jongeren (3%) uit de regio van de proeftuin, Jeugdzorgregio West Brabant Oost, afkomstig waren en als casus konden dienen voor de werkgroep. De proeftuin S&D Breda streeft nog steeds naar de behandeling van 12 casussen (het oorspronkelijke streefaantal van deze proeftuin). Om dit te realiseren zullen de werkgroepen ook inbreng vanuit de JeugdzorgPlus meenemen en wordt overwogen de regio van de proeftuin uit te breiden.

Gedurende de looptijd van de proeftuin tot 1 juli 2017 is bij drie casussen een trajectberaad uitgevoerd. De leeftijd van de jongeren varieerde van 17 tot 20 jaar. De plaatsingstitel liep uiteen van preventieve hechtenis in het kader van het adolescentenstafrecht (ASR) tot een voorlopige ten uitvoerlegging van een voorwaardelijke PIJ en een zelfmelder. Van één casus betrof het index delict een vermogensdelict met geweldpleging en van de andere twee casussen een delict in kader van de Opiumwet. Het trajectberaad vond na de eerste raadkamer plaats. De jongeren waren bij het trajectberaad aanwezig en in twee gevallen ook een ouder. In het derde geval betrof het een meerderjarige jongere die geen toestemming gaf om zijn ouders te betrekken.

1.1.2.2 Vraagstukken werkgroep afsprakenkader integraal trajectplanzorg

Gedurende het verloop van de werkgroep kwam een aantal vraagstukken naar boven. Deze vraagstukken geven een eerste indruk van de thema's die rondom het integraal trajectplanzorg overwogen dienen te worden, maar zijn zeker niet uitputtend. Ten eerste rees er een vraag omtrent de timing van het trajectberaad. Aanvankelijk werd afgesproken dat het trajectberaad na de eerste raadkamer georganiseerd zou worden. Gedurende de looptijd van de werkgroep bleek echter dat een aanzienlijk deel van de jongeren al voor de eerste raadkamer geschorst werd. Hierop werd besloten te proberen om voor de eerste raadkamer bijeen te komen. De ketenpartners geven aan dat het in de praktijk echter niet haalbaar bleek te zijn om tussen de voorgeleiding en de eerste raadkamer (een termijn van drie tot 7 werkdagen) een fysiek beraad te organiseren in de aanwezigheid van de betrokken partners en de jongere en diens systeem. In Rotterdam en Groningen blijkt dit evenwel goed te lukken (zie verderop in dit hoofdstuk). Dit verschil kon volgens

de leden van de werkgroep in Breda mogelijk worden verklaard door het feit dat de proeftuin S&D Breda zich op abstract niveau bevindt; over het algemeen is het makkelijker mensen in beweging te krijgen als zaken meer concreet zijn. De werkgroep gaat zich de komende tijd verder buigen over het vraagstuk op welk moment je als keten S&D het beste kunt insteken. Wanneer is hier ruimte voor binnen de keten en bij de jongere en diens systeem? Is dit tijdens de IVS, op de ZSM of als een jongere in bewaring is gesteld? Hierbij is het volgens de ketenpartners belangrijk in overweging te nemen op welke momenten binnen de keten in het strafrechtproces besluiten worden genomen en hoe deze zich tot elkaar verhouden. Bovendien hangt het af van wanneer welke informatie beschikbaar kan worden gemaakt voor de ketenpartners.

Ten tweede buigt de werkgroep zich over welke afspraken gemaakt dienen te worden met betrekking tot de betrokkenheid van de jongere en diens systeem. Hierbij is aandacht voor de manier waarop de jongere en diens systeem in het proces ondersteund dienen te worden. Bovendien zorgt deze betrokkenheid voor een andere dynamiek binnen het trajectberaad dan wanneer je met alleen professionals aan tafel zit. Dit creëert, met name voor de RvdK als voorzitter, een extra taak om de openheid en professionaliteit te waarborgen.

Ten derde houdt de werkgroep zich bezig met de manier waarop de advocatuur bij het proces van S&D kan worden betrokken. Een afgevaardigde van de Vereniging van Nederlandse Jeugdrecht Advocaten (VNJA) neemt actief deel aan de proeftuin S&D Breda. Zij benadrukt dat het belang van het kind ook voor de advocaat voorop staat. Hierbij speelt echter de vraag in hoeverre het belang van het kind binnen de rechtsgang overeenkomt met het belang van het kind binnen het zorgtraject. De ketenpartners benadrukken dat het belang binnen de rechtsgang, vrijspraak dan wel een zo laag mogelijke straf, haaks kan staan op de hulpbehoefte van een kind. Bovendien geven zij aan dat er door vervelende ervaringen in het verleden, waarbij informatie over het zorgtraject in het strafproces tegen hen werd gebruikt, enige argwaan bestaat tegenover de advocatuur. De advocatuur erkent deze zorgen maar benadrukt tegelijkertijd dat het in een groot deel van de jeugdzaken gaat om jongeren die bekennen en aangeven open te staan voor hulp. Van een vrijspraak is dan geen sprake meer en het zorgbelang is evident. In deze gevallen streven, volgens de advocatuur, alle partijen hetzelfde belang na. Als de advocaat in het traject wordt meegenomen kan deze naar de jongere dezelfde boodschap uitdragen en hierin een belangrijke motiverende invloed op de jongere hebben. Het wordt lastiger indien cliënten het delict ontkennen of zich beroepen op hun zwijgrecht; hoe wordt dan door de advocaat invulling gegeven aan het belang van de jongere? Bovendien brengt de advocatuur ter sprake dat er in eerste instantie ook veel weerstand was tegen de bijstand van een advocaat tijdens een politieverhoor. Nu blijkt, volgens de advocatuur, uit de praktijk dat de aanwezigheid van de advocaat de kwaliteit van het verhoor verhoogt omdat er meer samengewerkt wordt door de verschillende partijen. Tevens leert deze praktijk dat een deel van het wantrouwen kan worden weggenomen door met elkaar in gesprek te gaan, je in elkaars positie te verplaatsen en elkaar zo beter te leren kennen. Tegelijkertijd speelt het vraagstuk in hoeverre de positie van de advocaat in het geding komt en de onafhankelijke rol gewaarborgd kan worden, indien zij aan tafel zitten. De rechtsgang en het zorgtraject moeten niet teveel in elkaar overvloeien. De advocaat kan ook in een spagaat belanden omdat zij vanuit hun positie verplicht zijn alles in het voordeel van het strafrechtproces bij hun cliënt te melden en te gebruiken in de afhandeling van de zaak. Mogelijk kan daarom ook op een andere manier verbinding met de advocaat worden gelegd naast aanwezigheid bij het trajectberaad. In de werkgroep zal aan de hand van lopende en papieren casuïstiek worden bekeken welke richtlijnen hierover kunnen worden opgesteld.

Tot slot staat de werkgroep stil bij hoe de informatie uitwisseling tussen ketenpartners het beste kan worden vormgegeven. De toenemende ketensamenwerking waarbij, naast de gebruikelijke strafrechtelijke partners, de GGZ en gemeenten een steeds grotere rol hebben, is volgens de ketenpartners soms in conflict met privacy en bescherming persoonsgegevens. Binnen de proeftuin wordt opgemerkt dat men soms te voorzichtig is omdat er meer mag dan men denkt. Ketenpartners

lijken door de onduidelijkheid van de wet- en regelgeving niet altijd goed op de hoogte te zijn van wat wel of niet gedeeld mag worden. De afspraken hierover dienen helder geformuleerd en gecommuniceerd te worden. Bovendien dienen er afspraken gemaakt te worden hoe de privacy en persoonsbescherming zich verhouden tot de positie en verantwoordelijkheden van sommige ketenpartners, zoals de gemeente en de advocatuur. Dit vraagstuk kan niet simpelweg worden ondervangen met een formulier waarmee jongeren en ouders/verzorgers toestemming geven tot het onderling uitwisselen van informatie.

Wat als een gemeente ambtenaar tijdens het trajectberaad hoort dat er verzekeringsfraude gepleegd wordt, is hij of zij dan verplicht dit bij zijn eigen organisatie te melden?

RJJ

1.2. Werkgroepen regionaal en schema forensische jeugdzorg

1.2.1 Uitgangspunten

Werkgroep 2 en werkgroep 3 houden zich bezig met de definiëring van een schema forensische jeugdzorg. De opdracht van werkgroep 2 is om een regionaal schema forensische jeugdzorg te definiëren, waarin de regionale sociale kaart in Jeugdzorgregio West-Brabant Oost naar beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte weergegeven wordt. Werkgroep 3 gaat van start na het afronden van werkgroep 2 waarbij het regionale schema geabstraheerd wordt zodat het ook in andere regio's gebruikt kan worden. In dit abstracte schema zijn de criteria, op basis waarvan ketenpartners en zorgaanbieders ingedeeld kunnen worden, helder en abstract beschreven. Na het afronden van de proeftuin is het doel dat aan de hand van het abstracte schema forensische jeugdzorg iedere regio zijn eigen sociale kaart in beeld kan brengen. Deze schema's zouden dan samen een volledig overzicht van de forensische jeugdzorg in Nederland kunnen geven. Het schema dient als basis voor de advisering in de strafrechtketen en de bekostigingsstructuur. Aan de hand van het schema kan op transparante en beargumenteerde wijze advies worden uitgebracht. De verschillende niveaus, laag-midden-hoog, van de beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte van een jongere zijn abstract geformuleerd en worden in het schema tegen elkaar afgezet.

1.2.2 Verloop werkgroepen

Na de start van werkgroep 2 bleek al snel dat de opdrachten van werkgroep 2 en werkgroep 3 in elkaar overvloeiden en niet strikt gescheiden uitgevoerd konden worden. Alvorens het regionaal schema opgesteld kon worden, diende werkgroep 2 eerst de verschillende niveaus van beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte abstract te definiëren. De definiëring van deze begrippen bleek echter ingewikkeld: Wat houden de verschillende niveaus, laag-midden-hoog, in? Hoe stel je de niveaus vast? Welke bestaande instrumenten kunnen hiervoor worden gebruikt? Zonder enig theoretisch kader bleek het voor de ketenpartners lastig om tot een eenduidige definiëring te komen. De werkgroep stelde daarom voor om in het schema de zorgbehoefte niet van laag naar hoog te definiëren maar binnen de driedeling: regulier, LVB en GGZ. De stuurgroep ging hier echter niet mee akkoord omdat het invulling van het schema hiermee te veel afwijkt van de oorspronkelijke opdracht en vraagstelling vanuit VIV JJ. Om werkgroep 2 in de opdracht te ondersteunen werd iemand vanuit de Directie Forensische Zorg (DForZo) uitgenodigd om mee te denken. Binnen het volwassenen circuit varieert de range van beveiligingsnoodzaak van een dichte deur (laag), dichte deur met laag hek (midden) tot een dichte deur met een hoog hek (hoog), waarbij ook onderscheid gemaakt wordt of de dagbesteding binnen of buiten het hek plaatsvindt. Binnen de indeling van de zorgbehoefte wordt onderscheid gemaakt op basis van de verblijfsintensiteit, de hoeveelheid handen die nodig zijn om iemand bij de dagelijkse activiteiten te begeleiden, en de behandeltime, uitgedrukt in het aantal minuten (DBBC's).

Op basis van deze definities is gekeken hoe het zorgaanbod uit de jeugdzorgregio West-Brabant Oost voor strafrechtelijke jongeren, leeftijd 12 tot 23 jaar, naar beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte ingedeeld kon worden. De beschikbare informatie over de zorgaanbieders bleek echter in veel gevallen te algemeen of onvolledig om ze in het regionaal schema te kunnen plaatsen. Het schema kon daarom alleen grofmazig worden ingedeeld, zie figuur 1. De gemeente stelde hierop voor dat zij een uitvraag doen bij de gecontracteerde aanbieders waarin aan de hand van casuïstiek gevraagd wordt wat zij de betreffende casus zouden kunnen bieden of wat zij graag aan zouden willen bieden. De gemeente nodigt de werkgroep uit aan te sluiten bij de gesprekken die zij met zorgaanbieders voeren. Bovendien wordt er binnen het huidige schema, volgens de definiëring van het volwassencircuit, bij de beveiligingsnoodzaak minimaal uitgegaan van het dicht kunnen houden van een deur. De ambulante forensische zorg valt hiermee buiten het schema. Bovendien blijkt uit het schema dat het huidige residentiële zorgaanbod, in regio Breda, met name gericht is op de jongeren met een hoge beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte. Er bestaan hiaten in het zorgaanbod voor jongeren met een lagere beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte.

Hierop werd besloten om vanuit de jongeren te werk te gaan, in plaats vanuit het zorgaanbod. Werkgroep 2 zal zich de komende tijd richten op een gestructureerd onderzoek naar wat er nodig is. Welke zorgprofielen zijn, op basis van beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte, in de casuïstiek te onderscheiden, welke zorg sluit hier het beste op aan, en waar liggen de hiaten in het zorgaanbod. De werkgroep richt zich hierbij niet alleen op de jongeren waar een vrijheidsbeneming van toepassing is, maar ook de rand forensische doelgroep. Om deze definities verder uit te werken zullen naast uitvoerende organisaties meer beleidsinstanties aan werkgroep 2 en 3 deelnemen.

Figuur 1

Regionaal schema forensische jeugdzorg Breda

Notitie. Naar de definitie zoals gehanteerd door DForZo.

1.3 Werkgroep samenwerkingsverband forensische jeugd

1.3.1 Uitgangspunten

Werkgroep 4 heeft de opdracht een samenwerkingsverband forensische jeugd te vormen. Dit verband is een samenwerking tussen gemeente, ketenpartners en zorgaanbieders onder voorzitterschap van de gemeente. Het uitgangspunt is dat de betrokken partijen binnen dit verband zich verantwoordelijk voelen om in gezamenlijkheid te zorgen voor een passend aanbod over de grenzen van de eigen instelling heen. In plaats van de concurrentie met elkaar aan te gaan vult men elkaar aan, aldus de proeftuin. Iedere belemmering binnen het integraal trajectplan zorg dient in gezamenlijkheid te worden opgelost. De hiaten die in het schema forensische jeugdzorg naar voren komen, kunnen indien mogelijk via modulaire zorg binnen dit verband worden opgevuld. De werkgroep heeft tevens de opdracht om na te denken over hoe in de zorg voor risicojongeren meer maatwerk en continuïteit geboden kan worden en de hoe de bestaande forensische kennis en expertise hierbij beter benut kunnen worden.

Het idee is dat bij complexe casuïstiek niemand de deur uitgaat voordat er een oplossing is gevonden..
RJI

Binnen het samenwerkingsverband forensische jeugd dient een nauwe en duurzame samenwerking te worden gevormd zodat de zorg voor de jongeren gearrangeerd kan worden zonder drempels en financiële schotten. Hierin speelt de voorzitter, de gemeente, een belangrijke rol. De uitdaging voor de gemeente is om ondanks alle drempels en schotten het integraal trajectplan zorg vorm te geven. Dit vraagt creatief omgaan met regelgeving. Bovendien zal in werkgroep 4, maar ook in werkgroep 1 nog bekeken worden hoe kleinere regio's in het toekomstige stelsel het beste bediend kunnen worden. De relatief lage instroom in de regio van de proeftuin biedt in die zin de uitkomst dat binnen de werkgroepen gekeken kan worden hoe in kleinere regio's, waar wellicht niet genoeg schaalgrote voor een Kleinschalige Voorziening (KV) is, toch lokale zorg, maatwerk en continuïteit op een betaalbare manier gerealiseerd kunnen worden. Tot slot zal binnen deze duurzame samenwerking het regionale schema forensische jeugdzorg onderhouden worden zodat deze, in een continue veranderend zorglandschap, het actuele zorgaanbod bevat.

1.3.2 Verloop werkgroep

Werkgroep 4 is op 12 juli 2017 voor het eerst bij elkaar gekomen. De ketenpartners zullen in eerste instantie aan de slag gaan om kennis te nemen van elkaars mogelijkheden en onmogelijkheden. Vervolgens zal aan de hand van casuïstiek bekeken worden hoe het verband het beste vormgegeven kan worden en welke kaders hiervoor nodig zijn.

2. S&D Rotterdam

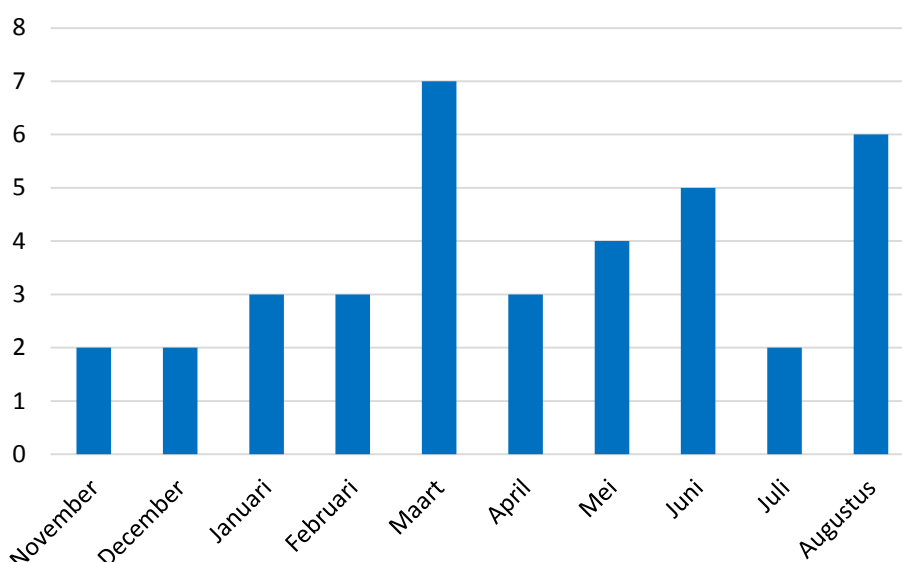
De S&D in Rotterdam vormt een samenhangend geheel van specifieke intakes en een diagnostisch proces uitgevoerd door de ketenpartners in de jeugdstrafrechtketen (JJI, RvdK, reclassering en gemeente), aangevuld met een GGZ instelling, Fivoor²³. Binnen de Hartelborgt is hiervoor een aparte afdeling ingericht waar geïnvesteerd wordt in een open leefklimaat waarbinnen structurele observaties kunnen worden uitgevoerd. De proeftuin heeft in de huidige opgezet gekozen voor een doelgroep die aansluit bij de KV: preventief gehechte jongeren (12 tot 23 jaar) die relatief kort binnen zitten, aan het begin van hun criminele carrière staan en die zich begeleidbaar opstellen. Het uitgangspunt is dat de jongere en ouders/verzorgers vanaf het moment van plaatsing betrokken worden bij het traject en gestimuleerd worden om actief mee te denken.

2.1 Instroom en bezetting

De proeftuin S&D Rotterdam is op 15 november 2016 gestart. In totaal zijn er in Rotterdam 29 jongeren ingestroomd sinds de start van de proeftuinen tot 1 juli 2017. Figuur 2 geeft een overzicht van de instroom per maand en figuur 3 toont het verloop in de bezettingsgraad. In het begin leken nog niet alle ketenpartners goed op de hoogte van het bestaan van de proeftuin en de nieuwe werkprocessen. Met name bij de Zittende Magistratuur (ZM) is daarom geïnvesteerd in het vergroten van de bekendheid van de proeftuin. Na deze opstartperiode trok de instroom in Rotterdam al vrij snel aan; sinds februari was er constant een minimale bezetting van ruim 60%. De proeftuin richt zich op een relatief overzichtelijk regio, Arrondissement Rotterdam, waardoor kennis over de proeftuin en werkprocessen relatief makkelijk verspreid kunnen worden. Bovendien is de RvdK intensief betrokken bij de proeftuin; vrijwel alle jongeren die voor vroeghulp werden aangemeld, werden gescreend. Vervolgens namen de Officier van Justitie (OVJ) en Rechter commissaris (RC) een positieve indicatie tot nu toe vrijwel altijd direct over. Ketenpartners zijn dan ook tevreden over de instroom in de proeftuin. Door de vrijwel continue aanwas van jongeren zien de ketenpartners meerwaarde in een KV voor Rotterdam en zijn ze met de gemeente in gesprek over de mogelijkheden tot vervolg.

Figuur 2

Instroom aantal jongeren per maand Rotterdam

Notitie. Gegevens tot 1 september 2017.

²³ In Rotterdam richt de proeftuin S&D zich specifiek op de manier waarop de GGZ betrokken kan worden in het proces. Fivoor is een samenwerkingsverband tussen Palier, Aventurijn en FPC de Kijvelanden en biedt forensische en intensieve psychiatrische zorg.

Figuur 3
Bezettingsgraad op basis van 8 plekken in Rotterdam

Notitie. Gegevens tot 1 september 2017.

2.1.1 Van inverzekeringstellingen tot plaatsing

Het toeleidingsproces is voor S&D Rotterdam ook cijfermatig in kaart gebracht voor de doelgroep preventief gehechte jongeren onder de 18 jaar. Tabel 1 geeft de verhouding weer van het aantal plaatsingen in de proeftuin ten opzichte van het aantal inbewaringstellingen (IBS), voorgeleidingen en inverzekeringstellingen (IVS). De gegevens zijn weergegeven vanaf de start van de proeftuin tot 1 mei 2017 op basis van het aantal IVS dat bij de RvdK is aangemeld voor vroeghulp in regio van de proeftuin. Het aantal plaatsingen geeft de jongeren weer die zijn geplaatst tot 1 mei 2017 in S&D Rotterdam. Van de 20 plaatsingen tot 1 mei 2017, konden alle voorgeleidingen terug worden gevonden.

De verhoudingen tussen het aantal IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing KV bij S&D Rotterdam, zijn vergeleken met de verhoudingen bij de proeftuinen KV, zoals vermeld in tabel 1. Ten eerste valt op dat in Rotterdam het aantal IVS het grootste is van alle proeftuinregio's. Verder valt op dat een derde (37%) van de IVS wordt voorgeleid, wat overeenkomt met het percentage in Groningen en Nijmegen. Het aandeel van het totale aantal voorgeleidingen dat in bewaring wordt gesteld (54%), en het aandeel daarvan dat in de proeftuin wordt geplaatst (34%) komen overeen met de percentages in Amsterdam.

Tabel 1

IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing

	Rotterdam n (%)
IVS	294 (100%)
Voorgeleiding	109 (37%)
IBS	59 (54%)
Plaatsing KV	20 (34%)

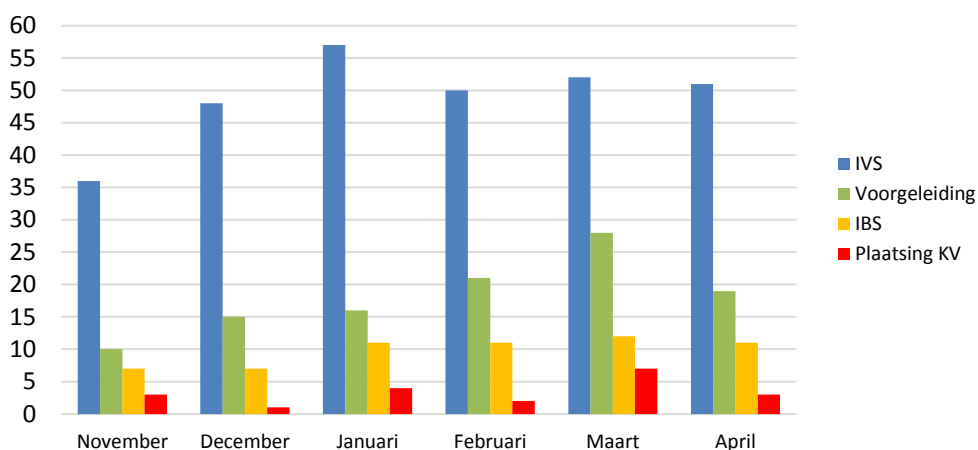
Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017. Percentages zijn berekend t.o.v. het totale aantal van de direct voorgaande stap in het toeleidingsproces.

Figuur 4 geeft de verhouding van het aantal plaatsingen ten opzichte van het aantal IBS, voorgeleidingen en IVS weer per maand in S&D Rotterdam. Dit zijn dezelfde gegevens als in tabel 1,

maar dan weergeven per maand. Uit de figuur valt af te leiden dat het aantal uitgesproken IBS in 2017 vrij constant was met 11 á 12 per maand. Daarvan werd een wisselend aandeel in de proeftuin geplaatst, wat te verklaren is door de kleine aantallen en het feit dat indicatie tot plaatsing berust op maatwerk en sterk afhankelijk is van de casus. Uit de procesevaluatie blijkt daarnaast dat het ook meerdere keren is voorgekomen dat er mededaders van een delict in bewaring werden gesteld, maar deze niet samen in de proeftuin geplaatst konden worden.

Figuur 4

IVS, voorgeleidingen, IBS en plaatsing Rotterdam

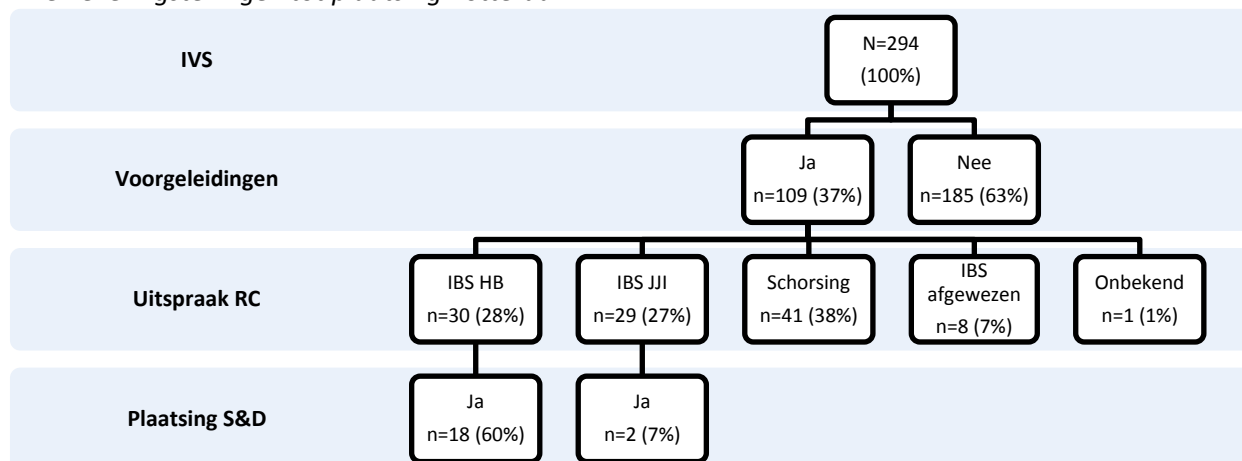

Notitie. Gegevens 15 november 2016 tot 1 mei 2017.

Om de proeftuin in Rotterdam nader te beschrijven is in figuur 5 het verloop van de IVS tot aan de plaatsing uitgewerkt in een stroomschema. Het schema begint met het totale aantal IVS met daarop volgend de aantallen die vanuit de IVS zijn voorgeleid. Vervolgens is van het aantal voorgeleidingen de uitspraak van de Rechter Commissaris (RC) weergegeven en hoeveel jongeren per uitspraak in de proeftuin S&D zijn geplaatst. Hieruit komt naar voren dat van het aantal voorgeleidingen bij meer dan de helft (54%) een IBS werd uitgesproken, waarvan in 28% van de gevallen een IBS in de Hartelborgt. Bij deze informatie is het onbekend of hiermee alleen de JJI of specifiek de proeftuin van de Hartelborgt werd bedoeld. Wel is bekend dat 60% van deze jongeren in de proeftuin terecht is gekomen. De twee jongeren waarbij een IBS in een andere JJI werd uitgesproken, werden een dag na de voorgeleiding geplaatst in de proeftuin. In totaal is 7% van het totale aantal IVS, 18% van het totale aantal voorgeleidingen en 34% van het totale aantal IBS in de proeftuin geplaatst.

Figuur 5

Inverzekeringstellingen tot plaatsing Rotterdam

Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017. HB=Hartelborgt IBS andere JJI dan JJI de Hartelborgt.

2.2 Toeleiding

De RvdK screent in principe bij elke jongere die bij hen wordt aangemeld voor vroeghulp of deze in aanmerking komt voor de proeftuin. Na een verwachte opstart periode, waarin men bekend raakte met de proeftuin en de nieuwe werkprocessen, is men over het algemeen tevreden over hoe dit proces verloopt. De RvdK is erg betrokken bij de proeftuin en de raadsonderzoekers binnen het spoedhulpteam zijn goed op de hoogte van de proeftuin. De enige zorg vanuit de RvdK is dat er, bij jongeren die in het weekend in verzekering worden gesteld, niet altijd aan de proeftuin wordt gedacht. De medewerkers die in het weekend de vroeghulp uitvoeren maken niet structureel onderdeel uit van het spoedteam en zijn hierdoor niet altijd goed op de hoogte van de proeftuin. Daarnaast worden jongeren die in het kader van een opheffing schorsing preventieve hechtenis worden voorgeleid, niet bij de RvdK aangemeld. Deze jongeren worden dus niet door de RvdK gescreend of zij in aanmerking komen voor de proeftuin. Binnen de keten is afgesproken dat in dit geval de Gecertificeerde Instelling (GI) de screening uitvoeren. Dit is in de praktijk echter nog vrijwel niet voorgekomen en de afspraken hierover dienen nog beter uitgewerkt te worden. Om de kans op gemist potentieel zo veel mogelijk te ondervangen is met Divisie Individuele Zaken (DIZ) afgesproken dat jongeren die in het kader van een opheffing schorsing in bewaring worden gesteld, indien mogelijk, in de Hartelborgt worden geplaatst. Eventueel kan de Hartelborgt deze jongeren dan alsnog indiceren voor de proeftuin.

Of een jongere wel of niet wordt geïndiceerd voor de proeftuin wordt door de RvdK bepaald aan de hand van in de proeftuin opgestelde indicatie- en contra-indicatiecriteria (in §2.3 Doelgroep wordt inhoudelijk op de indicaties en overwegingen ingegaan). Deze criteria zijn in een screeningslijst uitgewerkt (zie Bijlage 6). De RvdK geeft aan dat deze screeningslijst een mooi uitgangspunt is en houvast biedt bij de implementatie van de werkprocessen, maar dat de raadsonderzoekers onderhand goed bekend zijn met de criteria. Bovendien geeft men aan dat er, in het kader van maatwerk, niet altijd strak wordt vastgehouden aan alle van tevoren vastgestelde indicatie- en contra-indicatiecriteria. Bovendien zijn de criteria in de loop van de tijd aangepast. De screeningslijsten worden hierdoor in de praktijk niet of pas achteraf ingevuld. Binnen het korte tijdsbestek waarin de RvdK moet handelen, twijfelt men aan het nut van een screeningslijst. Gevolg is dat de screeningslijst niet standaard wordt ingevuld. Tegelijkertijd geeft de RvdK aan dat de screeningslijsten wel enige transparantie bieden met betrekking tot de gemaakte afwegingen en van waarde kunnen zijn voor de dossieropbouw. Het advies omtrent de proeftuin wordt met name tijdens het multidisciplinair overleg van de RvdK gevormd. Hierbij wordt afgestemd met de JJI.

Indien een jongere geschikt is voor de proeftuin wordt dit altijd in het advies van de RvdK opgenomen, ook als de RvdK primair adviseert tot een schorsing. De RvdK geeft aan dat het vaak voorkomt dat er bij de RC bepaalde informatie beschikbaar is over de zaak, waaruit blijkt dat het aandeel van een jongere groter is dan aanvankelijk bij de RvdK bekend was. Jongeren worden in dat geval toch vastgehouden, terwijl de RvdK in eerste instantie geen grond zag voor een inbewaringstelling. In het raadsadvies komt het daarom voor dat de RvdK primair schorsen adviseert, maar wel in het advies opneemt dat, indien een jongere in bewaring wordt gesteld, er een positieve indicatie voor de proeftuin is. De RvdK in Rotterdam stuurt bij een positieve proeftuin indicatie, naast het voorgeleidingsadvies, een aparte email naar de administratie van het Openbaar Ministerie (OM). Dit is een belangrijk werkzaam bestandsdeel omdat hiermee de 'stempel proeftuin' benadrukt wordt, aldus de RvdK. Het OM geeft aan dat de informatie voorziening over de proeftuin voldoende is om een zelf een advies te kunnen formuleren. De OvJ en de RC nemen, zolang er geen onderzoeksbelang speelt, een positieve indicatie voor de proeftuin vrijwel altijd over.

In het toeleidingsproces in Rotterdam ligt de nadruk dus met name op de samenwerking tussen de Hartelborgt en de RvdK²⁴. De RvdK geeft aan dat hun rol en verantwoordelijkheid in principe niet afwijkt van de gang van zaken voorafgaand aan de start van de proeftuin. De extra taak die de RvdK met de komst van de proeftuin heeft, is het opnemen van een eventuele indicatie voor de proeftuin in het voorgeleidingsadvies. Zowel de RvdK als de Hartelborgt geven aan blij te zijn met de korte lijnen die onderling bestaan en vinden het prettig dat er in het toeleidingsproces onderling veel overleg plaatsvindt.

De Hartelborgt en de RvdK geven aan dat er ondanks deze nauwe samenwerking een aantal keer een jongere 'doorheen is geglipt'. Ondanks een positieve indicatie voor de proeftuin en die door de RC werd overgenomen is een aantal jongeren in eerste instantie toch op een reguliere afdeling van de Hartelborgt beland. Het is voor de ketenpartners nog onduidelijk op welk moment in het proces de jongeren gemist werden.

Hebben wij geen mail naar het OM gestuurd? Heeft het OM niet duidelijk genoeg naar DIZ gecommuniceerd? Of is het bij DIZ blijven liggen? Dit zijn allemaal schakels waar de informatie niet goed kan doorkomen. We moeten dit nog verder uitzoeken.

RvdK

2.2.1 Van advies tot plaatsing

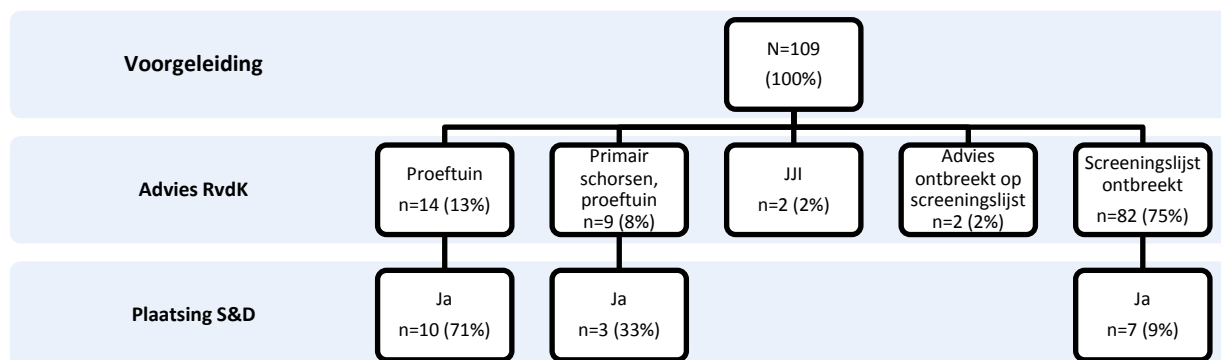
Het toeleidingsproces is verder in kaart gebracht door voor de voorgeleidingen het advies van de RvdK af te zetten tegen de plaatsingen. Informatie over het advies is verkregen uit ingevulde screeningslijsten. De screeningslijsten zijn echter voor slechts 25% van de voorgeleide jongeren ingevuld. Hierbij dient vermeld te worden dat er ook een enkele keer screeningslijsten zijn ingevuld voor jongeren die een pleegleeftijd boven de 18 hadden of woonachtig waren buiten de regio van de proeftuin.

Figuur 6 toont een stroomschema waarin van het totale aantal voorgeleidingen tot 1 mei 2017, het advies van de RvdK en de daadwerkelijke plaatsingen staan weergegeven. Hieruit blijkt dat in 13% van het totale aantal voorgeleidingen de RvdK de proeftuin adviseert en dat hiervan meer dan twee derde (71%) geplaatst wordt. Wanneer primair schorsen, maar secundair de proeftuin wordt geadviseerd (bij 8% van de voorgeleidingen), wordt een derde (33%) geplaatst. Ook wanneer de screeninglijst en dus informatie over het advies ontbreekt (75%) volgt voor een klein deel plaatsing. Deze kansen op plaatsing zijn te verklaren doordat de RvdK de screeninglijst minder vaak invult, als men verwacht dat een proeftuin plaatsing niet passend is. Toch zijn zeven van de 20 (35%) geplaatste jongeren voor 1 mei 2017 zonder ingevulde screeninglijst geplaatst. Zoals in de procesevaluatie beschreven is, was de screeninglijst een goed uitgangspunt voor het bekend raken met de indicatiecriteria voor de proeftuin, maar zijn de raadsonderzoekers onderhand goed bekend met de criteria. De RvdK gebruikt de screeninglijst inmiddels als basis voor het multidisciplinair overleg, maar vult de lijst niet standaard in. Het beloop van advies, naar uitspraak en plaatsing voor deze drie adviezen zijn uitgewerkt in figuren 7, 8, en 9.

---

²⁴ Gedurende de looptijd van de proeftuin is besloten de doelgroep uit te breiden naar jongeren van 18 tot 23 jaar. Deze wijziging is echter na 1 juli in effect gegaan en valt daarmee buiten het bestek van dit tussenrapport.

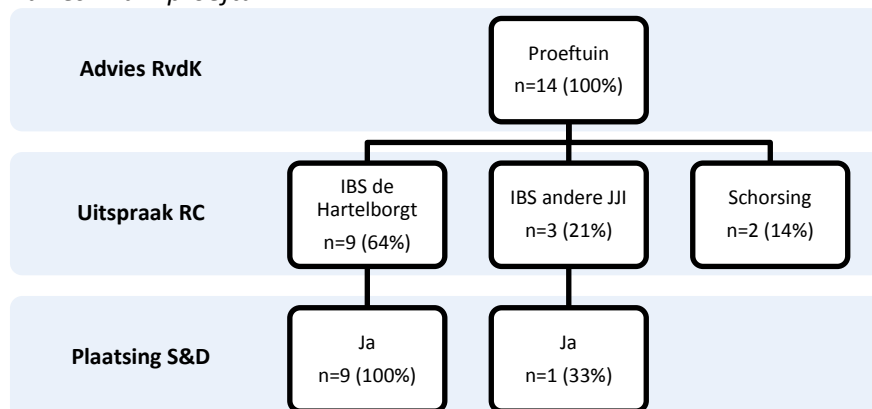
Figuur 6
Advies RvdK en plaatsing Rotterdam

Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017.

In figuur 7 is de zien dat van de 14 jongeren waarbij de proeftuin werd geadviseerd, bij negen jongeren (64%) een IBS in de Hartelborgt werd uitgesproken, die vervolgens allemaal in de proeftuin werden geplaatst. Eén jongere kreeg advies proeftuin, de uitspraak IBS in een andere JJI, maar werd één dag na de voorgeleiding alsnog in de proeftuin geplaatst.

Figuur 7
Advies RvdK: proeftuin

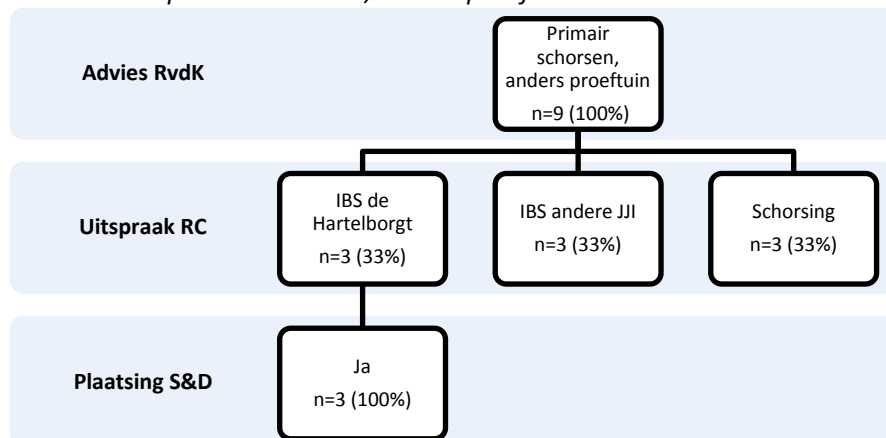

Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017.

In figuur 8 is de zien dat van de negen gevallen waarbij primair schorsen, en secundair plaatsing in de proeftuin werd geadviseerd, drie jongeren (33%) uitspraak IBS in de Hartelborgt kregen en in de proeftuin S&D werden geplaatst. Zoals bij de resultaten van de procesevaluatie beschreven, gaat dit vaak om gevallen waarbij de RvdK nog weinig informatie heeft, schorsen adviseert, en er bij de zitting meer informatie blijkt te zijn waarop een preventieve hechtenis wordt uitgesproken.

Figuur 8

Advies RvdK: primair schorsen, anders proeftuin

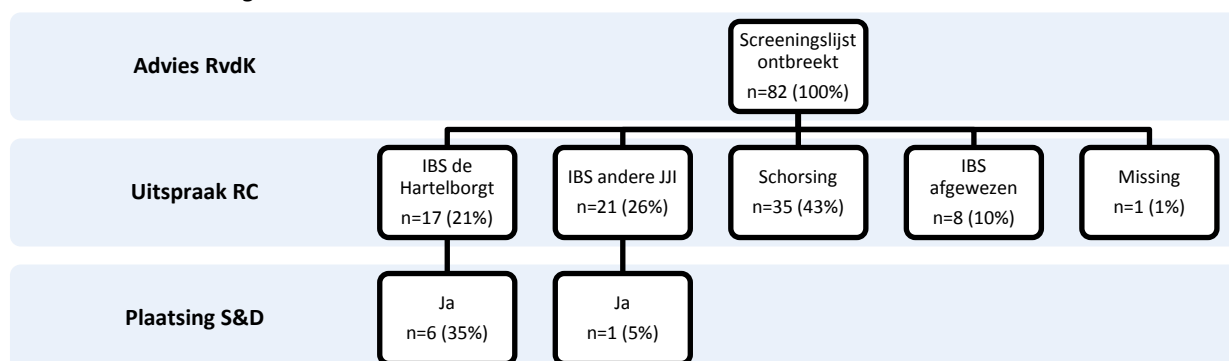

Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017.

In figuur 9 is de zien, dat van de 82 jongeren waarbij de screeningslijst en het advies ontbraken, bij 17 jongeren (21%) een IBS in de Hartelborgt werd uitgesproken, waarvan er zes (35%) in de proeftuin werden geplaatst. Eén jongere had een uitspraak IBS in een andere JJI, maar werd één dag na de voorgeleiding alsnog in de proeftuin geplaatst.

Figuur 9

Advies RvdK: missing

Notitie. Gegevens van 15 nov 2016 tot 1 mei 2017.

2.2.2 Moment van plaatsing

Tabel 2 geeft een overzicht van het moment van plaatsing in Rotterdam weer; vrijwel alle jongeren (93%) zijn direct na de voorgeleiding op de proeftuin geplaatst. De ketenpartners geven aan dat als de proeftuin vol zit, jongeren met een positieve indicatie bij voorkeur in de Hartelborgt geplaatst worden, zodat zij doorgeplaatst kunnen worden als er plek is. Het is tot nu toe nog niet voorgekomen dat jongeren om die reden zijn doorgeplaatst. De twee jongeren zijn doorgeplaatst vanuit de Hartelborgt en Teylingereind omdat de ketenpartners de inschatting maakten dat deze jongeren zouden kunnen profiteren van S&D en aan de indicatie- en contra-indicatiecriteria voldeden.

Tabel 2

Momenten van plaatsing S&D Rotterdam

	Rotterdam (n=29)
	n (%)
Voorgeleiding	27 (93%)
Doorplaatsing JJI	2 (7%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

2.3 Doelgroep

De proeftuin heeft in de huidige opgezet gekozen voor een doelgroep die volgens de ketenpartners aansluit bij de KV's. Ketenpartners in Rotterdam geven aan dat de manier waarop S&D in de huidige proeftuin is opgezet, bedoeld is voor de doelgroep preventief gehechte jongeren (12 tot 23 jaar) die relatief kort binnen zitten, aan het begin van hun criminele carrière staan en zich begeleidbaar opstellen. Tegelijkertijd geven ketenpartners en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) aan dat in principe iedere jongere, zowel jongens als meisjes, er baat bij zou kunnen hebben een proces van S&D te doorlopen.

Het feit dat we met elkaar een moment nemen om in kaart te brengen wat we al weten en wat we denken dat nodig is. Dat is echt een meerwaarde van de proeftuin en van belang voor iedere jongere die in bewaring wordt gesteld.

JB

Andere doelgroepen zijn dus niet per definitie uitgesloten van S&D, maar volgens de Hartelborgt loop je bij andere doelgroepen tegen andere procesmatige maar ook diagnostische vraagstukken aan. De doelgroep met complexe problematiek, die relatief vaak met justitie in aanmerking komt en langere vrijheidsstraffen opgelegd krijgen (zoals PIJ'ers), zullen mogelijk in de toekomst (in eerste instantie) in een Landelijk Specialistische Voorziening (LSV) worden geplaatst; dit vraagt volgens de Hartelborgt om een andere S&D. De proeftuin S&D in Rotterdam is daarom voornemens een tweede S&D afdeling in te richten waar ook andere doelgroepen bediend kunnen worden.

2.3.1 Overwegingen

De Hartelborgt en de RvdK geven aan dat zij de mate van begeleidbaarheid een belangrijk criterium vinden voor een indicatie voor de proeftuin. De Hartelborgt geeft aan dat zij op de S&D afdeling een positief leefklimaat willen creëren en daarvoor de samenwerking met de jongeren nodig hebben. Het leefklimaat is volgens de ketenpartners een belangrijk werkzaam bestandsdeel van de S&D omdat hiermee optimale observaties mogelijkheden worden gecreëerd. In §2.7 Leefklimaat wordt het leefklimaat nader uiteengezet. Voorts geeft de RvdK aan dat zij de delictgeschiedenis meewegen en dat zij bij jongeren die al vaker in een JJI hebben gezeten, minder snel een positief advies voor de proeftuin zullen afgeven. De RvdK en Hartelborgt geven aan dat de focus van de proeftuin met name ligt bij jongeren die aan het begin van hun criminele carrière staan en waarbij het traject naar buiten gericht is.

Jongeren die vaker in een JJI hebben gezeten zijn vaak meer door de wol geverfd, stellen zich minder begeleidbaar op en zijn minder geneigd mee te werken aan trajecten die naar buiten gericht zijn.

Hartelborgt

Tevens geeft de RvdK aan dat zij de strafverwachting meewegen in hun advies. De proeftuin is in principe geen verblijfsafdeling. Aanvankelijk was het proces alleen gericht op jongeren die tot aan de tweede raadkamer zouden zitten. In de praktijk bleek echter dat de jongeren langer in bewaring zaten dan verwacht. Jongeren die langer dan de termijn tot de tweede of derde raadkamer op de afdeling verblijven, drukken op de bezetting, terwijl de instroom steeds meer aantrekt. Bovendien is de proeftuin in essentie gericht op jongeren waarvan het traject buiten voortgezet kan worden. Als jongeren relatief lang in detentie zitten blijft dit plan liggen zonder dat het kan worden uitgevoerd, dat is zonde volgens Fivoor.

Tegelijkertijd geven de RvdK en Hartelborgt aan dat het altijd maatwerk betreft en er per geval kritisch wordt bekeken of de jongere in aanmerking komt voor de proeftuin. De RvdK, Hartelborgt en Jeugdbescherming (JB) vinden het dan ook een meerwaarde dat er flexibel kan worden omgegaan met de indicatie- en contra-indicatie criteria. Gedurende de looptijd van de proeftuin zijn deze

criteria een aantal keer bijgesteld. Aanvankelijk was, bijvoorbeeld, de indicatie voor een enkel of dubbele Pro Justitie Rapportage een contra-indicatie voor de proeftuin. Het idee hierachter was dat de S&D mogelijk een belemmering zou zijn voor het Nederlands Instituut Forensische Psychiatrie (NIFP) en te belastend zou zijn voor de jongere en diens systeem. De proeftuin is hierover in gesprek gegaan met het NIFP waaruit bleek dat, met juiste afstemming tussen de verschillende partijen, deze processen zonder problemen naast elkaar kunnen bestaan. Fivoor geeft aan dat er op casusniveau met het NIFP overleg wordt gezocht zodat er geen dubbel werk wordt verricht; er wordt bijvoorbeeld afgestemd wie een intelligentieonderzoek verricht.

Wat het OM betreft is het onderzoeksbelang, c.q. het samen plaatsen van mededaders, de belangrijkste contra-indicatie. In alle andere gevallen geeft het OM aan het advies van RvdK om al dan niet te plaatsen in de proeftuin op te volgen. De proeftuin S&D Rotterdam bevindt zich binnen een JJI en jongeren zullen, in tegenstelling tot bij een KV, niet de volgende dag weer op straat lopen. Het OM hoeft zich daarom vooralsnog niet druk te maken over het onttrekkingsgevaar of potentiële maatschappelijk onrust. Volgens het OM zouden in principe alle jongeren in de proeftuin S&D geplaatst kunnen worden.

Ook als een jongere voor de vierde of vijfde keer in een jaar binnen zit, mag hij wat mij betreft best naar de proeftuin S&D om wat meer grip op de situatie te krijgen.

OM

2.3.1.1 Contra-indicaties en overwegingen uit screeningslijsten

De resultaten uit de procesevaluatie over indicatie- en contra indicaties worden ondersteund door informatie uit de screeningslijsten. Van de 20 plaatsingen tot 1 mei 2017 zijn 13 screeningslijsten ingevuld (65%). Hieruit blijkt dat er nog géén jongeren zijn geplaatst met de contra-indicaties, 'hardnekkige of ernstige verslavingsproblematiek' of met een 'niet-begeleidbare houding'. Daarentegen bleek dat er wel jongeren zijn geplaatst met de (voormalige) contra-indicaties verwachting jeugd detentie langer dan zes maanden of PIJ-maatregel bij de uiteindelijke zitting (n=1), of de aanwezigheid van een ernstige gedragsstoornis of FOBA-indicatie (n=1). Uit het gegeven dat er (in ieder geval) vier jongeren met een indicatie voor een enkel of dubbel PO zijn geplaatst, blijkt dat deze contra-indicatie is bijgesteld. Wat de overwegingen betreft valt op dat bij 11 van de 13 geplaatste jongeren met een ingevulde screeningslijst er sprake was van een geschokte rechtsorde. Hierover staat reeds op de screeningslijst beschreven dat dit op zich geen contra-indicatie is, omdat het de grond voor preventieve hechtenis is, en dat bijvoorbeeld een first offender die verdacht wordt van een ernstig delict juist tot de doelgroep zou kunnen behoren. Daarnaast blijkt dat er bij acht van de 13 geplaatst jongeren waarbij een screeningslijst bekend is, dat er sprake was van een ontkennende of zwijgende verdachte. Dit lijkt dit ook een overweging te zijn die bijgesteld is.

2.3.2 Doelgroep: jongeren en systeem

Alle geïnterviewde jongeren en systeem in Rotterdam zijn bevraagd over welke doelgroep, naar hun idee het beste op de huidige afdeling S&D past. Door de jongeren en hun systeem worden motivatie, leeftijd en het index delict als belangrijke factoren aangemerkt. De geïnterviewde jongeren vinden unaniem motivatie een belangrijke factor om al dan niet te plaatsen op de proeftuin. Motivatie wordt door de jongeren gekarakteriseerd als een drang tot verandering en participatie in het programma en op de groep. Naast motivatie is het volgens de jongeren noodzakelijk om bij plaatsing rekening te houden met de leeftijd. Hierbij geven ze geen leeftijds kader, maar benadrukken ze dat de leeftijd van de jongere moet passen bij de groep die al verblijft op de afdeling. Hierin zou idealiter niet te veel gedifferentieerd moeten worden omdat de verschillen zouden kunnen leiden tot onderlinge frustraties. Door de geïnterviewde jongeren in Rotterdam wordt met betrekking tot het index delict een grens gesteld bij geweldsdelicten. Het systeem geeft aan dat zij niet comfortabel voelen bij 'zware criminele' die op dezelfde afdeling als hun kind zouden verblijven. Tegelijkertijd geeft het systeem aan iedereen een plaatsing in de proeftuin te gunnen.

2.3.3 Uitbreiding doelgroep: ASR

Aanvankelijk was de proeftuin S&D Rotterdam alleen gericht op de doelgroep met een pleegleeftijd beneden de 18 jaar. Gedurende de looptijd van de proeftuin (per 1 juli 2017) is de doelgroep uitgebreid met de ASR doelgroep (analoog met de doelgroep van de KV). Hierbij geven de ketenpartners aan te allen tijde rekening te houden met de groepssamenstelling en de kwetsbaarheid van de jongere doelgroep. De gemeente geeft aan verheugd te zijn met de uitbreiding naar de ASR doelgroep. Sinds deze uitbreiding zijn er drie jongeren in het kader van ASR geplaatst.

De ASR doelgroep valt vaak tussen wal en schip. Het is heel fijn dat wij binnen de proeftuin met de gehele keten deze doelgroep onder de loep nemen.

Gemeente

2.3.4 Nachtdetentie

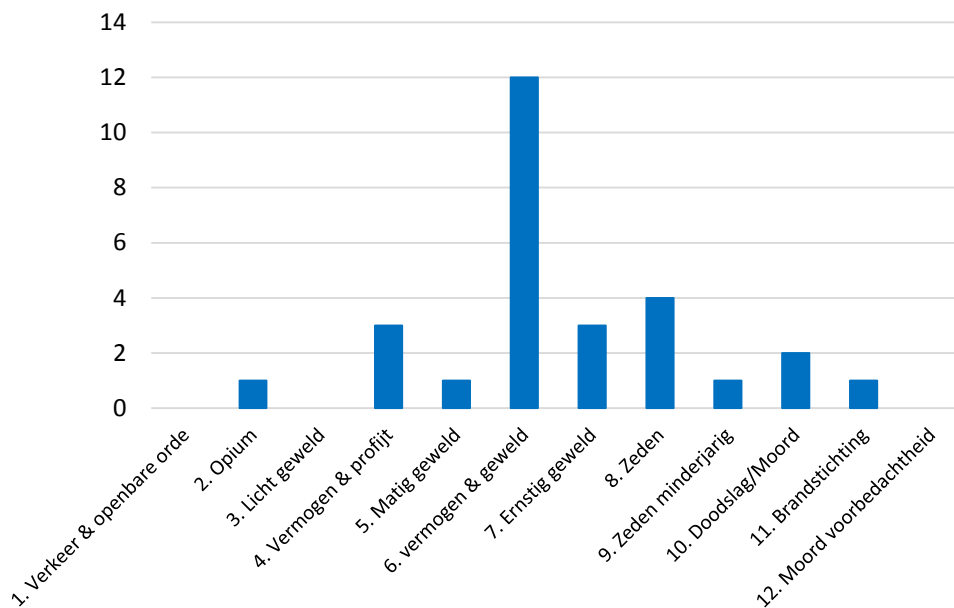
De indicatie- en contra-indicatiecriteria die binnen de proeftuin in Rotterdam gehanteerd worden, komen grotendeels overeen met de criteria voor nachtdetentie. In de huidige opzet van de proeftuin in Rotterdam worden jongeren met een nachtdetentie status niet geplaatst op de S&D afdeling; jongeren die tijdens hun verblijf op de S&D afdeling nachtdetentie opgelegd krijgen, worden doorgeplaatst naar de nachtdetentie afdeling van de Hartelborgt. De ketenpartners geven aan dat de mogelijkheden van S&D beperkt worden op het moment dat een jongere overdag niet aanwezig is. De observatie en rapportage vanuit de groep vormen een essentieel onderdeel van de S&D en die worden dan aanzienlijk beperkt. Tegelijkertijd erkennen ketenpartners het belang van continuïteit van beschermende factoren, waar met nachtdetentie een mogelijkheid toe wordt geboden. Het OM geeft aan dat, indien mogelijk, nachtdetentie voor de OvJ en RC altijd de voorkeur heeft boven een plaatsing op de S&D afdeling, omdat school of werk dan doorgang kan vinden. Bovendien geeft DJI aan dat het juist interessant kan zijn jongeren op school te observeren. Binnen de proeftuin wordt momenteel, in samenwerking met School2Care in Rotterdam, gekeken welke mogelijkheden er op dit gebied liggen. In Groningen, waar in de S&D minder accent ligt op deze observaties, komt dit vraagstuk niet aan het licht.

2.4 Doelgroep: geplaatste jongeren

2.4.1 Criminogene factoren

Tot 1 juli 2017 zijn in totaal 29 jongeren op de proeftuin S&D Rotterdam geplaatst die allemaal in het kader van een preventieve hechtenis geplaatst zijn. De ASR doelgroep is pas na 1 juli in Rotterdam geïncorporeerd waarna er tot 1 september 2017 drie jongeren via het ASR zijn ingestroomd. Figuur 10 geeft de aantallen per classificatie van het indexdelict weer. De classificaties lopen op in ernst naar de indeling van Kordelaar (Mulder, 2010). De lezer dient hierbij wel in ogenschouw te nemen dat de jongeren preventief gehecht zijn en dus bij plaatsing nog niet veroordeeld zijn voor het index delict en hun precieze aandeel nog onderzocht wordt. In tabel 3 is te zien hoeveel van de preventief gehechte jongeren het delict bekennen; twee derde van de jongeren (69%) ontkent het delict waarvan zij worden verdacht. Tevens is in tabel 3 het aantal eerdere veroordelingen weergegeven. Het grootste deel van de jongeren (79%) is *first of second offender*.

Figuur 10
Ernst indexdelict S&D Rotterdam

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

Tabel 3
Criminogene factoren

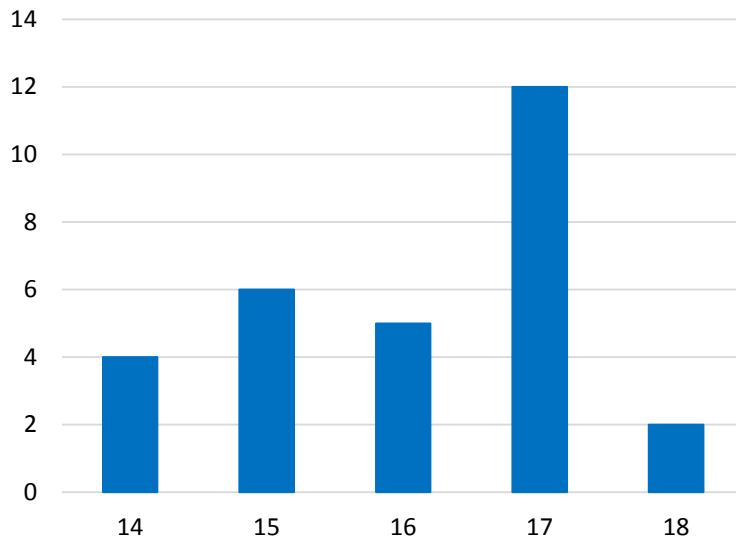
	Rotterdam (n=29) n (%)
Aantal eerdere veroordelingen	
0	13 (45%)
1	10 (34%)
2	3 (10%)
3	3 (10%)
4	-
Bekennende verdachte	
Ja	9 (31%)
Nee	20 (69%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

2.4.2 Demografische, individuele en gezinsfactoren

Van de 29 ingestroomde jongeren in Rotterdam (tot 1 juli 2017) varieerde de leeftijd van 14 tot 18 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 16 jaar ($SD=1.22$; zie figuur 11). In Rotterdam is de ASR doelgroep na 1 juli 2017 geïnccludeerd; de twee jongeren die voor 1 juli 2017 op 18 jarige leeftijd zijn ingestroomd zijn jongeren die ten tijde van het index delict de leeftijd van 18 nog niet bereikt hadden. Tabel 4 geeft de individuele en gezinsfactoren weer van de geplaatste jongeren. De geplaatste jongeren woonden vrijwel allemaal (97%) thuis voorafgaand aan de plaatsing. Over financiële problematiek ontbraken de gegevens voor het merendeel van de jongeren (86%). Bij 5% van de jongere was er sprake van problematisch middelengebruik, overwegend cannabisgebruik. Onder problematisch middelengebruik wordt zowel misbruik als afhankelijkheid van middelen verstaan. Tot slot werd bij 21% van de jongeren ten tijde van het verblijf psychofarmaca voorgeschreven.

Figuur 11

Leeftijd op het moment van instroom S&D Rotterdam

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

Tabel 4

Individuele en gezinsfactoren geplaatste jongeren S&D Rotterdam

	Rotterdam (n=29) n (%)
Geslacht	
Jongen	29 (100%)*
Meisje	n.v.t.
Woonsituatie voor plaatsing	
Bij ouders/verzorgers	28 (97%)
Bij familie	-
JJI	-
Behandelgroep	1 (3%)
Dakloos	-
Zelfstandig	-
Schulden	
Onbekend	25 (86%)
Ja	-
Nee	4 (100%)
Problematisch middelengebruik	
Onbekend	1 (3%)
Ja	5 (18%)
Nee	23 (82%)
Medicatie	
Ja	6 (21%)
Nee	23 (79%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal. *Alleen jongens komen in aanmerking voor een proeftuin plaatsing.

2.5 Proces screening en diagnostiek

De S&D in Rotterdam vormt een samenhangend geheel van specifieke intakes en een diagnostisch proces uitgevoerd door de gebruikelijke ketenpartners (JJI, RvdK, reclassering en gemeente), aangevuld met een GGZ instelling, Fivoor. In de eerste week na plaatsing, voor de eerste raadkamer, worden verschillende screeningsactiviteiten uitgevoerd. De gebruikelijke vragenlijsten van de JJI en de Screener voor Intelligentie en LVB (SCIL) worden afgenomen. De SCIL is een korte screeningslijst

die een indicatie geeft voor de mogelijke aanwezigheid van LVB problematiek. De Hartelborgt geeft aan dat zij de SCIL een handig instrument vinden om een eerste snelle differentiatie te kunnen maken. Tevens voert Fivoor in de eerste week een gezinsonderzoek en een psychiatrische screening uit. Fivoor voert hiervoor een gesprek met de jongere, een gesprek met diens systeem en een gesprek met hen samen. Het is voor de ketenpartners nog zoeken hoe deze aanvullende S&D door Fivoor zich verhoudt tot wat er reeds door de partners binnen de strafrechtketen wordt gedaan. Met name in het begin van de looptijd van de proeftuin gaven de RvdK en JB aan dat verslaglegging van Fivoor veel overlap vertoont met het adviesrapport van de RvdK. De RvdK voert ten behoeve van dit advies ook gesprekken met de jongere en diens systeem. Bovendien vragen ketenpartners zich af de wat de Hartelborgt zelf aan S&D kan uitvoeren. De aanvullende expertise en meerwaarde van de GGZ, cq Fivoor, komt volgens de RvdK en JB nog onvoldoende naar voren. Tevens geven deze ketenpartners aan dat zij meer verdiepende (gezins-)diagnostiek hadden verwacht vanuit Fivoor. De Hartelborgt geeft aan dat zij wel een duidelijke meerwaarde zien in de betrokkenheid van de GGZ. Het levert, volgens de Hartelborgt, in een vroeg stadium op casusniveau veel extra informatie op. De Hartelborgt is positief over de samenwerking met Fivoor.

In het korte tijdsbestek, tussen de plaatsing en de eerste raadkamer, is het Fivoor tot nu toe altijd gelukt hun verslaglegging op tijd en volledig aan te leveren.

Hartelborgt

Bovendien benadrukken Fivoor en de Hartelborgt dat de focus van de S&D niet alleen ligt bij de advisering, maar juist ook bij de (ambulante) hulpverlening. Door de aanvullingen van Fivoor is snel duidelijk of er in de planvorming een gezinsgerichte aanpak nodig is en wat er verder aan ambulante (specialistische) zorg geboden dient te worden. Het feit dat Fivoor al aan de voorkant bij de jongeren betrokken is en de juiste informatie over de jongere hebben, betekent dat ze aan de achterkant snel kunnen doorpakken. Hierbij klinken vanuit de keten ook geluiden of je op deze manier niet een bepaalde voorkeurspositie voor één zorgaanbieder creëert. Zowel Fivoor als de Hartelborgt benadrukken dat er altijd van het meest passende aanbod wordt uitgegaan; er wordt ook verwezen naar andere zorgaanbieders, zoals de Waag.

Naast deze eerste screening worden jongeren vanaf de eerste dag intensief geobserveerd door de pedagogisch medewerkers op vaardigheden en gedragsproblemen die zich voordoen binnen het dagprogramma van de afdeling. Daarbij wordt door de pedagogisch medewerkers gebruikt gemaakt van TOPs! om nog meer zicht te krijgen op individuele problematiek en gedachtegang van de jongeren. De TOPs! bijeenkomsten worden vaker dan op de reguliere afdelingen in de Hartelborgt georganiseerd, namelijk iedere werkdag. De pedagogisch medewerkers geven aan wel enige druk te voelen om alle rapportages tijdig aan te leveren maar dit is tot nu toe wel altijd gelukt. De pedagogisch medewerkers zijn getraind in het concreet rapporteren van gedrag. Het is volgens de Hartelborgt tevens belangrijk dat er in het programma expliciet ruimte wordt ingebouwd voor reflectie en rapportage; om de kwaliteit van de observaties hoog te houden moet je medewerkers de tijd geven hun bevindingen te rapporteren. De ketenpartners zien belangrijke meerwaarde in de informatie die vanuit de pedagogisch medewerkers wordt aangeleverd.

De observaties zijn heel waardevol. Juist de subtiele gedragingen die zich in een gesprek niet openbaren weten de pedagogisch medewerkers heel mooi te rapporteren

GGZ

De vrijdag voor de eerste raadkamer wordt op de S&D afdeling een ketenoverleg georganiseerd waar betrokken ketenpartners alle informatie over de jongere uitwisselen en bespreken. Dit wordt vervolgens door de gedragswetenschapper van de S&D afdeling uitgewerkt en gebundeld in een aangepaste versie van het huidige raadkamerformat JJI, die ter aanvulling van het advies van de RvdK ten behoeve van de eerste raadkamer wordt aangeleverd. Het raadkamerformat bevat een

uitgebreidere strafadviesing met betrekking tot de beveiligingsnoodzaak en zorgbehoefte van de jongere en hoe dit geborgd kan worden in de strafrechtelijke oplegging of binnen civielrechtelijk kader. Indien er tijdens de raadkamer besloten wordt tot een verlenging van de IBS, wordt het proces van S&D voortgezet. De pedagogisch medewerkers voeren observaties uit en de GGZ of, indien een rapportage Pro Justitia geïndiceerd is, kan het NIFP worden ingezet worden om aanvullende diagnostiek uit te voeren. Tevens wordt in de periode tussen de eerste en tweede raadkamer de Routine Outcome Monitoring (ROM) uitgevoerd. De ROM is op de S&D afdeling naar voren gehaald (in de reguliere JJI vindt de eerste ROM-meting na vijf weken plaats) zodat de uitkomsten hiervan kunnen worden meegenomen in de planvorming. De uitkomsten worden vervolgens, de vrijdag voorafgaande aan de tweede raadkamer, in het ketenoverleg besproken en uitgewerkt in het raadkamerformat, dat dient ter aanvulling op het advies van de RvdK ten behoeve van de raadkamer. De meeste jongeren zijn na de tweede raadkamer uitgestroomd waardoor de S&D aanvankelijk alleen gericht was op de termijn tot de tweede raadkamer. Bovendien zou het schorsingsplan van de reclassering ten tijde van de derde raadkamer gereed moeten zijn. Gedurende de looptijd van de proeftuin bleek echter dat een aantal jongeren langer op de proeftuin verbleven en dat het schorsingsplan niet altijd tijdig beschikbaar was. Hierop is besloten dat de adviesing ten behoeve van de derde raadkamer aansluit bij de bestaande perspectiefplannen van de JJI; het tweede perspectiefplan wordt naar voren geschoven. Hoe dit precies in de praktijk wordt vormgegeven dient nog verder afgestemd te worden binnen de keten.

2.5.1 Afspraken

Om de processen rond S&D zo soepel mogelijk te laten verlopen zijn er met de ketenpartners strakke afspraken gemaakt rondom het aanleveren van informatie. Ten eerste is afgesproken dat Fivoor in de eerste week bij iedere jongere in het kader van het gezinsonderzoek een systeemintake uitvoert. Dat is in 86% van de gevallen ook gebeurd (zie tabel 5). Voor de gevallen waarbij de intake niet heeft plaatsgevonden gold dat dit op het moment van intake te belastend was voor de jongere en diens systeem of dat het systeem niet beschikbaar was. Ten behoeve van de raadkamers is afgesproken dat vanuit de Hartelborgt na het ketenoverleg op vrijdag, het raadkamerformat uiterlijk maandag naar de Raad verstuurd wordt. Dit zodat de RvdK dit document tijdig beschikbaar kan stellen voor het OM en ZM. In tabel 5 valt te zien dat dit in de meeste gevallen gelukt is. Afwijkingen vonden met name plaats bij de eerste raadkamer als jongeren op donderdag of vrijdag instroomden en daardoor de informatie op maandag nog niet beschikbaar was. Bovendien is het voorgekomen dat een raadkamer naar voren geschoven werd op verzoek van een advocaat, waardoor rapportages eerder gereed dienen te zijn dan gepland, terwijl de Hartelborgt hier niet altijd tijdig van op de hoogte gesteld werd.

Tabel 5

Naleving afspraken S&D Rotterdam

	Rotterdam (n=29) n (%)
Systeemintake Fivoor plaatsgevonden	
<i>Onbekend</i>	1 (3%)
Ja	25 (89%)
Nee	3 (11%)
Format raadkamer tijdig en volledig naar de RvdK verstuurd voor raadkamer 1	n=24*
Ja	18 (75%)
Nee	6 (25%)
Format raadkamer tijdig en volledig naar de RvdK verstuurd raadkamer 2	n=16*
Ja	14 (88%)
Nee	2 (12%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal. *Voor de overige jongeren heeft raadkamer (nog) niet plaatsgevonden.

Als alle processen volgens plan verlopen, ontvangen het OM en ZM de dag voorafgaande aan de raadkamer het advies van de RvdK met in de bijlage het raadkamerformat van de proeftuin. Het OM geeft aan dat de OvJ de aanvullende informatie in principe altijd meeneemt, maar dat deze niet bepalend is voor de besluitvorming.

De informatie vanuit de proeftuin is opgesteld vanuit gedragsdeskundig oogpunt, in het kader van het strafrecht kijk ik nog altijd hoe dit zich verhoudt tot wat iemand verweten wordt.

OM

Naast de procesmatige afspraken geven ketenpartners aan dat het belangrijk is om afspraken te maken over de verantwoordelijkheden binnen de S&D. De Hartelborgt geeft aan in hun advisering bewust geen uitspraak te doen over het al dan niet schorsen van een jongeren omdat dat volgens hen een verantwoordelijkheid is van de RvdK. Dit wordt door RvdK ook zo gezien. Ondanks dat de S&D in gezamenlijkheid wordt uitgevoerd, is het goed om duidelijk af te spreken wie wat inbrengt en waar ieders verantwoordelijkheden liggen. Dergelijke afspraken dienen de komende tijd nog verder uitgewerkt te worden. De JB geeft aan dat binnen hun organisatie is afgesproken dat de jeugdbeschermer of jeugdreclaseerder beslissingen rondom de advisering in het strafproces alleen in een multidisciplinair overleg mag nemen. Volgens de JB worstelen sommige medewerkers met wat het betekent voor hun positie als het kernbesluit afwijkt van wat er in het ketenoverleg besloten wordt: Wat is dan doorslaggevend? Waar ga je dan uiteindelijk achterstaan? Tegelijkertijd geven de JB en andere ketenpartners aan dat er in het ketenoverleg over het algemeen consensus wordt bereikt; indien dit niet het geval was, werd dit in het rapport opgenomen.

Het is voorgekomen dat ketenpartners echt niet op één lijn kwamen, dit is zo gepresenteerd op de raadkamer. Uiteindelijk is het een beslissing van de rechter en daar moeten we ons allemaal aan houden.

JB

Tot slot zijn de ketenpartners in Rotterdam aan het verkennen hoe de bovenstaande processen S&D zich verhouden tot de bestaande structuur van netwerk- en trajectberaden. De RvdK geeft aan dat het belangrijkste verschil is dat het overleg in de JJI plaatsvindt en de direct betrokkenen aan tafel zitten in plaats van vaste vertegenwoordigers. Terwijl de RvdK, en andere ketenpartners, juist deze twee elementen van het de overlegstructuur binnen de proeftuin zeer waardevol achten. Door de JJI nadrukkelijk te betrekken en op casusniveau informatie en observaties uit te wisselen wordt de wereld binnen de JJI meer verbonden met buiten en door met direct betrokkenen aan tafel te zitten, bereik je in het overleg meer diepgang. Volgens de ketenpartners krijg je door informatie uit de JJI over hoe een jongere zich op de groep en in de omgang met de pedagogisch medewerkers gedraagt, een veel completer beeld van een jongere.

Het is heel fijn dat de deuren van de JJI geopend zijn. Toen we begonnen werd heel snel duidelijk hoeveel waardevolle informatie er eigenlijk vanuit de JJI beschikbaar is, dit werd voorheen veel minder naar buiten gebracht.

RvdK

2.5.2 Informatie uitwisseling en privacy

In de proeftuin S&D Rotterdam geven ketenpartners aan dat het uitwisselen van informatie voor het grootste deel gedekt is met een toestemmingsverklaring, getekend door jongere en ouders. Tegelijkertijd geeft men aan dat omtrent de intensievere samenwerking met de gemeente en GGZ instelling, Fivoor, de kaders beter dienen worden uitgewerkt. Wat Fivoor betreft vallen de S&D die zij uitvoeren onder verantwoordelijkheid van de Hartelborgt. De medewerkers van Fivoor zijn als het ware onderaannemers van de Hartelborgt. Alleen de medewerkers die bij de proeftuin betrokken zijn, hebben toegang tot de informatie over het traject. De jongeren worden niet in het systeem van

Fivoor ingeschreven. Dit betekent ook dat Fivoor als de jongere daar al eerder bekend was, zonder toestemming van de jongere het dossier niet op mag zoeken in hun eigen systeem. De afspraken hierover zijn helder en goed afgestemd. Tegelijkertijd geeft Fivoor aan dat deze manier van werken vertragend kan zijn en hierdoor soms niet alle informatie uit de voorgeschiedenis kan worden meegenomen. Wat de gemeente betreft geven ketenpartners aan voorzichter te zijn met betrekking tot de informatie die gedeeld wordt. Binnen het proces van S&D is het idee om de gemeente vroeger en intensiever te betrekken maar dan dienen de afspraken omtrent gegevensuitwisseling en geheimhouding eerst beter uitgewerkt te worden. Tot slot komt, net als in Breda, in Rotterdam ter sprake dat uitvoerders meer mogen delen dan ze in de praktijk doen. De reclassering geeft aan dat de wet- en regelgeving voor veel uitvoerders onduidelijk is en dat ze daarom voorzichtig zijn, terwijl dit niet altijd in het belang van het traject is.

We vragen uitvoerders binnen het strafdomlein, bij wie het tuchtrecht en de SJK registratie continu boven het hoofd hangt, om tafel te gaan met uitvoerde van het zorgdomlein, zonder dat daar duidelijke handvaten voor worden gegeven

Reclassering

In het verlengde hiervan geven ketenpartners aan dat het voor de komende tijd belangrijk is om heldere afspraken te maken over hoe de informatie gerapporteerd wordt: wie is eigenaar van bepaalde stukken tekst? Welke bronnen worden vermeld? Hoe vermeld je dat dan? Het feit dat de S&D een coproductie is, kan volgens de ketenpartners ook verwarring oproepen, als niet duidelijk is waar bepaalde informatie vandaan komt en in hoeverre deze door alle ketenpartners geakkordeerd is.

2.5.3 Financiering

Wat de financiering in Rotterdam betreft geven de ketenpartners aan dat tijdens het verblijf in de Hartelborgt heldere afspraken over de financiering gemaakt zijn. Fivoor heeft een contract met de Hartelborgt die de werkzaamheden van Fivoor binnen de proeftuin financiert. Dit beperkt zich echter wel tot de proeftuinperiode en indien de processen verder uitgerold worden, dienen hier opnieuw afspraken over gemaakt te worden. Over de voortzetting van het traject na uitstroom dienen de afspraken ook nog verder uitgewerkt te worden. Voor nu is afgesproken dat als het proces van S&D na uitstroom doorgang dient te vinden, dit in de schorsingsvoorwaarden wordt opgenomen zodat de gemeente het traject na uitstroom kan financieren. Hierbij wordt door de ketenpartners wel benadrukt dat de gemeente het liefst zo vroeg mogelijk in het traject betrokken dient te worden.

Het moet niet zo zijn dat de gemeente aan het einde alleen een factuur opgestuurd krijgt. Het is de bedoeling dat de gemeente al in het voortraject meedenkt over de mogelijkheden.

Reclassering

Bovendien kan door de verandering van financiering een hapering in het traject ontstaan; hierover dienen heldere afspraken gemaakt te worden. De Hartelborgt geeft aan dat er toe nu toe op casusniveau zich geen knelpunten hebben voorgedaan.

Bij alle zorgtrajecten die uitgezet zijn is het tot nu toe nog niet voorgekomen dat de financiering vanuit de gemeente niet rondkwam.

Hartelborgt

2.5.4 Draagvlak

Het wel of niet slagen van een de werkprocessen rondom S&D ligt volgens de ketenpartners in Rotterdam aan het draagvlak binnen de organisaties; of het iedereen lukt hun aandeel van de S&D tijdig en volledig te leveren.

De manier waarop we het proces hebben ingericht vraagt van iedere organisatie een bepaalde houding: jongens dit is de kans om met elkaar alle informatie samen te brengen en een goed plan te maken. Iedereen moet alles op alles zetten om dat mogelijk te maken.

Hartelborgt

Het enthousiasme en de inzet onder de ketenpartners is hoog. Tot nu toe zijn de ketenpartners over het algemeen tevreden over het draagvlak binnen de verschillende organisaties. Wel lijkt dit afhankelijk van personen en indien die uitvallen kan dit tot stagnatie leiden. De ketenpartners geven daarom aan dat het belangrijk is om het draagvlak nog verder te vergroten binnen de deelnemende organisaties. Het draagvlak is volgens de RvdK vrijwel direct ontstaan omdat de opdracht vanuit het ministerie komt. Ketenpartners realiseren zich dat het veld aan grootschalige veranderingen onderhevig is en dat het belangrijk is dit met zijn allen goed uit te werken. Bovendien kan iedereen zich achter deze veranderingen scharen en erkent iedereen het belang van een integraal proces van S&D en continuïteit van zorg. Tot slot houdt de continue instroom van jongeren de ketenpartners scherp en de energie hoog.

2.6 Betrokkenheid jongeren en systeem

De jongere en diens systeem worden vanaf het moment van plaatsing bij het traject betrokken en worden gestimuleerd om actief mee te denken. In de eerste week worden de ouders uitgenodigd voor het gezinsonderzoek. Daarbij wordt vanuit de pedagogisch medewerkers de systeemparticipatie actief gestimuleerd. Het aantal bezoekenmomenten is uitgebreid en vindt plaats op de groep zodat groepsleiding hierbij kan aansluiten. Daarnaast wordt het systeem gestimuleerd om bij de kookmomenten op de groep aanwezig te zijn. Groepsleiding geeft aan dat zij het prettig vinden dat zij meer contact hebben met het systeem; dit heeft meerwaarde in de omgang met de jongere omdat je bepaald gedrag in een context kan zien. Tot slot worden de jongere en diens systeem uitgenodigd bij het ketenoverleg ten behoeve van de tweede raadkamer. Tabel 6 geeft weer dat zowel jongere als het systeem, op één na, in alle gevallen ook daadwerkelijk aanwezig zijn geweest.

Tabel 6

Aanwezigheid jongere/systeem bij ketenoverleg Rotterdam

	Rotterdam (n=15)
	n (%)
Aanwezigheid jongere bij ketenoverleg raadkamer 2	
Onbekend	4 (27%)
Ja	11 (100%)
Nee	-
Aanwezigheid systeem bij ketenoverleg raadkamer 2	
Onbekend	5 (33%)
Ja	9 (90%)
Nee	1 (10%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017 voor de jongeren waarbij een raadkamer 2 heeft plaatsgevonden. Percentages onbekende gegevens berekend ten opzichte van het totale aantal. Percentages bekende gegevens berekend ten opzichte van het totale bekende aantal.

Met betrekking tot de eerste raadkamer bespreekt de Hartelborgt het format raadkamer met de jongere alvorens het naar de RvdK wordt gestuurd. De RvdK bespreekt de uitkomsten met het systeem. De jongere en diens systeem worden dus niet uitgenodigd om zelf aan het ketenoverleg deel te nemen. Enerzijds geven ketenpartners aan dat als je naar volledige openheid streeft, dit wellicht wel zou moeten. Anderzijds geven ketenpartners aan dat er in de eerste week al heel veel op de jongere en diens systeem afkomt en zij soms al moeite hebben om alles te overzien. Ook wordt er tijdens het eerste overleg met name in kaart gebracht welke informatie bij de ketenpartners beschikbaar is, wat dit overleg wellicht minder relevant maakt voor de jongere en diens systeem.

Het belang om jongeren en systeem actief bij de S&D te betrekken wordt door alle ketenpartners en DJI onderstreept. De openheid en de mogelijkheid om hen nadrukkelijk te betrekken zijn volgens de geïnterviewde werkzame bestandsdelen die breder in het justitiële proces kunnen worden doorgevoerd. De JB geeft aan dat het heel goed is dat er een beweging gaande is binnen de keten waarbij de nadruk steeds meer ligt op 'praten met' in plaats van 'praten over'.

Een jongere vroeg en keer aan mij waar wij het recht vandaan halen om op basis van één of twee gesprekken een rechter te adviseren over zijn situatie. Deze jongere vroeg terecht waarom hij niet meer positie kreeg in het proces: waarom mag ik niet tegen de rechter vertellen wat ik denk dat goed voor mij is?

JB

In de interviews met de jongere en het systeem is uitgevraagd hoe zij het verblijf op de proeftuin S&D Rotterdam hebben ervaren. Zij geven aan dat er tijdens het verblijf 'een plan' (c.q. format raadkamer) werd op gesteld, wat zich met name richtte op de hulpverlening na uitstroom. Het format raadkamer werd individueel opgesteld waardoor er veel ruimte was voor persoonlijke verbeterpunten. De jongeren en diens systeem geven aan gesprekken te hebben gevoerd over de invulling van het format raadkamer, de systeemintake is hierbij niet expliciet opgemerkt. Hoewel de jongeren en het systeem op deze manier wel de kans kregen hun stem te laten horen, hadden zij niet het idee dat zij ook daadwerkelijk gehoord werden in het opstellen van het format. Doordat veel ketenpartners input leverende hadden de jongeren zelf het idee weinig bij te dragen, en hadden enkelen het idee dat er te veel over hen werd besloten, in plaats van met hen. Daarbij geven de jongeren aan dat zij tussentijds niet op de hoogte werden gebracht van aanpassingen in het format raadkamer, waardoor zij soms voor verassingen kwamen te staan tijdens de zitting. Tegelijkertijd geven de jongeren en het systeem aan vertrouwen te hebben in de inbreng van de medewerkers van de proeftuin en vonden zij het fijn dat er veel tijd werd gestoken in het opstellen van het format raadkamer.

De jongeren benoemen dat de RvdK en JB uitvoerig betrokken waren bij hun traject in de proeftuin, wat zij als positief beschouwen. Tegelijkertijd geven enkele jongeren aan dat zij voorafgaand aan de plaatsing begeleid werden door externe hulpverleners (wijkteam en systeemtherapeut) die niet altijd bij het traject in de proeftuin werden betrokken. Door zowel de jongeren als het systeem wordt het als bevorderlijk gezien indien deze hulpverleners betrokken werden, en als betreuwenswaardig indien zij niet betrokken meer waren bij het interne traject. Zij hopen dat in de toekomst externe hulpverleners welke vooraf al betrokken waren, beter betrokken zullen worden bij het interne traject.

Meerdere jongeren geven aan dat door het bezoek de kwaliteit van het contact met het systeem is toegenomen sinds plaatsing in de proeftuin. Het feit dat het bezoek op de afdeling zelf wordt ontvangen (in tegenstelling tot in de rest van de JJI, waar een aparte bezoekerimte gebruikt wordt), werd door zowel de jongeren als het systeem gewaardeerd. Het karakter van de afdeling werd als meer uitnodigend ervaren dan de bezoekerimte in de JJI. De jongeren en het systeem geven aan over het algemeen tevreden te zijn met het bezoek in de gemeenschappelijke ruimte en de sfeer op deze afdeling tijdens het bezoek.

Normaal zit ik altijd op mijn Playstation boven en kom ik alleen beneden om te roken. Ik ben zo lui dat ik een pak drinken mee naar boven neem, dan hoef ik ook niet naar beneden als ik dorst heb. Ja, je praat echt wel meer tijdens het bezoek.

Jongere

De lengte van het bezoek werd door de jongere als knelpunt aangemerkt. De lengte is beperkt tot een uur en dit gaat volgens hen ten koste van de kwaliteit van het bezoek. Zij geven aan liever langer

en minder vaak het systeem te ontvangen, dan frequenter en korter. Bovendien mogen alleen directe familieleden op bezoek komen; ondanks dat bij meerdere jongeren het systeem is uitgebreid met een tweedegraads familielid (bijvoorbeeld tante of oma). Deze beperking werd als negatief ervaren; omdat de directe familie niet altijd beschikbaar was tijdens de bezoektijden en de jongeren dan dus geen bezoek ontvangen.

De vorige keer kon mijn vader niet komen, dus dan heb ik geen bezoek. Ik vind wel dat je andere familie ook gewoon mag komen, in plaats van alleen mijn ouders.

Jongere

2.7 Leefklimaat

Om het proces van S&D zo optimaal mogelijk te laten verlopen wordt er door de proeftuin veel aandacht besteed aan het leefklimaat op de afdeling. Het leefklimaat op afdeling S&D bevordert, volgens de Hartelborgt, de kwaliteit van de observaties en rapportages. Er wordt bewust geïnvesteerd in een zo min mogelijk autoritair klimaat waarbij men het 'oude JJI denken', voor zover mogelijk, probeert los te laten. Het uitgangspunt is bijvoorbeeld om geen gebruik te maken van de separatie ruimte en in de bejegening naast de jongeren te gaan staan. Daarbij zorgt de voorselectie van jongeren voor een groep die zich begeleidbaar opstelt en elkaar hierdoor minder negatief beïnvloedt.

De afdeling onderscheidt zich van andere afdelingen in de JJI, waar jongeren meer naar binnen gericht zijn en de groepsdynamiek meer druk geeft.

Hartelborgt

Bovendien is de proeftuin opgezet in een gescheiden afdeling binnen de Hartelborgt, wat volgens de ketenpartners een belangrijk element vormt van de S&D. De afdeling S&D is kleiner dan de reguliere groepen en de groep wordt zoveel mogelijk gescheiden gehouden van de rest van de jongeren uit de JJI. De jongeren volgen geen onderwijs met de rest van de jongeren in de JJI maar krijgen les op de afdeling waarbij het onderwijs zoveel mogelijk aansluit op het lesmateriaal van de school buiten. Volgens de ketenpartners wordt hiermee mogelijk besmettingsgevaar vanuit de dagelijkse omgang met langer verblijvende jongeren voorkomen en is het perspectief van de jongeren meer naar buiten gericht. Het hele proces van S&D is in principe gericht op het traject na uitstroom.

Je ziet vaak dat relatief nieuwe jongens in het veld zich optrekken aan de oudere meer antisociale jongens; die houding gaan overnemen om erbij te horen. Dat speelt op deze groep minder waardoor de jongere veel meer ruimte heeft naar zijn eigen ontwikkeling te kijken.

Hartelborgt

2.7.1 Leefklimaat: jongeren en systeem

Het feit dat de proeftuin een aparte afdeling is binnen de Hartelborgt en dat jongeren gescheiden worden gehouden van andere groepen, wordt over het algemeen door de jongeren en hun systeem gewaardeerd. Het systeem geeft aan dat zij het fijn vinden dat de jongeren gescheiden zijn van de 'heftigere criminelen'. De jongeren merken op dat zij het idee hebben dat het op andere afdelingen onrustiger is en dat ze het fijn vinden dat dit op hun afdeling minder het geval is. Tegelijkertijd geven sommige jongeren aan dat zij zich door scheiding geïsoleerd voelen. Bovendien geven de jongeren aan alsnog contact te hebben met jongeren van andere afdelingen en dat ze daarom het nut van de kunstmatige scheiding niet altijd inzien.

Kijk, als je wilt dat wij geen contact maken met dat soort mensen, dan moet je deze afdeling niet in een gevangenis plaatsen.

Jongere

Wat het dagprogramma betreft geven de jongeren aan de TOP's²⁵ bijeenkomsten als positief te ervaren. Ondanks dat de jongeren het niet 'leuk' vinden, zien zij wel in dat ze sociale vaardigheden leren en beter om leren gaan met emoties. Over het onderwijs geven de jongeren aan dat school te vaak uitvalt, wat leidt tot frustraties onder de jongeren. Tevens geven de jongeren aan dat het lastig is passend onderwijs te krijgen omdat ze onderling erg verschillen in opleidingsniveau (van MBO tot Atheneum). Bovendien geven de ketenpartners aan dat door de manier waarop het onderwijs is ingericht er meer theorielessen en minder praktijklessen dan op andere groepen worden aangeboden. In combinatie met de hogere frequentie van TOPs! bijeenkomsten, is dit volgens de ketenpartners voor sommige jongeren lastig vol te houden. De S&D afdeling zal hierin nader afstemming zoeken met de onderwijsafdeling van de Hartelborgt. Tot slot geven de jongeren aan dat er buiten het vaste programma weinig te doen is op de afdeling, zij zouden graag de gelegenheid hebben meer activiteiten te ondernemen. De jongeren geven aan dat zij met name in het weekend veel op hun kamer zitten, wat voor frustraties zorgt. Sport wordt als uitlaatklep gezien en de jongere zouden dan ook graag vaker en langer willen sporten.

De relatie met de medewerkers van proeftuin wordt door jongeren en hun ouders/verzorgers als positief ervaren. Ze ervaren dat het contact gebaseerd is op wederzijds vertrouwen. Door het systeem wordt het contrast met andere afdelingen in de JJI en de relatie tot de medewerkers daar geduid als begeleiders in de proeftuin versus bewakers en beveiligers op de reguliere afdelingen. De jongeren hebben de indruk dat de pedagogisch medewerkers oprecht betrokken zijn en dat zij met problemen bij hen terecht kunnen. De jongeren hebben het idee hun hart te kunnen luchten bij de pedagogisch medewerkers en professioneel bejegend te worden door de gedragsdeskundigen. Naast het feit dat de medewerkers betrokken zijn bij de jongeren, wordt hun interesse in de jongeren in combinatie met de behulpzaamheid en persoonlijke begeleiding als positieve punten genoemd. Het team zorgt ervoor dat jongeren het idee hebben zorgzaam te worden opgevangen.

Wij gaan ons niet alleen maar slecht tegenover de begeleiding gedragen. Wij denken 'hij heeft dit voor ons gedaan dus dan moeten wij ook wat voor hem doen'. Het is geven en nemen.

Jongere

In de proeftuin in Rotterdam worden grotendeels dezelfde regels gehanteerd als op andere afdelingen van de Hartelborgt. Wel hebben de jongeren het idee dat ze op de proeftuin iets flexibeler worden toegepast dan in de JJI zolang 'gewoon normaal' wordt gedaan. De mate van flexibiliteit is volgens de jongeren wel afhankelijk van de medewerker. De regels worden door het systeem aangedragen als methode voor het creëren van structuur en het inkaderen van verwachtingen. De regels worden over het algemeen als rechtvaardig en terecht gezien, door zowel de jongeren als het systeem. Tot slot geven jongeren aan dat de onderlinge relaties tussen jongeren afhankelijk zijn van de samenstelling van de groep op de afdeling. Hierdoor varieert de evaluatie van deze relaties van zeer prettig en gemoedelijk tot onprettig en grimmig. Dit wordt ook door het systeem herkend. Negatieve onderlinge relaties worden als schadelijk voor het gevoel van veiligheid en de motivatie gezien.

---

²⁵ TOPs! Is een methodiek waarbij jongeren bewust worden gemaakt van hun eigen manier van doen en denken. De nadruk ligt op het aanleren van positieve oplossingen.

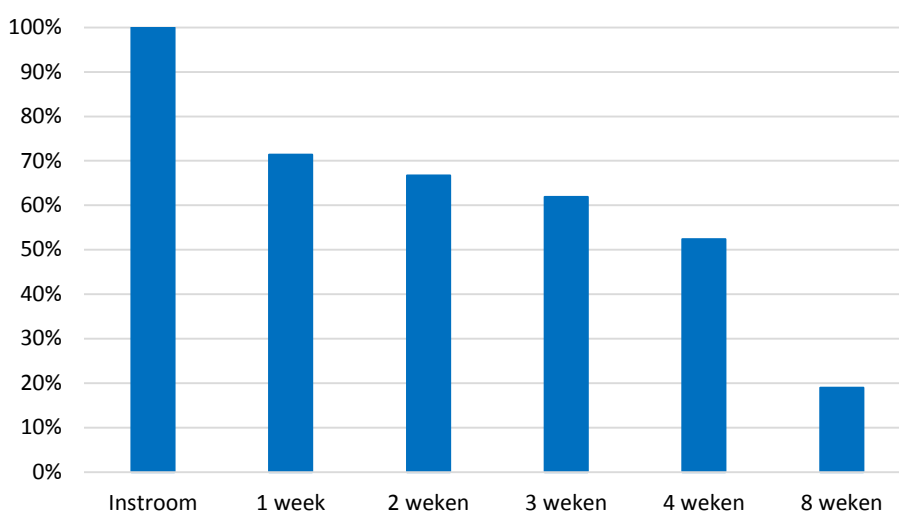
2.8 Uitstroom

2.8.1 Verblifsduur

In totaal zijn er tot 1 juli 2017 in Rotterdam 21 jongeren uitgestroomd. Figuur 12 geeft weer binnen hoeveel weken deze jongeren zijn uitgestroomd. Na één week is 29% van de preventief gehechte jongeren in Rotterdam uitgestroomd, na vier weken is bij de helft 48% van de jongeren uitgestroomd en na acht weken is 81% van de jongeren uitgestroomd. Na 16 weken zijn alle jongeren uitgestroomd. Deze gegevens zijn vergelijkbaar met de gegevens van de jongeren in de KV's en jongeren in een JJI (Rovers, 2014).

Figuur 12

Verblifsduur jongeren S&D Rotterdam

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

2.8.2 Uitstroomroutes

In tabel 7 zijn de verschillende routes van uitstroom weergegeven. Voor Rotterdam geldt dat ongeveer de helft (52%) van de jongeren uitstroomt in het kader van schorsing van de preventieve hechtenis. In totaal zijn drie jongeren (14%) tijdens het traject teruggeplaatst wegens een incident: twee jongeren naar aanleiding van verbale en fysieke agressie en één jongeren naar aanleiding van recidive tijdens verlof (jongere had status nachtdetentie).

Tabel 7

Uitstroom routes

	Rotterdam (n=21)
	n (%)
Schorsing preventieve hechtenis	11 (52%)
Onmiddellijke invrijheidsstelling	3 (14%)
Doorgeplaatst afdeling nachtdetentie	3 (14%)
Doorgeplaatst JJI Intermetzo LVB	1 (5%)
Beëindiging traject (vrijwillig)	n.v.t.
Terugplaatsing JJI	3 (14%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017.

Tabel 8 geeft de woonsituatie na uitstroom weer zoals omschreven in het format raadkamer. Het plan bij uitstroom is voor bijna twee derde (62%) van de jongeren dat ze weer thuis gaan wonen. Het andere deel (33%) is doorgestroomd naar een JJI: 3 (14%) jongeren zijn doorgeplaatst naar een afdeling voor nachtdetentie, 1 (3%) jongeren wordt doorgeplaatst naar de LVB afdeling van JJI Intermetzo en 3 (14%) jongeren worden tijdens het verblijf teruggeplaatst naar de JJI.

Tabel 8
Woonsituatie na uitstroom

	Rotterdam (n=21)
Bij ouders/verzorgers	13 (62%)
JJI	7 (33%)
Begeleid wonen/Behandelgroep	1 (5%)

Notitie. Gegevens tot 1 juli 2017 van de uitstroomde jongeren.

2.8.3 Uitstroomproces

De Hartelborgt geeft aan dat zij binnen de S&D afdeling meer dan voorheen tijdens het verblijf bezig zijn met welk aanbod er buiten beschikbaar is en hoe de aansluiting daarmee zo goed mogelijk kan worden verzorgd. Bovendien benoemt Fivoor dat zij het als belangrijke meerwaarde zien om al tijdens het traject betrokken te zijn zodat de aansluiting met hun hulpaanbod zo soepel mogelijk kan verlopen. Daarbij geeft Fivoor aan dat indien andere zorgaanbieders geïndiceerd zijn, zoals specialistische behandeling op het gebied van zeden bij de Waag, zij binnen de proeftuin al in een vroeg stadium de wachtlijst kunnen afstemmen en indien nodig een overbruggingsperiode kunnen bieden.

De doorstroom naar behandeling verloopt heel soepel. De jongere kent je, het systeem kent je, de jeugdbeschermer kent je. Het contact is al gelegd en dat is heel belangrijk.

Fivoor

Gezien de belangrijke rol die reclassering speelt in dit traject komen de verbinding met de reclassering en de aansluiting op het schorsingsplan als belangrijke thema's naar voren. Ten eerste komt naar voren dat het belangrijk is dat bij uitstroom eventuele indicaties voor verdere S&D of behandeling in de schorsingsvoorwaarden worden opgenomen. Enerzijds omdat hiermee de financiering vanuit de gemeente makkelijker tot stand komt, anderzijds omdat dit in het kader van het traject een stok achter de deur biedt. Het OM geeft aan dat zij zich feitelijk alleen bezighouden met de juridische kant van het verhaal en dat het vaststellen van de schorsingsvoorwaarden in het kader van de strafzaak vaak voor zich spreekt; de informatie van de proeftuin wordt hiervoor niet perse gebruikt.

De schorsingsvoorwaarden, dat is eigenlijk een standaard riedeltje: dagbesteding, beperkingen, eventueel een vorm van behandeling. Daar is de proeftuin niet voor nodig om dat vast te stellen.

OM

Als het gaat om de specifieke invulling van de voorwaarden wordt het advies vanuit de proeftuin wel meegenomen en vrijwel altijd opgevolgd.

Het maakt mij niet uit MST of FFT wordt ingezet als de gedragsdeskundigen van mening zijn dat een specifieke interventie geïndiceerd dan wordt dat ons vrijwel altijd overgenomen.

OM

Vervolgens geven ketenpartners aan dat het belangrijk is dat na het moment van uitstroom de reclassering de regie pakt om deze onderdelen vorm te gaan geven. Hierbij wordt het als meerwaarde gezien dat de reclassering al tijdens het verblijf in de proeftuin (c.q. JJI) op casusniveau betrokken is; de aansluiting op het reclasseringstraject verloopt hierdoor soepeler. Omdat er meer zicht is op de behoefte van de jongere en diens systeem kan de begeleiding door de reclassering beter worden ingericht. Bovendien is het plan, dat ten grondslag ligt aan het schorsingsplan, vanuit

de proeftuin door meerdere disciplines opgesteld in plaats van alleen vanuit de reclassering. Hierdoor kan volgens de reclassering echt een veel completer beeld van de jongere gevormd worden wat het verder uitwerken van reclasseringstraject makkelijker maakt. Door de intensieve samenwerking en uitwisseling van informatie heeft de reclassering een goede startpositie op het moment dat zij de begeleiding moet starten.

Ik moet heel veel investeren aan de voorkant, maar krijg er uiteindelijk ook heel veel voor terug.

JB

Hierbij merkt de reclassering wel op dat reclasseringswerkers over het algemeen heel praktisch zijn ingesteld. Het zou daarom van toegevoegde waarde kunnen zijn als de informatie vanuit de proeftuin, met de ketenpartners, ook praktisch uitgewerkt zou kunnen worden.

Jeugdbeschermers zijn heel erg op zoek naar wat betekent dit voor mij in mijn contact met de jongere, hoe kan ik het beste handelen om hem te helpen. Ik denk dat we hier wel goed zicht op hebben maar we zouden dit nog kunnen vertalen naar praktische handvaten.

JB

Tot slot komt naar voren dat de aansluiting op voorzieningen soms gemist wordt. Dit is volgens de ketenpartners al langer een probleem maar wordt door de proeftuin nog meer evident omdat er nu echt een gedegen plan ligt. Ketenpartners geven aan dat het erg frustrerend kan zijn als je met z'n allen een plan optuigt en dit vervolgens niet kan uitvoeren omdat de jeugdhulp niet is ingekocht of er lange wachtlijsten zijn.

Je schept ook verwachtingen als je als keten zegt, we vinden dit een goed plan voor jou, en je neemt jongere en ouders daarin mee. Als je dan op het einde moet zeggen, leuk plan, maar we krijgen het niet voor elkaar, is dat voor alle partijen frustrerend.

JB

3. S&D Groningen

In Groningen is de S&D geïntegreerd in de werkwijze van de KV. De beschrijvingen in dit hoofdstuk beperken zich tot de specifieke elementen van S&D die gedurende het traject in de KV worden uitgevoerd. Een kernonderdeel van S&D in Groningen is dat jongeren en hun systeem nadrukkelijk worden geactiveerd tot meedoen en meedenken in het traject. De S&D is gericht op de totstandkoming van het integraal trajectplan zorg en de uitvoering daarvan na uitstroom. Voor verdere beschrijving van de proeftuin in Groningen, werkprocessen en doelgroep, wordt de lezer verwezen naar Deel 1 Kleinschalige Voorzieningen.

3.1 S&D: programma

In Groningen is de S&D volgens een gefaseerd inhoudelijk programma ingericht. Afhankelijk van de duur van de plaatsing, de mogelijkheden van de jongere en diens systeem en de wensen van de plaatsende instantie, komen enkele of alle fasen en onderdelen van het inhoudelijke programma aan de orde. Tabel 9 geeft een overzicht van deze fasen zoals omschreven in het plan van aanpak van de proeftuin. Het uitgangspunt is dat de jongere en diens systeem gedurende het gehele traject nadrukkelijk betrokken worden.

Tabel 9

Fasering verblijf KV/S&D Groningen

Instroom	0	Screening voor plaatsing In de vroeghulp en adviestaak kan de RvdK of reclassering gebruikmaken van de consultfunctie van de KV om aan (contra)indicaties het juiste gewicht toe te kennen.
	1	Screening en planning van het verblijf Introductie en kennismaking; risico inschatting en risicomanagement vaststellen; dag- en weekprogramma opstellen; uitleg werkwijze huisregels en afsprakenformulier; netwerkanalyse; afname vragenlijsten; planning bijeenkomsten
Doorstroom	2	Zelfreflectie en probleembesef Werkboek; ondersteunde begeleidende contacten; uitleg resultaten; vragenlijsten; systeemparticipatie; opstellen presentatieplan als input voor het integraal trajectplan zorg
	3	Probleemanalyse en motivatie POP werkboek; motiverende gespreksvoering door pedagogisch medewerkers; netwerkbijeenkomsten; observatieverslag ten behoeve van de raadkamer
	4	Totstandkoming integraal trajectplan zorg Regie van en verbinding met toezichthouder; ondersteunde contacten vanuit pedagogisch medewerkers
Uitstroom	5	Presentatie integraal trajectplan zorg Netwerkbijeenkomst, trajectberaad
	6	Eerste uitvoering integraal trajectplan zorg Bij langer verblijf, bijvoorbeeld tot aan de strafzitting
	7	Nazorg Trajectberaden en netwerkbijeenkomsten; ondersteunend contact vanuit pedagogisch medewerkers of volgen van behandelmodules

De eerste 24 uur na plaatsing zijn gericht op risicotaxatie en verkenning van het probleem. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van dossierinformatie, de vragenlijsten van ROM en gesprekken. Ketenpartners geven aan dat er behoefte is aan een instrument om de risico's in te schatten en dat het belangrijk is dat er concreet invulling wordt gegeven aan begrippen als 'laag' en 'hoog' risico. Op dit moment wordt gewerkt met een instrument dat is ontwikkeld in de Wilster. Het gaat niet om een echt risicotaxatie instrument, maar om een instrument waarmee op de verschillende leefgebieden de risicofactoren worden genoteerd. De komende tijd zal bekeken worden wat voor (bestaand) instrument ingezet kan worden. De eerste bevindingen vormen de eerste aanzet van het integraal

trajectplan zorg, dat in de eerste week verder uitgewerkt wordt. Middels het werkboek (zie verderop), persoonlijkheidsvragenlijsten en gesprekken wordt samen met de jongere uitgewerkt welke criminogene factoren ten grondslagen liggen aan het delictgedrag. De pedagogisch medewerkers leveren tevens een observatieverslag aan. De basis hiervoor zijn observaties op de groep, maar ook de interactie met de jongere (o.a. bij het werken in het werkboek) komt hier aan de orde.

Alle informatie wordt in een voor de proeftuin aangepaste vorm van netwerkbijeenkomsten en trajectberaden met andere betrokken partijen gedeeld. De week wordt afgesloten met een netwerkbijeenkomst waarin de jongere zijn verworven inzichten middels een presentatie vanuit het werkboek deelt. Bij de netwerkbijeenkomsten worden de ouders of verzorgers van de jongere en andere belangrijke personen uit diens leven uitgenodigd. Daarnaast worden betrokken ketenpartners, zorgprofessionals en eventueel de gemeente uitgenodigd; hiermee vormt dit tevens het eerste trajectberaad waarmee input geleverd kan worden voor het eerste raadkamer advies van de RvdK of reclassering. Op basis van de verzamelde informatie en inzichten wordt vervolgens in samenspraak met de ketenpartners bepaald of, en zo ja van welke aard, aanvullende S&D nodig is. Tevens kunnen aanvullende netwerkbijeenkomsten en trajectberaden georganiseerd worden.

De jongere gaat tijdens het traject vanuit een werkboek met ondersteuning van de pedagogisch medewerkers met opdrachten aan de slag. Dit werkboek is gebaseerd op de Pas Op de Plaats (POP)²⁶ methodiek ontwikkeld door Juvaid. Het eerste deel van het werkboek is gericht op kennismaking en bewustwording en de probleemanalyse. Het tweede deel is gericht op het bedenken van oplossingen om te voorkomen dat de jongere weer of verder in de problemen komt. Naast de algemene opdrachten in het werkboek kan de jongere op maat gesneden opdrachten aangeboden krijgen. Middels de netwerkbijeenkomsten en trajectberaden worden de opdrachten uitgewerkt waarbij samen met het systeem en de ketenpartners tot overeenstemming wordt gekomen over wat de kern van het probleem is, hoe dit aangepakt moet worden en hoe de jongere hierbij het beste ondersteund kan worden. Onderliggend aan deze werkwijze zijn elementen van YOUTURN²⁷ en POP. Daarnaast wordt er, net als in Rotterdam, binnen het traject gewerkt met elementen van de TOPs!

3.2 Ketensamenwerking

De S&D is gericht op de totstandkoming van het integraal trajectplan zorg en de uitvoering daarvan. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de RvdK, reclassering en gemeente die elk hun bestaande (wettelijke) rol en verantwoordelijkheden behouden. De RvdK, de procesregisseur, heeft de regie over organiseren en voorzitten van de trajectberaden en de totstandkoming van het uiteindelijke integraal traject plan zorg. De RvdK geeft hierbij aan dat zij het soms nog lastig vinden te bepalen hoe de S&D en werkprocessen zich verhouden tot de bestaande structuur van netwerk- en trajectberaden. De casusregisseur, de partij die regie heeft over de uitvoering van het integraal trajectplan zorg is casusafhankelijk. Dit wordt in samenspraak met de ketenpartners en de jongere en diens systeem bepaald. Het uitgangspunt is om de regie van het traject zo dicht mogelijk bij de jongere te beleggen bij een partij die voor en na het verblijf de regie reeds had of zal hebben. De verbinding met de reclassering en aansluiting op het schorsingsplan zijn hierbij essentieel. Het is belangrijk dat de reclassering na uitstroom de regie pakt om de onderdelen uit integraal trajectplan zorg vorm te geven. Hier ligt volgens de proeftuin een verbeterpunt voor de komende tijd omdat de informatie uit het trajectplan zorg op dit moment nog onvoldoende benut wordt in het schorsingsplan van de reclassering. Bovendien geven ketenpartners aan dat het integraal traject plan zorg soms te veel blijft hangen op een beschrijving van het probleem en meer vertaald zou kunnen worden naar concrete afspraken.

²⁶ Pas Op de Plaats (POP) is een module ontwikkeld door Juvaid en ketenpartners om verdere afglijden in de criminele carrière te voorkomen.

²⁷ YOUTURN is de basismethodiek van de JJJ's en is gericht op het aanleren van eigen verantwoordelijkheid.

Om als keten de processen van S&D goed uit te kunnen voeren is het creëren en behouden van draagvlak en commitment volgens de ketenpartners essentieel. Daarbij dient men goed op de hoogte te zijn van ieders rol, werkwijze en verantwoordelijkheden. Het is belangrijk dat de onderlinge communicatie helder en efficiënt verloopt en dat afspraken helder geformuleerd zijn en organisatie breed geïmplementeerd worden. Hierbij wordt specifiek genoemd dat de afspraken omtrent de gegevensuitwisseling en intergemeentelijke financiering beter uitgewerkt dienen te worden.

3.3 Betrokkenheid jongeren en systeem

De jongere en diens systeem worden vanaf het moment van plaatsing, middels het werkboek en de netwerkbijeenkomsten, geactiveerd tot meedenken en meedoen in het traject. Met name de eerste tien dagen gaat de jongere actief aan de slag met het werkboek en wordt geacht tijdens de overleg momenten presentaties te geven over de gemaakte opdrachten en verworven inzichten, waarbij het systeem aanwezig is. De ketenpartners zien hierin grote meerwaarde.

Het is een proces waar iedereen onderdeel vanuit maakt. Ouders kijken hierbij ook naar zichzelf en de rol die zij zelf spelen. Ze zien hierdoor in dat het niet alleen ligt bij de jongere die delicten heeft gepleegd maar dat de omgeving ook een rol speelt.

RvdK

Uit de interviews met de jongeren blijkt dat de jongeren vinden dat de S&D tijdens het traject op de proeftuin inzicht geeft in het eigen gedrag. De jongeren hebben het gevoel dat zij betrokken worden bij het integraal traject plan zorg. Hierbij wordt wel onderscheid gemaakt tussen korte en langer termijn doelen. De jongeren geven aan dat zij met name betrokken zijn bij het opstellen van de doelen en afspraken voor op de korte termijn en hierin een relatief grote inspraak hebben. Over het zorgplan van de langere termijn geven zij aan minder ideeën en directe invloed te hebben. Het opstellen hiervan lijkt vooral te gebeuren door de ketenpartners. Het systeem geeft aan goed op de hoogte te worden gehouden tijdens het opstellen en actualiseren van het integraal trajectplan zorg. Tegelijkertijd geeft het systeem aan dat zij slechts beperkt invloed hebben op de inhoud van het integraal zorgplan, maar hier hebben zij vrede mee, omdat zij het idee hebben dat er goed naar de jongere wordt geluisterd. De jongeren zien het grote aantal betrokken partijen bij het opstellen van het integraal trajectplan als een positieve factor. Doordat zij zien dat er andere mensen zijn die de moeite nemen om tijd te steken in een adequaat plan voor hen, neemt hun motivatie toe en nemen zij zelf ook serieus de tijd hierover na te denken. Daarentegen noemen de jongere als knelpunt dat ze het gevoel hebben veel tijd kwijt te zijn aan verschillende hulpverleners, en vooral veel dubbele gesprekken te moeten voeren over hetzelfde onderwerp. Bovendien geven jongeren en systeem aan dat zij vaak geen inzicht hebben in de rapportages van andere betrokken ketenpartners buiten de proeftuin, wat ze als knelpunt beschouwen. Tot slot plaatsen de jongeren een aantal kanttekeningen met betrekking tot het werkboek. Volgens de jongeren zijn de opdrachten een aanvulling op het traject, mits zij leerzaam zijn. De opdrachten zijn volgens de jongeren leerzaam als zij aansluiten op de persoonlijke leerdoelen en afwisseling bieden. De jongeren die in de beginfase zijn geïnterviewd geven aan dat de opdrachten uit het werkboek te algemeen waren. De jongeren hebben dit aangegeven bij de medewerkers waarop het werkboek is aangepast. In de interviews die daarna zijn uitgevoerd komt dit knelpunt niet meer naar voren. Daarnaast vinden jongeren dat ze te veel tijd kwijt zijn aan de opdrachten en dat niet alle opdrachten voldoende afwisseling bieden.

Ik snap wel dat we opdrachten moeten maken. Maar nu lijkt het soms alsof je een boek leest waarbij hoofdstuk 1 het zelfde is als hoofdstuk 2, hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4.

Jongere

4. Algemene beschouwing S&D

Ondanks de verschillen in zowel proces als inhoud, zijn in de resultaten voor de proeftuinen S&D een aantal algemene thema's te onderscheiden. De proeftuinen richten zich, in lijn met de opdracht vanuit VIV JJ, allemaal op een integraal proces van S&D, waarbij individueel maatwerk centraal staat, dat verder reikt dan alleen het justitiële kader en waarbij de jongere, diens systeem en alle andere relevante partijen zijn aangesloten. In de onderstaande paragrafen worden de randvoorwaarden en meerwaarde uiteengezet die uit dit tussenrapport naar voren komen met betrekking tot de inrichting van een dergelijk proces van S&D in het toekomstig stelsel.

4.1 Randvoorwaarden S&D

Om als keten de processen van S&D goed uit te kunnen voeren is het creëren en behouden van draagvlak en commitment volgens de ketenpartners essentieel. Daarbij dient men goed op de hoogte te zijn van ieders rol en werkwijze. Bovendien komt in zowel Rotterdam als Groningen nadrukkelijk naar voren dat het belangrijk is dat de onderlinge communicatie helder en efficiënt verloopt. Bovendien dienen de afspraken rondom gegevensuitwisseling en de manier waarop de informatie geïntegreerd wordt concreet geformuleerd te zijn. De afspraken en nieuwe werkwijze moeten organisatie breed geïmplementeerd en gedragen worden zodat de processen niet slechts afhankelijk zijn van individuen. De manier waarop de processen van S&D in de proeftuinen lopen, vraagt tevens om flexibiliteit van de ketenpartners. Dit komt met name in Rotterdam en Breda naar voren, waarbij de vraag wordt gesteld of je altijd fysiek bij elkaar moet komen. Het is volgens de ketenpartners voor de houdbaarheid van het systeem wenselijk om ook andere media zoals Skype in te zetten. In Breda vraagt men zich tevens af of je ook buiten de werktijden van 9 tot 5 moet denken en de mogelijkheid moet hebben om ook 's avonds bij elkaar te komen. Tot slot is het belangrijk dat de betrokken partners de interne organisatiestructuur op orde hebben, zodat zij kunnen leveren wat van hen verwacht wordt. Dit komt met name in het interview met de reclassering in Rotterdam naar voren die door gebrek aan personeel niet de productie kunnen draaien die het aanbod van hen vraagt, met wachtlijsten tot gevolg.

4.2 Meerwaarde S&D

Het algemene beeld dat in zowel Groningen, Rotterdam als Breda naar voren komt, is dat met de komst van proeftuin veel energie vrijkomt in de keten. Ketenpartners zien grote meerwaarde in de intensieve samenwerking die ontstaat en om niet naast elkaar, maar met elkaar een traject uit te zetten. De verbindingen die onderling ontstaan worden als nuttig en prettig ervaren. Door de S&D op elkaar af te stemmen kan dubbel werk worden voorkomen en het schept voor alle partijen, met name jongeren en systeem, duidelijkheid als alle ketenpartners een eenduidige boodschap uitdragen. Daarnaast vinden de ketenpartners in Rotterdam de observaties van de JJI zeer waardevol, deze brengen informatie naar boven die andere ketenpartners op basis van gesprekken niet kunnen verkrijgen. Ondanks dat in korte tijd veel werk verricht moet worden, verlopen de processen over het algemeen soepel en geeft met name de reclassering aan dat ze er veel voor terug krijgt. De JB in Rotterdam geeft aan dat de S&D hen veel handvatten en inzichten biedt om het traject na uitstroom vorm te geven. Het wordt als grote meerwaarde gezien dat de S&D zich richt op gehele zorgtraject. Daarbij zien de ketenpartners het als grote meerwaarde dat de jongere en diens systeem in de S&D worden betrokken en dat er maatwerk wordt geleverd. Jongeren en systeem geven aan dat ze de betrokkenheid van de ketenpartners en de tijd en aandacht die aan het traject worden besteed positief waarderen. Met name in Groningen komt naar voren dat jongeren en systeem zich echt betrokken voelen bij S&D en dat dit zowel motiverend als activerend werkt. In Breda komt naar verder voren dat er over het weinig algemeen zicht is op waar de hiaten in het zorgaanbod precies zitten. Aan de hand van het schema forensische jeugdzorg dat in de proeftuin wordt vormgegeven, kan dit wel inzichtelijk worden gemaakt en door als keten samen te werken kunnen deze hiaten met een modulair zorgaanbod worden opgevuld. Bovendien verschuift tijdens

het verloop van de proeftuinen in Breda en Groningen de focus ook naar de groep risico jongeren en civielrechtelijke jongeren. Een gedegen integraal proces van S&D zou zich volgens de ketenpartners niet moeten beperken tot de jongeren die reeds een vrijheidsstraf opgelegd hebben gekregen, maar zich ook juist moeten richten op (secundaire) preventie. De forensische expertise vanuit de JJI kan hierbij van grote meerwaarde zijn.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

van Alphen, Drost & Jongebreur. (2015). *Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd*. Barneveld: Significant.

Andrews, A. & Bonta, J. (2010). *The psychology of criminal conduct* (5th ed.) Routledge

Henggeler, S. W., Melton, G. B., & Smith, L. A. (1992). Family preservation using multisystemic therapy: An effective alternative to incarcerating serious juvenile offenders. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 60*(6), 953-961.

Koehler, J. A., Lösel, F., Akoensi, T. D., & Humphreys, D. K. (2013). A systematic review and meta-analysis on the effects of young offender treatment programs in Europe. *Journal of Experimental Criminology, 9*(1), 19-43.

Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2008). *Handreiking jeugdstrafrecht: sancties, voorwaarden en nazorg*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie

Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2017). *Memo: capaciteit en bezetting JJI januari t/m april 2017*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Divisie Individuele Zaken.

Mulder, E. A. (2010). *Unraveling serious juvenile delinquency: risk and needs assessment by classification into subgroups* (proefschrift). Rotterdam: Erasmus Medisch Centrum

Rovers, B. (2014). *Kortverblijvers in justitiële jeugdinrichtingen: achtergrondkenmerken, ketensamenwerking en invulling van verblijf*. 's-Hertogenbosch: Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek

Snyder, J., Schrepferman, L., Oeser, J., Patterson, G., Stoolmiller, M., Johnson, K., & Snyder, A. (2005). Deviancy training and association with deviant peers in young children: Occurrence and contribution to early-onset conduct problems. *Development and psychopathology, 17*(2), 397-413.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Eindtermen monitoring proeftuinen, versie 27-11-2016

1.1 Eindtermen monitor proeftuin KV Amsterdam

Toeleiding

1. De groep wordt beschreven aan de hand van demografische factoren en de (contra)indicaties m.b.t. plaatsing in een proeftuin.
2. Het is inzichtelijk welke keuzes RvdK of 3RO, OM, ZM en DIZ maken m.b.t. plaatsing in de proeftuin, en met welke redenen.
3. Het is inzichtelijk via welke andere routes jongeren de proeftuin instromen en met welke redenen.
4. De groepen die uiteindelijk wel en niet in een proeftuin geplaatst zijn worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het toeleidingsproces volgens de proeftuin en ketenpartners.

Instroom

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren er per tijdseenheid de proeftuin zijn ingestroomd.
2. Het is inzichtelijk hoelang jongeren in de proeftuin verblijven.
3. Het is inzichtelijk wat de bezettingsgraad van de proeftuin is.

Doelgroep

Betreffende de doelgroep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van de factoren gemeten met de basisregistratiemonitor.
2. Het is inzichtelijk hoeveel en van welke aard er incidenten hebben plaatsgevonden.

Verblijf proeftuin

Betreffende het verblijf van de groep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de school/werk/ dagbesteding heeft doorgelopen tijdens het verblijf in een KV.
2. Het is inzichtelijk bij hoeveel, en van welke aard er school/ werk/dagbesteding is opgestart tijdens het verblijf in een KV.
3. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de hulpverlening heeft doorgelopen tijdens het verblijf in een KV.
4. Het is inzichtelijk bij hoeveel, en van welke aard er hulpverlening is opgestart tijdens het verblijf in een KV.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het beveiligingsregime, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
6. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het inzetten van school/werk/dagbesteding en hulpverlening tijdens het verblijf in een KV, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
7. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op de relatie met de buurt en de wisselwerking en bijdrage tussen en aan de KV en de buurt, volgens de proeftuin en buurtbewoners.
8. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de ouder en/of systeem is betrokken bij het plan van aanpak in de KV, en wat de redenen is indien ze niet zijn betrokken.

9. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het betrekken van ouders/systeem, volgens jongeren, systeem en de proeftuin.
10. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate er een concept trajectplan gereed is voor de eerste en tweede raadkamer (o.b.v. de onderdelen van het trajectplan die zijn ingevuld).
11. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de jongeren met een concreet trajectplan de proeftuin verlaten.
12. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de uitgebreide strafadvisering voortkomend uit het trajectplan als ondersteunende middelen worden opgenomen in de uitspraak / het vonnis.
13. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het vormgeven van een traject voor school/werk/dagbesteding, hulpverlening en huisvesting na het verblijf in een S&D, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
14. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het verblijf in de proeftuin, volgens de proeftuin en ketenpartners.
15. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn in het uitwisselen van informatie, en de benodigde systemen, volgens de proeftuin en ketenpartners.
16. Er wordt beschreven wat de doelgroep van de proeftuin zou moeten zijn, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
17. Er wordt beschreven welke meerwaarde wordt ervaren t.a.v. de proeftuin, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.

Uitstroom

Betreffende de uitstroom en de situatie na verblijf worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren na een reguliere schorsing / uitspraak uitstromen, en waar naartoe.
2. Het is inzichtelijk hoe vaak jongeren tijdens het verblijf in de proeftuin opnieuw worden voorgeleid, om welke reden, en wat de uitkomst van de voorgeleiding is.
3. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren voortijdig uitstromen, met welke reden, en waar naartoe.
4. De groepen die na reguliere schorsing / uitspraak dan wel voortijdig uitstromen worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.
5. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de onderdelen voortkomend uit het trajectplan tot uitvoer zijn gebracht 3 en 6 maanden na verblijf in de proeftuin, en wat de reden is indien dit niet tot uitvoer is gebracht, volgens de door de proeftuin aangewezen casemanager van de jongere.
6. De groepen waarbij de onderdelen voortkomend uit het trajectplan wel en niet tot uitvoer zijn gebracht worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.

1.2 Eindtermen monitor proeftuin KV en S&D Groningen

Toeleiding

Betreffende de groep die in aanmerking komt voor plaatsing in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van demografische factoren en de (contra)indicaties m.b.t. plaatsing in een proeftuin.
2. Het is inzichtelijk welke keuze RvdK of 3RO, OM, ZM en DIZ maken m.b.t. plaatsing in de proeftuin, en met welke reden.
3. Het is inzichtelijk via welke andere routes jongeren de proeftuin instromen en met welke reden.
4. De groepen die uiteindelijk wel en niet in een proeftuin geplaatst zijn worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het toeleidingsproces volgens de proeftuin en ketenpartners.

Instroom

Betreffende de instroom in de proeftuin worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren er per tijdseenheid de proeftuin zijn ingestroomd.
2. Het is inzichtelijk hoelang jongeren in de proeftuin verblijven.
3. Het is inzichtelijk wat de bezettingsgraad van de proeftuin is.

Doelgroep

Betreffende de doelgroep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van de factoren gemeten met de basisregistratiemonitor.
2. Het is inzichtelijk hoeveel en van welke aard er incidenten hebben plaatsgevonden.

Verblijf proeftuin

Betreffende het verblijf van de groep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de school/werk/ dagbesteding heeft doorgelopen tijdens het verblijf in een KV.
2. Het is inzichtelijk bij hoeveel, en van welke aard er school/ werk/dagbesteding is opgestart tijdens het verblijf in een KV.
3. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de hulpverlening heeft doorgelopen tijdens het verblijf in een KV.
4. Het is inzichtelijk bij hoeveel, en van welke aard er hulpverlening is opgestart tijdens het verblijf in een KV.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het beveiligingsregime, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
6. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het inzetten van school/werk/dagbesteding en hulpverlening tijdens het verblijf in een KV, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
7. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op de relatie met de buurt en de wisselwerking en bijdrage tussen en aan de KV en de buurt, volgens de proeftuin en buurtbewoners.
8. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de ouder en/of systeem is betrokken bij het plan van aanpak in de KV, en wat de reden is indien ze niet zijn betrokken.
9. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het betrekken van ouders/systeem, volgens jongeren, systeem en de proeftuin.
10. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate er een concept trajectplan gereed is voor de eerste en tweede raadkamer (o.b.v. de onderdelen van het trajectplan die zijn ingevuld).
11. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de jongeren met een concreet trajectplan de proeftuin verlaten.
12. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de uitgebreide strafadvisering voortkomend uit het trajectplan als ondersteunende middelen worden opgenomen in de uitspraak / het vonnis.
13. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het vormgeven van een traject voor school/werk/dagbesteding, hulpverlening en huisvesting na het verblijf in een S&D, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
14. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het verblijf in de proeftuin, volgens de proeftuin en ketenpartners.
15. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn in het uitwisselen van informatie, en de benodigde systemen, volgens de proeftuin en ketenpartners.
16. Er wordt beschreven wat de doelgroep van de proeftuin zou moeten zijn, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.

17. Er wordt beschreven welke meerwaarde wordt ervaren t.a.v. de proeftuin, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
18. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van regionale samenwerking, volgens de proeftuin en ketenpartners.

Uitstroom

Betreffende de uitstroom en de situatie na verblijf worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren na een reguliere schorsing / uitspraak uitstromen, en waar naartoe.
2. Het is inzichtelijk hoe vaak jongeren tijdens het verblijf in de proeftuin opnieuw worden voorgeleid, om welke reden, en wat de uitkomst van de voorgeleiding is.
3. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren voortijdig uitstromen, met welke reden, en waar naartoe.
4. De groepen die na reguliere schorsing / uitspraak dan wel voortijdig uitstromen worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.
5. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de onderdelen voortkomend uit het trajectplan tot uitvoer zijn gebracht 3 en 6 maanden na verblijf in de proeftuin, en wat de reden is indien dit niet tot uitvoer is gebracht, volgens de door de proeftuin aangewezen casemanager van de jongere.
6. De groepen waarbij de onderdelen voortkomend uit het trajectplan wel en niet tot uitvoer zijn gebracht worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.

1.3 Eindtermen monitor proeftuin KV Nijmegen

Toeleiding

Betreffende de groep die in aanmerking komt voor plaatsing in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van demografische factoren en de (contra)indicaties m.b.t. plaatsing in een proeftuin.
2. Het is inzichtelijk welke keuzes RvdK of 3RO, OM, ZM en DIZ maken m.b.t. plaatsing in de proeftuin, en met welke reden.
3. Het is inzichtelijk via welke andere routes jongeren de proeftuin instromen en met welke reden.
4. De groepen die uiteindelijk wel en niet in een proeftuin geplaatst zijn worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het toeleidingsproces volgens de proeftuin en ketenpartners.

Instroom

Betreffende de instroom in de proeftuin worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren er per tijdseenheid de proeftuin zijn ingestroomd.
2. Het is inzichtelijk hoelang jongeren in de proeftuin verblijven.
3. Het is inzichtelijk wat de bezettingsgraad van de proeftuin is.

Doelgroep

Betreffende de doelgroep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van de factoren gemeten met de basisregistratiemonitor.
2. Het is inzichtelijk hoeveel en van welke aard er incidenten hebben plaatsgevonden.

Verblijf proeftuin

Betreffende het verblijf van de groep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de school/werk/ dagbesteding heeft doorgelopen tijdens het verblijf in een KV.
2. Het is inzichtelijk bij hoeveel, en van welke aard er school/ werk/dagbesteding is opgestart tijdens het verblijf in een KV.
3. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de hulpverlening heeft doorgelopen tijdens het verblijf in een KV.
4. Het is inzichtelijk bij hoeveel, en van welke aard er hulpverlening is opgestart tijdens het verblijf in een KV.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het beveiligingsregime, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
6. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het inzetten van school/werk/dagbesteding en hulpverlening tijdens het verblijf in een KV, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
7. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op de relatie met de buurt en de wisselwerking en bijdrage tussen en aan de KV en de buurt, volgens de proeftuin en buurtbewoners.
8. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de ouder en/of systeem is betrokken bij het plan van aanpak in de KV, en wat de reden is indien ze niet zijn betrokken.
9. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het betrekken van ouders/systeem, volgens jongeren, systeem en de proeftuin.
10. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate er een concept trajectplan gereed is voor de eerste en tweede raadkamer (o.b.v. de onderdelen van het trajectplan die zijn ingevuld).
11. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de jongeren met een concreet trajectplan de proeftuin verlaten.
12. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de uitgebreide strafadvisering voortkomend uit het trajectplan als ondersteunende middelen worden opgenomen in de uitspraak / het vonnis.
13. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het vormgeven van een traject voor school/werk/dagbesteding, hulpverlening en huisvesting na het verblijf in een S&D, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
14. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het verblijf in de proeftuin, volgens de proeftuin en ketenpartners.
15. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn in het uitwisselen van informatie, en de benodigde systemen, volgens de proeftuin en ketenpartners.
16. Er wordt beschreven wat de doelgroep van de proeftuin zou moeten zijn, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
17. Er wordt beschreven welke meerwaarde wordt ervaren t.a.v. de proeftuin, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
18. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van regionale samenwerking, volgens de proeftuin en ketenpartners.

Uitstroom

Betreffende de uitstroom en de situatie na verblijf worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren na een reguliere schorsing / uitspraak uitstromen, en waar naartoe.
2. Het is inzichtelijk hoe vaak jongeren tijdens het verblijf in de proeftuin opnieuw worden voorgeleid, om welke reden, en wat de uitkomst van de voorgeleiding is.
3. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren voortijdig uitstromen, met welke reden, en waar naartoe.

4. De groepen die na reguliere schorsing / uitspraak dan wel voortijdig uitstromen worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.
5. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de onderdelen voortkomend uit het trajectplan tot uitvoer zijn gebracht 3 en 6 maanden na verblijf in de proeftuin, en wat de reden is indien dit niet tot uitvoer is gebracht, volgens de door de proeftuin aangewezen casemanager van de jongere.
6. De groepen waarbij de onderdelen voortkomend uit het trajectplan wel en niet tot uitvoer zijn gebracht worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.

1.4 Eindtermen monitor proeftuin Screening & Diagnostiek Rotterdam

Toeleiding

Betreffende de groep die in aanmerking komt voor plaatsing in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van demografische factoren en de (contra)indicaties m.b.t. plaatsing in een proeftuin.
2. Het is inzichtelijk welke keuze RvdK of 3RO, OM, ZM en DIZ maken m.b.t. plaatsing in de proeftuin, en met welke reden.
3. Het is inzichtelijk via welke andere routes jongeren de proeftuin instromen en met welke reden.
4. De groepen die uiteindelijk wel en niet in een proeftuin geplaatst zijn worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties.
5. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het toeleidingsproces volgens de proeftuin en ketenpartners.

Instroom

Betreffende de instroom in de proeftuin worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren er per tijdseenheid de proeftuin zijn ingestroomd.
2. Het is inzichtelijk hoelang jongeren in de proeftuin verblijven.
3. Het is inzichtelijk wat de bezettingsgraad van de proeftuin is.

Doelgroep

Betreffende de doelgroep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van de factoren gemeten met de basisregistratiemonitor.
2. Het is inzichtelijk hoeveel en van welke aard er incidenten hebben plaatsgevonden.

Verblijf proeftuin

Betreffende het verblijf van de groep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de ouder en/of systeem is betrokken bij het plan van aanpak in de KV, en wat de reden is indien ze niet zijn betrokken.
2. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het betrekken van ouders/systeem, volgens jongeren, systeem en de proeftuin.
3. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate er een concept trajectplan gereed is voor de eerste en tweede raadkamer (o.b.v. de onderdelen van het trajectplan die zijn ingevuld).
4. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de jongeren met een concreet trajectplan de proeftuin verlaten.
5. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren de uitgebreide strafadvisering voortkomend uit het trajectplan als ondersteunende middelen worden opgenomen in de uitspraak / het vonnis.

6. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het vormgeven van een traject voor school/werk/dagbesteding, hulpverlening en huisvesting na het verblijf in een S&D, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
7. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. wie wat op welk moment doet tijdens het verblijf in de proeftuin, volgens de proeftuin en ketenpartners.
8. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn in het uitwisselen van informatie, en de benodigde systemen, volgens de proeftuin en ketenpartners.
9. Er wordt beschreven wat de doelgroep van de proeftuin zou moeten zijn, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
10. Er wordt beschreven welke meerwaarde wordt ervaren t.a.v. de proeftuin, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
11. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren er een systeemintake heeft plaatsgevonden, en wat de reden is indien dit niet heeft plaatsgevonden.
12. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren het trajectplan tijdig (voor maandag) naar de RvdK verstuurd is voor de eerste en tweede raadkamer.
13. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren het trajectplan en het advies van de Raad voor de Kinderbescherming tijdig (voor dinsdag 12 uur) in JD-online zijn gezet voor de eerste en tweede raadkamer.
14. Er wordt beschreven wat de ervaring is, en welke meerwaarde wordt ervaren t.a.v. de systeemintake, volgens jongeren, systeem, de proeftuin en ketenpartners.
15. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn m.b.t. de verdeling van de verantwoordelijkheid, en wat wel en niet onder wiens verantwoordelijkheid valt op het gebied van behandeling, volgens de proeftuin en Fivoor.
16. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van het volgen van de theoretische leerstof van de eigen school en TOPS in het dagprogramma, volgens de jongeren en de proeftuin.

Uitstroom

Betreffende de uitstroom en de situatie na verblijf worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren na een reguliere schorsing / uitspraak uitstromen, en waar naartoe.
2. Het is inzichtelijk hoe vaak jongeren tijdens het verblijf in de proeftuin opnieuw worden voorgeleid, om welke reden, en wat de uitkomst van de voorgeleiding is.
3. Het is inzichtelijk hoeveel jongeren voortijdig uitstromen, met welke reden, en waar naartoe.
4. De groepen die na reguliere schorsing / uitspraak dan wel voortijdig uitstromen worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.
5. Het is inzichtelijk bij hoeveel jongeren en in welke mate de onderdelen voortkomend uit het trajectplan tot uitvoer zijn gebracht 3 en 6 maanden na verblijf in de proeftuin, en wat de reden is indien dit niet tot uitvoer is gebracht, volgens de door de proeftuin aangewezen casemanager van de jongere.
6. De groepen waarbij de onderdelen voortkomend uit het trajectplan wel en niet tot uitvoer zijn gebracht worden met elkaar vergeleken aan de hand van de factoren gemeten met de (contra)indicaties en basisregistratiemonitor.

1.5 Eindtermen monitor proeftuin Screening en Diagnostiek Breda

Doelgroep

Betreffende de doelgroep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. De groep wordt beschreven aan de hand van de factoren gemeten met de basisregistratiemonitor.

Verblijf proeftuin

Betreffende het verblijf van de groep die geplaatst is in de proeftuinen worden de volgende resultaten weergegeven.

1. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van de totstandkoming van een afsprakenkader om te komen tot een trajectplan, volgens de proeftuin en ketenpartners.
2. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van de totstandkoming van een regionaal schema forensische jeugdzorg, volgens de proeftuin en ketenpartners.
3. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van de totstandkoming van een samenwerkingsverband forensische jeugd tussen verschillende partners binnen de strafrechtketen en zorgaanbieders, volgens de proeftuin en ketenpartners.
4. Er wordt beschreven wat knelpunten en werkzame bestanddelen zijn op het gebied van regionale samenwerking, volgens de proeftuin en ketenpartners.

Bijlage 2: Overzicht participerende observaties**2.1 Overzicht documenten participerende observatie Amsterdam**

	Notulist
Begeleidingscommissies	
01-11-2016	R. Lindenberg*
06-12-2016	R. Lindenberg
06-12-2016	S. Oostermeijer
24-01-2017	R. Lindenberg
24-01-2017	S. Oostermeijer
07-03-2017	R. Lindenberg
07-03-2017	M. Adriaanse
11-04-2017	R. Lindenberg
11-04-2017	S. Oostermeijer
23-05-2017	R. Lindenberg
23-05-2017	S. Oostermeijer
29-08-2017	N. van Wissen
Locatie bezoeken	
04-11-2016	S. Oostermeijer
21-02-2017	S. Oostermeijer
04-04-2017	S. Oostermeijer
13-04-2017	S. Oostermeijer
09-05-2017	S. Oostermeijer
Stuurgroep	
09-11-2016	N. Koorn*
20-07-2017	N. Koorn*

Notitie. *Onderzoeksteam niet aanwezig bij overleg

2.2 Overzicht documenten participerende observatie Groningen

	Notulist
Begeleidingscommissies	
30-11-2016	A. Bult
30-11-2016	S. Oostermeijer
14-12-2016	A. Bult
14-12-2016	S. Oostermeijer
11-01-2017	A. Bult
11-01-2017	S. Oostermeijer
08-02-2017	B. Singelenberg
08-02-2017	M. Adriaanse
08-03-2017	B. Singelenberg
08-03-2017	S. Oostermeijer
05-04-2017	B. Singelenberg
05-04-2017	S. Oostermeijer
03-05-2017	B. Singelenberg
03-05-2017	S. Oostermeijer
21-06-2017	B. Singelenberg
21-06-2017	N. van Wissen
06-09-2017	N. van Wissen
Locatie bezoeken	
11-01-2017	S. Oostermeijer
25-01-2017	S. Oostermeijer
22-02-2017	S. Oostermeijer
22-03-2017	S. Oostermeijer
12-04-2017	S. Oostermeijer
Stuurgroep DJI	
22-06-2017	W. Oerlemans

Notitie. De proeftuin in Groningen valt onder de stuurgroep van DJI

2.3 Overzicht documenten procesevaluatie Nijmegen

	Notulist
Begeleidingscommissies	
04-10-2016	M. Elbers*
06-12-2016	M. Elbers
06-12-2016	F. Souverein
07-02-2017	M. Elbers*
04-04-2017	M. Elbers
04-04-2017	F. Souverein
06-06-2017	M. Elbers
06-06-2017	N. van Wissen
Locatie bezoeken	
03-01-2017	F. Souverein
16-01-2017	F. Souverein
13-02-2017	F. Souverein
28-02-2017	F. Souverein
27-03-2017	F. Souverein
08-05-2017	F. Souverein
05-09-2017	N. van Wissen
Stuurgroep	
21-10-2016	M. Elbers*
18-11-2016	M. Elbers
18-11-2016	F. Souverein
16-12-2016	M. Elbers*
20-01-2017	M. Elbers*
21-02-2017	M. Elbers*
17-03-2017	M. Elbers*
21-04-2017	M. Elbers*
19-05-2017	M. Elbers*

Notitie. *Onderzoeksteam niet aanwezig bij overleg

2.4 Overzicht documenten participerende observatie Rotterdam

	Notulist
Begeleidingscommissies	
05-10-2016	R. Huijbers*
26-10-2016	R. Huijbers
26-10-2016	S. Oostermeijer
16-11-2016	R. Huijbers
16-11-2016	F. Souverein
18-01-2017	R. Huijbers
18-01-2017	M. Adriaanse
15-03-2017	R. Huijbers
15-03-2017	N. van Wissen
17-05-2017	R. Huijbers
17-05-2017	F. Souverein
23-08-2017	F. Souverein
Locatie bezoeken	
13-12-2016	F. Souverein
09-01-2017	F. Souverein
20-02-2017	F. Souverein
06-03-2017	F. Souverein
03-04-2017	F. Souverein
01-05-2017	F. Souverein
26-07-2017	F. Souverein
Stuurgroep	
14-12-2016	R. Huijbers
14-12-2016	F. Souverein
15-02-2017	R. Huijbers*
12-04-2017	R. Huijbers*
28-06-2017	F. Souverein

Notitie. *Onderzoeksteam niet aanwezig bij overleg

2.5 Overzicht documenten participerende observatie Breda

	Notulist
Stuurgroep	
08-12-2016	F. Souverein**
15-02-2017	F. Souverein**
15-03-2017	A. Janssen-Goossens
15-03-2017	F. Souverein
19-04-2017	A. Janssen-Goossens
19-04-2017	F. Souverein
10-05-2017	A. Janssen-Goossens
10-05-2017	F. Souverein
07-06-2017	A. Janssen-Goossens
07-06-2017	F. Souverein
12-07-2017	A. Janssen-Goossens
12-07-2017	F. Souverein
Voortgangsverslagen werkgroepen*	
05-01-2017	Voorzitter werkgroep
07-02-2017	Voorzitter werkgroep
07-02-2017	Voorzitter werkgroep
15-02-2017	Voorzitter werkgroep
21-02-2017	Voorzitter werkgroep
04-04-2017	Voorzitter werkgroep
19-04-2017	Voorzitter werkgroep
Tussenbijeenkomst werkgroepen	
24-05-2017	A. Janssen-Goossens
24-05-2017	F. Souverein
Startbijeenkomst werkgroep 4	
12-07-2017	F. Souverein

Notitie. *Onderzoeksteam niet aanwezig bij overleg **Notulen voorzitter proeftuin ontbreken.

Bijlage 3: Screeningslijst AmsterdamSCREENINGSINSTRUMENT KLEINSCHALIGE VOORZIENING AMSTERDAM - monitor AWRJ

Datum IVS:

Naam jongere:

Geboortedatum:

BSN:

Advies RvdK (meerdere opties mogelijk):

- Schorsen
- KV
- JJI
- Anders, namelijk

Beslissing RC:

- Schorsen
- KV
- JJI
- Anders, namelijk

Criteria - kruis aan wanneer van toepassing:		Opmerkingen/bijzonderheden/ motivatie
Indicaties		
Is een First/second offender		
Heeft tijdens vroeghulp RvdK blij gegeven open te staan voor hulp		
Is ontvankelijk voor de noodzakelijke bejegening		
Er is sprake van niet structurerende ouders		
Heeft een hulpverleningstraject dat moet/kan doorlopen		
Contra-indicaties		
Ernst v/h delict (o.a. ernstig geweld en zeden) en delict geschiedenis (ernst en aantal vd delicten) en daaraan gerelateerde verwachting of lange JD of PIJ/dubbel PO aan de orde is		
Onderzoeksbelang om niet lokaal te plaatsen (media gevoeligheid, niet samen plaatsen van daders) en/of dringende beveiligingsnoodzaak vd maatschappij (recidive, hoog onttrekkingsniveau/vluchtgevaar ed), het slachtoffer en de verdachte zelf		
Zorgproblematiek: ernstige verslavingsproblematiek en/of suïcidaliteit en/of de noodzaak tot klinische observatie in verband met veronderstelde psychiatrische problematiek. Veel somatische zorg nodig		

Het leefsysteem van jongeren dat gekenmerkt wordt door relatief veel risicofactoren: jongere kan beter uit leefsysteem gehaald worden		
Verblijfsstatus / illegaal (de periode van (voorlopige) hechtenis wordt gebruikt voor procedure tot uitzetting)		
Nabijheid slachtoffer (ivm maatschappelijke onrust)		
IQ lager dan 70		
Jongere niet meer ontvankelijk voor pedagogische insteek (bij ASR contra-indicatie voor jeugdstrafrecht)		

Bijlage 4: Screeningslijst Groningen**SCREENINGSFORMULIER PROEFTUIN**

Betreft: X.X. (initialen); ..;. jaar

Raadsnummer: .....

Nummer 3RO: .....

JJI nummer: ..... (naam); leeftijd:

Criteria (kruis aan in kolom)	ja	neen	?	Opmerkingen/vragen/bijzonderheden
Indicaties				
Is first of second offender				
Is gemotiveerd of te motiveren voor hulpverlening				
Systeem (ouders, verzorgers, gezin) van de jongere is welwillend, maar onmachtig				
Lopend hulpverleningstraject dat kan/moet worden voortgezet				
Vorm van dagbesteding aanwezig of voldoende motivatie hiervoor				
Contra - indicaties				
Ernstig delict en/of delictgeschiedenis (aantal delicten en ernst) met daaraan gekoppelde strafverwachting				

Strafrechtelijk onderzoeksbelang en/of ernstig (recidive)gevaar die zware inperkende beveiligingsmaatregelen noodzakelijk maken				
Zeer ernstige zorgproblematiek (ernstige verslaving, suïcidaliteit, psychiatrische problematiek) die klinische observatie en/of veel somatische zorg vereist				
Leefsysteem (breder dan gezin, ook VT en vriendengroep)				
gekenmerkt door veel risicofactoren (juist beter om hem <u>uit</u> het leefsysteem te halen)				
Verwachtte maatschappelijke onrust (bijv. door nabijheid slachtoffer, mediagevoeligheid)				
Jongere toont te sterke weerstand om tot samenwerking te komen; weigert verklaring te ondertekenen				

Oordeel over geschiktheid opname in de proeftuin:

- geschikt
 ongeschikt
 twijfel

Eventuele toelichting:

OM vordert conform advies Raad/3RO	☐ ja	Evt. opmerkingen:
	☐ nee	Omdat:

RC besluit conform vordering en advies	☐ ja	Evt. opmerkingen:
	☐ nee	Omdat:

Bijlage 5: Screeningslijst Nijmegen

Checklist plaatsing in de kleinschalige voorziening

Voor de opzet van het huidige instrument wordt zo veel mogelijk aangesloten bij het format en de invulinstructie van de wegingslijst voor het adolescentenstrafrecht.

Doelgroep en werkwijze.

De kleinschalige voorziening is een lokale/regionale plaats, waar jongeren zo dicht mogelijk bij het eigen leefsysteem verblijven tijdens de periode van vrijheidsbeneming waarbij beschermende factoren in het leven van de jongeren zoveel mogelijk te behouden. De kleinschalige voorziening richt zich op jongeren die gebaat zijn bij transmurale trajecten en waarbij geen hoge beveiligingsnoodzaak aanwezig is. In totaal kunnen er maximaal acht jongeren (alleen jongens) tegelijk gebruik maken van de kleinschalige voorziening. Er is plek voor zowel jongeren met een preventief gehechte status, jeugddetentie, PIJ-maatregel, nachtdetentie en een GBM.

De huidige checklist wordt gebruikt voor een pilotproject waarbij jongeren in een kleinschalige voorziening geplaatst kunnen worden op het terrein van de Rijks Justitiële Jeugdinstelling, locatie De Hunnerberg in Nijmegen.

Het uitgangspunt van de checklist is dat jongeren of jongvolwassenen in een JJI worden geplaatst tenzij er indicaties zijn voor plaatsing in de kleinschalige voorziening. De plaatsing in de kleinschalige voorziening wordt aan de jongere als 'kans' gepresenteerd. Bij overtreding van de huisregels van de KV kan een jongere overgeplaatst worden naar een (hoog beveiligde) JJI.

Werkwijze

De verkorte checklist kleinschalige voorziening is ontwikkeld om adviseurs van de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming te ondersteunen bij de vroeghulp. In de vroeghulp kan een eerste advies worden gegeven over een eventuele plaatsing in de kleinschalige voorziening. Als er indicaties zijn voor een plaatsing in een kleinschalige voorziening kan de rechter-commissaris een trajectconsult bij het NIFP aanvragen of de jongere rechtstreeks (via DIZ) in de kleinschalige voorziening plaatsen.

Voor het advies aan de rechter wordt bij het trajectconsult van het NIFP de uitgebreide checklist plaatsing in een kleinschalige voorziening gebruikt.

Instructie

De verkorte checklist bestaat uit 3 stappen:

Stap 1 Voorwaarden plaatsing in KV

Stap 2 Indicaties plaatsing in KV

Stap 3 Contra-indicaties plaatsing in KV

Als in stap 1 de voorwaarden voor plaatsing in de KV niet worden gehaald dan worden stap 2 en 3 NIET uitgevoerd. Als er sprake is van contra-indicaties bij stap 3 dan komt het trajectconsult van het NIFP te vervallen.

Kies per item uit één van de vier antwoorden:

- meer informatie nodig: kruis dit antwoord aan als je onvoldoende informatie hebt om te beoordelen of dit item van toepassing is. Laat de rest van de regel leeg en ga verder met het volgende item

Kies onder 'hier is sprake van' of het item:

- Niet
  - Enigszins
  - Wel
- van toepassing is.

Deel 1: voor gebruik in advies bij de vooropleiding (verkorte versie)**Basisvoorwaarden voor plaatsing in de KV**

	Meer info nodig	Hier is sprake van:		Toelichting:
		Ja	Nee	
Is afkomstig uit-, of de verwachte uitstroomregio valt, in de Gelderse Regio				De Gelderse Regio bestaat uit: Achterhoek, Arnhem, Food Valley, Midden-IJssel/Oost-Veluwe, Nijmegen, Noord-Veluwe en Rivierenland
Is een jongen				De kleinschalige voorziening is (tijdens de proeftuin) uitsluitend bedoeld voor jongens
Legale verblijfstatus				Geen (dreiging) tot uitzetting of uitlevering na tenuitvoerlegging (vreemdelingenrechtelijke status)
Geen oplegging van beperkingen				Door het karakter van de kleinschalige voorziening zijn contact- of mediaverboden niet te handhaven

Indicaties voor plaatsing in de KV

	Meer info nodig	Weegt mee			Toelichting:
		Niet	Enigszins	Wel	
Zwaarwegende beschermende factoren aanwezig of (spoedig) in ontwikkeling					Het kan hier gaan om continuering van de schoolgang, -werk, -sportclub, -vaderschap, -mantelzorgtaken -bestaand (professioneel) beschermend netwerk
Accepteert en is ontvankelijk voor sociale, emotionele of praktische ondersteuning of beïnvloeding door volwassenen					De jongere is ontvankelijk en accepteert een pedagogische of opvoedkundige aanpak. Hij staat open voor sociale, emotionele of praktische ondersteuning of beïnvloeding door volwassenen en is in staat deze te ontvangen. Het gaat hier niet alleen om ouders/verzorgers maar bijvoorbeeld ook een familielid of een andere volwassene die een begeleidende en verzorgende rol vervult.
Er is sprake van (enige) zelfsturende vaardigheden					Van jongeren die in de kleinschalige voorziening worden geplaatst, wordt enige mate van zelfsturing verwacht. Het gaat hier bijvoorbeeld over het volgen van een dagprogramma en zich enigszins aan afspraken kunnen houden en zich, daar waar vaardigheden tekort schieten, laat ondersteunen

Contra-indicaties voor plaatsing in de KV

	Meer info nodig	Weegt mee			Toelichting:
		Niet	Enigszins	Wel	
Hoog onttrekkingsgevaar					De jongere is er meerdere keren niet in geslaagd zich te houden aan rechtelijke bepalingen of heeft zich eerder onttrokken
Ernstige agressieproblematiek					De jongere is (zeer) snel boos en wordt daarbij fysiek agressief. Hij heeft daarvoor een hoge mate van beveiliging nodig
Onderzoeksbelang om niet lokaal te plaatsen					Het kan hier gaan om mediagevoeligheid, niet samen plaatsen van ouders

Deel 2: voor gebruik in de adviesrapportage**Voorwaarden voor plaatsing in de KV**

	Meer info nodig	Hier is sprake van:		Toelichting:
		Ja	Nee	
Is afkomstig uit-, of de verwachte uitstroomregio valt, in de Gelderse Regio				De Gelderse Regio bestaat uit: Achterhoek, Arnhem, Food Valley, Midden-IJssel/Oost-Veluwe, Nijmegen, Noord-Veluwe en Rivierenland
Is een jongen				De kleinschalige voorziening is (tijdens de proeftuin) uitsluitend bedoeld voor jongens
Legale verblijfstatus				Geen (dreiging) tot uitzetting of uitlevering na tenuitvoerlegging (vreemdelingenrechtelijke status)
Geen oplegging van beperkingen				Door het karakter van de kleinschalige voorziening zijn contact- of mediaverboden niet te handhaven

Indicaties voor plaatsing in de KV

	Meer info nodig	Weegt mee			Toelichting:
		Niet	Enigszins	Wel	
Zwaarwegende beschermende factoren aanwezig of (spoedig) in ontwikkeling					Het kan hier gaan om continuering van de schoolgang, -werk, -sportclub, -vaderschap, -mantelzorgtaken -bestaand (professioneel) beschermend netwerk
Accepteert en is ontvankelijk voor sociale, emotionele of praktische ondersteuning of beïnvloeding door volwassenen					De jongere is ontvankelijk en accepteert een pedagogische of opvoedkundige aanpak. Hij staat open voor sociale, emotionele of praktische ondersteuning of beïnvloeding door volwassenen en is in staat deze te ontvangen. Het gaat hier niet alleen om ouders/verzorgers maar bijvoorbeeld ook een familielid of een andere volwassene die een begeleidende en verzorgende rol vervult.
Er is sprake van (enige) zelfsturende vaardigheden					Van jongeren die in de kleinschalige voorziening worden geplaatst, wordt enige mate van zelfsturing verwacht. Het gaat hier bijvoorbeeld over het volgen van een dagprogramma en zich enigszins aan afspraken kunnen houden en zich, daar waar vaardigheden tekort schieten, laat ondersteunen
De jongere is een bekende verdachte en/of is bereid om de ontstane problemen (met justitie) te onderzoeken					In de kleinschalige voorziening wordt gewerkt met het leren herkennen van en leren omgaan met risicovolle situaties en luxerende factoren voor delictgedrag.

Contra-indicaties voor plaatsing in de KV

	Meer info nodig	Weegt mee			Toelichting:
		Niet	Enigszins	Wel	
Hoog onttrekkingsgevaar					De jongere is er meerdere keren niet in geslaagd zich te houden aan rechtelijke bepalingen of heeft zich eerder onttrokken
Ernstige agressieproblematiek					De jongere is (zeer) snel boos en wordt daarbij fysiek agressief. Hij heeft daarvoor een hoge mate van beveiliging nodig
Onderzoeksbelang om niet lokaal te plaatsen					Het kan hier gaan om mediagevoeligheid, niet samen plaatsen van daders
Onduidelijke (samenstelling) dadergroep					De jongere heeft een (of meerdere) delicten gepleegd in vereniging met een dadergroep. Wanneer deze dadergroep (nog) onbekend is, is ook de invloed van de dadergroep op de jongere onvoorspelbaar
Ernstige zorgproblematiek					ernstige verslavingsproblematiek en/of hoge kans op suicidaliteit en/of de noodzaak tot klinische observatie in verband met veronderstelde psychiatrische problematiek. Veel somatische zorg is nodig;
Het leefsysteem van de jongere dat gekenmerkt wordt door relatief veel risicofactoren					De jongere heeft veel vrienden, familie en/of andere contacten in het criminele circuit en weinig tot geen contacten daarbuiten. De jongere kan beter uit het leefsysteem gehaald worden. Of: het betrekken van het leefsysteem van de jongere wordt gezien als een risicofactor/ zorgt voor een verhoging van de kans op recidive
Ernstig gevaar voor recidive					De inschatting van herhaling van delicten op korte termijn is hoog, waardoor een hoge mate van beveiliging nodig is.

Bijlage 6: Screeningslijst Rotterdam**Datum:****Naam minderjarige:****Ingevuld door:**

Criteria	Proeftuin	JA/NEE
1. ASR(Adolescentenstrafrecht, dus pleegleeftijd 18+)	Let op- zie toelichting	
2. Meisjes/ Dames	CONTRA	
3. Woonplaats buiten arr Rdam	CONTRA	
4. IQ	Let op- zie toelichting	
5. Recidivist	Let op- zie toelichting	
6. Verwachting JD > 6 mnd / PIJ	CONTRA	
7. Enkel/ dubbel PO door NIFP	Let op- zie toelichting	
8. Illegaal of geen verblijfsstatus	CONTRA	
9. Beperkingen door RC		
10. Ontkennende / zwijgende verdachte		
11. Geschokte rechtsorde.		
12. Ernstig gevaar voor recidive.		
13. Zedendelict		
14. Gewelddelict		
15. Ernstige gedragsstoornis/FOBAindicatie	CONTRA	
16. Hardnekkige of ernstige verslaving(-problematiek)	Let op- zie toelichting	
17. Zorgsignalering door RvdK		
18. Langdurige schoolvakantie		
19. Ernstig gestagneerd onderwijs		
20. Het delict is gerelateerd aan de plek waar de dagbesteding plaatsvindt.	NVT	
21. slachtoffer zit op dezelfde school/ stage.	NVT	
22. Jongere staat niet open voor screening/ diagnostiek/ hulp.	CONTRA	
23. Jongere stelt zich niet begeleidbaar op	CONTRA	
24. Jongere heeft geen structurerende ouders/ heeft een risicovol leefsysteem		

Conclusie MDO:**Datum voorgeleiding:****Besluit voorgeleiding/plaatsing poeftuin?****Datum 1^e raadkamer:****Datum 2^e raadkamer:****Datum 3^e raadkamer:****Zittingsdatum:**

Uitleg criteria

1. ASR (Adolescentenstrafrecht, dus pleegleeftijd 18+)	De RvdK screent en adviseert alleen bij 18minners (pleegleeftijd). Per 01-08-2017 kunnen ook 18+ers (pleegleeftijd) gepaast worden in de proeftuin. De volwassenreclassering verzorgt dan de screening en het advies.
2. Meisjes/ Dames	Dit een uitsluiting op basis van (voorlopige) criteria proeftuin
3. Woonplaats buiten arr Rdam	Dit een uitsluiting op basis van (voorlopige) criteria proeftuin
4. IQ	het IQ hoeft geen contra te zijn, al moet er wel sprake zijn van haalbaarheid. Zie bij matching.
5. Recidivist (> second-offender)	Is er eerder een of twee keer een plaatsing geweest in de JJI, betekent dit nog niet direct een uitsluiting van de proeftuin. De HB kan dan beoordelen of proeftuin nog een optie is.
6. Verwachting JD > 6 mnd / PIJ	In verband met de focus in de proeftuin op opstellen trajectplan zorg tbv spoedige schorsing.
7. Enkel/ dubbel PO door NIFP	Na overleg op 8 februari 2017 is besloten dat dit geen CONTRA hoeft te zijn, wel dient RvdK alert te zijn op vermelding aan de HB dat er een enkel/ dubbel PO zal gaan lopen. Fivoor en NIFP stemmen dan af.
8. Illegaal of geen verblijfsstatus	Ivm aparte procesgang en verwachte problemen bij financiering jeugdzorg vooralsnog een contra-indicatie
9. Beperkingen door RC	Beperkingen hoeven geen uitsluiting te betekenen. Als deze langdurend opgelegd worden, wordt de zin van een plaatsing in de proeftuin wel minder. Mogelijk hangt dit punt samen met de inschatting van begeleidbaarheid /openheid/ ernst van het delict.
10. Ontkennende/ zwijgende verdachte	Op zich geen contra-indicatie.
11. Geschokte rechtsorde.	Op zich geen contra. Is nl grond voor prev hechtenis. Ernstig delict bij bv first offender behoort bv juist tot de doelgroep die nader onderzocht kan worden.
12. Ernstig gevaar voor recidive.	Op zich geen contra.
13. Zedendelict	Op maat bezien welk zedendelict wel en welke niet in aanmerking kan komen voor de proeftuin. Vaak wordt een PO aangevraagd, (hetgeen een contra is, maar indien dit niet zo is, kan het diagnostisch proces vd proeftuin helpen richting te bieden voor schorsingsplan)

14. Gewelddelict	Op maat bezien welk gewelddelict wel en welke niet in aanmerking kan komen voor de proeftuin.
15. Ernstige gedragsstoornis/ FOBA indicatie	Bij sprake van ernstige gedragsstoornis / FOBA indicatie is er geen opname mogelijk.
16. Hardnekkige of ernstige verslaving (sproblematiek).	Drugsproblematiek is niet direct een CONTRA; zolang er voldoende motivatie is ten opzichte van inzetten zorg.
17. Zorgsignalering door RvdK	Geen contra
18. Langdurige schoolvakantie	NVT
19. Ernstig gestagneerd onderwijs	Hoeft geen contra te zijn, het onderwijsaanbod zal zoveel als mogelijk afgestemd worden op de school buiten. Indien niet aanwezig - of ernstig gestagneerd o.i.d.- dan krijgt jeugdige het aanbod algemeen vormend onderwijs vanuit het Kompas.
20. Het delict is gerelateerd aan de plek waar de dagbesteding plaatsvindt.	NVT, is een contra voor nachtdetentie, niet voor proeftuin
21. slachtoffer zit bijvoorbeeld op dezelfde school, of zelfde stage.	NVT is een contra voor nachtdetentie, niet voor proeftuin
22. Jongere staat niet open voor screening/ diagnostiek.	Is een contra voor de kleinschalige voorziening, ook voor de proeftuin. Het gaat hier om expliciete weigering tot medewerking/ instemming tot screening en diagnostiek. Ingeschat kan worden of de weigering tijdens verblijf op de Proeftuin-groep kan veranderen.
23. Jongere stelt zich niet begeleidbaar op	Is een contra voor de kleinschalige voorziening, ook voor de proeftuin. Het gaat hier om expliciete weigering tot medewerking aan hulpverlening. Ingeschat kan worden of deze houding tijdens verblijf op de Proeftuin-groep kan veranderen.
24. Jongere heeft geen structurerende ouders/ heeft een risicovol leefsysteem	Is een contra voor de kleinschalige voorziening, niet voor de proeftuin

RvdK levert zoveel mogelijk info aan, matching met de groepsgenoten is een taak voor de Hartelborgt, Matching lijkt van belang op de volgende thema's:

1. IQ
2. Groepsdelict
3. Problematiek
4. Leeftijd
5. Verslavingsproblematiek

Inschatting vindt nog plaats door de Hartelborgt op basis van

6. Medische beperkingen
7. Recidive

Bijlage 7: Vragenlijst Follow-up

Vragenlijst Monitor proeftuinen Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming – Justitiële Jeugd

Een onderzoek uitgevoerd door Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ) in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Deze vragenlijst betreft **NAAM JONGERE INVULLEN**, hier verder aangeduid als “jongere”.

Uw naam + functie: ...

Datum van invullen: ...

Gaat de jongere op het moment naar school / werk / dagbesteding? Zo ja, wat voor?

...

Wat is de woonsituatie (thuiswonend / zelfstandig / begeleid wonen etc.) van de jongere op het moment? Indien de jongere bij een organisatie woont, welke is dat?

...

Krijgt de jongere op het moment hulpverlening? Zo ja, waar en wat voor?

...

Wat is de vrijetijdsbesteding van de jongere op het moment?

...

Heeft de jongere zich aan de schorsingsvoorwaarden, opgelegd na het verblijf in de Kleinschalige Voorziening, gehouden? Zo nee, welke zijn geschonden?

...

Heeft de jongere na zijn periode in de Kleinschalige Voorziening delict(en) gepleegd, zo ja welke?

...

Hoe zou u de betrokkenheid van het systeem (familie / goede vrienden etc.) beoordelen? (Met betrokkenheid wordt bedoeld in hoeverre het systeem op de hoogte is van de situatie en de mate van inzet voor de jongere). Onderstreep het antwoord dat het best passend is.

Niet betrokken – Onvoldoende betrokken – Matig betrokken – Voldoende betrokken – Zeer betrokken – Onbekend

Hoe zou u de betrokkenheid van professionele organisaties om de jongere heen beoordelen? (Hiermee wordt bedoeld in hoeverre de organisaties doen wat ze moeten doen, ze op de hoogte zijn van de situatie en de mate van inzet voor de jongere). Onderstreep het antwoord dat het best passend is.

Niet betrokken – Onvoldoende betrokken – Matig betrokken – Voldoende betrokken – Zeer betrokken – Onbekend

Beoordeel de volgende stelling door het best passende antwoord te onderstrepen: De plaatsing in de Kleinschalige Voorziening was van toegevoegde waarde. (Hiermee wordt bedoeld of u denkt dat deze plaatsing meer heeft geholpen dan een plaatsing in een reguliere JJI of elders).

Zeer mee oneens – Oneens – Neutraal – Eens – Zeer mee eens – Weet niet

Heeft u nog overige opmerkingen?

...

Hartelijk dank voor uw medewerking. Mochten wij nog vragen hebben over de ingevulde vragenlijst, dan zouden wij u deze graag nog kort stellen. Zou u uw contactgegevens willen noteren?